

Justerat tisdagen den 20 december 2011

Inger Linge

Conny Andersson

Sven-Erik Köhlin

§ 193

Inledning och justering m. m.

Ordföranden förklarade sammanträdet för öppnat.

Ordföranden konstaterade att 111 ledamöter var närvarande och 38 ledamöter var frånvarande.

Att tillsammans med ordföranden justera sammanträdet protokoll utsågs förste och andre vice ordföranden.

Protokollet skall justeras senast tisdagen den 20 december 2011.

§ 194

***Bordlagd* interpellation 2011:31 av Erika Ullberg (S) om oligopol inom färdtjänsten**

LS 1110-1312

Anf. 1-12

Inleddes kl. 10.32 och avslutades kl. 10.58.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för trafikfrågor. Fullmäktige medgav den 11 oktober 2011 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 15 november 2011.

Svar på interpellationen, se bilaga 1.

Landstingsrådet Christer G Wennerholm hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Erika Ullberg och Christer G Wennerholm, Anita Johansson, Ninos Maraha, Karl Henriksson samt Gunilla Roxby Cromvall.

§ 195

***Bordlagd* interpellation 2011:32 av Yvonne Blombäck (MP) om ordningsvaktens befogenheter gentemot unga i kollektivtrafiken**

LS 1110-1313

Anf. 13-19

Inleddes kl. 10.58 och avslutades kl. 11.17.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för trafikfrågor. Fullmäktige medgav den 11 oktober 2011 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 15 november 2011.

Svar på interpellationen, se bilaga 2.

Landstingsrådet Christer G Wennerholm hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Yvonne Blombäck, landstingsrådet Christer G Wennerholm samt Stella Fare.

§ 196

***Bordlagd* interpellation 2011:33 av Curre Hansson (S) om resenärernas väntan i kollektivtrafiken**

LS 1110-1314

Anf. 20-29

Inleddes kl. 11.17 och avslutades kl. 11.40.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för trafikfrågor. Fullmäktige medgav den 11 oktober 2011 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 15 november 2011.

Svar på interpellationen, se bilaga 3.

Landstingsrådet Christer G Wennerholm hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Curre Hansson, landstingsrådet Christer G Wennerholm, Stella Fare samt landstingsrådet Erika Ullberg.

§ 197

***Bordlagd* interpellation 2011:34 av Ann-Sofi Matthiesen (MP) om kartor i tunnelbanan**

LS 1110-1315

Anf. 30-33

Inleddes kl. 11.40 och avslutades kl. 11.45.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för trafikfrågor. Fullmäktige medgav den 11 oktober 2011 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 15 november 2011.

Svar på interpellationen, se bilaga 4.

Landstingsrådet Christer G Wennerholm hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Ann-Sofi Matthiesen, landstingsrådet Christer G Wennerholm samt Cecilia Obermüller.

§ 198

***Bordlagd* interpellation 2011:35 av Susanne Nordling (MP) om patienter med kroniskt trötthetssyndrom (ME/CFS)**

LS 1110-1316

Anf. 34-42

Inleddes kl. 11.45 och avslutades kl. 12.08

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för hälso- och sjukvårdsfrågor. Fullmäktige medgav den 11 oktober 2011 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 15 november 2011.

Svar på interpellationen, se bilaga 5.

Landstingsrådet Stig Nyman hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Susanne Nordling, landstingsråden Stig Nyman och Raymond Wigg, Jessica Ericsson samt landstingsrådet Birgitta Sevefjord.

§ 199**Interpellation 2011:37 av Dag Larsson (S) om medicinsk kvalitetsrevision**
LS 1111-1471

Inleddes kl. 12.09 och avslutades kl.12.09.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 200**Interpellation 2011:38 av Helene Öberg (MP) om behandling av psykisk ohälsa i primärvården**
LS 1111-1472

Inleddes kl. 12.09 och avslutades kl.12.09.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 201**Interpellation 2011:39 av Birgitta Sevefjord (V) om långa ledtider för kvinnor med bröstcancer**
LS 1111-1473

Inleddes kl. 12.09 och avslutades kl.12.09.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 202**Interpellation 2011:40 av Tomas Eriksson (MP) om patienter med läkemedel som kan förändra andra läkemedels effekter, så kallad D-interaktion**
LS 1111-1474

Inleddes kl. 12.09 och avslutades kl.12.09.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 203**Interpellation 2011:41 av Håkan Jörnehed (V) om att personal säger upp sig i protest på Karolinska Sjukhuset**
LS 1111-1475

Inleddes kl. 12.09 och avslutades kl.12.09.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 204**Interpellation 2011:42 av Håkan Jörnehed (V) om regionaliseringen inom kulturområdet**
LS 1111-1476

Inleddes kl. 12.09 och avslutades kl.12.09.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 205**Interpellation 2011:43 av Erika Ullberg (S) om bristande kvalitet i pendeltågstrafiken**

LS 1111-1477

Inleddes kl. 12.09 och avslutades kl.12.09.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 206**Interpellation 2011:44 av Tomas Melin (MP) om digitala informationsskyltar i kollektivtrafiken**

LS 1111-1478

Inleddes kl. 12.09 och avslutades kl.12.09.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 207**Interpellation 2011:45 av Gunilla Roxby Cromvall (V) om personskador förorsakade av AB SL:s glasdörrsspärrar**

LS 1111-1479

Inleddes kl. 12.09 och avslutades kl.12.09.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 208**Interpellation 2011:46 av Gunilla Roxby Cromvall (V) om trängseln i kollektivtrafiken**

LS 1111-1480

Inleddes kl. 12.09 och avslutades kl.12.09.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 209**Besvarande av frågor**

LS 1112-1609

Anf. 43-89

Inleddes kl. 12.10 och avslutades kl.13.05.

1. Fråga av Dag Larsson (S) till landstingsrådet Birgitta Rydberg (FP): Är du nöjd med upphandlingen av vården för tortyrskadade?

2. Fråga av Raymond Wigg (MP) till landstingsrådet Torbjörn Rosdahl (M): Ser Du, med tanke på de stora investeringsbehov som ligger framför oss i Stockholms läns landsting på mer än 100 miljarder de närmaste tio åren med oro på de den ökade skuldsättningen?

3. Fråga av Birgitta Sevefjord (V) till landstingsrådet Anna Starbrink (FP): Anser du att det är bra att det verkar råda kartellbildning på akutsjukhusen i SLL vad gäller ingångslönerna för sjuksköterskor?

4. Fråga av Nanna Wikholm (S) till landstingsrådet Charlotte Broberg (M): Delar du de kritiska synpunkter som landstingets förvaltning för tillväxt, miljö och regionplanering fäller i sitt yttrande över Spårvägs- och stamnätstrategin?
5. Fråga av Agnetha Boström (MP) till landstingsrådet Filippa Reinfeldt (M): Avser landstingsrådet ta fram åtgärder för att förbättra kvinnosjukvården?
6. Fråga av Håkan Jörnehed (V) till landstingsrådet Torbjörn Rosdahl (M): Kommer Nya Karolinska sjukhuset att byggas enligt Handisams byggnormer för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.
7. Fråga av Johan Sjölander (S) till landstingsrådet Birgitta Rydberg (FP): Kan du garantera att Carema Hjärnhälsan håller fullgod kvalitet?
8. Fråga av Tomas Melin (MP) till landstingsrådet Christer G Wennerholm (M): Är det trafiklandstingsrådets uppfattning att våra kollektivtrafikresenärer ska vänta till spärrarna slagit igen, för att kunna vara trygga med att få en säker passage?

Frågorna antecknades som besvarade.

§ 210

Bekräftande av fullmäktiges beslutsförhet

Inleddes kl. 13.06 och avslutades kl.13.06.

Ordföranden konstaterade att 143 ledamöter var närvarande och 6 ledamöter var frånvarande, enligt bilaga A.

§ 211

Kungörelse och annonsering

Inleddes kl. 13.07 och avslutades kl.13.07

Kungörelsen om fullmäktiges sammanträde anslogs den 24 november 2011 på landstingets anslagstavla och skickades samma dag till fullmäktiges ledamöter och ersättare samt till länsstyrelsen. Ny bilaga 1 till punkten 35 på föredragningslistan skickades till fullmäktiges ledamöter och ersättare den 25 november 2011.

Föredragningslistan infördes den 29 november 2011 i de tidningar där enligt fullmäktiges beslut annonsering ska ske.

Tillägg till föredragningslista anslogs den 2 december 2011 på landstingets anslagstavla och skickades samma dag till fullmäktiges ledamöter och ersättare.

Det antecknades att sammanträdet kungjorts i laga ordning.

§ 212

Anmälan av nämnders och styrelsers lokala budgetar för år 2012

LS 1105-0780

Inleddes kl. 13.08 och avslutades kl. 13.08.

Fullmäktige beslutade enligt ordförandens förslag

att lägga anmälan av nämnders och styrelsers lokala budgetar för år 2012 till handlingarna.

§ 213**Anmälan av förteckning över motioner som inte avgjorts**

LS 1111-1450

Inleddes kl. 13.08 och avslutades kl. 13.08.

Fullmäktige beslutade enligt ordförandens förslag

att med godkännande lägga förteckningen till handlingarna.

§ 214**Anmälan av förteckning över uppdrag som inte genomförts**

LS 1111-1451

Inleddes kl. 13.09 och avslutades kl. 13.09.

Fullmäktige beslutade enligt ordförandens förslag

att med godkännande lägga förteckningen till handlingarna.

§ 215**Kvartalsrapport per september 2011 för Stockholms läns landsting och bolag (förslag 90)**

LS 1110-1344

Anf. 90-100

Inleddes kl. 13.09 och avslutades kl. 13.36.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Torbjörn Rosdahl och Helene Hellmark Knutsson, Gunilla Roxby Cromvall samt landstingsrådet Christer G Wennerholm.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till S-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen
- 3) bifall till V-ledamotens reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna kvartalsrapporten per september samt prognos för helåret 2011

att slutligt ställningstagande till eventuell upplösning av avsättning för framtida pensionskostnader sker i anslutning till bokslut 2011

att godkänna trafiknämndens kvartalsrapport per den sista september 2011 med den förväntade resultatutvecklingen

att revidera investeringsbudgeten för trafiknämnden uppgående till 5 100 000 000 kronor för verksamhetsåret 2011.

RESERVATIONER

S-ledamöterna och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 216**Specificerade investeringsobjekt för Karolinska Universitetssjukhuset i budget 2012 (förslag 91)**

LS 1110-1365

Inleddes kl. 13.36 och avslutades kl. 13.36

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna Karolinska Universitetssjukhusets investeringsobjekt över 10 000 000 kronor, inom den av landstingsfullmäktige beslutade investeringsramen i budget 2012.

§ 217**Ny Informationssäkerhetspolicy och nya riktlinjer för informationssäkerhet inom Stockholms läns landsting (förslag 92)**

LS 0910-0859

Inleddes kl. 13.36 och avslutades kl. 13.36

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anta ny informationssäkerhetspolicy för Stockholms läns landsting

att uppdra åt landstingsstyrelsen att fastställa riktlinjer

att uppdra till landstingsstyrelsen att under 2012 återkomma med en omarbetad informationssäkerhetspolicy där bland annat hänsyn tas till transparens, enkelhet och genomförda organisationsförändringar inom Stockholms läns landsting.

§ 218**Uppdatering av finanspolicy för Stockholms läns landsting inklusive placeringspolicy för pensionsmedel (förslag 93)**

LS 1109-1166

Anf. 101-106

Inleddes kl. 13.37 och avslutades kl. 13.53.

I ärendet yttrade sig Ylva Nork, landstingsrådet Torbjörn Rosdahl, Jakob Dencker, Hans Lindqvist samt Kjell Treslow.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna Finanspolicy för Stockholms läns landsting inklusive placeringspolicy för pensionsmedel att gälla från den 1 januari 2012.

§ 219**Ändringar i ägande och ansvar i AB Transitio (förslag 94)**

LS 1105-0689

Anf. 107-108

Inleddes kl. 13.54 och avslutades kl. 13.57.

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Torbjörn Rosdahl och Yvonne Blombäck.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna avslutnings- och överlämningsavtal i AB Transitio

att godkänna aktieägaravtal i AB Transitio samt att genomföra ägarfördelning enligt aktieägaravtalet inklusive att godkänna att AB Storstockholms Lokaltrafik överläter aktier i enlighet med förslaget till framtida ägarfördelning

att godkänna ägardirektiv till AB Transitio

att godkänna bolagsordning och därmed fastställa villkor och uppdrag för AB Transitio

att uppdra åt AB Storstockholms Lokaltrafik att godkänna ändringar av mindre omfattning i handlingarna samt att teckna erforderliga handlingar

att uppdra åt AB Storstockholms Lokaltrafik att granska och godkänna slutlig aktiefördelning i AB Transitio, teckna avslutnings- och överlämningsavtal i enlighet med de principer landstingsfullmäktige har godkänt samt vidta övriga erforderliga åtgärder för att genomföra ägarförändringar i AB Transitio

att besluten gäller under förutsättning att samtliga parter och nya aktieägare i AB Transitio fattar motsvarande beslut samt under förutsättning att landstingsfullmäktige beslutar att överläta rätten att ingå avtal om allmän trafik till AB Storstockholms Lokaltrafik

att uppdra åt ombud vid bolagsstämma i AB Transitio att rösta för att stämman antar direktiv enligt besluten.

§ 220**Ändring av reglemente för landstingsstyrelsen och nämnder samt bolagsordning och specifika ägardirektiv för AB Storstockholms Lokaltrafik med anledning av ny kollektivtrafiklag (förslag 95)**

LS 1110-1288

Anf. 109-111

Inleddes kl. 13.58 och avslutades kl. 14.01.

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Torbjörn Rosdahl och Peter Laine.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att samtliga strategiska beslut som inte åligger landstingsfullmäktige rörande trafikverksamheten åvilar trafiknämnden

att godkänna ändringar i reglemente för landstingsstyrelsen och nämnder

att godkänna ändringar i bolagsordning för AB Storstockholms Lokaltrafik

att godkänna att specifika ägardirektiv för AB Storstockholms Lokaltrafik fastställs

att uppdra till landstingsstyrelsen att senast den 30 maj 2012 återkomma med dels förslag till ändringar av landstingsfullmäktiges reglemente med allmänna bestämmelser för landstingsstyrelse och nämnder, dels förslag till ändringar i AB Storstockholms Lokaltrafik bolagsordning och specifika ägardirektiv, utifrån inriktningen att AB Storstockholms lokaltrafik endast ska fatta beslut när avtalsuppföljning eller kontraktsskrivning och liknande juridiska omständigheter uttryckligen förhindrar trafiknämnden att göra detta

att uppdra till trafiknämnden att i samarbete med AB Storstockholms lokaltrafik omgående förbereda att centrala delar av bolagets förvaltningsorganisation ska överföras till trafiknämnden, utifrån den arbetsfördelning som beskrivs i landstingsstyrelsens förslag

att utfärda instruktion till stämooombudet att på bolagsstämma i AB Storstockholms Lokaltrafik rösta för ändring av bolagsordning samt antagande av specifika ägardirektiv enligt detta beslut, som kan träda ikraft den 1 januari 2012.

§ 221

Ändring i de specifika ägardirektiven för Karolinska Universitetssjukhuset, ändringar i reglementet för landstingsstyrelsen och Karolinska Universitetssjukhuset samt ändringar i delegationsordningen för landstingsstyrelsen (förslag 96)

LS 1109-1170, 1109-1217

Anf. 112

Inleddes kl. 14.01 och avslutades kl. 14.03.

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Torbjörn Rosdahl.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att fastställa specifika ägardirektiv för Karolinska Universitetssjukhuset

att godkänna ändringar av reglemente för landstingsstyrelsen och Karolinska Universitetssjukhuset

att ändringarna i de specifika ägardirektiven för Karolinska Universitetssjukhuset samt ändringarna i reglementet för landstingsstyrelsen och Karolinska Universitetssjukhuset ska gälla från 2012.

§ 222

Tidplan för implementering av investeringsstrategi, etapp 1 till 3 (förslag 97)

LS 1109-1260

Inleddes kl. 14.03 och avslutades kl. 14.03.

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna tidplan för implementering av investeringsstrategi, etapp 1 till 3.

§ 223**Årsredovisningar 2010 för Samordningsförbunden Botkyrka, Huddinge, Nacka, Södertälje, Värmdö och Östra Södertörn (förslag 98)**

LS 1111-1419

Inleddes kl. 14.04 och avslutades kl. 14.04.

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna årsredovisningarna för år 2010 från Samordningsförbunden Botkyrka, Huddinge, Nacka, Södertälje, Värmdö och Östra Södertörn

att bevilja ansvarsfrihet för styrelserna för Samordningsförbunden Botkyrka, Huddinge, Nacka, Södertälje, Värmdö och Östra Södertörn år 2010.

Andan Can, Rose-Marie Jacobsson, Anna-Lena Östman och Elisabeth Dingertz som innehaft uppdrag i berörda samordningsförbund deltog på grund av jäv inte i behandlingen och besluten gällande ansvarsprovning för de samordningsförbund i vilka de innehaft uppdrag.

§ 224**Förslag till reviderad förbundsordning för Samordningsförbundet Östra Södertörn (förslag 99)**

LS 1110-1405

Anf. 113-117

Inleddes kl. 14.05 och avslutades kl. 14.16.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Helene Hellmark Knutsson och Filippa Reinfeldt, Gunilla Helmerson samt landstingsrådet Torbjörn Rosdahl.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att inte godkänna förslag till reviderad förbundsordning för Samordningsförbundet Östra Södertörn

att Samordningsförbundet Östra Södertörn ska återkomma med nytt förslag där hänsyn tas till hälso- och sjukvårdsförvaltningens synpunkter.

UTTALANDE

S-ledamöterna lät till protokollet anteckna följande särskilda uttalande:

” Det är något märkligt att landstingsfullmäktige ska behöva besluta att avslå förslaget till förändrad förbundsordning. Hanteringen av detta ärende förefaller ha brustit i väsentliga avseenden och där Stockholms läns landsting också bär ett ansvar. Det rimliga hade varit att samtliga i förbundet ingående parter haft en dialog om reviderad förbundsordning och tillsammans utarbetat ett förslag som sedan kunnat konfirmeras genom erforderliga beslut hos respektive part.

Men så har det uppenbarligen inte gått till i detta ärende. Det är anmärkningsvärt. Hälso- och sjukvårdsnämnden borde genom sin förvaltning agerat för att en dialog mellan parterna genomförts i tid.

I sak anför landstinget inga orimliga synpunkter – vi delar dessa – men med en bättre dialog parterna emellan hade tid sparats och en ändamålsenlig förbundsordning kunnat fastställas utan den försening som nu tyvärr uppstår.”

§ 225**Handlingsplan för Stockholms läns landstings folkhälsopolicy, Handling för hälsa 2012-2014 (förslag 100)**

LS 1109-1185

Anf. 118-125

Inleddes kl. 14.16 och avslutades kl. 14.44.

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Birgitta Rydberg, Johan Sjölander, Ylva Nork, Helena Bargholtz samt Helene Öberg.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till MP-ledamöternas tilläggsyrkande innebärande ”*att anta handlingsplan för landstingets folkhälsopolicy, Handling för hälsa 2012-2014 med nedanstående kompletteringar, att uppdra åt nämnder, styrelser och bolag att genomföra och årligen följa upp insatser i handlingsplanen, samt att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att stödja och samlat följa upp genomförandet av handlingsplanen.*”

Ordföranden ställde först propositioner om bifall till landstingsstyrelsens förslag och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anta handlingsplan för landstingets folkhälsopolicy, Handling för hälsa 2012-2014

att uppdra åt nämnder, styrelser och bolag att genomföra och årligen följa upp insatserna i handlingsplanen

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att stödja och samlat följa upp genomförandet av handlingsplanen.

Ordföranden ställde sedan propositioner om avslag respektive bifall till MP-ledamöternas tilläggsyrkande och fann att fullmäktige avslagit yrkandet.

BESLUT

Fullmäktige beslutade

att avslå MP-ledamöternas tilläggsyrkande.

RESERVATION

MP-ledamöternas reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

UTTALANDEN

S-ledamöterna och V-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilda uttalanden likalydande med partiernas uttalanden i landstingsstyrelsen.

§ 226**Hbt-policy (homo- och bisexuella och transpersoner) för Stockholms läns landsting (förslag 101)**

LS 1110-1297

Anf. 126-136

Inleddes kl. 14.46 och avslutades kl. 15.19.

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Birgitta Rydberg, Håkan Jörnehed, Fredrik Saweståhl, Johan Sjölander, Agnetha Boström samt Margaretha Herthelius.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till S-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anta Hbt-policy för Stockholms läns landsting

att uppdra åt nämnder, styrelser och bolag att börja arbeta i enlighet med policyn, i egna verksamheter och verksamhet utförd av andra på uppdrag av landstinget, samt att avsätta resurser för implementeringen

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att undersöka förutsättningarna för att avsätta särskilda medel för genomförande av utvecklingsprojekt inom hbt-området i hälso- och sjukvård.

RESERVATION

S-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

UTTALANDEN

MP-ledamöterna och V-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilda uttalanden likalydande med partiernas uttalanden i landstingsstyrelsen.

§ 227**Miljöpolitiskt program för Stockholms läns landsting 2012-2016 (förslag 102)**

LS 1010-0851

Anf. 137-192

Inleddes kl. 15.20 och avslutades kl. 17.14.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Gustav Andersson, Nanna Wikholm, Lennart Nilsson, Gunilla Roxby Cromvall, Margaretha Åkerberg, landstingsrådet Raymond Wigg, Fredrik Saweståhl, Sverre Launy, Michael Stjernström, Hans Lindqvist, Cecilia Obermüller, Anders Ekegren, Mikael Freimuth, Anna Sehlin samt Peter Laine.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till S-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

- 3) bifall till MP-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen
- 4) bifall till V-ledamotens reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att ändra formuleringen av mål 14 till "Minska utsläpp av luftföroreningar och buller" och under målet ändra formuleringen i enlighet med följande:

"År 2016 ska utsläppen av partiklar och andra luftföroreningar till miljön från Stockholms kollektivtrafik ha minskat med 10 procent jämfört med år 2011. Landstingets aktiva arbete med att minska bullerpåverkan ska fortsätta och utvecklas."

att anta miljöpolitiskt program för Stockholms läns landsting för perioden 2012-2016.

RESERVATIONER

S-ledamöterna, MP-ledamöterna och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 228

Motion 2011:2 av Yvonne Blombäck m.fl. (MP) om utökning av Citybike i hela länet (förslag 85)

LS 1101-0085

Anf. 193-201

Inleddes kl. 17.15 och avslutades kl. 17.47.

I ärendet yttrade sig Yvonne Blombäck, Gunilla Roxby Cromvall, Anna Sehlin, landstingsrådet Christer G Wennerholm, Stella Fare, Lukas Forslund samt Anders Ekegren.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till MP- och V-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen innebärande bifall till motionen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

Begärd omröstning genomfördes enligt följande voteringsproposition.

Den som bifaller landstingsstyrelsens förslag röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat enligt MP- och V-ledamöternas förslag.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablan visade 70 ja-röster, 24 nej-röster, att 30 ledamöter avstod och att 25 ledamöter var frånvarande.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 6.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 229

Motion 2011:3 av Helene Hellmark Knutsson och Nanna Wikholm (S) om att återuppta AB SL:s branschråd (förslag 86)

LS 1103-0483

Anf. 202-205

Inleddes kl. 17.47 och avslutades kl. 18.00.

I ärendet yttrade sig Nanna Wikholm, Gunilla Roxby Cromvall samt landstingsråden Christer G Wennerholm och Erika Ullberg.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till S- och V-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen innebärande bifall till motionen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 230

Motion 2011:9 av Gunilla Roxby Cromvall m.fl. (V) om förbättrad information till AB SL:s resenärer (förslag 87)

LS 1103-0489

Anf. 206-215

Inleddes kl. 18.01 och avslutades kl. 18.23.

I ärendet yttrade sig Gunilla Roxby Cromvall, Ninos Maraha, Yvonne Blombäck, landstingsrådet Christer G Wennerholm samt Lukas Forslund.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till V- och MP-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

V- och MP-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 231

Motion 2009:28 av Lena-Maj Anding m.fl. (MP) om att förbättra hälsan för ensamföräldrar (förslag 88)

LS 0910-0864

Anf. 216-222

Inleddes kl. 18.24 och avslutades kl. 18.41.

I ärendet yttrade sig Helene Öberg, Johan Sjölander samt landstingsråden Birgitta Sevefjord och Birgitta Rydberg.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till MP-, S- och V-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

MP-, S- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 232

Motion 2011:16 av Vivianne Gunnarsson m.fl. (MP) om att öka användningen av hälsoekonomiska analyser som beslutsunderlag (förslag 89)

LS 1105-0702

Anf. 223-231

Inleddes kl. 18.42 och avslutades kl. 19.10.

I ärendet yttrade sig Vivianne Gunnarsson, landstingsråden Dag Larsson, Raymond Wigg, Birgitta Rydberg och Birgitta Sevefjord, Michel Silvestri samt Anders Lönnberg.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

- 2) bifall till S-, MP- och V-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen innebärande bifall till motionen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

Begärd omröstning genomfördes enligt följande voteringsproposition.

Den som bifaller landstingsstyrelsens förslag röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat enligt S-, MP- och V-ledamöternas förslag.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablan visade 69 ja-röster, 50 nej-röster, och att 30 ledamöter var frånvarande.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 7.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S-, MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 233

Valärenden (förslag 103 och 104)

LS 1010-0781, 0833, 1103-0352, 0406, 1104-0659, 1105-0727, 0812, 1106-0935, 1108-1070, 1133, 1139, 1109-1154, 1110-1376, 1379, 1111-1417, 1521, 1568

Inleddes kl. 19.10 och avslutades kl.19.14.

Fullmäktige beslutade att medge befrielse för Erik Wassén (FP) från uppdragen som ledamot i landstingsfullmäktige, valkrets 3 samt ledamot och tillika 1:e vice ordförande i Locum AB, för Nikos Papadopoulos (S) från uppdraget som ledamot i Konserthusstiftelsen.

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens arbetsutskotts förslag

att för tiden 6 december 2011 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2012 välja Anne Rundquist till ledamot i styrelsen för Transitio AB (efter Helena Holmquist)

att nominera Liselotte Jansson till ledamot och tillika ordförande i styrelsen för Centrum för Molekylär Medicin (efter Stig Larsson)

att för tiden 1 januari t. o. m. 31 december 2012 välja

Styrelsen för Karolinska universitetssjukhuset

Ledamöter

- Jan Stenberg
- Lena Nyberg
- Mikael Lövgren
- Anette Holm
- Hans Winberg
- Nina Rehnqvist
- Yvonne Djerf

Ordförande

- Jan Stenberg

Styrelsen för Stockholms läns sjukvårdsområde

Ledamöter

- Agneta Dreber
- Gunnela Hahn
- Anders Danielsson
- Sussi Kvart
S Johan Sjölander
S Lars Dahlberg

Ordförande

- Agneta Dreber

Fullmäktige valde enligt valberedningens förslag

Revisorsgrupp III för tiden 6 december 2011 – 31 december 2014

Revisor

MP Anders Ödmark (efter Amir Sajadi)

Revisorskollegiet för tiden 6 december 2011 – 31 december 2014

Ledamot

MP Anders Ödmark (efter Amir Sajadi)

Stiftelsen Vira Bruk för granskning av räkenskaper och förvaltning för år 2012

Revisor

M Benkt Kullgard

Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län för granskning av räkenskaper och förvaltning för år 2012

Revisor

M Eva Stein

Stockholms Konserthusstiftelse för granskning av räkenskaper och förvaltning för år 2012

Revisor

M Peter Kockum

Mälardalstrafik AB för granskning av räkenskaper och förvaltning för år 2012

Revisor

Revisorsersättare

M Karin Brodin

S Göran Dahlstrand

Hälso- och sjukvårdsnämnden fr. o. m. 1 januari 2012 - 31 december 2012

Ledamöter

M Filippa Reinfeldt
 M Lars Joakim Lundquist
 M Marie Ljungberg Schött
 M Gunilla Helmerson
 M Lotta Lindblad-Söderman
 M Anne-Marie Larsson
 FP Birgitta Rydberg
 KD Stig Nyman
 C Catrin Mattsson
 S Dag Larsson
 S Petra Larsson
 S Tove Sander
 S Anders Lönnberg
 MP Helene Öberg
 V Birgitta Sevefjord

Ersättare

M Inger Akalla
 M Eva Öhbom-Ekdahl
 M Pia Helleday
 M Olle Reichenberg
 M Catarina Ekeståhl
 FP Lars Tunberg
 FP Ninos Maraha
 KD Margaretha Åkerberg
 C Stefan Bergström
 S Mikael Sundesten
 S Kristina Persdotter
 S Susanne Bergström
 S Peter Andersson
 MP Jakob Dencker
 V Håkan Jörnehed

Ordförande

M Filippa Reinfeldt

1:e vice ordförande

FP Birgitta Rydberg

2:e vice ordförande

S Dag Larsson

Ordning för ersättares inträde mellan de för Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet valda ersättarna:

För ledamöterna Reinfeldt, Lundquist, Ljungberg Schött, Helmerson, Lindblad-Söderman och Larsson inträder ersättarna Akalla, Öhbom-Ekdahl, Helleday, Reichenberg, Ekeståhl, Tunberg, Maraha, Åkerberg och Bergström; För ledamoten Rydberg inträder ersättarna Tunberg, Maraha, Åkerberg, Bergström, Akalla, Öhbom-Ekdahl, Helleday, Reichenberg och Ekeståhl; För ledamoten Nyman inträder ersättarna Åkerberg, Bergström, Akalla, Öhbom-Ekdahl, Helleday, Reichenberg, Ekeståhl, Tunberg och Maraha; För ledamoten Mattsson inträder ersättarna Bergström, Akalla, Öhbom-Ekdahl, Helleday, Reichenberg, Ekeståhl, Tunberg, Maraha och Åkerberg; För ledamöterna D Larsson, P Larsson och Sander inträder ersättarna Sundesten, Persdotter, Bergström, Andersson, Jörnehed och Dencker; För ledamoten Öberg inträder ersättarna Dencker, Jörnehed, Sundesten, Persdotter, Bergström och Andersson; För ledamoten Sevefjord inträder ersättarna Jörnehed, Dencker, Sundesten, Persdotter, Bergström och Andersson.

Kulturnämnden fr. o. m. 1 januari 2012 - 31 december 2012

Ledamöter

M Rickard Wessman
 M Rasmus Törnblom
 M Leif Bergmark
 FP Anna Starbrink
 C Bosse Andersson
 S Gizela Sladic
 S Conny Fogelström
 S Lilja Johansson Lindfors
 MP Tomas Melin

Ersättare

M Inger Granlund
 M Winston Håkansson
 M Martin Levanto
 FP Rolf Bromme
 KD Monica Karlsson
 S Johnny Nadéus
 S Jens Sjöström
 MP Konrad Breidenstein
 MP Laila Fröberg

Ordförande

FP Anna Starbrink

1:e vice ordförande

M Rickard Wessman

2:e vice ordförande

S Gizela Sladic

Ordning för ersättares inträde mellan de för Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet valda ersättarna:

För ledamöterna Wessman, Törnblom och Bergmark inträder ersättarna Granlund, Håkansson, Levanto, Bromme och Karlsson; För ledamöterna Starbrink inträder ersättarna Bromme, Karlsson, Granlund, Håkansson och Levanto; För ledamöterna Andersson inträder ersättarna Granlund, Håkansson, Levanto, Bromme och Karlsson; För ledamöterna Sladic, Fogelström och Johansson Lindfors inträder ersättarna Nadérus, Sjöström, Breidenstein och Fröberg; För ledamöterna Melin inträder ersättarna Breidenstein, Fröberg, Nadérus och Sjöström.

Patientnämnden fr. o. m. 1 januari 2012 - 31 december 2012

Ledamöter	Ersättare
M Bordläggs	M Eva Klingström
FP Lena Huss	M Staffan Sjödén
KD Lena Appelgren	C Margareta Cantell
S Barbro Nordgren	S Ulla-Liza Blom
S Juan Carlos Cebrian	S Eleonor Eriksson
Ordförande	Vice ordförande
KD Lena Appelgren	S Barbro Nordgren

Ordning för ersättares inträde mellan de för Moderaterna, Centerpartiet och Socialdemokraterna valda ersättarna:

För ledamöterna Huss inträder ersättarna Cantell, Klingström och Sjödén; För ledamöterna Appelgren inträder ersättarna Cantell, Klingström och Sjödén; För ledamöterna Nordgren och Cebrian inträder ersättarna Blom och Eriksson.

Trafiknämnden fr. o. m. 1 januari 2012 - 31 december 2012

Ledamöter	Ersättare	
M Christer G Wennerholm	M Jan Holmberg	
M Carl Grufman	M Leif Gripestam	
M Lennart Kalderén	M Frida Jacobsson	
M Cecilia Löfgreen	M Pehr Granfalk	
M Kristoffer Tamsons	M Anette Hellström	
M Harry Bouveng	FP Olov Lindquist	
FP Lennart Rohdin	FP Christoffer Fagerberg	
FP Stella Fare	KD Karl Henriksson	
KD Michael Stjernström	C Lukas Forslund	
C Lars Carlsson	C Christina Brofalk	
S Erika Ullberg	S Gun Eriksson	
S Nanna Wikholm	S Susanne Lund	
S Staffan Holmberg	S Niclas Palmér	
S Curre Hansson	S Rolf Lindell	
S Adnan Can	S Anita Johansson	
MP Yvonne Blombäck	MP Annika Hjelm	
V Gunilla Roxby-Cromvall	V Anna Sehlin	
Ordförande	1:e vice ordförande	2:e vice ordförande
M Christer G Wennerholm	FP Lennart Rohdin	S Erika Ullberg

Ordning för ersättares inträde mellan de för Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet valda ersättarna:

För ledamöterna Wennerholm, Grufman, Kalderén, Löfgreen, Tamsons och Bouveng inträder ersättarna Holmberg, Gripestam, Jacobsson, Granfalk, Hellström, Lindquist, Fagerberg, Henriksson, Forslund och Brofalk; För ledamöterna Rohdin och Fare inträder ersättarna Lindquist, Fagerberg, Henriksson, Forslund, Brofalk, Holmberg, Gripestam, Jacobsson, Granfalk och Hellström; För ledamoten Stjernström inträder ersättarna Henriksson, Forslund, Brofalk, Holmberg, Gripestam, Jacobsson, Granfalk, Hellström, Lindquist och Fagerberg; För ledamoten Carlsson inträder ersättarna Forslund, Brofalk, Holmberg, Gripestam, Jacobsson, Granfalk, Hellström, Lindquist, Fagerberg och Henriksson; För ledamöterna Ullberg, Wikholm, Holmberg, Hansson och Can inträder ersättarna Eriksson, Lund, Palmér, Lindell, Johansson, Sehlin och Hjelm; För ledamoten Blombäck inträder ersättarna Hjelm, Sehlin, Eriksson, Lund, Palmér, Lindell och Johansson; För ledamoten Roxby Cromvall inträder ersättarna Sehlin, Hjelm, Eriksson, Lund, Palmér, Lindell och Johansson.

Tiohundraämnden fr. o. m. 1 januari 2012 - 31 december 2012

Ledamöter	Ersättare
M Sofia Paulsson	M Bordläggs
M Erik Pauldin	KD Margaretha Åkerberg
FP Anna-Lena Johansson	C Emelie Löthgren
S Inger Ros	S Kjell Drotz
S Monica Lindgren	S Kajsa Elfström
MP Bridget Wedberg	MP Jacqueline Bouvin

Ordförande

M Sofia Paulsson

Ordning för ersättares inträde mellan de för Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet valda ersättarna:

För ledamöterna Paulsson och Pauldin inträder ersättarna Åkerberg och Löthgren; För ledamoten Johansson inträder ersättarna Åkerberg och Löthgren; För ledamöterna Ros och Lindgren inträder ersättarna Drotz, Elfström och Bouvin; För ledamoten Wedberg inträder ersättarna Bouvin, Drotz och Elfström.

Locum AB för tiden 6 december 2011 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2012

Ledamot

FP Anders Ekegren (efter Erik Wassén)

1:e vice ordförande

FP Anders Ekegren (efter Erik Wassén)

Konserthusstiftelsen för tiden 6 december 2011 - 31 december 2014

Ledamot

S Sylvia Lindgren (efter Nikos Papadopoulos)

Sparbanksstiftelsen Första för tiden 6 december 2011 - 31 mars 2015

Huvudman

MP Else Lundin

Förvaltningsrätten i Stockholm för tiden 6 december 2011 - 31 december 2014

Nämndemän

S	Barbro Isaksson	(efter Taoufik Djeridi)
S	Siv Enström	(efter Edip Tekin)
MP	Lise-Lott Alsenius	(efter Åsa Waldenström)
MP	Leif Branting	(efter Hanna Qwist)
MP	Hengameh Ehsani	(efter Shadi Larsson)
MP	Awad Hersi	(efter Deniz Bulduk)
MP	David Paz	(efter Elina Sargezi Betsimon)
MP	Kerstin Sjöwall	(efter Eva Stenlund)
MP	Dilek Varol Karabulut	(efter Margareta Lundberg)

Förvaltningsrätten i Uppsala för tiden 6 december 2011 - 31 december 2014

Nämndeman

V Bordlägggs

Svea hovrätt för tiden 6 december 2011 - 31 december 2014

Nämndemän

MP	Sarah Johansson	(efter Julia Ribbing Matthis)
MP	Damond Rasti	(efter Karin Wallton)

Kammarrätten för tiden 6 december 2011 - 31 december 2014

Nämndemän

V	Bordlägggs	(efter Rune Bävner)
V	Bordlägggs	

Stockholms läns Äldrecentrum för tiden 6 december 2011 - 31 december 2014

Ersättare

FP Paula Ternström (efter Pia Närman)

Fullmäktige nominerade enligt valberedningens förslag

Skärgårdshavets samarbetsråd

Personliga ersättare

MP Mats Nittve

§ 234**Anmälan av nya motioner**

LS 1112-1615--1624

Inleddes kl. 19.15 och avslutades kl.19.16

Nr 2011:37 av Johan Sjölander (S) om Jämlikhetskommission

Nr 2011:38 av Anders Lönnberg m.fl. (S) om tidssatta mål för ökad patientmakt, utökade e-tjänster i vården samt fördjupad och jämförande vårdinformation

Nr 2011:39 av Helene Hellmark Knutsson och Erika Ullberg (S) om finansieringsmöjligheter för utbyggd tunnelbana

Nr 2011:40 av Tove Sander och Petra Larsson (S) om modern och jämställd förlossningsvård

Nr 2011:41 av Nanna Wikholm m.fl. (S) om landstingets roll för att skapa utveckling och nya möjligheter i skärgården

Nr 2011:42 av Conny Fogelström m.fl. (S) om att rätten till glasögon måste säkerställas för barn med behov

Nr 2011:43 av Helene Öberg m. fl. (MP) om att förbättra barnsjukvården

Nr 2011:44 av Helene Öberg m. fl. (MP) om att förbättra behandlingen av psykisk ohälsa i primärvården

Nr 2011:45 av Birgitta Sevefjord m. fl. (V) om människor som utsatts för tortyr

Nr 2011:46 av Birgitta Sevefjord m. fl. (V) om att stoppa riskkapitalbolag i SLL

Motionerna remitterades till landstingsstyrelsen för beredning.

§ 235**Anmälan av nya interpellationer**

LS 1112-1591--1593, 1595, 1596

Inleddes kl. 19.17 och avslutades kl. 19.17

Nr 2011:47 av Lars Dahlberg (S) om att ägarstyrning utan verktyg inte är någon ägarstyrning

Nr 2011:48 av Helene Öberg (MP) om bristningar vid förlossning

Nr 2011:49 av Håkan Jörnehed (V) om landstingets agerande vid vanvård inom kommunens äldreomsorg

Nr 2011:50 av Michel Silvestri (MP) om elektroniska journalsystem, patient(data)säkerhet och patientintegritet

Nr 2011:51 av Laila Leymann (V) om patientinformation inom hälso- och sjukvården

Interpellationerna ska om möjligt besvaras vid nästa sammanträde.

Avslutning

Anf. 232

Ordföranden avslutade sammanträdet kl. 19.20.

Vid protokollet

Peter Freme

Karin Mikaelsson

Anföranden vid Stockholms läns landstingsfullmäktiges möte den 6 december 2011

§ 194 Bordlagd interpellation 2011:31 av Erika Ullberg (S) om oligopol inom färdtjänsten

Anförande nr 1

Landstingsrådet Ullberg (S): Fru ordförande, ledamöter, åhörare! Oligopol är som bekant den situation som uppstår när marknaden endast har ett fåtal säljare. Som beställare av trafik har vi ett mycket stort ansvar att ställa rätt krav och genomföra upphandlingar som möjliggör konkurrens och mångfald samtidigt som vi får högsta kvalitet till lägsta pris.

Vi socialdemokrater har också krav på våra utförare, att de är sjysta arbetsgivare. Att de sociala villkoren är goda för alla anställda som utför skattefinansierad verksamhet tycker jag är anständiga och helt rimliga krav. Vi har därför i vår budget slagit fast att av leverantörerna ska krävas att arbetstagarna som utför entreprenad inom landstinget erhåller sociala villkor som längst uppfyller normal standardnivå i tillämpliga branschavtal.

När det gäller den senaste upphandlingen av färdtjänst hade vi förmodligen kunnat få ett helt annat utfall, om vi hade ställt de här kraven. Jag tycker det är sorgligt att den politiska landstingsmajoriteten i den här församlingen inte tycker att det här är rimliga krav.

Även om Christer G Wennerholm kanske inte bryr sig om kollektivavtalsenliga villkor och höga sociala krav har jag skrivit den här interpellationen för att höra efter om trafiklandstingsrådet ändå inte är bekymrad över utfallet av upphandlingen. Vi påpekade i samband med beslutet att upphandla verksamheten att förutsättningar ska ges till fler lokala, mindre entreprenörer att lägga anbud – och utfallet blev precis tvärtom! Det kom tolv anbud. Bara fyra tilldelades hela eller delar av marknaden, och det är två bolag med samma ägare som har fått 98 procent av marknaden. Det är ju allt annat än mångfald – det är ett oligopol.

Nu kan mindre bolag i länets ytterkanter få svårt att överleva utan uppdrag för färdtjänsten. Det kan resultera i fler svartkörningar, mindre utbud, försämringar för alla oss invånare och resenärer som använder den här verksamheten ibland. Det kanske inte är en fråga för den här församlingen, det kanske är en fråga som landstingsmajoriteten inte bryr sig så mycket om, men det kan faktiskt vara så att det i allra högsta grad påverkar framtida upphandlingars möjligheter att få mångfald och kvalitet till lägsta pris, och det borde man ju bry sig om.

Min fråga är om Christer G Wennerholm är nöjd med utfallet eller vilka åtgärder i upphandlingsmodellen som han kan tänka sig vidta för att säkerställa en sund konkurrens.

Anförande nr 2

Landstingsrådet Wennerholm (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Beskrivningen av resultatet av en upphandling kan ju göras på olika sätt. Man kan också säga att om det nu var tolv anbudsgivare i förhållande till utfallet kanske det var på det sättet, Erika Ullberg, att de andra försvann på grund av att de inte uppfyllde kraven.

Mina utgångspunkter för när det gäller att leverera kollektivtrafik i olika former, och även för dem som inte kan använda den ordinarie kollektivtrafiken, är att det ska vara så hög kvalitet som möjligt på leveranserna. Vi kommer aldrig att göra avkall på leveranskvaliteten när det kommer till en bedömning av vilka utförare som kan få möjlighet att genomföra olika uppdrag.

Jag tycker det är intressant att höra dig resonera utifrån vad du skulle vilja uppnå, när du blandar det du kallar för sociala krav med andra krav. Jag är inte säker på att utfallet utifrån dina utgångspunkter, när du till exempel talar om kollektivavtal och liknande, skulle underlätta att det blir fler mindre entreprenörer som då kommer att förekomma. Jag tror

snarare att ett sådant krav mycket mer centraliserar och gör att det är stora anbudsgivare som har större chans att vinna om man lägger in även den aspekten som du gör i din interpellation.

Men jag kan bara konstatera att mellan raderna är du mer intresserad av att diskutera en del bolags varande, väl och ve än kvaliteten i upphandlingen för våra färdtjänstkunder. Det är väl ändå det som måste vara huvuduppdraget för oss, att se till att de leveranser som sker av färdtjänst sker enligt de önskemål som vi har och att kvaliteten är så bra som möjligt? Det kommer att vara det som är vår ledstjärna från Alliansens sida.

Sedan är det ju på det sättet – och det gäller upphandling inom färdtjänst och upphandlingar av övrig kollektivtrafik på land och vatten; jag förutsätter att det gäller alla upphandlingar som Stockholms läns landsting gör – att vi kontinuerligt gör uppföljningar av hur upphandlingarna har utfallit. Behöver vi fundera kring och förbättra våra upphandlingsinstrument? Framför allt, när väl en upphandling är genomförd, handlar det om att göra uppföljningar och se hur leveransen inom ramen för den upphandlingen faller ut. Det kan ju också i förlängningen påverka oss när det kommer till ett nytt upphandlingstillfälle.

Fru ordförande! Jag vill upprepa att för mig står nyttjare och användare, i det här fallet de som är kunder hos färdtjänsten eller i övrig kollektivtrafik, i centrum för mitt intresse. Ytterst är det också ett intresse för skattebetalarna, fru ordförande.

Anförande nr 3

A n i t a J o h a n s s o n (S): Ordförande, ledamöter! Färdtjänsten är till för våra allra sköraste, gamla, sjuka och handikappade. I april fattade trafiknämnden ett beslut om att upphandla färdtjänsttransporter med taxifordon. Vi socialdemokrater pekade då i ett särskilt uttalande på att det är väsentligt att upphandlingen verkligen ger förutsättningar för fler både lokala och mindre entreprenörer att lägga anbud som underlaget beskriver. Med facit i hand kan vi konstatera att så blev inte fallet.

Jag vet inte hur jag ska tolka Christer G Wennerholms svar. När den här upphandlingen påbörjades sade vi att det var viktigt att upphandlingen verkligen skulle ge förutsättningar för både fler lokala och mindre entreprenörer att lägga anbud. När Christer G Wennerholm sedan skriver att utfallet medförde en väsentlig kvalitetshöjning till lägre pris, låter det som om han är helt nöjd. Men vi måste väl ändå vara överens om att tanken med upphandlingen var att få en mångfald av leverantörer, inte bara att vi skulle få många anbud med i praktiken bara en enda utförare, som vi har hört här tidigare?

Om Wennerholm är nöjd med priset denna gång så kommer konkurrenssituationen vid nästa upphandling att ha försämrats, och då kan notan bli väldigt hög enligt mig. När en upphandling får ett sådant här utfall måste vi väl ändå kunna diskutera det som är misslyckande och dra lärdom av det inträffade inför kommande upphandlingar?

En fråga jag också vill ta upp är brukarperspektivet. Sedan utfallet av upphandlingen blev känt möter jag ideligen, dagligen brukare som är oroliga för hur det ska bli. Framför allt är det brukare i länets ytterdelar som har farhågor om att kvaliteten kommer att försämrats. De är nämligen mycket väl medvetna om hur viktig lokalkännedomen är för hur det ska gå att få en bil i tid och till rätt plats. GPS i all ära, men kunskap hos förarna är viktig.

Jag undrar: När ska Christer G Wennerholm börja lyssna till brukarna?

Anförande nr 4

N i n o s M a r a h a (FP): Fru ordförande, fullmäktige, åhörare! Vår uppgift är att ge färdtjänstresenärerna en så god service som möjligt, och det har vi gjort på olika sätt, bland annat genom införandet av rullstolstaxi – en stor reform för rullstolsburna

färdtjänstresenärer. Men vi har också ökat tilldelningen till alla färdtjänstresenärer med över 40 procent under de senaste åren.

Givetvis ska vi ha de bästa utförarna av färdtjänst och, som interpellanten är inne på, ge alla företag samma möjligheter att vinna en upphandling, men här kan jag bara hålla med Christer G Wennerholm om att vi har fått de bästa leverantörerna av dem som deltog i upphandlingen. Naturligtvis ska vi hela tiden utvärdera och utveckla våra upphandlingsrutiner, men det är inte vår uppgift att komma till rätta med en skev bransch, som taxibranschen de facto är.

Det bästa vore att införa ett kundval inom hela färdtjänsten, så som vi har infört för rullstolsburna färdtjänstresenärer. Då skulle Nynäshamnsborna kunna beställa direkt från det lokala taxiföretaget. Folkpartiet har lämnat in en motion om detta i riksdagen, så det är bara att ansluta sig från Socialdemokraterna!

Anförande nr 5

K a r l H e n r i k s s o n (KD): Ordförande, ledamöter! Oligopoltendenserna i taxibranschen är en högst påtaglig verklighet. De senaste åren har de stora aktörerna steg för steg blivit allt större genom att köpa upp de mindre.

När vi i färdtjänst- och tillgänglighetsberedningen förberedde den upphandling som vi diskuterar i dag, var det en viktig utgångspunkt. För oss var det viktigt att alla skulle kunna vara med, både de små regionala taxiväxlarna och stora företag som inte kört färdtjänsttaxi på senare år. Därför delades länet upp i 75 mindre områden med 75 olika upphandlingar. Bolagen kunde också lägga anbud på en mindre del av trafiken, så att även ganska små entreprenörer skulle våga lägga anbud. Dessutom förlängde vi tidsperioden mellan genomförd upphandling och trafikstart, så att företag som inte tidigare kört färdtjänst skulle kunna installera nödvändig utrustning i bilarna. Och vi fick det deltagande vi hade hoppats på. Tolv bolag lade anbud på trafiken – det är många, utifrån hur många aktörer som faktiskt finns i taxibranschen i dag – och det var både de stora aktörerna och en lång rad små, regionala företag. Alla var med – vi lyckades med föresatsen.

Sedan var det i och för sig så att två bolag vann cirka 97 procent av trafiken. Det är en del av spelets regler. Vi kan inte bestämma vem som ska vinna, utan det avgörs av vilka anbud de lägger. Vi gjorde en rättvis upphandling, där alla hade chansen, och vi ställde tuffa kvalitetskrav. Nu är det upp till de vinnande bolagen, både större och mindre, att visa att de verkligen kan leverera det som de lovat.

Det är ingen hemlighet att vi kristdemokrater egentligen skulle vilja ha en annan typ av upphandling för färdtjänsten. Ninos talade för Folkpartiet, och jag instämmer i väldigt mycket av det som Ninos sade. Vi kristdemokrater vill att lagen om valfrihetssystem ska gälla även för färdtjänsten – ett kundval, precis som Vårdvalet i sjukvården. Då kan alla företag som lever upp till våra kvalitetskrav och accepterar vår ersättningsnivå erbjuda färdtjänst.

Tyvärr ger inte lagen utrymme för det än, men för några veckor sedan beslutade Sveriges Kommuner och landsting, SKL, att också driva frågan precis som vi kristdemokrater har gjort. Min förhoppning är därför att den här upphandlingen var den sista där det inte är färdtjänstkunden själv som kan avgöra vilket bolag som han eller hon vill åka med. Då kan vi genomföra verklig valfrihet för kunderna, och det är det som verkligen skulle behövas – även i ytterområdena.

Anförande nr 6

Landstingsrådet U l l b e r g (S): Tack för en klagörande diskussion.

Jag börjar med dig, Karl. Du säger att alla fick chansen, vi styr inte utfallet. Vi är båda väl medvetna om att vi som beställare absolut styr, genom våra krav, och de krav som ni har ställt har ju gett det här utfallet. Det måste man ta ansvar för.

Sedan tycker jag det är intressant som Folkpartiet och Kristdemokraterna för fram. Vi är villiga att diskutera det. Frågan är hur Christer G Wennerholm ser på kundval inom färdtjänsten. Det är ändå ni som utgör majoriteten.

Jag vill också säga att att ha resenären i centrum är självklart för all trafik – inte minst när det gäller färdtjänsten. Att ställa krav som ger fler lokala utförare samt sjysta villkor för förarna är också viktiga bidrag till kvaliteten. Lokalkännedomen, som Anita lyfte upp, att man inte har hög personalomsättning bland förarna, att man inte har en dålig arbetsmiljö. Vi måste kunna diskutera vad vi tror blir bäst för våra resenärer. Jag är helt övertygad om att om man borgar för sjysta villkor för förarna så bidrar det också till ökad kvalitet. Jag tycker det är självklart att vi som upphandlar för skattebetalarnas pengar måste ställa de krav som vi tycker är rimliga, och för oss är det självklart att bra sociala villkor är självklara krav att ställa. Det är oerhört synd att ni inte tycker det.

Avslutningsvis vill jag replikera på det Christer sade om att våra krav om höga sociala villkor snarare kunde bidra till minskad konkurrens och minskad mångfald. Jag började nästan skratta, för det vore ju relevant om du själv hade borgat för att vi hade haft en upphandling med mycket konkurrens och mångfald – men mindre konkurrens och mångfald än 98 procent till en och samma ägare är svårt att uppnå!

Anförande nr 7

A n i t a J o h a n s s o n (S): Ordförande! Små bolag i länets ytterkanter kan få mycket svårt att överleva utan uppdrag för färdtjänsten. Jag tycker det är lite konstigt att varken Karl eller Ninos tycker att det här är oroande. Jag tycker att det är oroande när ett enda konsortium har fått 98 procent. Åk gärna ut och tala med bolagen. Jag har varit ute och talat med Värmdö Taxi till exempel, och de är jätteoroade. Värmdö Taxi känner jag till väl – de är mycket populära bland brukarna.

Anförande nr 8

L a n d s t i n g s r å d e t W e n n e r h o l m (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Det är ingen tvekan om var Alliansen står när det gäller möjligheten för kundval. Vi har gemensamt skrivit in i många olika dokument att vi vill ha det på så många ställen som möjligt. Det är den yttersta formen för möjlighet för den enskilda användaren, brukaren eller kunden att påverka den service som man har rätt att få från det allmänna. Där har vi inga skiljaktigheter. Frågan är hur väl omfattande det är på vänsterkanten – det återstår att se – och hur hårt ni driver, har drivit eller kommer att driva den här frågan. Det ska bli intressant att se om ni ansluter er till detta.

Som jag har sagt inledningsvis, fru ordförande och fullmäktigeledamöter, kan man bara konstatera att med utgångspunkt i det läge som råder nu är det ingen tvekan om att det är brukarnas, användarnas, intresse av hög kvalitet som står i centrum för våra upphandlingar, men jag kan inte dra någon annan slutsats än att när Erika Ullbergs resonemangskedja kommer i mål är det inte det som är det viktigaste i slutändan, utan då kommer det in en hel mängd andra överväganden också. Du får väl stå för de intressena, så är jag beredd att stå för att möta dem som använder vår färdtjänst, och ge dem en så bra service som möjligt till den stund var och en själv har rätten och möjligheten att använda sig av det företag och den utförare som man själv tycker är bäst. I väntan på det tänker jag och Alliansen i varje fall stå för hög kvalitet i de upphandlingar som görs.

Vi kan bara konstatera att i det underlag som gick ut var det många anbudsgivare, och när upphandlingen var klar har det blivit det resultat som du beskriver. Det verkar som om du skulle vilja gå in och rota i det för att "rätta till" något som utgår från att det inte är leveransen av kundernas kvalitet som är avgörande utan att det är något annat du söker. Det är intressant att Socialdemokraterna söker bolagens intresse i stället för kundernas intresse, fru ordförande!

Anförande nr 9

G u n i l l a R o x b y C r o m v a l l (V): Ordförande, fullmäktige! Å ena sidan skulle man här kunna ha en allmänpolitisk diskussion: Vad händer i den så kallade valfrihetens namn? Vi ser hur allt mer oligopolsituationer uppstår på stora marknader. För Nya Karolinska fanns det till exempel bara ett anbud, här får den som vann avtalet 98 procent av marknaden.

Men jag tänkte inte ta upp det perspektivet utan resenärsperspektivet. Som ni vet sedan tidigare jobbar jag med personer med funktionsnedsättning, och personer med funktionsnedsättning har nedsatt förmåga att till exempel tala och att förstå. De är väldigt utlämnade till chauffören. Senast i förra veckan pratade jag med en flicka som har en utvecklingsstörning och som var jättenervös för hon skulle åka till ridskolan och taxi brukade köra fel – där fungerar ingen GPS. Lokalkännedom är otroligt viktigt att besitta när man kör taxi och färdtjänst. Här missar vi det, och med det kommer det att bli en stor rädsla för de resenärer som är ute och åker med färdtjänsten.

En annan otroligt viktig aspekt är bemötandet. Vi vet ju att de små taxibolagen ofta känner sina kunder, och det blir en trygg resa. Det behöver den som har autism, till exempel.

Vi vet också att om personalen mår bra så finns det kollektivavtal, som Socialdemokraterna har påpekat. Här har alltså avtalet gått till det bolag som saknar kollektivavtal – avtalet gick inte till Taxi Stockholm till exempel, som har kollektivavtal. Man har alltså valt bort det som hade varit bra ur resenärernas synpunkt, de som behöver åka med vår färdtjänst.

Anförande nr 10

K a r l H e n r i k s s o n (KD): Ordförande! Jag blir lite förbluffad när jag hör en del av kommentarerna här. Det låter som om vi inte skulle vara oroade över de oligopoltendenser som finns på taximarknaden. Så är ju inte fallet. Vi tycker det är otroligt viktigt att alla ska få vara med i upphandlingarna, och vi är oroade över den situation som råder där det är allt färre bolag som finns. Därför tror vi också att det är viktigt att man ger folk möjlighet att välja själva – då är det lättare för mindre bolag att finnas på marknaden.

Jag skulle också säga att jag håller med om att lokalkännedom är en oerhört viktig fråga. Vi kommer att i färdtjänst- och tillgänglighetsberedningen ha ett samtal med Taxi 020 och Taxi Kurir just om de frågorna, inte i nästa vecka men veckan därpå. Bemötandefrågorna finns med väldigt tydligt i de avtal som finns.

Nu är min tid ute.

Anförande nr 11

L a n d s t i n g s r å d e t U l l b e r g (S): Tack, Karl! Jag tycker att det du säger låter bra. Det är ju synd att det inte efterlevs i handling. Du säger att ni är bekymrade över oligopoltendenserna, men jag hör inte en mening från din moderata ordförande inom Alliansen som är ansvarig för trafikfrågorna att man är beredd att ändra upphandlingsmodellen – det vill säga, uppenbarligen är man nöjd med en oligopolställning, man är nöjd med att 98 procent av marknaden innehas av två bolag med samma ägare, man vill inte göra någonting åt det.

Vi jobbar definitivt i resenärernas intresse, och det är ju bra att alla sjunger resenärernas lov, men jag förstår inte hur det som nu har blivit utfallet kan ligga i resenärernas intresse. Jag tycker att lokalkännedom och sjysta villkor för förarna definitivt är i resenärernas intresse, och man måste ställa sig frågan vad som hände med majoritetens krav på mångfald och sund konkurrens.

Anförande nr 12

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Det är oerhört intressant att det ska vara så svårt att lyssna! Det bästa för kunderna och det bästa för marknaden är kundval, att var och en kan välja vilken utförare man vill ha – och det är ju det vi vill åstadkomma! Det är de möjligheterna vi vill ha.

I väntan på det har vi en upphandlingsmodell, där vi har ställt krav. Den utgår från att det ska vara så höga kvalitetskrav som möjligt, som tillgodoser kundens intresse. Jag är, fru ordförande, som sagt oerhört fascinerad av att det numera är ombytta roller i svensk politik. Det är Socialdemokraterna som går bolagens intressen. Det är vi som går det allmännas intressen – kundernas, de behövandes intressen.

§ 195 Bordlagd interpellation 2011:32 av Yvonne Blombäck (MP) om ordningsvaktens befogenheter gentemot unga i kollektivtrafiken

Anförande nr 13

Yvonne Blombäck (MP): Ordförande, åhörare och ledamöter! Jag tackar för svaret, Christer Wennerholm. Jag uppskattar att du har ambitionen att alla ska känna sig trygga i kollektivtrafiken. Men nu är det inte så, för det är fortfarande alltför många som är otrygga. Särskilt alarmerande är det att läsa Rädda Barnens rapport, där det visar sig att så många som 23 procent av ungdomarna i Stockholmsregionen känner sig otrygga i kollektivtrafiken. 15 procent är rädda för att bli utsatta för våld från vuxna.

Vi i Miljöpartiet anser att det är oerhört viktigt att all personal, som har trygghetsskapande uppgifter i kollektivtrafiken, ska uppträda så att tryggheten ökar.

Du svarar, Christer, att det är väldigt få fall som har anmälts och utretts. Det är med största sannolikhet för att det oftast står ord mot ord och att det är väldigt få ungdomar som vågar anmäla vuxna.

Miljöpartiet menar att ordningsvakterna ska ha en lämplig utbildning för att kunna jobba i kollektivtrafiken. I dag är utbildningen två veckor, och för att lära sig SL:s värdegrund och lära känna kollektivtrafiken är det endast två dagars utbildning! Det är ju alldeles för kort utbildning med tanke på den tuffa miljö som kollektivtrafiken utgör att jobba i, och två dagar är på tok för kort för att lära sig hur man kan hantera en stökig situation för att bidra till ökad trygghet. Det behövs helt enkelt bättre utbildning.

När situationer uppstår som gör att ordningsvakterna behöver göra ingripanden måste det finnas trygghetsrum dit de kan ta den som är omhändertagen. I trygghetsrum som är iordningställda finns det kameror som dokumenterar det som sker i rummet, och det ökar tryggheten både för ordningsvakten som jobbar och för den som omhändertas.

I juni 2010 fanns det ett – ett! – iordningställt sådant rum, och i dag, ett och ett halvt år senare, finns det bara nio rum. Men de finns också bara vid fem stationer i hela länet. Det är 3 procent av alla stationer. Just vid uppgång Södermalmstorg vid Slussen, där ingripandet skedde i det fall som senast uppmärksammades och som gjorde att jag skrev den här interpellationen, finns inget sådant rum över huvud taget. Med tanke på den stökiga miljön och den mängd resenärer som är just vid den uppgången är det helt oacceptabelt. Därför måste arbetet med att inrätta fler trygghetsrum prioriteras.

Du har ett jobb kvar att göra, Christer Wennerholm! När det gäller själva ärendet i sig har du svarat. Men vad gör du för att öka tryggheten totalt sett? Vad gör du med trygghetsrummen? Vad gör du för att driva på att ordningsvakter ska få en bättre utbildning för att rätt kunna utföra sitt jobb?

Anförande nr 14

Landstingsrådet **W e n n e r h o l m** (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag delar interpellantens intentioner och oro för hur våra kunder och resenärer upplever miljön och situationen i kollektivtrafiken.

Det finns, tycker jag, två grundläggande principer för vad vi har att leverera, som någon form av basleverans. Det ena är att det ska finnas trafik och att den ska vara så punktlig som möjligt. Den andra delen är att resenärerna som använder kollektivtrafiken ska känna sig trygga och att vi ska kunna vinna nya resenärer genom att vi vidtar åtgärder för att öka punktligheten men kanske framför allt trygghetsskapande åtgärder, så att vi till dem som i dag säger till oss eller till dem som frågar varför man inte använder kollektivtrafiken i morgon ska kunna svara att det har vidtagits åtgärder som gör att jag vågar använda kollektivtrafiken.

Över åren kan vi se att det har blivit en viss förbättring, det är en positiv utveckling, men det finns mycket kvar att göra precis som Yvonne Blombäck påpekar.

En del i det är givetvis att se till att den personal som vi har och de ytterligare åtgärder som görs för att skapa trygghet – det kan vara kameraövervakning eller andra insatser – kan bli ännu bättre. Det ställs krav redan i dag på vilken utbildning och vilka kunskaper till exempel vakter ska ha. Det kan säkert finnas ytterligare åtgärder att vidta för att skapa ytterligare förståelse och förmåga i sitt jobb. Jag delar helt Yvonne Blombäcks uppfattning att man måste kunna hantera varje enskild situation.

Samtidigt kan jag ha förståelse för att situationer där barn leker med sitt eget liv som insats inte alltid är så lätt att hantera. Vad jag förstår var det en sådan situation i något av de här beskrivna exemplen vi har fått den senaste tiden, där man lekte med sitt eget liv som insats – man funderade på att åka mellan vagnar. Det är ju helt oacceptabelt, och då måste man göra något åt den situationen.

Det innebär inte att det vid varje givet tillfälle finns instruktioner som är lätta att följa, utan man måste då ha en utbildning, som du pekar på, som gör att man kan lösa varje enskild situation. Vi får väl där hjälpas åt och ställa krav som gör att våra entreprenörers utbildning av den personal som de använder anpassas så att de får förmåga att hantera varje situation, så att vi kan skapa trygghet i trafiksystemet inte bara för alla resenärer utan även för de resenärer som kanske gör något som man själv upplever som bus men som i realiteten innebär livsfara för dem själva.

Anförande nr 15

S t e l l a F a r e (FP): Ordförande, fullmäktige! Jag håller med Christer Wennerholm om att det här är ett viktigt problem att uppmärksamma, ungas upplevelse av att resa i kollektivtrafiken. Vi vet ju sedan gammalt att de unga utgör en väldigt stor del av våra kunder i SL. 215 000 resenärer mellan 15 och 25 år åker varje dag med SL, och vi vet att de flesta unga människor åker sju dagar i veckan med vår trafik. Det här är dagens resenärer, och det kommer definitivt att vara morgondagens resenärer om vi förmår att mäkta med en del av de problem som finns inom kollektivtrafiken.

Yvonne Blombäck väcker frågan om ordningsvakternas befogenheter och huruvida de bidrar till den otrygghet som ungdomar uppenbarligen många gånger känner, på kvällarna framför allt, och som Rädda Barnen har uppmärksammat. Jag skulle vilja påstå att det är inte hela sanningen. Vi har några exempel på att ordningsvakter kanske har tagit i för hårt. Ord står mot ord i det fall som du refererar till, där en ung person blev omhändertagen på Slussen.

Men i huvudsak tror jag faktiskt inte att det är ordningsvakterna som bidrar till otryggheten. Det är självklart att den sociala situationen i tunnelbanan, på kvällar och helger framför allt, är det som är bekymmersamt.

Vi lägger ned oerhört stora resurser på att öka tryggheten i kollektivtrafiken kvällstid. Vi pratar om 20 000 kameror uppmonterade på bussar och i tunnelbanor. Vi pratar om ordningsvakter, trygghetsvakter som vi har i egen regi – 150 stycken patrullerar våra system på helgerna. Vi pratar även om Polisen, som har sin egen tunnelbanepolis. Det är enorma resurser varje år, som vi mycket hellre skulle lägga på andra kvalitetshöjande åtgärder inom trafiken.

Ordningsproblemen är och förblir en av trafikens stora akilleshälar. Jag tycker det är viktigt att vi talar om det här mera. När man bedömer vilka trafikslag man ska satsa på, ska man vara medveten om att 85 procent av de insatser som görs för att höja tryggheten på helgerna rör tunnelbanan. Systemet är väldigt sårbart, särskilt sent på kvällarna och särskilt ute i periferin. Det är där mycket av otryggheten finns, när man ska gå av på sin hemstation, det är mörkt och det är i utkanten av tunnelbanans system. Det är där problemen är värst.

Låt oss återkomma i den här diskussionen, som jag tycker är väldigt viktig!

Anförande nr 16

Yvonne Blombäck (MP): Ordförande! Jag säger inte att det är ordningsvakterna som står bakom att otryggheten ökar totalt, men det är klart att de människor som jobbar i vår kollektivtrafik bidrar till om tryggheten blir som man önskar.

Det finns fler fall. I det fall som nu var uppmärksammat på Södermalmstorg blev det anmälan, och där har det också utretts ordentligt vad det var som hände. Jag säger inte att de två personer som gjorde det ingripandet gjorde fel, i det här läget. Men när jag skrev interpellationen hade jag inte svaren och då ställde jag frågorna.

Däremot finns det ett annat fall, där man inte gjorde anmälan. Det var en ung kvinna, under 20 år, som blev riktigt illa åtgången – men hon vågade inte anmäla. Hon blev intagen i ett sådant rum där man inte har några kameror, och då står ord verkligen mot ord. Därför gick hon inte vidare med sin anmälan, och jag är helt övertygad om att hon inte är ensam. Däremot hörde hon av sig till mig, som satt i SL:s styrelse, och vi hade diskussionen uppe i SL. Det var under den diskussionen som jag fick beskedet att det faktiskt bara fanns ett enda rum i hela kollektivtrafiken som var iordningställt, som hade kameror och som inte var en städskrubb, soputrymme eller liknande där man tog in folk för omhändertagande. Det är helt oacceptabelt!

Vad jag än hör att du säger att ni satsar på trygghet, Stella Fare, så satsar ni inte på trygghetsrummen. De är inte tillräckligt prioriterade, för då skulle vi ha många, många fler i dagsläget – inte bara nio rum på fem stationer. Det är väl självklart att man måste fokusera på de platser där det är riktigt stökigt – exempelvis Fridhemsplan, där trygghetsrummet ligger i en helt annan ände av stationen, där det verkligen inte är lika stökigt och lika mycket folk. Samma sak på Slussen, vid Södermalmstorg där det är jättemycket folk och kan vara riktigt stökigt finns inget sådant rum. Ni måste lägga kraft på att få ordning på det här.

Just utbildning hoppas jag att du tittar på, Christer Wennerholm. Jag har hört ordningsvakter som själva säger att det är för lite med två veckors utbildning och sedan bara två dagar om SL:s värdegrund.

Men jag delar absolut helt och hållet din uppfattning att barn som leker med sitt liv eller skapar otrygghet och fara för andra inte kan bete sig så. Där är vi helt överens. Sedan är frågan: Hur gör vi som vuxna? Precis som Christer Wennerholm tar upp kan konfrontationen bli himla stökig när man är tonåring, och har man då inte möjlighet att ta den ungdomen till ett ställe där man kan jobba i lugn och ro blir otryggheten ännu värre för då skapas det turbulens runt omkring. Det är precis det som måste stoppas.

Anförande nr 17

Stella Fare (FP): Yvonne Blombäck återkommer till att tryggheten skulle handla om att ordningsvakter inte har tillräckligt lång utbildning och därmed gör övertramp, om jag förstår saken rätt. Men den undersökning som Rädda Barnen har gjort ger inte de indikationerna.

Rädda Barnens undersökning Unga röster fångar en ögonblicksbild av hur unga upplever sin livssituation totalt sett. Det är många unga som känner sig otrygga på gator och torg, det är många unga som känner sig otrygga i kollektivtrafiken. Men vi ska ha klart för oss att vi har förbättrade siffror när det gäller tryggheten totalt sett. Det måste rimligtvis också gälla unga människor. Kvinnor har visat att de känner sig tryggare i kollektivtrafiken – vi jobbar hela tiden hårt med de här frågorna – och det borde även gälla ungdomar. Rädda Barnen redovisar inte hur detta har utvecklats över tid, men det finns naturligtvis kunskaper om det eftersom vi hela tiden gör undersökningar på kundgrupper.

Anförande nr 18

Landstingsrådet Wennerholm (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag har också tagit del av den undersökningen. Det är det jag jobbar med varje dag. Men det som gjorde att jag fick hugg i hjärtat var att det var, om jag inte minns fel, nästan lika många barn som kände sig otrygga i sina egna hem och som kände sig otrygga på gator och torg, i kollektivtrafiken. Så det finns, med ett brett perspektiv, mycket vi kan göra. Kan vi bidra, i det vi har ansvar för, som är lite större än den lilla världen, det vill säga när vi möter våra egna eller andras barn i hemmiljö, också i den offentliga miljön och i kollektivtrafiken så att barn och ungdomar känner större trygghet i samhället, så kommer vi givetvis att få del av det allihop. Vi får ett bättre samhällsklimat, som gör att vi kommer att gemensamt kunna bygga ett mycket bättre Stockholm i morgon och i framtiden.

Jag tycker det Yvonne lyfter om trygghetsrum är bra. Det är därför vi har fortsatt utveckla det. Jag tar gärna med mig det du pekar på, att det är vissa punkter som är viktigare än andra. Precis som Stella Fare pekar på är det ju så att när vi i tunnelbanesystemet samlar människor i större utsträckning och på en mer koncentrerad yta än i de andra transportsystemen, som är mer öppna, så skapas det kanske också mer konfliktpunkter. Det finns säkert anledning för oss att gemensamt titta på var de största behoven av trygghetsrum finns, vid de stora knutpunkterna. Det tar vi gärna med oss i det fortsatta jobbet vad det gäller den delen.

Sedan vill jag också säga, precis som både Yvonne och Stella har varit inne på, att i det stora hela och varje dag, utifrån de förutsättningar som finns, gör den personal som finns i våra system i olika avseenden väldigt mycket för att skapa ytterligare trygghet för våra resenärer. Det gäller ju vaktpersonal, men det gäller all annan personal också. All denna personal är givetvis värda uppskattning och en stor eloge för sina insatser.

Om sedan vi kan bidra med infrastruktur i form av hur vi utformar stationssystem, hur vi till exempel bygger om och gör våra stationssystem till bättre sociala träffpunkter av olika slag där det rör sig människor som har olika ärenden, som skapar ökad trygghet därför att det är olika generationer som vid många tidpunkter använder trafiksystemet, kanske inte bara i syfte att transporteras utan uträtta ärenden, besöka bibliotek och liknande, som det nu finns exempel på, så bidrar det också till ökad trygghet.

Vi har ett gemensamt ansvar för att skapa förutsättningar så att den personal och de infrastrukturer vi skapar bidrar till trygghetsskapande miljöer, och jag är övertygad om att alla partier vill vara med i det jobbet.

Anförande nr 19

Yvonne Blombäck (MP): Jag tackar för att det ändå i stora delar har varit en bra diskussion om detta i dag. Det är ju en otroligt viktig fråga.

När jag fick veta hur nuläget ser ut och att det är så få trygghetsrum som finns, lade jag en skrivelse i trafiknämnden där jag begär en analys av exakt var de här rummen finns, var behoven finns och hur vi kan gå vidare. Jag hoppas att vi snart får svar på den och att det svaret leder till att vi gemensamt gör ett arbete för att göra det här bättre.

Jag vill verkligen betona, Stella Fare, att jag inte säger att alla ordningsvakter bidrar till ökad otrygghet – men det finns röttagg i alla klasser, i alla lägen, i alla personalgrupper på alla arbetsplatser, och de finns även där. Det är precis just därför som vi från Miljöpartiets sida driver så otroligt hårt att det måste till trygghetsrum där man slipper situationen att ord står mot ord, och det är det som jag lyfter här. Det finns många som gör ett bra jobb, och de ska absolut ha all uppskattning. Att det kommer till fler personal ute i trafiken tycker vi är positivt.

§ 196 Bordlagd interpellation 2011:33 av Curre Hansson (S) om resenärernas väntan i kollektivtrafiken

Anförande nr 20

Curre Hansson (S): Fru ordförande! I en tid när politiken på nästan alla nivåer domineras av heltidsengagerade politiker, kommunikationsbyråer, PR-byråer och andra starka krafter är interpellations- och frågeinstitutet ett av de få verktyg som gör att enskilda fullmäktigeledamöter har chansen att få hyggligt snabba svar. Jag lade en exakt likalydande motion i mars, som sedan försvann i ett byråkratiskt spel någonstans på vägen, som jag i och för sig har varit med och beslutat om. Jag tycker att vi ska ändra på det institutet fort, därför att ju mer verkligheten professionaliseras av andra krafter måste också enskilda ledamöter i ett landsting snabbt kunna få frågor besvarade.

Nå, över till sakfrågan. Det finns sannolikt inte något som irriterar enskilda resenärer så mycket som förspild tid. Vi har alla varit med om det. Vi minns den försenade innerstadsbussen, som när den äntligen dyker upp har tre fyra busskompisar i släptåg. Då är det svårt att tänka positivt och uppleva känslan av att vara en nyttig och god kollektivtrafikant! Inte blir man gladare eller mer entusiastisk när tunnelbanan eller pendeltåget inte kommer i tid beroende på växelfel eller någonting annat.

Det kanske svåraste att förklara för folk är ändock skrivbordsväntan. När man vet att folk ständigt råkar ut för samma väntan, kallar jag det för skrivbordsväntan.

Grunden för den här interpellationen var det som händer bland annat på pendeln från Nynäshamn upp till Stockholm i Västerhaninge, där folk står och väntar minst fem minuter varje dag. Det är många Nynäshamnsbor som pendlar, och jag har räknat ut att på en tioårsperiod blir det en hel semester månad som man står där – helt förspild tid! Den tiden ska kunna värderas. Vad är en semester månad värd på tio år? Egentligen ska ju de här trogna resenärerna ha en guldnål av SL, där det står: "Vi väntar i evig tid på dig"!

Tiden har ett värde för varje resenär. Det är det som jag menar skulle vara spännande att se, om vi orkade räkna ut hur lång tid vi väntar i det här systemet och vad det är värt rent ekonomiskt. Då skulle vi ju få den faktiska kostnaden som varje resenär betalar utöver månadsavgift och skatt: den egna tiden.

Därför tycker jag faktiskt att Christer Wennerholms svar är en smula njuggt, för att uttrycka mig milt.

Anförande nr 21

Landstingsrådet Wennerholm (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Mitt ansvar, och vårt ansvar i Alliansen, ligger här och nu. Så ser verkligheten ut. Vi kan då konstatera att det interpellanten tar upp är en viktig frågeställning.

I grunden är ju det Curre Hansson frågar: Hur ska vi se till att människors vardag fungerar så bra som möjligt? Om människors vardag fungerar så bra som möjligt får vi ju så lite bortfall som möjligt i form av att man sitter i köer, att man väntar på bussen, på pendeltåget eller på en utebliven tunnelbanetransport.

Vi kan konstatera att det som behövs är att vi kan operera verksamhet så bra som möjligt varje dag. Men för att klara av det som vi är överens om och som är vårt ansvar, att Stockholmsregionen ska kunna möta framtiden, så måste det också investeras i ny infrastruktur.

Jag har sagt tidigare, att där finns det ibland en viss saktfärdighet, i den här församlingen och i andra församlingar där jag sitter, där vi har ett delat ansvar för beslut som har varit fattade men aldrig verkställt. Man kan säga att det är många guldnålar som skulle ha delats ut, tider som skulle ha mätts och bortfall som kan räknas i miljarder om vi hade haft fler spår genom Stockholm tidigare än vad vi nu får. Jag kan också vara otålig, Curre Hansson, över att det inte har gått snabbare under vårt ansvar, men jag kan ändå vara stolt över att det just nu mullrar dagligen, till och med så det känns i mitt tjänsterum och i andra delar av Stockholms city, för nu är det en tunnel på väg, med två nya spår och två nya stationer i centrala Stockholm för pendeltågstrafiken. De är en omedelbar förutsättning för att vi ska kunna få en kortare väntetid.

Vi vidtar också åtgärder just på den nämnda Nynäsbanan för att se till att pendeltågstrafiken kan bli ännu effektivare. Det handlar ju inte bara om att pendeltågen ska fram, utan all annan tågtrafik också. Även utbyggnaden från enkelspår till dubbelspår i centrala Södertälje, på denna som det kan tyckas väldigt korta sträcka, påverkar i hög grad möjligheten att leverera mer punktlig kollektivtrafik.

Jag får lov att säga att jag också är oerhört stolt att vara Alliansföreträdare och att under de senaste fem åren ha haft diskussioner med företrädarna i Stockholms stad. Jag tycker mig kunna se en betydligt större förståelse för kollektivtrafikens och bussarnas problem när det gäller framkomlighet i Stockholms innerstad, som du också tog upp, jämfört med tidigare gatuborgarråd.

Anförande nr 22

Stella Fare (FP): Fru ordförande! Jag tycker den här interpellationen är viktig, eftersom just väntetider är fruktansvärt irriterande. Det är en sådan där sak som skapar väldigt mycket missnöje, när man får vänta på den tunnelbana, buss eller pendeltåg som man tror ska komma och så är det förseningar.

Curre Hansson tar pendeltåget som exempel. Då ska man ha klart för sig att alla förseningar har sina specifika orsaker i olika trafikslag. När det gäller just pendeltåg och bytet i Västerhaninge, som har varit uppe här flera gånger, ska man vara medveten om att vi faktiskt har beslutat att det ska vara ett byte och därmed en väntan, inte genomgående tåg. Det baserade vi på en expertutredning som vi själva hade beställt, där det visade sig att man måste skapa ett utrymme i pendeltågssystemet för att återhämta förseningar, och det görs i Västerhaninge. Annars fortplantar de sig i hela systemet – det är sårbarheten i pendeltågssystemet. Men när vi har skapat en bättre hållbarhet i pendeltågssystemet kan man ha genomgående tåg till Nynäshamn under alla turer och inte bara som nu på helgerna.

Det är bakgrunden till väntetiden, att man måste byta. Att det skapar stor irritation i Nynäshamn är jag väl medveten om, men man ska då ha klart för sig att de 8 400 resenärer som tar tåget i Västerhaninge är förvisso väldigt många, men samtidigt har vi närmare 12 000 resenärer i Älvsjö och i Sollentuna har vi 8 000 resenärer. Alla dessa resenärer påverkas av förseningarna som uppstår på nätet, och det är därför som vi måste hämta in de förseningarna. Det var i alla fall expertens råd till oss när vi beställde utredningen. Det här är kanske svårt att förmedla från en talarstol, men det är alltså sakkunskapen som har gett oss det rådet. Vi arbetar ju för att höja kvaliteten hela tiden, och det kommer att bli en ökad kvalitet.

Sedan tar Curre upp detta med bussarna, och där är ju situationen katastrofal. Men den kan vi också återkomma till. Det handlar då om att hantera biltrafiken i Stockholm, som hela tiden ställer sig i vägen för bussarnas framkomlighet. Där har vi en annan problematik.

När det gäller tunnelbanan är det andra kvalitetsparametrar, som vi till stor del har kommit till rätta med. Där har ju punktligheten ökat. Vi får hoppas att den här vintern inte blir så svår!

Anförande nr 23

Curre Hansson (S): Tack, Stella, och tack, Christer, för att vi inte skäller så mycket på varandra. Jag ska återkomma till det, för det finns något positivt i detta.

Sällan eller aldrig har väl en rubrik på en interpellation tajmats så väl: "Om väntan blir för alltför svår – bättre blir det kanske nästa år!" Jag måste säga, Christer, att jag blev lite impad över den här rubriken i Metro i morse: "Nu ska bussarna åka gräddfil i stan". Hyggligt modigt, måste jag säga – du får AB på den. Jag gick ju i den gamla skolan, där vi hade sådana betyg. Det ska bli bus-spännande att följa det här nu när ni ska ta itu med bilproblematiken i Stockholms innerstad. Urhärligt! Jag åker gärna med dig ut på möten, och jag kommer att stödja dig i de här diskussionerna. Det kan ju faktiskt vara det som gör att bussarna skulle kunna komma fram, om vi verkligen prioriterar kollektivtrafiken framför någonting annat. Det finns några hål i det här också, men det kan vi reda ut vid sidan av.

Jag säger bara: Modigt, Christer! Lycka till i framtiden! Det är den här typen av åtgärder som sannolikt kommer att behövas.

Sedan tillbaka till kunskapsfrågan, att verkligen ta reda på vad värdet på människors väntan är. Det vi inte mäter, det vet vi inte, men det vi mäter och sätter ett värde på brukar oftast leda till handling. Därför ser jag fram emot att vi ska fortsätta prata om åtminstone att hitta ett instrument för att mäta värdet på folks väntan, speciellt den skrivbordsväntan som uppstår.

Jag håller med, Stella, det är svårt att förklara sådant här från talarstolar. Men ställ dig själv där på Västerhaninge station och försök förklara – det är lite svårare än att stå i landstingets talarstol och förklara det hela!

Christer, den här debatten handlar inte om infrastruktur, den handlar om väntan. Kan vi inte ändå vara överens om att försöka hitta ett system att mäta och värdera folks väntan? Det brukar med automatik leda till handling när vi sätter ett pris på tiden.

Anförande nr 24

Landstingsrådet Wenerholm (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Ja, jag tror att det är modiga politiker som blir omvalda. Jag är övertygad om att när du och jag är klara med det här om några år, Curre Hansson, får vi ta våra rullatorer och åka runt i en stad som är lika bra på att med kollektivtrafik transportera alla nya som kommer hit, procentuellt sett, som vi är i dag.

I din interpellation pekar du på att andelen som åker kollektivt kanske inte ökar så mycket, men vi kan konstatera att antalet transporterade håller jämna steg med befolkningsökningen. Det är en viktig början för vår region. Sedan måste vi fortsätta och ta nya språng.

Jag är övertygad om att vi gemensamt kommer att se till att det blir framkomlighet för bussarna och att det så småningom blir en Spårväg syd. Då kommer vi att ha två tvärsåvågslinjer norrut. Vi kommer att ha en tunnelbana som är förlängd till Nacka. Vi kommer att ha en spårbunden lösning till Barkarby – det kan vara tunnelbana eller något annat beroende på vad planerare och politiker i landstinget och i berörda kommuner

kommer fram till. Jag är också övertygad om att vi kommer att ha förstärkta spårssystem i nordostsektorn.

Vi kommer också att ha nya spårvagnslinjer i Stockholms innerstad i det som nu är stombussystem. Där utgår vi från det som är så bra, alltså att Stockholms stad och landstinget jobbar tillsammans, på samma sätt som vi sedan ska göra med kommunerna i länet, för att ta fram stombuss- och spårvägslinjer där vi kan använda spår som redan finns, dra nya spår eller utöka stombusstrafiken. Det som behövs är separerade körfält för kollektivtrafik i förhållande till bil- och distributionstrafik. Vi måste erbjuda så hög kvalitet som möjligt på kollektivtrafiken, så att vi får farbröder i din och min ålder att gå ned i tunnelbanan. Vi måste lära dem att förstå att om man går ned vid Rådhuset kan man ta sig till Centralen på en minut och 13 sekunder. Försök överträffa det om man rör sig på ytan!

Då måste vi klara av att leverera en bra trygghet och en utbyggd kvalitet, så att vi har snabba transporter med kollektivtrafik. Därför gör vi också en översyn över stombussystem, som kan bli spårvägssystem, och renoverar de spårssystem som finns. Exempelvis renoveras nu tunnelbanan för 14 miljarder under en tidsperiod.

Anförande nr 25

Stella Fare (FP): Jag vill hålla med om att debatten om kollektivtrafik har varit väldigt öppen för populistiska utspel. Det är lättare att utdela rallarsvingar när kvaliteten fallerar. Men man måste ändå anta utmaningen att förklara och att våga vara seriös.

Jag tycker att det vi själva gör är jätteviktigt, men vi har också stora informationsresurser att ta till, och de borde ägnas mer åt att förklara och underbygga vad vi gör för att människor som har tider att passa, barn att hämta, mat att handla och föräldrar att tittat till får klart för sig att det kommer att bli bättre men att det ibland måste bli sämre först. Detta är ju det politiska dilemma.

Jag känner att det faktiskt har varit något bättre det här året. Vad det beror på vet jag inte, men det känns som om utrymmet för populistiska utspel har minskat något, och det välkomnar jag.

Anförande nr 26

Lanstingsrådet Ullberg (S): Fru ordförande! Jag kan inte låta bli att ge mig in i den här trevliga debatten i samförstånd där man slår sig för bröstet. Jag kommer ihåg evisen "Stolt men inte nöjd", och jag tänkte påminna om den. Det finns absolut mycket att vara stolt över, men det är ett lite problematiskt anslag om man är nöjd när trängseln är så stor och förseningarna bara i den här regionen kostar 6 miljarder och när kundnöjdheten för SL har sjunkit som en sten och är 57 procent när det gäller pendeltågstrafiken.

Christer hade en trevlig lista över nya investeringar, som vi dessutom är helt överens om, inte minst när det gäller Citybanan. Det trevligt om regeringen också fullföljde detta med dubbelspår till Kallhäll. Jag vill bara passa på att ställa en fråga som jag ännu inte fått svar på: Tycker Christer Wennerholm som man tycker i den politiska majoriteten i Solna, över blockgränserna? Där vill man att tunnelbanan ska byggas så som det sades i Cederschiöldförhandlingarna, alltså från Odenplan till Hagastaden. Jag vill ha ett klart svar på det, tack!

Anförande nr 27

Landstingsrådet Wennerholm (M): Fru ordförande! Man kanske ändå inte ska kasta sten när man sitter i glashus. Erika Ullberg är väl inte nöjd förrän kundnöjdheten på Nynäshamnsbanan är tillbaka på de nivåer där den var när vi tog över. Jag är inte nöjd med mellan 50 och 60 procent, men det är en milsvid skillnad i förhållande till strax över 25!

Jag är helt enig med resenärerna från Nynäshamn: Vi ska se till att bygga Citybanan. Jag är helt enig med den utredare som ansvarig minister har tillsatt och som tittar på vad man kan göra snabbare och effektivare för att få högre effektivitet på Citybanebygget. Det vill säga att också anslutningarna till Citybanan kommer till stånd så fort som möjligt. Det är de facto vad Trafikverket nu pekar på, och jag förväntar mig att regeringen också kommer att leverera detta.

Sedan tar vi utbyggnaden av spårtrafik till området kring Nya Karolinska sjukhuset och Hagastaden. Det kommer också att ske, men det kommer aldrig att få gå ut över 150 000 resenärer i Västerort. Jag är beredd att ta valmöten med Erika Ullberg på varenda perrong!

Anförande nr 28

Curre Hansson (S): Innan Christer satte morgonkaffet i halsen hade vi ju en ganska trevlig och lite småputtrig diskussion. Jag kan sammanfatta den med att trots det lite machoaktiga svaret som handlade om att det inte behövs så mycket kunskap tror jag ändå att vi i grunden är överens om att vi ska försöka skaffa oss kunskap om väntan och sätta ett värde på väntan. Det är den ena delen.

Den andra delen: Jag håller med om infrastrukturen. Då bör vi heller inte göra misstaget att spränga in en busstation i Katarinaberget som gör att alla får längre väntan när de ska till tunnelbanan. De kommer då att få en Friskis & Svettis-promenad på upp till 500 meter. Detta hoppas jag att vi kan vara överens om. Byten och sådana saker ska eliminera väntan, inte öka väntan!

Anförande nr 29

Landstingsrådet Ullberg (S): Jag tror att ni kommer ihåg vad Christer sade i den andra talarstolen för bara en minut sedan.

Vi har aldrig under de senaste tre åren haft så låg kundnöjdhet för SL-trafiken som vi har just nu. Då har vi mätt under augusti—oktober. Som ni kommer ihåg har det varit en solig, mild och fin höst. Vintern har inte ens börjat. Vi har alltså ett mycket dåligt utgångsläge när vintern börjar i år. Det är mycket allvarligt.

Svenskt kvalitetsindex årliga mätning presenterades i går. Vilket företag sjunker mest? Jo, det är SL. Det är mycket allvarligt!

Jag ställde en fråga till dig, Christer, nämligen om du ville bygga tunnelbana till Hagastaden. Ska jag tolka ditt svar måste det vara ett nej. Du säger att det ställer till andra problem. Men varför lyssnar du inte på Folkpartiet, Moderaterna och Socialdemokraterna i Solna som säger att en spårväg skulle leda till betydligt större problem än en tunnelbana. Varför lyssnar du inte?

[Ordföranden: Du kan inte ställa några frågor till Christer eftersom han inte har möjlighet att genmäla. Vi har ju ingen replikrätt när det gäller interpellationer.]

§ 197 Bordlagd interpellation 2011:34 av Ann-Sofi Matthiesen (MP) om kartor i tunnelbanan

Anförande nr 30

Anne-Sofie Matthiesen (MP): Ordförande, åhörare och ledamöter! Jag vill först tacka Christer Wennerholm för ett positiva svaret på min interpellation om kartor i tunnelbanan. Trafiklandstingsrådet delar min uppfattning att kartor är en viktig del i trafikinformationen. Av svaret framgår att svaret för kartorna regleras i SL:s avtal med MTR om skötseln av tunnelbanan. Då blir min nästa fråga: Kan vi i fullmäktige få ta del av detta avtal? Vad står det om kartor och annan information till resenärerna?

Anförande nr 31

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Interpellanten och jag är fullständigt överens. Vi har tidigare i dag talat om kvaliteten i kollektivtrafiken, och en viktig del av kvaliteten är att det finns en bra information.

Självklart kan interpellanten få ta del av de avtal som finns. Kartorna är egentligen inte bara information till oss när vi reser, utan det kan också vara ett allmänt intresse att det finns kartor i kollektivtrafiksystemet. Innan vi fick sådana förnämliga telefoner som finns i dag, där man kan gå in och få sin position bestämd och få veta hur man ska gå, var detta självklart, och för dem som inte har en sådan telefon kan en karta vid en busshållplats eller på en tunnelbanestation vara en hjälp i orienteringen också efter det att man har gjort sin resa med kollektivtrafiken.

Jag delar helt interpellantens uppfattning att kartor har stor betydelse. Det är kanske inte främst för oss som dagligen använder kollektivtrafiken utan för dem som är här på besök. Vi vill ju att allt fler ska uppleva hur fantastisk Stockholmsregionen är, så att man kommer hit och tar del av det stora utbud som finns såväl till vardags som till rekreation och fest. Då är det också viktigt att besökare kan få både information om hur man använder kollektivtrafiken och hjälp att orientera sig när man är på väg ut ur kollektivtrafiken och kanske ska söka upp ett museum, en arbetsplats eller vad det nu är man ska besöka.

Det är en del av en hög kvalitet i kollektivtrafiken att kunna ge anvisningar om var man befinner sig och hur man på lättaste sätt kan ta sig vidare. Det är vi helt överens om. Vi ska ordna så att du får ta del av det här avtalet.

Anförande nr 32

Anne-Sofie Matthiesen (MP): Tack så mycket! Jag ser verkligen fram mot att få läsa avtalet och se vad som finns i det.

Anförande nr 33

Cecilia Obermüller (MP): Det är jättebra att vi får tillgång till avtalet, Christer. Det vore också bra om man följde upp hur det efterlevs. I dag saknas ju ofta kartor vid utgångarna på många stationer. Det har varit väldigt värdefullt att ha dessa lokala kartor när man kommer ut från stationerna, men de saknas ofta. Det vore bra med en uppföljning av avtalet. Kommer ni att göra någon uppföljning av det?

[Ordföranden: Christer Wennerholm nickar.]

§ 198 Bordlagd interpellation 2011:35 av Susanne Nordling (MP) om patienter med kroniskt trötthetssyndrom (ME/CFS)

Anförande 34

Susanne Nordling (MP): Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Jag har lagt fram en interpellation om åtgärder inom Stockholms läns landsting för att på ett adekvat sätt möta behovet hos patienter med kroniskt trötthetssyndrom eller myalgisk encefalomyelit. Jag vill tacka Stig Nyman för svaret. Jag är ganska nöjd så till vida att det på fler punkter överensstämmer med det som vi har skrivit i interpellationen. Det vill säga att bemötandet av patientgruppen inte är bra, och du, Stig, skriver också att det bottnar i att kunskapen om sjukdomen är väldigt låg i vårt landsting.

Målet i vårt landsting är världens bästa sjukvård. Det gäller också den här gruppen. Det betyder att vi måste vara offensiva och verkligen bygga verksamhet kring de här patienterna och det de behöver för att klara sig i sina liv. Vi har just nu en verksamhet på rehabmedicin på Danderyds sjukhus som under tre år har fått 18 miljoner. Men huvudfrågan handlar inte om själva bemötandet utan om brist på insatser för dessa patienter. 18 miljoner räcker tyvärr inte hela vägen.

Vi har i dag ett problem därför att infrastrukturen saknas för dessa patienter. Det handlar om specialiserad utredning, diagnostik och vård av patienter med kroniskt trötthetssyndrom samt inte minst forskning. 18 miljoner räcker inte hela vägen.

Man har rean infört remisstopp, trots att man ännu inte har varit verksamma i ett år, och de remisser som har kommit in fyller tre år. De patienter som inte har hunnit dit, vad ska vi göra med dem?

Vi kan lätt åtgärda dessa brister, och i interpellationen lägger vi fram ett antal förslag. Vi måste säkra det här projektet långsiktigt. Vi måste få tillskott av kompetens till den här enheten. Det handlar om immunologi och neurologi. Ni kan till exempel läsa en artikel i Svenska Dagbladet i dag som visar på att infektioner ger påverkan på hjärnan. Därför måste vi lyfta in fler kompetenser på den enhet vi har. Det kanske inte var det bästa draget att lägga det på rehabiliteringsmedicin, utan vi borde kanske ha lagt det som en egen enhet, där vi för ihop specialisterna till patienterna. Men vi får utgå från den enhet vi har och jobba vidare.

En av de frågor jag ställde blev inte besvarad, nämligen fråga 2: Anser du att projektet vid Danderyds sjukhus också ska ha ansvar för barn och unga med kroniskt trötthetssyndrom? Nu är begränsningen att man måste ha fyllt 18 år, så i dag finns det inga insatser för den gruppen. Hur ska vi jobba med dem?

Anförande 35

Landstingsrådet Nyman (KD): Fru ordförande! Det här är en angelägen interpellation. Det är ett angeläget ämnesområde som behöver uppmärksamhet. Det har också uppmärksammats i ökande grad på senare tid. Det är inte alldeles enkelt att få till den för alla berörda på en gång. Det framgår också både av svaret och av frågeställningen.

Utöver de 18 miljonerna har det under året tillförts ytterligare 2 för att remisstoppet, som uppträdde väldigt raskt, ska kunna minimeras och att fler ska kunna få del av hjälpen. Anledningen till att det inte finns svar på alla frågor är just att vi nu försöker finna en form för den här vårdens framtid. Jag tycker att det är angeläget att frågan förs in i arbetet med framtidsplanen för landstingets hälso- och sjukvård, där vi har ett ökat fokus på rehabiliteringsområdet.

Sedan kan vi diskutera detaljer, om det är fel i bemötandet eller i något annat och om det är för lite resurser. Det viktiga är som jag ser det att det här arbetet nu har kommit i gång. Jag vill lova alla fullmäktigeledamöter inklusive interpellanten att vi har en ganska nära dialog med företrädare för patientorganisationen och på det sättet hämtar information.

Till mitt svar vill jag också foga att det pågår ett utomordentligt intressant utvecklingsarbete i vården av patienter med de här bekymren vid Haukelands universitetssjukhus i Bergen. Det är inte bara Ullevål som har arbetat framgångsrikt med de här frågorna, utan det är också Haukeland. Där pågår ett uppföljningsarbete, och det kommer en studie framöver. Dessutom ska det göras en jämförande studie internationellt för att se hur långt man har kommit på det här området i olika länder.

Ett jätteproblem för dem som har den här sjukdomen är ju att den har kronisk karaktär. Det är svårt att hitta ingångarna som ger omedelbara svar. Det viktiga är att det finns resurser att ta emot patienterna och en ökad kunskap om den här sjukdomens innehåll och hur man kan behandla den. Det finns mycket mer att utveckla där, har jag förstått.

Vi får nog nöja oss med det här svaret. Jag tänker inte prestera något svar på fråga 2 i dag. Den kan möjligen komma i samband med det fortsatta arbetet med framtidsplanen för hälso- och sjukvården, men det är vanskligt att ställa ut löften utöver det som jag har angett i svaret.

Anförande nr 36

Landstingsrådet Wigg (MP): Fru ordförande! Tack, Stig, för ett ganska utförligt svar! Du är inne på en ganska viktig fråga. Vi ska ju inte uppfinna hjulet på nytt. Det pågår forskning vid två sjukhus i Norge, och även på andra håll i världen pågår forskning som är kopplad till de immunologiska frågorna. Det är kanske där som nyckeln ligger. Det viktiga här är att följa omvärldens forskning och inte hitta egna lösningar såvida man inte upptäcker något nytt. I Norge har man nu upptäckt att en behandling med cytostatika kan ge resultat för vissa. Det är viktigt.

Nu är detta ett projekt. 2001 lade man under den borgerliga alliansens ledning ned en mottagning vid Huddinge sjukhus för just den här patientgruppen. Det var nog ett misstag att göra det. Nu är det projekt som löper några år, och den här patientgruppen är i en väldigt utsatt situation. Det är viktigt att man säkrar den här mottagningen så att den får utvecklas och så att den får ligga vid ett sjukhus, för detta är fråga om högspecialiserad vård. Det är ett sjukdomsfält där vi i dag inte har alla svaren.

Man talar mycket om att i framtiden lägga ut rehabiliteringen, och det kan nog vara bra i många fall, men just i det här fallet bör mottagningen för MSEFS befinna sig inom den högspecialiserade vården.

Jag vill också lyfta fram patientsäkerhetsperspektivet. Det finns ett starkt önskemål från dessa hårt drabbade patienter om att få sjukvårdsplatser. De behöver ett antal platser där man kan få ligga och inte belasta anhöriga och andra. De anhöriga hamnar ofta i en ohållbar situation socialt och ekonomiskt när de här patienterna är sängbundna i mörka rum. Det behövs sjukvårdsplatser på sjukhusen som är kopplade till de här mottagningarna.

Självklart har vi inte svaret på frågan om barn och unga, men jag hoppas att vi kan vara överens om att de ska tas om hand inom den här enheten och att man på något sätt måste se till att det finns ett bemötande också för dem. Det är än mer fruktansvärt att hamna i den här situationen i början av sitt liv. Då ska man inte behöva bollas runt i sjukvårdssystemet.

Den fokusrapport som landstinget självt tog fram i den här frågan pekar på att detta inte bara gäller MSEFS patienter utan att det sammantaget finns 30 000–40 000 patienter med oklara diagnoser i vårt landsting. De bollas runt och får inte rätt bemötande. Förutom patientens eget lidande innebär det ett ekonomiskt lidande för landstinget.

Anförande nr 37

Jessica Ericsson (FP): Personligen tycker jag genuint illa om uttrycket att man måste vara frisk för att orka vara sjuk, men när det gäller den här gruppen får man ha förståelse för att det mycket väl kan kännas så. Många har bollats fram och tillbaka mellan olika vårdgivare. Många har mötts av misstro, fördomar och dåligt bemötande. Att behöva bli misstrodd när man mår som sämst och behöver hjälp lägger naturligtvis ytterligare sten på bördan. Det är inget som någon borde behöva mötas av, speciellt inte om man har kraftiga fysiska och psykiska begränsningar, vilket många av dessa patienter har.

Vi har fortfarande väldigt begränsad kunskap om sjukdomen som sådan. Vi har svårt att fastställa diagnosen. Vi vet inte vad som ligger bakom den eller hur sjukdomen bäst ska behandlas. Vår bristande kunskap är ett jätteproblem. Den verksamhet som bedrivs på Danderyd är därför oerhört viktig – så viktig att den nu har tillförts ytterligare 2 miljoner för att kunna fortsätta sitt arbete med att samla in kunskap och bygga upp evidensbaserade metoder för att hjälpa patienterna och kunna diagnostisera patienterna på ett bra sätt.

Interpellanten efterfrågar specifika åtgärder, behandlingsformer och bemanning. Jag satt och funderade lite grann: Är detta verkligen vårt arbete? Ska vi gå in och pilla i sådana här detaljer? Det gäller speciellt i ärenden där vi inte har kompetens att avgöra vad det är som behövs. Jag tycker inte det. I det här fallet bör vi lämna över till specialisterna att se på hur man ska arbeta för att bästa komma till rätta med patienternas besvär. Det är de som har

kompetensen, och de kommer att bygga upp ännu mer kompetens. Vi ska inte vara klävingriga.

Organisationen får vi ordna när vi är redo för det, men i första hand handlar det om att låta specialisterna göra det de är bra på. Vår uppgift är att skapa förutsättningar.

Anförande nr 38

Landstingsrådet **Sevefjord (V)**: Ordförande! Jessica Ericsson ifrågasätter om det är vår uppgift att lämna förslag på hur man ska utveckla den här vården och att vi ska överlämna det hela till specialisterna.

Problemet är bara att vi inte har så mycket specialister. Vi håller på att bygga upp en kompetens inom det här området nu. Där tycker jag faktiskt att vi politiker kan ta åt oss, för vi har under många år drivit på i denna fråga. Det gäller både den rödgröna alliansen, som drev fram att man skulle ta fram en fokusrapport om den här patientgruppen, och man lämnade sedan över arbetet till den borgerliga alliansen, som har fortsatt att jobba med detta.

Vi har kommit en bit på väg, men vi har fortfarande alldeles för få specialister. Den verksamhet som en gång fanns vid Huddinge sjukhus lades ned just för att det fanns för få specialister. Den som kunde just det här området lämnade verksamheten och gjorde andra saker. Då fanns det ingen som kunde ta över.

Nu håller vi på att bygga upp detta, och jag säger "vi", för jag tycker att vi gör det gemensamt i både majoriteten och oppositionen, med öppnandet av den här enheten vid Danderyds sjukhus och det treåriga projektet.

Det händer en massa saker. Vi har också börjat ta till oss vad som händer utanför Sveriges gränser, bland annat i Norge, där det händer en massa spännande saker. Där har man lyft den här frågan, och den har till och med debatterats i Stortinget i Norge. I den debatten sade man bland annat att man måste åtgärda de nästan hälsomässiga övergrepp som begåtts mot en del av denna patientgrupp genom åren. Man sade också att det är en patientgrupp som har blivit mistrodd och felbehandlad och stämplad med fel diagnos under många år. Det är alltså inte bara vi som har haft undermålig vård för denna patientgrupp och inte sett dess behov.

Nu är vi på väg och det händer positiva saker, även om jag håller med interpellanten om att vi fortfarande har mycket kvar att göra. Det är två saker i svaret som jag vill ta fasta på som positiva. Man ska göra en revidering av fokusrapporten. Det är en rapport som var klar för bara några år sedan, och att den redan nu behöver revideras visar att vi har tagit till oss mycket ny kunskap. Fokusrapporten har också delvis kritiserats av patientorganisationen. Det är också roligt att det nu har tillskjutits medel för att minska högen av väntande remisser.

Jag tycker att vi så småningom borde utveckla det här projektet till en specialistmottagning – kanske den första i landet – och kanske till och med ett nationellt kompetenscentrum så småningom. Detta kommer dock att ta tid.

Anförande nr 39

Susanne Nordling (MP): Tack, Stig, för din ärlighet och att du säger att du inte har något svar på fråga 2. Det betyder att vi har en grupp barn därute som inte får vård. De får ingen vård alls när de har den här problembilden. De får annan typ av vård, men inte för dessa problem.

Du säger också att vi ska lyfta in rehabfokus. Tyvärr är många av de här patienterna så sjuka att all belastning och många rehabiliteringsinsatser gör dem sjukare. I Norge har man kommit längre än vi, och där har man kommit fram till att man måste ta fram

specialanpassade sjukhussängar. Det handlar om rummen och om ljud och ljus. Allt sådant försämrar för patienterna. Det ska vara ljudlöst och mörkt och det ska inte finnas några dofter eller kemikalier. Det gäller också material i sängkläder och så vidare. Det betyder att de inte kan läggas i vilken sjukhussäng som helst.

Hembesök förekommer i viss utsträckning i dag, men det räcker inte till och täcker inte behovet. I dag är de hänvisade till vanliga sjukhussängar. Det går inte. Man får inte gå in och ut ur rummet, för det gör patienten sämre. Man måste välja tillfällena försiktigt.

Visst kan jag vara tillfredsställd med att vi har en gemensam problembild, men jag är inte nöjd med den vård som ni i majoriteten erbjuder dem i dag. Dessa människor far väldigt illa. De kan inte vända sig till en vårdcentral, och de kan inte vända sig till vilken enhet som helst på sjukhuset. Vi måste verkligen tänka efter hur vi skyddar dem.

Det är bra att vi ska göra en översyn av fokusrapporten, men vi måste ta hand om dessa patienter nu. Om vi inte kan ge vård kan vi kanske ge omvårdnad. De kan komma till oss och få omvårdnad, för de klarar knappt av att ta hand om sig själva i det dagliga trots att de är hemma.

Anförande nr 40

Landstingsrådet Nyman (KD): Fru ordförande! I den här typen av debatter skulle man önska att det fanns ett enda problem i singularis, men behoven är stora på väldigt många områden.

Jag tycker att det är bra att vi kan hålla det här samtalet i en hovsam ton. Visst är det ett projekt som pågår, men det finns många exempel på projekt som har lett till något alldeles fantastiskt. Det finns anledning att knyta hopp till det arbete som har inletts på Danderyd.

Jag kommer i slutet av veckan att träffa Per Julin, som är verksamhetsansvarig, och fördjupa mig ytterligare i detta. Vi ska också diskutera formerna för en reviderad fokusrapport. Det råder ingen tvekan om att det kommer ny kunskap ganska raskt, inte minst genom förebilderna från Norge. Vi ska också se närmare på förutsättningarna för barn och unga.

Jag har ingen uppgift om hur många det kan röra sig om, men det är ett stort antal invånare i länet som behöver hjälp med sin sjukdom inom den här diagnosen.

Norge har nämnts flera gånger Det är intressant att fördjupa sig i detta. Vi kommer att fördjupa oss ytterligare i det arbete som pågår vid Ullevål i Oslo och Haukeland i Bergen, och tillsammans med Per Julin ska vi se om vi kanske kan bjuda in till ett seminarium om detta framöver där vi får fördjupa oss dels i nedskrivna rapporter, dels få en muntlig redovisning. Jag vet att det finns ett tydligt åtagande från Helsedepartementet i Norge när det gäller just den här patientgruppen.

Ända sedan den här frågan aktualiserades för mig för mindre än ett år sedan har jag försökt hålla en öppen kontakt med både patienter och närstående för att få direktinformation. Det som är både skrämmande och fascinerande är att det finns så många olika varianter när det gäller hur man upplever sin sjukdom. Det är en diagnos, men den tar sig många olika uttryck. Det är ett oerhört lidande för både patienter och närstående. Därför är det ett angeläget område som vi måste prioritera framöver.

När det gäller var saker och ting ska lokaliseras, i vilken form och hur de ska bemannas får vi återkomma till. Jag är också väldigt angelägen om att understryka behovet av en ny fokusrapport. Den förra har ju kommit att bli en förebild för stora delar av landet. Det har väl inte varit till lycka överallt. Jag har fått signaler från andra delar av landet i det avseendet. Det finns alltså förhoppningar på den nya fokusrapporten också utanför Stockholms län.

Anförande nr 41

Landstingsrådet **Wigg** (MP): Fru ordförande! Tack, Stig! Jag tycker också att det är bra att vi har en bra ton i den här debatten. Jessica Ericsson från Folkpartiet var uppe och sade att man ska vara frisk för att orka vara sjuk. Det är precis det som är problemet för bland andra den här patientgruppen. Tyvärr har fokusrapporten – som är bra i vissa avseenden men oklar i andra – använts av Försäkringskassan för att skjuta patientansvaret ifrån sig. Många har vittnat om att det är problematiskt att man använder fokusrapporten mot dem. Det är därför bra att det sker en revision.

Det är också självklart att den här specialistmottagningen måste ligga på ett sjukhus med nära koppling till forskning och utveckling. De vårdplatser som Susanne talade om måste komma till stånd ganska snart. Det måste också bli utökade hembesök.

Det viktiga är att projektet nu inte bara avslutas och patienterna faller ur systemet. Man måste hitta en utvärderingstid och permanenta en fortsättning av verksamheten innan projektiden går ut.

Anförande nr 42

Susanne Nordling (MP): Jag är glad över intresset för ett nära samarbete med Norge. De har i alla fall kommit så långt att de har inrättat ett nationellt centrum, och de har experter och co-workers med som faktiskt har svensk anknytning. Det finns en immunolog från Karolinska som är där liksom en professor från Uppsala. Kunskap finns alltså hos oss. Det måste också betyda att vi låter projektet utvecklas så att kunskapen knyts in i det. Immunologi ingår i dag inte i projektet. Jag hoppas att neurologin och immunologin får följa med in i projektet.

Jag hoppas också att vi kan jobba vidare med den här patientgruppen. De är värda att vi tar dem på allvar.

§ 209 Besvarande av frågor*Fråga 1***Anförande nr 43**

Landstingsrådet **Larsson** (S): Ordförande, fullmäktige! Som ni säkert har noterat har man genomfört en upphandling av verksamheten för krigs- och tortyrskadade flyktingar. Det är framför allt den psykiatriska stödverksamheten som denna patientgrupp är i behov av. En av dem som har förlorat upphandlingen är Röda korsets center för skadade flyktingar, som har haft hand om den här verksamheten i 26 års tid och utvecklat en världsunik kompetens för att hjälpa denna svårt traumatiserade patientgrupp. Denna kompetens har också lett till att man har kunnat bygga upp en bättre fungerande krigstrauma- och tortyrskadevård runt om i världen. Man har hanterat totalt 6 000 personer under de 26 år man har funnits i Stockholm.

Som ett resultat av upphandlingen fick dels vår egen verksamhet på Danderyd sjukhus fortsätta bedriva verksamhet, dels vann ett företag som aldrig tidigare varit inne i den här typen av verksamhet, We Mind, upphandlingen. Min fråga till det ansvariga landstingsrådet är om hon är nöjd med resultatet av upphandlingen.

Anförande nr 44

Landstingsrådet **Rydberg** (FP): Upphandlingen av psykiatrisk specialistvård för personer med tortyrskador eller svåra krigstrauman genomfördes när tidigare avtal löpte ut. De tidigare avtalen gick enligt lagen om offentlig upphandling inte att förlänga. Den lagen kan vi tycka vad vi vill om, och det gör vi nog också ibland.

Förfrågningsunderlaget som styr upphandlingen beslutades i maj, och förslaget från förvaltningen antogs av Hälso- och sjukvårdsnämnden i enighet mellan allianspartierna, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Det är då det faktiska avgörandet tas, för utvärdering av anbuden bygger helt på förfrågningsunderlaget. Du, Dag Larsson, har också varit med och satt ribban och satt upp de krav som sedan skulle utvärderas.

Utöver högt ställda kvalitetskrav som måste uppfyllas, så kallade skall-krav, styrdes upphandlingen av pris till 60 procent och kvalitet till 40 procent. Skillnaderna blev i det här fallet inte så stora. Vem som får uppdraget att driva vården styrs strikt av lagen om offentlig upphandling utifrån vem som sammanvägt bäst uppfyller kriterierna.

Generellt tycker jag att det är beklagligt att idéburna aktörer som Röda korset och andra inte har möjlighet att vara med och erbjuda vård och andra välfärdstjänster och klarar detta i en öppen anbudsgivning. De ideella organisationerna har en viktig roll att fylla. Men som upphandlingsreglerna nu ser ut går det inte att särbehandla några aktörer. Vi kan inte längre skriva direktavtal. Alternativet till en upphandling är därför att landstinget själv driver verksamhet, och det är inte alltid säkert att det är en bättre lösning. Vi har generellt sett goda erfarenheter av fristående vårdgivare oavsett om de är ideella aktörer, personalkooperativ eller vårdbolag.

Anförande nr 45

Landstingsrådet L a r s s o n (S): Jag noterar att det ansvariga landstingsrådet inte svarar på min fråga om hon är nöjd med resultatet av upphandlingen. I stället fastnar hon i lagen om offentlig upphandling. Näväl, låt oss uppehålla oss vid den en stund.

Det låter på Birgitta Rydberg som att det bara är för oss att godta det som kommer fram vid en upphandling och inte värdera. Så är ju inte fallet. Om Birgitta Rydberg hade rätt i det hon säger skulle tjänstemännen på sina rum kunna sitta och konstatera vilka som har vunnit en upphandling och göra den värderingen. I stället återvänder den här typen av upphandlingar till Hälso- och sjukvårdsnämnden och underställs en politisk prövning, för det finns frågor som går att ställa.

Jag tror nämligen att man har gjort allvarliga fel i den här upphandlingen. Ett av företagen, nämligen We Mind, borde ha uteslutits ur upphandlingen, bland annat därför att man inte har levt upp till de bemanningskrav som ställdes i upphandlingsunderlaget, där vi krävde att man skulle ha tre psykoterapeuter, och för att man inte har levt upp till de viktiga kraven på ekonomisk stabilitet. Man lyckas inte få fram de garantier som är nödvändiga för att man ska kunna bedriva en bärkraftig verksamhet.

Frågan kvarstår: Birgitta Rydberg, är du nöjd med resultatet av denna upphandling?

Anförande nr 46

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Den dag verksamheten är i gång kommer vi att kunna ge ett besked om huruvida den fungerar som det är tänkt. Av den utvärdering av kvaliteten som har gjorts av en medicinskt sakkunnig som har biträtt förvaltningen är bedömningen att detta är ett företag som bedriver vård med hög kvalitet. Vi har också goda erfarenheter av företaget i fråga när det gäller behandling av svår ångest och svåra depressioner, där det också finns patienter med PTST.

Att påstå att We Mind inte skulle duga är att föra med falsk marknadsföring. De lever upp till personalkraven. De kommer också att ha fler än tre psykologer. Det är en verksamhet som har fungerat bra under de år vi har haft ett annat avtal med dem, och det avtalet löper fortfarande.

Fakta är att lagen om offentlig upphandling inte ger oss rätt att utesluta ett företag som inte tidigare driver en sådan verksamhet som ska upphandlas. Det skulle stå i strid både med EU-rätten och med lagen om offentlig upphandling.

Anförande nr 47

Landstingsrådet L a r s s o n (S): Jag noterar att landstingsrådet fortfarande vägrar att svara på frågan om hon är nöjd med resultatet om upphandlingen. Dessutom hävdar hon att jag uttalar mig om huruvida We Mind duger och bedriver god vård. Det är dock inte detta jag uppehåller mig vid. Jag hävdar att We Mind inte lever upp till de krav som vi ställde i upphandlingen, enligt lagen om offentlig upphandling.

Förutom personalbemanningen är det andra allvarliga kravet man inte lever upp till att man inte har en ekonomisk stabilitet, vilket är mycket viktigt för att vis ak ha kontinuitet och säkra vårdgivare.

Detta gör att man nu hamnar i en rättslig prövning, och flera av de rättsliga prövningar som landstinget tidigare har haft har vi ju förlorat, för vi är dåliga på upphandlingar i det här landstinget. Vi är dåliga på att se till att de som vinner upphandlingar faktiskt lever upp till de krav vi ställer.

Lagen om offentlig upphandling, som jag tycker att man ska följa så länge den gäller, är ett oskick i sjukvården. Inte minst bevisas det av det här fallet. Det är nog därför Filippa Reinfeldt vägrar svara på frågan om hon är nöjd med upphandlingen. De flesta bedömare ett att Röda korset egentligen är bäst på att bedriva den här verksamheten. Men nu är vi instängda i en upphandlingslag som tvingar oss att inte se till patienternas bästa utan till vad som är bäst enligt en lag som borde avskaffas för sjukvården.

[A n d r e v i c e o r d f ö r a n d e n : Det är alltså Birgitta Rydberg som svarar på frågan och inte Filippa Reinfeldt.]

Det är samma paket.

Anförande nr 48

Landstingsrådet R y d b e r g : Vi kan tycka vad vi vill om lagen om offentlig upphandling: Vi kan konstatera att den inte passar särskilt bras för idéburna organisationer. Det skulle vara önskvärt att det fanns en lagstiftning som gjorde det möjligt att hantera sådana organisationer på ett annat sätt.

När man gör ett förfrågningsunderlag bestämmer man samtidigt vad det är man upphandlar. Jag tycker att du kastar många stenar. Några av dem borde du rikta mot dina kompisar som har ställt sig bakom ett förfrågningsunderlag, som sedan lägger grunden för hur de olika företagen kvalificerar sig.

Man kan ha olika synpunkter på We Mind och deras förmåga. Jag bara konstaterar att du fortfarande kommer med felaktiga argument när du hävdar att de inte lever upp till skallkraven. Det är en självklarhet att de lever upp till skallkraven. Annars hade de uteslutits och inte varit med i leken.

Sedan återstår att se när de kommer i gång. Jag hoppas att de ska kunna ta hand om flyktingarna på ett bra sätt.

*Fråga 2***Anförande nr 49**

Landstingsrådet W i g g (MP): Ordförande! Jag lägger fram en bild som visar utvecklingen av landstingets låneskuld. Under de goda åren 2010 och 2011 har vår låneskuld ökat med i runda tal 10 miljarder. Det är under två år som vi har gott med miljardöverskott. Det är oroande att denna utveckling sker redan innan framtidens hälso- och sjukvård ska sättas i sjön och innan alla stora kollektivtrafikinvesteringar ska göras.

Därför ställer jag frågan till dig, Torbjörn Rosdahl: Ser du, med tanke på de stora investeringsbehov som ligger framför oss – det handlar om mer än 100 miljarder de närmaste åren – med oro på den ökande skuldsättningen?

Anförande nr 50

Landstingsrådet R o s d a h l (M): Tack för din fråga, Raymond! Det är korrekt som du säger att Stockholms läns landsting står inför stora investeringar de kommande åren. Det är dock inte korrekt att vi skulle ha fattat beslut om investeringar på över 100 miljarder kronor. I den här församlingen har vi fattat beslut om en plan för de kommande fem åren där investeringsbehoven beräknas till 75 miljarder. Det är också fullmäktige som fattar beslut om investeringsutrymmet för varje år genom beslut om budget.

Vi har också enats om en ny investeringsprocess. Den kommer att införas i och med budgeten 2013.

Jag ser inte med oro på den här utvecklingen. Jag ser det som något mycket positivt att vi kommer att utveckla sjukvården och bygga ut kollektivtrafiken för att möta alla nya stockholmars behov. Stockholms läns landsting kommer att investera under ordnade former och med en budget i balans som överordnat mål.

Varje investering över en fastställd beloppsnivå kommer också noga att prövas av fullmäktige. Vi kommer också att besluta om en långsiktig investeringsplan där investeringarna prioriteras utifrån behov och investeringsutrymme.

Anförande nr 51

Landstingsrådet W i g g (MP): Tack för svaret, Torbjörn! Jag noterar att du svarar på frågan. Det tycker jag är bra.

Du är alltså inte orolig. Då ska jag säga att jag inte sade att vi hade fattat beslut. Jag talade om investeringsbehoven. Du säger att de ligger runt 75 miljarder. De är identifierade under en period av sex sju år, men om vi ser ännu längre fram och ser särskilt till utbyggnaden av kollektivtrafiken ligger kostnaden i häradet av 100 miljarder.

Precis som du säger krävs prioriteringar och ordning. Men bara den ökning av låneskulden som vi ser nu ökar räntekostnaden med 30–40 miljoner per år. Vi får tiodubbla denna summa när det handlar om ett tioårsperspektiv, och vi vet inte i dag vad den finansiella oron leder till i fråga om skatteintäktsutvecklingen. Redan i dag har vi effektiviseringskrav på hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken. Det är därför jag är lite orolig.

Jag hade gärna sett att vi hade fattat besluten tidigare än i den tidspress som råder nu.

Anförande nr 52

Landstingsrådet R o s d a h l (M): Nu ändrar du "oro" till att du är "lite orolig". Det är positivt.

Vad jag förstår har även Miljöpartiet ställt sig bakom de investeringsbehov som finns.

Förra onsdagen kom Standard & Poors rapport. De har utvärderat kreditvärderingen av Stockholms läns landsting. De har inte på något sätt varit mer kritiska i år än man var 2010. Landstingets skuldsättningsgrad har redovisats, och man har tagit med detta i sin bedömning. Man har varit mycket positiv i sina omdömen och bekräftat Stockholms läns landstings höga kreditbetyg AA+.

Anförande nr 53

Landstingsrådet **Wigg (MP)**: Vi har ställt oss bakom en investeringsprocess. Den är ett oerhört viktigt verktyg. Vi tycker att den kunde ha sjösatts tidigare. Vi har tillsammans med en del andra partier sagt att om man förra mandatperioden hade koncentrerat sig på de stora investeringsbehoven hade vi haft mer tid att göra rätt investeringar.

När skatteintäkterna sjunker och omvärldsoron stiger vet vi inte var räntorna landar någonstans. Vi har heller inga egna finansiella tillgångar att omsätta i investeringar utan allt måste lånas upp. Då ser vi med oro på att vi ökar räntekostnaderna med upp till 300–400 miljoner per år i ett tioårsperspektiv.

Det är kanske bra att vi har ett finanslandstingsråd som är trygg med den ökade kostnaden, men vi är definitivt inte trygga med den.

Anförande nr 54

Landstingsrådet **Rosdahl (M)**: Raymond säger att allt måste lånas upp. Det är en sanning med modifikation. Vi har ju inte på något vis räknat in i våra prognoser att vi ska kunna sälja Östra Karolinska. Det är pengar som kan komma in och hjälpa de tunga investeringsbehov vi har i framtiden. Det finns flera sådana markområden som skulle kunna säljas för att finansiera nyinvesteringar.

I Miljöpartiets budget vill ni utöka investeringsramen, och det skulle finansieras med en skatt som ni inte råder över, nämligen trängselskatten. Så har inte Alliansen jobbat. Vi jobbar med de pengar vi har. Sedan ska vi noga överväga alla investeringsbehov i framtiden. Det kommer att bli en grannlaga uppgift. Det är jag medveten om.

Fråga 3**Anförande nr 55**

Landstingsrådet **Sevefjord (V)**: Ordförande! Den fråga jag har ställt till Anna Starbrink, personallandstingsråd, är: Anser du att det är bra att det verkar råda kartellbildning på akutsjukhusen i Stockholms läns landsting när det gäller ingångslönerna för sjuksköterskor?

Jag ställer frågan mot bakgrund av att det pågår någon form av upprop och uppror bland blivande sjuksköterskor. När man nu söker jobb kräver man högre ingångslön än tidigare. Man ställer krav på 24 000 som ingångslön till skillnad mot 21 000 som är den ungefärliga nivån i dag.

Det är väl många av oss som kan hålla med om att sjuksköterskor är lågavlönade i förhållande till den kompetens, den kunskap och det ansvarsfulla arbete de har. Men nu finns det tydliga signaler om att alla akutsjukhusen fortsatt bjuder ungefär 21 000 kronor i ingångslön, och det hela verkar likna en kartellbildning bland de stora akutsjukhusen, inklusive S:t Görans. Det är mot den bakgrunden jag har ställt min fråga. Är det rimligt att våra akutsjukhus bildar kartell när det gäller lönesättning när det egentligen är individuell lönesättning som ska råda?

Anförande nr 56

Landstingsrådet **Starbrink (FP)**: Ordförande! Tack, Birgitta, för frågan! Det råder kartellbildning på akutsjukhusen, säger Birgitta Sevefjord. Det påståendet baserar hon på att personer med ungefär likadan utbildning som ska utföra ungefär likadana arbetsuppgifter får ungefär lika mycket i ingångslön. Jag tycker inte att det är alldeles häpnadsväckande.

En del nyanställda hamnar i ett spann mellan 21 000 och 22 000. Andra som söker arbete inom områden där det är större brist har ett annat löneläge. Därmed är inte sagt att allting är frid och fröjd.

I förra veckan träffade också jag företrädare för de sjuksköterskestuderande, som var bekymrade och beskrev det som att ingångslönerna är väldigt lika. Det är viktigt att betona det som också står i våra policyer. Det är viktigt med utbildning, förkovran ska löna sig och tidigare värderfarenheter ska värderas. I den frågan kan vi ha en diskussion med dem som har till uppgift att sätta lönerna ute på sjukhusen.

Anförande nr 57

Landstingsrådet *Sevefjord (V)*: Nu skriver jag i frågan att det *verkar* råda kartellbildning. Jag bygger detta på att just många av de nyutexaminerade sjuksköterskor som söker jobb får svaret att det har utgått riktlinjer om att man inte får erbjuda dem lön över ca 21 500 kronor. Det är till och med så att när folk har erbjudits högre löner har man kritiserat enhetscheferna och sagt att de måste ta tillbaka de löneerbjudandena. Mot den bakgrunden säger jag att det *verkar* råda kartellbildning.

Vi har ju faktiskt individuell lönesättning. Du *verkar* ju förespråka en enhetlig ingångslön. Då *verkar* du vara ute på hal is och sätta dig över principen om individuell lönesättning.

Sjuksköterskelönerna på våra akutsjukhus är extremt låga. Många av oss tycker nog att 21 000 kronor är en orimligt låg lön. Det tycker också de unga kvinnor som i dag går ut på arbetsmarknaden och vägrar att ta arbete på våra akutsjukhus.

Anförande nr 58

Landstingsrådet *Starbrink (FP)*:

Jag förespråkar inte alls att vi ska en fast ingångslön, utan jag är en varm förespråkare av individuella löner. Jag kan också vara tydlig med att det inte alls har utgått något direktiv från mig, från produktionsutskottet eller från den här salen om var lönenivåerna ska ligga. Vi har nämligen en ordning i landstinget som jag är mycket positiv till, nämligen att de här frågorna ska hanteras lokalt. De ska skötas nära dem som berörs av dem, nämligen medarbetarna i vården. Några sådana direktiv har verkligen inte utgått från mig eller någon i den här salen, såvitt jag kan bedöma.

Däremot tycker jag att det är viktigt att man har en aktiv diskussion på sjukhusen om lönebildning. Minst lika viktig som ingångslönen är naturligtvis att man har en löneutveckling över tiden.

För att ni ska ha koll på läget när det gäller sjuksköterskors löner: De ligger någonstans mellan 21 000 kronor och 30 000 kronor – det finns ett sådant spann. För specialistsjuksköterskor ligger de något högre, mellan 26 000 kronor och 34 000 kronor för till exempel operationssjuksköterskor. Jag kan också nämna IVA-sköterskor, som ligger mellan 26 000 kronor och 35 000 kronor.

Det finns en lönespridning. Min bedömning är att den har ökat något under senare år.

Anförande nr 59

Landstingsrådet *Sevefjord (V)*: Det är väl positivt att man får en löneökning ju mer kompetens man har och ju längre erfarenhet man har inom sitt yrkesområde. Det gäller för alla inom hälso- och sjukvården, inte minst för läkarna, som har en snabb löneutveckling när de väl får jobb på våra akutsjukhus.

Du har sagt att vi inte sätter löner, och jag är helt överens med dig om det. Det är inte vår uppgift. Men vi ska också vara en attraktiv arbetsgivare, säger du på din blogg.

På vilket sätt är vi en attraktiv arbetsgivare om vi vet att de stora akutsjukhusen nu går samman för att hålla nere lönekraven på alla de som är nyutexaminerade och ska ut i hälso- och sjukvården? Det är från alla de tre enheterna som utexaminerar sjuksköterskor – Ersta, Röda Korset och Sophiahemmet – och det sprids nu över landet, samtidigt som vi vet att vi

kommer att ha väldigt stora behov av att rekrytera sjuksköterskor framöver.

Nu har de stora akutsjukhusen inklusive S:t Görans sjukhus gått samman för att hålla nere lönekraven. Jag tycker inte att det är rimligt. Jag undrar hur du ser på detta att de stora akutsjukhusen agerar på det sättet.

Anförande nr 60

Landstingsrådet *Starkbrink* (FP): Det är oerhört centralt att landstinget är en attraktiv arbetsgivare. De undersökningar som vi gör när vi frågar medarbetarna visar också att allt fler blir alltmer nöjda, och det tycker jag att vi ska glädja oss åt.

Nu säger du plötsligt att vi vet att akutsjukhusen går samman i någon sorts konstellation för att pressa ned lönerna. Vet vi det? Vet du det? Jag vet det inte, utan jag ser att det finns en lönespridning. Ganska många går in på en lön mellan 21 000 och 22 000 kronor – bara det är en spridning på en tusenlapp. Andra går in på helt andra lönenivåer.

Jag tror att det speglar hur det ser ut med brist på arbetskraft inom vissa områden och bättre tillgång på andra områdena. Det jag tycker är viktigt i allt detta är signalen om att erfarenhet, duglighet, utveckling och så i arbetslivet ska premieras även i lönekuvertet och att man ska ta hänsyn till tidigare värderfarenheter när man nyanställer personer. Det är en viktig fråga.

Din bild av att vi *vet* att det pågår något skumt delar jag inte.

Fråga 4

Anförande nr 61

Nanna *Wikholm* (S): Vi har en mycket kompetent förvaltning inom tillväxt-, miljö- och regionplanering som vi kan använda oss av här i landstinget. Det är väldigt bra när Stockholm växer som det gör att vi kan möta den utvecklingen hållbart. Då har vi inte råd med felprioriteringar varken ekonomiskt, socialt eller på annat sätt.

Nu har de lämnat ett underlag så att vi i tillväxt- och regionplaneringsutskottet kan svara på remissen om spårvägs- och stomnätsstrategi som SL och trafiknämnden har skickat ut.

Det finns ganska många kritiska synpunkter. Man betonar RUFSS mål om en tät och flerkärnig region till skillnad från dagens enkärniga och poängterar att huvudprinciperna måste kompletteras med detta. Man saknar en jämförelse med stora dubbelledsbussar. Man säger att de resvinster som blir resultatet av strategin är bara 30 sekunder. Kollektivtrafikens andel av resandet ökar bara marginellt, och andra åtgärder pekas ut som mer effektiva.

Därför frågar jag: Delar du de kritiska synpunkter som landstingets förvaltning för tillväxt, miljö och regionplanering har i sitt yttrande över spårvägs- och stomnätsstrategi?

Anförande nr 62

Landstingsrådet *Broberg* (M): Tack för frågan, Nanna!

Remissen av spårvägs- och stomnätsstrategin är etapp 1, som handlar om den centrala delen av Stockholmsregionen. Den kommer att behandlas på vårt möte med tillväxt- och regionplaneringsutskottet på torsdag.

Jag är mycket positiv till den spårvägs- och stomnätsstrategi som SL i samarbete med Stockholms stad har tagit fram. Jag tycker att vi behöver fler av de helhetsgreppen och diskussionerna kring vilka trafikslag som är de bästa i olika delar av staden och länet.

Detta är som bekant etapp 1, och där behandlas den centrala delen av regionen. Därför tycker jag att även du skjuter lite över målet när du pratar om att det är en enkärnig region, för det handlar just om den centrala delen av regionen.

Jag ser mycket fram emot etapp 2, som jag också ser som ett nödvändigt och angeläget komplement till etapp 1 och som ska omfatta hela Stockholms län.

Jag vill understryka att även om det förslag som tillväxt-, regionplane- och miljökontoret har lämnat i vissa delar kan tyckas kritiskt säger man också att man tycker att det är en väl genomarbetad rapport och att man stöder de tre huvudprinciperna.

Det du tog upp om dubbelledsbussar har SL uppmärksammat innan man skickade ut förslaget på remiss och har sagt att man ska återkomma i denna del tillsammans med Stockholms stad.

De regionala kärnorna är en mycket värdefull utgångspunkt, men jag känner att den har en ganska naturlig del i etapp 2. Samtidigt tycker jag att det är viktigt att man betonar att strategierna hör ihop. Etapp 2 är alltså en nödvändig fortsättning på etapp 1. Det är viktigt att se till hela länet och inte bara en del.

Anförande nr 63

Nanna Wikholm (S): Jag känner inte riktigt att det var ett så tydligt svar på min fråga, så vi får gå ned lite mer i detalj.

En stor del av vår uppgift i tillväxt- och regionplaneringsutskottet är att bevaka RUFSS, så att man följer de strategier och tankar som finns i RUFSS och ser till att regionen växer på ett bra sätt.

I yttrandet står det: "En stor del av befolkningstillskottet och av de nya arbetstillfällena kommer att lokaliseras till de yttre regionala kärnorna. Ett viktigt inslag i RUFSS 2010 är den flerkärniga strukturen som över tiden bland annat innebär en fördelning av arbetsplatser ... Regioncentrum kommer att förbli dominerande som i dagens monocentriska struktur", men de kommer att få en annan betydelse. Man säger också att en attraktiv och kapacitetsstark kollektivtrafik till och från de regionala kärnorna är en grundläggande förutsättning för att de ska stärkas.

Är det då inte ett problem att man så snävt tittar på den centrala kärna som finns i dagens struktur?

Anförande nr 64

Landstingsrådet Broberg (M): Jag tycker inte att det är ett problem. Jag tycker att jag har varit ganska tydlig med det. Man har börjat i en viss del. Då känns det ganska naturligt att börja i innerstaden, där vi kanske har de största trängselproblemen i dag och att det arbetet är gjort i samarbete med Stockholms stad. Det är också en nödvändighet för att vi ska kunna komma fram i denna del.

Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi följer upp detta med en etapp 2, där vi tar upp hela länet. I det sammanhanget är de regionala kärnorna och bytespunkterna mycket viktiga. Men jag ser inte att det är något problem att man väljer att börja i ena ändan. Huvudsaken är att man tar med helheten i slutändan. Det är jag också övertygad om att man kommer att göra.

Jag ser inte det som någon problematik. Tvärtom måste man ibland tillåta sig att börja i en etapp 1. Man lägger också in synpunkter innan det har gått ut på remiss där man påtalar att vissa saker ska arbetas in. Hela tanken med ett remissförfarande är ju att man ska få in nya synpunkter så att de kan arbetas in, för att man ska kunna få ett ännu mer värdefullt underlag. Det tycker jag bara är positivt.

Anförande nr 65

Nanna Wikholm (S): Min utgångspunkt i den här diskussionen är så klart att när Stockholmsregionen växer med 40 000 nya människor per år ställer det mycket stora krav på vad vi kan göra för att möta den utvecklingen ekonomiskt, socialt och miljömässigt. I det läget är det fullständigt nödvändigt att vi får fler människor att åka kollektivt, så att man får ett mer effektivt resande och inte stora, skrymmande biltransporter. Transporterna måste bli mer effektiva och klimatsmarta.

Vi vet att om vi ska öka kollektivtrafikandelen är det framför allt utanför den centrala kärnan som vi kan göra det. Vi kan då återgå till vad som står i yttrandet. Frågan utgår från det tjänsteutlåtande som kontoret har lagt. Man skriver:

”För att öka kollektivtrafikandelen för resor till och från innerstaden är det troligt att attraktiv och konkurrenskraftig kollektivtrafik till och från täta arbetsplats- och bostadsområden utanför innerstaden är effektivare. För att minska biltrafiken i innerstaden är det också viktigt att skapa bra gång- och cykelvägar.”

Delar du analysen att det är framför allt utanför den regionala kärnan som vi behöver satsa storskaligt på kollektivtrafiken?

Anförande nr 66

Landstingsrådet Broberg (M): Det känns som en lite konstig diskussion. Den första delen handlar ju om den centrala delen. Jag ser som sagt fram emot den fortsättning som följer, som ska ta in de andra delarna också.

Det är inget fel att börja i ena ändan och sedan fortsätta och dessutom hämta in kloka synpunkter under vägen. Jag ser inte riktigt problematiken i det. Jag tycker tvärtom att det är konstigt om vi inte skulle tillåta oss att börja i en viss del.

Vad gäller de synpunkter som du lämnar om trängsel och annat så har vi senast i dagens Metro kunnat läsa om hur man jobbar mycket aktivt med de frågorna, inte minst när det gäller Stockholms innerstad, och hur man där till exempel försöker bereda plats för mer och bättre busstrafik som så småningom kan utvecklas till spårvägar. Jag tycker att det är mycket positivt.

Det är märkligt om man alltid måste ha alla svar innan man kan presentera dem. Man måste kunna tillåta sig att man har början och en del av svaren och sedan vill ha in synpunkter och gå vidare. Det tycker jag är ett mycket klokt sätt att arbeta.

Fråga 5

Anförande nr 67

Agnetha Bostrom (MP): Jag har frågat landstingsrådet om hon avser att vidta åtgärder för att förbättra kvinnosjukvården.

För att utveckla det lite grann handlar det inte om kvinnosjukvård generellt utan om de sjukdomar som generellt anses vara knutna till kvinnor.

Det har sin bakgrund i de öppna jämförelser som görs mellan landstingen, där Stockholms läns landsting tyvärr hamnar på näst sista plats bland Sveriges samtliga landsting. Det tycker jag ser lite tråkigt ut, och därför blev jag nyfiken på om det finns några ambitioner från landstingsrådets sida och den styrande majoritetens sida att förbättra detta.

Anförande nr 68

Landstingsrådet Reinfeldt (M): Herr ordförande! Tack för frågan! Det är en viktig fråga.

Under de senaste två åren har vi arbetat hårt med att utveckla kvalitetsregister för att förbättra förutsättningarna för att göra nationella jämförelser. Kvalitetsjämförelser är mycket viktigt inom vården. Sveriges Kommuner och Landstings årliga jämförelse av vården i Sverige ger en bred bild av många viktiga områden inom sjukvården som kan göra sjukvården bättre.

Stockholm utmärker sig positivt inom en rad områden inom öppna jämförelser när det gäller graviditet, förlossning och nyföddhetsvård. Vi har bland annat en mycket låg andel rökande blivande mammor. Vi har en låg barnadödlighet och neonatal dödlighet och höga så kallade Apgar-poäng på nyfödda som mäter barnets hälsa och tillstånd.

Men det finns också områden som vi behöver förbättras inom. Det gäller bland annat önskade händelser vid borttagande av livmoder och bristningar vid förlossning.

Vad gäller dagkirurgi vid borttagande av livmoder genomfördes under 2010 en revision som syftade till att förbättra möjligheterna för framfallskirurgi, och 2011 har ersättningarna för dagkirurgi förbättrats. Karolinska har också förbättrat sina rutiner för återinläggning.

Generellt när det gäller kvalitetsjämförelser inom vården är Stockholm enligt våra egna specialistsakkunniga bra på att diagnostisera och rapportera kvalitetsindikatorer till de nationella registren. Det är ett tydligt kvalitetstecken. Men det får också till följd att vi ibland hamnar på en sämre placering på listor och jämförelser.

Men vi ska fortsätta att vara bra på att diagnostisera, behandla och rapportera exempelvis allvarliga bristningar vid förlossning där vi inte ligger särskilt bra till. Det skapar de bästa förutsättningar för att kunna utföra rätt behandling med minsta möjliga negativa konsekvenser för patienten.

Det är oerhört viktigt, inte minst för den beredning som vi har, att arbeta löpande med frågan och att också följa de register som presenteras för att se hur vi kan utveckla avtalsrelationerna ytterligare.

Anförande nr 69

Agnetha Bostrom (MP): Jag ber att få tacka för svaret. Det verkar onekligen hända en hel del. Kvalitetsregistren är ju bra och även alla de saker som du räknar upp. Men samtidigt skulle jag vilja se lite fler konkreta åtgärder för att förbättra.

Nu handlade det mycket om förlossning. Men det finns ju en rad sjukdomar som är kvinnorelaterade som du inte alls nämnde och som man också skulle behöva titta på och där man skulle behöva förbättra sig.

Jag tycker inte riktigt att det rimmar så bra att detta att vi är duktiga på att rapportera brister skulle leda till att vi hamnar sämre i jämförelserna. Det känns inte rimligt, så det skulle jag vilja att du utvecklade.

Anförande nr 70

Landstingsrådet Reinfeldt (M): Herr ordförande! När jag fick frågan ville jag se på vad som är bakgrunden till frågan. Då kikade vi litet. Det finns 19 olika indikatorer som har att göra med kvinnosjukvården och förlossningsvården.

Det finns ingenting i jämförelserna där vi är näst sämst vad gäller behandling av kvinnosjukdomar här i Stockholm. Däremot är vi näst sämst när det gäller skador, det vill säga bristningar som uppkommer vid förlossning. Det var just därför som jag uppehöll mig vid det, för jag antog att det var det du menade med det du skrev i din fråga, att vi var näst sämst. Det är vi inte när det gäller de 19 övriga indikatorerna, som gäller kvinnosjukvård och förlossningssjukvård.

Det finns saker som vi är duktiga på och även saker som vi är mindre bra på, precis som jag sade. Varje gång det kommer rapporter om hur Stockholm ligger till jämfört med andra län i Sverige ska vi se på dem och titta om det finns något vi kan lära av andra och hur vi ska utvecklas bättre. Det jobbar bland annat barn- och kvinnoberedningen löpande med, men den för också en dialog med förvaltningen och sedan vidare till vårdgivarna för att det ska bli bättre.

Anförande nr 71

Agnetha Bostrom (MP): Jag tycker det är viktigt att vi på något sätt kan jobba brett politiskt med den här frågan. Till syvende och sist handlar det om likvärdig vård. Det är inte bara den öppna jämförelse jag hänvisade till som finns. Även andra indikatorer som vi har sett tidigare visar att kvinnosjukdomar inte är så speciellt i vården, att man inte lyfter fram dem tillräckligt mycket. Jag skulle vilja att vi jobbade brett politiskt med detta.

Skulle ni vilja ta fram åtgärder och skulle ni vilja jobba aktivt med den här frågan tror jag att alla partier skulle vara intresserade av att finns med i ett sådant arbete.

Jag ber att få tacka landstingsrådet.

Anförande nr 72

Landstingsrådet Reinfeldt (M): Tack så mycket! Det var roligt att höra. Jag tror också att det finns en väldigt bred samsyn kring mycket av det som går att göra för att kvalitetsutveckla även kvinnosjukvården. Jag ser också att ordföranden i barn- och kvinnoberedningen sitter här och lyssnar och följer debatten, och jag tror att hon blir extra glad över att höra detta.

Fråga 6

Anförande nr 73

Håkan Jörnehed (V): Förra veckan nådde mig från handikapporganisationerna att Nya Karolinska Solna byggs med stora avsteg när det gäller tillgänglighet för funktionsnedsatta. Jag trodde först inte att det var sant att ett nytt sjukhus som byggs på 2000-talet inte bara ska vara i framkant när det gäller den högspecialiserade vården och det medicinska, utan jag trodde självklart att det skulle ligga i framkant också när det gäller tillgänglighet för funktionsnedsatta.

Jag har fått tag i en rapport som presenterades för handikapporganisationerna. Där finns det hela 28 avsteg från tillgängligheten.

Därför tänkte jag fråga landstingsrådet Torbjörn Rosdahl: Kommer Nya Karolinska Solna att byggas enligt Handisams byggnormer för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning?

Anförande nr 74

Landstingsrådet Rosdahl (M): Tack, Håkan, för frågan!

Vi kan börja med att säga att Handisam har riktlinjer – inte några byggnormer. Det är ganska stor skillnad. Nya Karolinska Solna har en strategi för tillämpning av brukares riktlinjer för tillgänglighet med förslag till avsteg. Enligt kontrakt med Nya Karolinska Solna och Skanska ska man förutom gällande bygglagstiftning följa även Locums och Handisams riktlinjer för tillgänglighet.

I Locums riktlinjer för tillgänglighet kan man läsa: "I alla byggprojekt där tillgänglighetsaspekten aktualiseras ska gällande lagstiftning alltid följas. Locum AB har även åtagit sig att följa de riktlinjer för tillgängligheten, avseende lokaler, som gäller för

statliga myndigheter. Dessa riktlinjer har tagits fram av Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam).” Handisam har således tagit fram riktlinjer och inga byggnormer.

Låt mig påminna om att Handisam – Myndigheten för handikappolitisk samordning – arbetar med att samordna handikappolitiken i Sverige. Verksamhetsidén är att skynda på utvecklingen mot ett samhälle där alla kan delta jämlikt oavsett funktionsförmåga.

Handisams arbete styrs av de mål och strategier för handikappolitiken som riksdagen har slagit fast. Handisam är en stabsmyndighet som rapporterar direkt till regeringen.

Svaret på din fråga är alltså att Handisams riktlinjer för tillgänglighet är inkluderade i kontraktet mellan Nya Karolinska Solna och Skanska i bygget av Nya Karolinska Solna.

Anförande nr 75

Håkan Jörnehed (V): Du, Torbjörn, läser ur exakt samma rapport som jag och har själv sagt att det i rubriken står ”förslag till avsteg”. Det tycker inte Handisam. Om du vänder på sidan, första sidan, kan du se att det längst ned står: Enligt Handisams riktlinjer ska alla rum vara tillgängliga. På vårdavdelningen är bara tre av fem tysta rum tillgängliga, föreslås det som ett avsteg. Jag kan säga att en tredjedel av alla omklädningsrum föreslås inte vara tillgängliga. Två tredjedelar ska inte innehålla rullstols-wc.

De avstegen presenteras nu som förslag. Min fråga till dig, Torbjörn, är: Kommer ni att säga nej till de avsteg som det talas om i rubriken, eller kommer det här sjukhuset att byggas och bli otillgängligt på 2000-talet? Jag tycker att det verkar lite problematiskt och blir oerhört bekymrad. Jag trodde att det här sjukhuset skulle vara ett sjukhus för alla stockholmare.

Anförande nr 76

Landstingsrådet Rosdahl (M): Jag måste nog förtydliga att i arbetet med att ta fram kraven för det nya universitetssjukhuset har handikapp-, pensionärs- och patientorganisationer varit med i arbetsgrupper och som remissinstanser.

Jag håller med dig, Håkan, för det är ju lag på tillgänglighet. Det är en viktig fråga, inte minst på ett sjukhus.

Att landstingets tjänster är tillgängliga för alla är av stor vikt ur ett demokratiskt perspektiv. Personer med funktionsnedsättning ska liksom alla andra kunna förflytta sig, besöka sevärdheter och kulturevenemang och kunna ta del av utbildning. Många har naturligtvis också behov av sjukvård. Det finns flera lagar och regler som rör landstingets ansvar i arbetet för delaktighet och tillgänglighet, och det är klart att vi ska följa dem.

Anförande nr 77

Håkan Jörnehed (V): Det är jättebra att alla kan ta del av kultur. Men nu handlar det om det nya sjukhuset som ska byggas. Jag kan ta fler exempel från den här rapporten. Hälften av neonatalplatserna kommer att vara tillgängliga om man är rullstolsanvändare. Det är ett problem.

Du säger att handikapporganisationerna har varit med. Ja, det är därför de nu slår larm och säger att det kommer ett förslag på 28 avsteg från tillgängligheten.

Då är min fråga till dig: Hur ser du på det? De här avstegen kommer fram därför att om man skulle följa Handisams riktlinjer skulle antalet vårdplatser bli mindre, så vi verkar bygga ett för litet sjukhus som inte alla får plats i. Det blir en luftbubbla, och det är jag oerhört bekymrad över.

Anförande nr 78

Landstingsrådet **R o s d a h l (M)**: Som du har ställt frågan, Håkan, frågar du om vi följer Handisams byggnormer, som jag kallar riktlinjer. Ja, det är det vi jobbar utifrån, tillsammans med patientorganisationer och andra.

Jag kan inte svara på annat sätt. Du är inte nöjd med det. Men vi jobbar i full öppenhet, och jag känner mig trygg med att det nya sjukhuset kommer att vara ett bra sjukhus för det behov som det ska fylla.

*Fråga 7***Anförande nr 79**

J o h a n S j ö l a n d e r (S): Herr ordförande, fullmäktige! Vi har alla tagit del av de alldeles förskräckliga vittnesmål om vanvård inom äldreomsorgen som har drabbat den kommunala verksamheten under hösten. Jag tror inte att det har undgått någon att notera eller förskräckas över detta.

Det verkar vara ett strukturellt problem som handlar om en vinst- och bonuskultur bland privata utförare som har gått över styr, en naiv kontroll och om patienter och brukare som är i sådan beroendeställning till vården och verksamheten att man inte alla gånger har möjlighet att protestera.

Just de strukturella förutsättningarna finns också inom landstingets verksamheter, inte minst inom psykiatrin. Den företagskoncern som har blivit sinnebild för vanvården inom äldreomsorgen finns också representerad inom vården av våra psykiskt sjuka medborgare inom psykiatrin.

Mot bakgrund av det som har hänt inte minst under hösten skulle jag vilja fråga ansvarigt landstingsråd om hon kan garantera att Carema Hjärnhälsan håller fullgod kvalitet.

Anförande nr 80

Landstingsrådet **R y d b e r g (FP)**: Det enkla svaret på den frågan är ja. Verksamheten på Carema Hjärnhälsans mottagningar följs upp på precis samma sätt som annan öppen psykiatri. Ingenting visar att Carema Hjärnhälsan sticker ut på något negativt sätt, särskilt inte i jämförelse med landstingets egna verksamheter. Ingenting sådant har framkommit.

Det har gjorts en särskild uppföljning av deras verksamhet, precis som av andra verksamheter som landstinget äger. På en psykiatriberedning i början av nästa år kommer vi att få en kvalitetsredovisning av hur hela vuxenpsykiatrin uppfyller kvalitetskriterier i förhållande till avtal 2011.

Carema har nu en bemanning på 17 av 20 läkartjänster. Det är historiskt mycket bra. Så var det inte på landstingstiden. Det finns också bemanning på de övriga tre tjänsterna, även om de är mer tillfälligt bemannade med Rent a Doctor.

Det är ordning och reda i redovisningarna från verksamhetsansvariga på mottagningarna i de fem kommunerna. Kommunerna är över lag nöjda med verksamheten. Man kan också tillägga att den politiska uppmärksamheten kring verksamhet har varit intensiv. De var en av de första som fick ett entreprenadavtal, och det har varit en politisk bevakning ända sedan första dagen Carema Hjärnhälsan tog över i sydöst i mars 2009.

Jag skulle önska att intresset från oppositionen var lika stort när det gäller den psykiatri som SLSO driver. Rekryteringsproblem, dålig tillgänglighet och mindre bra samarbete med kommuner och stadsdelar har inte enbart att göra med om det är offentligt eller privat driven psykiatri, utan det finns problem på vissa ställen.

Däremot kan jag konstatera att den psykiatri som har upphandlats har inneburit nya värdidéer som annars inte hade kunnat utvecklas.

Anförande nr 81

Johan Sjölander (S): Ingenting visar, säger Birgitta Rydberg. Jag hävdar att hon fel på den punkten. På bilden jag visar nu ser vi en artikel från en lokaltidning, Mitt i Tyresö. Rubriken är: Den siste fast anställda läkaren lämnar.

Jag har också ett citat från Eva Tullander, chef för försörjningsenheten i Tyresö kommun. Vi ska då ha "ingenting visar" i bakhuvudet när jag refererar vad hon säger:

"Personer får inte den hjälp de behöver eftersom det inte finns läkare på plats. Läkare byts ut hela tiden och det finns ingen kontinuitet. Det är allvarligt eftersom det handlar om människor som har stora svårigheter och behöver all hjälp de kan få."

Det säger alltså Eva Tullander. Ingenting visar, säger Birgitta Rydberg.

Jag är rädd att vi är i precis samma situation som våra kommunala kolleger var när det gällde den äldreomsorg som bedrevs bland annat av Caremas företag. Ingenting visar, sade man, tills Dokument inifrån visade annorlunda. Jag vill inte att vi hamnar i den situationen i Stockholms läns psykiatri. Den är alldeles för viktig för det.

Anförande nr 82

Landstingsrådet Rydberg (FP): Johan Sjölander! Vi hade ett seminarium – det är möjligt att du var sjuk eller frånvarande av något annat skäl – då vår förvaltning redovisade precis hur man följer upp olika avtal med alla de privata vårdgivare som vi har. Vi politiker har fått en mycket tydlig redovisning av hur man följer upp.

Det är en skillnad gentemot en del små kommuner, som kanske inte riktigt har den kompetensen på beställarsidan som jag faktiskt vill påstå finns i vår sjukvårdsförvaltning. Det finns duktigt folk när det gäller att göra kravspecifikationer när vi upphandlar och duktigt folk att följa upp våra avtal.

Vi kan säkert bli ännu bättre på det. Men vi har byggt en funktion med medicinska revisioner som gör att vi kan gå in när som helst och granska verksamheter när vi känner att det finns skäl för det.

Det strukturella problem som du ser är att det är ett problem att vi har privata vårdgivare. Jag skulle vilja säga att det strukturella problemet är att vi har en brist på psykiatrer, och det drabbar södra länsdelen i stor utsträckning.

Jag vill ändå påstå att Carema har lyckats förbättra rekryteringsläget, även om Tyresö inte har kontinuitet med fasta läkare under de här två åren.

Anförande nr 83

Johan Sjölander (S): Ordförande, fullmäktige! Ni kanske minns att jag för några fullmäktigemöten sedan stod i den här talarstolen och frågade Birgitta Rydberg om hon hade fullgod kontroll över hur kösituationen till Stockholms läns psykiatri såg ut. Det var ett ganska kvalitetsmått: Hur långa väntetider har vi, och hur lång tid tar det att komma fram?

Det svar som jag fick då var tydligt och klart. Nej, den korrekta bilden av hur kösituationen till Stockholms läns psykiatri ser ut har inte Birgitta Rydberg, och den hade inte landstingets förvaltning. Den typen av gedigna kontroller har vi alltså när det gäller psykiatrin.

Säga vad man vill om Stockholms kommun, men en "liten kommun" tycker jag att det är väl hårt att kalla den. Jag tror inte att vi har någon större kommun i Sverige. Och där har man inte klarat av den kontrollen.

Vi borde lära oss något av det som har hänt. Vi borde förstå att det är starka krafter i gärningen och att det är sköra och utsatt människor som det gäller.

Problemet med den debatt som Birgitta Rydberg och jag har haft här i dag är att den insikten tyvärr inte verkar finnas hos den borgerliga majoriteten här i salen. Jag beklagar det. Jag tror att det finns mycket att göra på det här området.

Anförande nr 84

Landstingsrådet Rydberg (FP): Jag tycker att det är tragiskt, Johan, att du blandar ihop Caremas äldredivision, som är en helt annan del i Caremakoncernen, och Caremas psykiatri, som vi har avtal med. Vi har god insyn och ser att det är en verksamhet som är bra för patienterna. Det visar sig också i patientenkäterna.

Sedan börjar du blanda in kösituationen. Du vet likaväl som jag att det finns problem i inrapporteringen runt om, inte bara i Stockholm. Det är också problem med hur man registrerar dem som väntar frivilligt eller vill få en tid senare än den tid som de har fått. Det är något som vi självklart ska jobba med, att ha korta väntetider.

Jag tycker att det är tragiskt, Johan, att höra att du har ett så enögt perspektiv att du tror att så fort det är en extern vårdgivare är vården per automatik sämre. Så är det inte, utan vården blir så bra som vi beställer av vårdgivarna och hur mycket vi följer upp det. Och det gör vi med Carema – det kan jag lova dig!

Fråga 8

Anförande nr 85

Tomás Melin (MP): De nya glasspärrens i kollektivtrafiksystemet har inneburit en hel del personskador. En kvinna som skadades och sökte ersättning har från MTR fått svaret att man för säker passage behöver vänta tills dörrarna har slagit igen bakom personen som har passerat innan. Passage som sker medan dörrarna fortfarande är öppna sker enligt MTR och deras försäkringsbolag på egen risk, även om kortet är giltigt och rätt avläst.

Det är för alla kollektivtrafikresenärer självklart att man inte kan vänta tills dörrarna har slagit igen innan man passerar. Att göra så i rusning skulle på ett stort antal stationer innebära oacceptabla köer, med ett minskat intresse för kollektivtrafikåkning som följd.

Min fråga till trafiklandstingsrådet blir därmed: Är det också din uppfattning att våra resenärer ska vänta tills spärrens har slagit igen för att vara trygga med att få en säker passage?

Anförande nr 86

Landstingsrådet Wenerholm (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Min uppfattning är att hur och på vilket sätt personer passerar spärrens inte är en fråga för fullmäktige. Däremot är det en fråga för fullmäktige och för SL att se till att vi får bukt med de eventuella problem och olyckstillbud som uppstår på grund av spärrens.

Det har pågått och pågår åtgärder för att möjliggöra en säker in- och utpassering genom spärrens. Det görs till exempel försök med enkelriktade spärrens på några ställen runt om i länet. Om man till exempel passerar med mycket bagage eller med husdjur, som hundar i koppel, går det också – om vill man ha en trygg in- och utpassering – att passera genom spärrens vid biljettexpeditionen, som är annorlunda konstruerade än de övriga spärrens.

Anförande nr 87

T o m a s M e l i n (MP): Det var ett lite konstigt svar från landstingsrådet. Att det inte är upp till oss att bestämma har man ska passera tycker jag är självklart. Men det borde väl inte vara upp till var och en hur man ska passera för att kunna göra det på ett säkert sätt.

I stället får vi, om jag förstår landstingsrådet rätt, beskedet att om man vill ha en trygg passage ska man passera vid biljettexpeditionen. Jag tycker att det verkar märkligt om inte alla våra spärrar redan nu – och inte efter försök med enkelriktat på vissa ställen här och var – är säkra att passera.

Min fråga är fortfarande: Vad är ditt råd till de resenärer som i dag reser på alla våra stationer? Ska de gå via biljettexpeditionen för att vara säkra på att inte bli klämda, eller vad är ditt besked till dem i dag?

Anförande nr 88

L a n d s t i n g s r å d e t W e n n e r h o l m (M): Jag har redan svarat på frågan. SL gör allt för att få bukt med de olyckstillbud som har varit. Men det är klart att man får lov att ta ett eget ansvar. Om man till exempel passerar med en hund i koppel, låter hunden passera in genom spärren och har kopplet mellan sig och hunden, då kanske det inte är så underligt om spärren sedan slår igen.

Då är mitt råd: För att undvika sådana situationer går man genom den andra spärren, som kontrolleras. Det måste vara upp till var och en att fundera kring – om man har mycket bagage eller har husdjur med sig – att spärren kanske fungerar som man inte har tänkt på att den fungerar, för då är det helt plötsligt två som passerar igenom, om man har en stor hund och en själv.

Anförande nr 89

T o m a s M e l i n (MP): Jag pratar inte om en stor hund eller bagage eller något annat, utan jag pratar om en enkel människa som passerar spärren precis som vi alla gör dagligdags, exempelvis i rusning, när det är många människor på en gång och det inte finns några lediga spärrar.

Nu ser jag att landstingsrådet inte tänker säga något mer, men är det landstingsrådets mening att man ska vänta tills spärrarna slår igen, med de köer som det blir då?

§ 215 Kvartalsrapport per september 2011 för Stockholms läns landsting och bolag (förslag 90)**Anförande nr 90**

L a n d s t i n g s r å d e t R o s d a h l (M): Fru ordförande, ledamöter! Den svenska ekonomin har sedan finanskrisens utbrott befunnit sig i en djup lågkonjunktur. En betydande återhämtning har visserligen skett under åren 2010 och 2011, men det är fortfarande en bra bit kvar innan den svenska ekonomin kan sägas vara i balans, vilket vi kan se i utbudet och efterfrågan på arbetsmarknaden.

De goda åren 2009 och 2010 för kommun- och landstingssektorn kom av att krismedvetande och besparingsbeting var höga som följd av finanskrisen, och så sköt staten till 17 miljarder i konjunkturstöd. Effekterna på svensk arbetsmarknad blev inte så stora som alla bedömde att de skulle bli, och därför fick vi rekordhöga resultat. Men nu tappar svensk ekonomi återigen fart.

Oron i världsekonomin väntas bestå också under nästa år. Tillväxtutsikterna dämpas för svensk del. Efter två år av ytterligt snabb tillväxt sker nu en halvering av tillväxten. Svensk bruttonationalprodukt beräknas öka med mer måttliga 1,8 procent.

Det ekonomiska utfallet samt prognosen för helåret är fortsatt stabil, med ett prognostiserat överskott. Prognosen för årets resultat är 744 miljoner kronor, vilket är 13 miljoner kronor högre än budget.

Vi kan dock inte blunda för inbromsningen i svensk ekonomi. Jag konstaterar att den höga kostnadsökningstakten måste dämpas.

Det är en stor fördel att Stockholms läns landsting har möjlighet att genomföra omfattande investeringar i vård och kollektivinfrastruktur i tider då arbetslösheten åter stiger. Dessa satsningar bidrar till en välbehövlig stimulans av ekonomin. Vi har också diskuterat detta lite under frågestunden, med de 75 miljarderna i investeringsönskemål.

Stockholms läns landsting har i likhet med övriga kommuner och landsting belastats med en engångskostnad för höjd ränta på pensionskostnaderna. För oss blir det 1 100 miljoner kronor – massor med pengar. Utifrån gällande redovisningsprincip ska kostnaderna beaktas i bokslutet för 2011, då den blev känd under hösten 2011 och det finns information om den faktiska kostnaden.

För att möta denna engångskostnad har Stockholms läns landsting möjlighet att upplösa den avsättning som tidigare jag gjorts för framtida pensionskostnader. Denna möjlighet utgör en positiv säkerhet för Stockholms läns landsting och för vårt resultat. Men detta specifika beslut kommer att ske i anslutning till bokslutet för 2011 och är inte föremål för dagens beslut.

Fru ordförande! Jag yrkar med dessa inledande ord bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 91

Landstingsrådet Hellmark Knutsson (S): Ordförande! Jag kan säga att jag faktiskt är glad att höra att finanslandstingsrådet ändå bekymrar sig lite över framtiden och inte minst den höga kostnadsökningstakt som man har nu. Kostnaderna stiger med 5,2 procent, och den budgeterade kostnadsökningstakten var 3,8 procent. Det är en ganska betydande skillnad.

Just nu räddas man av att skatteintäkterna fortsätter att öka. Men precis som finanslandstingsrådet sade kanske vi inte har de goda tiderna framför oss, när skatteintäkterna fortsätter att öka i samma snabba takt. Har man då en snabb kostnadsutveckling – som allt tyder på kommer att fortsätta, inte minst till följd av de höga investeringsambitioner som man har – borde fullmäktige och även landstingsstyrelsen ägna lite mer tid åt detta, tycker vi.

Inte minst fortsätter trafiknämnden att oroa med sina växande underskott. Med en jättehöjning av SL-kortet – som skulle leda till att man fick bukt med huvuddelen av underskottet, som före höjningen prognostiserades till över en halv miljard – sade man att det inte kommer att bli värre än 150 miljoner. Det förklarade man med att det fanns ett antal engångskostnader men också att de trafikavtal som man hade på något sätt steg snabbare än förväntat, trots att de tydligen följer ett index som finns i avtalen.

Nu när vi har bara någon månad kvar visar kvartalsrapporterna att det inte kommer att stanna vid minus 150 miljoner trots den höjningen, utan det kommer att stanna vid minus en kvarts miljard i driften på trafiknämnden.

Vi har sagt att man borde skaffa sig mer kontroll över detta från landstingsstyrelsen, med den uppsiktsplikt som man faktiskt har. Jag tycker att landstingsfullmäktigeledamöterna borde vara mer intresserade av vad detta egentligen beror på och om det verkligen går att säga att det bara är engångskostnader.

Läser man beskrivningen från majoriteten ser man att de säger att det är engångskostnader och indexuppräknningar men också volymökningar. Det kan man se som något positivt, men det är knappast en engångskostnad att ha volymökningar, utan sådana måste man se till att klara framöver.

Vi är lite bekymrade över att landstingsstyrelsen inte får någon redovisning av hur man exakt ska få bukt med detta – så inte heller trafiknämnden. Mot bakgrund av att revisorerna har sagt att det inte skedde tillräcklig ekonomisk kontroll av trafiknämnden förra året och att det ekonomiska arbetet inte var fullständigt, tycker man att det kanske borde ha varit lite hårdare kontroll och uppföljning för att se till att de interna kontroller som krävs också fungerar.

Det är en sak att redovisa öka kostnader och något helt annat att följa upp vad de beror på och få bukt med dem.

Vi har ett annat yrkande. Det är återigen att vi ska inkräva fördjupad rapportering när det gäller trafiknämndens ekonomi och interna kontroll. När det gäller den eventuella upplösningen av pensionsavsättningarna vill vi att man inhämtar revisorerna synpunkter, eftersom de hade massiv kritik av hur detta kom till och det är viktigt att det blir korrekt, om man väljer att göra på detta sätt.

Jag yrkar bifall till Socialdemokraternas förslag till beslut.

Anförande nr 92

Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag är bekymrad över det som har varit i år och den framtid som kommer.

De moderatstyrda borgerliga partierna har genomfört en drastisk höjning av SL-kortet. Men trots detta, precis som Helene sade, ser vi nu att den prognos för underskott som SL hade tangeras med 261 miljoner.

Samtidigt – nu kommer jag in på den fråga som jag inte fick ställa för en stund sedan, eftersom tiden inte räckte till – ser man att kundnöjdheten inom SL-trafiken sjunker alltmer enligt Svenskt Kvalitetsindex. SL står för årets ras. Det är en rekordstor höjning och ett ras vad gäller kundnöjdhet.

Man har mycket att göra i SL. Resenärerna är inte nöjda med biljettsystemet. Vi vet att det är svårt att köpa biljetter. Vi vet att spärrarna är krångliga. Nu har vi också plockat bort automaterna. Vi vet att zonerna är krångliga.

Framför allt: Vi har privatiserat SL:s kundtjänst, som är navet för oss. Det är ju otroligt viktigt för oss att få veta vad våra kunder, våra resenärer tycker och tänker. Där visar Svenskt Kvalitetsindex att det är otroligt många kunder som inte hör av sig. SL fångar inte upp vad de anser.

Tillbaka till det dyra SL-kortet och alltså ingen bättre kollektivtrafik, sämre punktlighet, ökad trängsel och att många inte har råd. Jag tolkar siffrorna så: Med 40 000 nya stockholmare, alltså ungefär 2 procents ökning av vår befolkning, har SL:s resenärer ökat med bara 1 procent. Är det de som inte hade råd att åka med SL, eller är det de som har råd men som i stället väljer bilen?

Det finns nu en risk för en höjning igen och att missnöjet med SL fortsätter att öka i en tid då vi verkligen behöver få alla att ställa bilen och åka med den kollektiva trafiken.

Jag menar att politiken i dag gynnar privatbilismen. Man satsar alla pengar på Förbifart Stockholm i stället för att satsa pengarna på den kollektiva trafiken.

Vi vet att bilismen ökar. Alla prognoser säger att den kommer att öka ytterligare, och vi veta bussarnas punktlighet därmed sjunker drastiskt.

Vad gör då de borgerliga partierna, och vad har ni gjort? Ni har satsat hundratals miljoner på glasdörrsspärrar som skadar och som gör barn och djur rädda – oss trogna SL-resenärer. Jag menar att den satsningen verkligen är att slänga pengarna i sjön.

Ni följer inte avtalen. Ni har gjort ett avtal med Securitas, ett avtal som är 100 miljoner kronor dyrare än när SL själv höll i verksamheten. Det är ett avtal som vi vet inte innebär att man tar fast fler fuskåkare utan att det tvärtom snarare är så att företaget som fick avtalet fuskar.

Vi vet att avtalet med trygghetskamerorna inte fungerar – att kamerorna inte fungerar. Det frågade jag om för tre fyra år sedan. Men då förnekades det, och man sade att de visst skulle fungera.

Det är väldigt bekymmersamt, och framtiden är väldigt bekymmersam. SL har hittills inte sett till att avtal vårdas.

Med det yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation i landstingsstyrelsen.

Anförande nr 93

Landstingsrådet **W e n n e r h o l m (M)**: Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! När det gäller trafiknämnden och SL:s, WÅAB:s och färdtjänstens budget och utfall kan man konstatera att det de facto är på det sätt som finanslandstingsrådet har beskrivit och som står i ärendet.

Stora delar av det underskott som finns härrör sig exempelvis till den översyn som vi var helt överens om. Man kan ha synpunkter på huruvida kostnaderna för en översyn av den byråkratiska apparaten för SL, trafiknämnden och Waxholmsbolaget borde ha varit budgeterad. Den uppgår till 100 miljoner innevarande år. Det är för att göra den omställning som vi alla var överens om och som anses nödvändig för att vi ska få den uppföljning som det pekades på i bland annat det senaste inlägget.

Det har gått väldigt många år då man har konstaterat att detta behövde göras. Men det behövdes en alliansledning här i landstinget för att tillsammans med er andra genomföra det. Ni hade chansen att göra det för länge sedan. Det hände ingenting då, men nu händer det.

Alla vet också att en översyn och en förändring av personalstyrkan som anpassas till de behov som vi har i framtiden – en sådan verktygslåda när man har en ansvarsfull personalpolitik – kostar pengar. Det är 100 miljoner av det vi nu pratar om nu.

Beträffande den extrema vinter som var innevarande år efter nyår – vi vet ännu inte hur det ser ut de sista dagarna i december i år – kan man fundera kring vilken nivå som är rimlig att budgetera för vinterkostnader, om vi ska budgetera för extrema vintrar eller medelvintrar eller hur det nu ska se ut. Den frågan kan man debattera.

Resultatet från vintern tidigt i år hänför sig 65 miljoner av kostnaderna, som ligger ovanpå kostnaderna för en normal vinter. Det är snöröjningskostnader men framför allt uppvärmningskostnader för alla de gemensamma lokalerna för till exempel bytespunkter som blir extremt mycket högre när vintern kommer i oktober och håller i sig till mars ett år. Det är en enorm skillnad mot de gröna vintrar som vi har haft tidigare år.

Jag är givetvis öppen – och det förutsätter jag att också finanslandstingsrådet är – för hur vi ska budgetera vinterkostnader. Var ska vi lägga oss? Ska vi lägga oss på de extrema kostnaderna, som kommer med jämna mellanrum? Det tog många år, och alla talade om att vi aldrig mer skulle få se någon vinter i Stockholm. Men så mycket har vi lärt oss att vi säkert

kommer att se det även i framtiden.

Nu är vi rustade för de insatserna genom nya åtgärder i form av nya plogar och nya metoder för att möta även extrema vintrar. Men hittills innevarande år är det 65 miljoner som gäller.

Höjda marknadsräntor är 142 miljoner i det här paketet. Sedan finns det annat som hänför sig till avtal som det pekades på. Det bygger de facto inte på att det är så erbarmligt, som det sades från Vänsterns sida, utan på att vi har fått fler som reser.

Om ni skulle vara ärliga, vad skulle ni ha sagt om den höjning som ni anser vara så förkastlig? Man kan undra var ni skulle ta pengarna för att göra allt vad ni vill göra med ert sätt att se på taxan.

Är det skattehöjningar, eller hur skulle ni få fram pengarna? Så mycket mer fanns det ju inte i SL-budgeten från er sida, om vi ska vara ärliga, eftersom ni samtidigt ska sänka intäkterna från biljetterna.

Då kan man konstatera att höjda marknadsräntor under året som ligger högre än prognosen är 142 miljoner och att avtal är 137. Sedan har vi genom höjningen i höstas fått 196 miljoner mer i intäkter på grund av höjningen och 60 miljoner på grund av ökat resande, fler resenärer.

Sedan har vi alla behov av att göra ytterligare insatser, som vi har debatterat i andra fråge- och interpellationsdebatter tidigare i dag, för att öka kollektivresandet ännu mer. Självklart är det på det sättet.

Det kommer att ställa ökade krav på trafiknämndens verksamhet och på SL:s verksamhet. Men säg inte att det är färre som reser! Det är fler personer som reser varje dag. Det är därifrån Vänsterns resonemang kommer att det är trångt. Men vi kan ju inte köra fler passagerare och göra det i högre takt än vad tidigare prognoser skulle ha sagt, med en sådan taxehöjning som skulle ha varit.

Jag minns att samma personer som nu angriper oss för detta budgetunderskott sade att resandet skulle rasa på grund av taxehöjningen. Men de sambanden finns inte längre. Det är möjligen också något som vi, fru ordförande, måste titta på när vi tittar på utfall och budget för trafikverksamheten.

Anförande nr 94

Gunilla Roxby Cromvall (V): Andelen som åker kollektivtrafik är den som inte går upp och minskar gentemot bilismen. Alla prognoser hos alla sakkunniga säger att andelen bilister kommer att öka. Det är det vi har sett under det senaste året. Med en befolkningsökning på 2 procent gick bara 1 procent till SL.

Priset? Ja, extrem vinter kan man diskutera och fundera över. Men jag och många andra stockholmare minns många vintrar. Så är det i Stockholm. Ibland har vi gröna vintrar, och ibland har vi mycket snö. Det är klart att vi måste rusta vår kollektiva trafik för det, så att den inte helt avstannar, som vi har sett de senaste åren.

Jag kommer tillbaka till höjningen av priset på SL-kortet, som jag tycker är helt felaktig. Om till exempel 2006 års prisindex hade följts skulle SL-kortet i dag kosta 640 kronor. Om prisindex hade följts sedan 50-kortet skulle det ha kostat 340 kronor. Vi kanske inte har råd att sänka priset så mycket. Men höjningen med den sämre utförda trafiken hade vi kunnat vara utan.

Vi i Vänsterpartiet har alltid självklart lösningar. Det är skatten. Den är solidarisk. Vi vet att om vi håller ett lågt pris på månadskortet så tjänar alla på det, och alla har råd. Det är inga problem. Men i dag får de som åker med SL betala väldigt mycket mer pengar för väldigt mycket sämre trafik.

Anförande nr 95

Landstingsrådet Hellmark Knutson (S): Ordförande! Problemet är ju inte att resandeantalet stiger. Det är ju väldigt önskvärt att det stiger. Det problem som vi försöker sätta fingret på är det faktum att kostnaderna stiger mycket fortare än resandeantalet. Det är detta som har varit föremål för en ganska lång diskussion här och något som också revisorerna har påpekat flera gånger. Den intressanta frågan handlar om hur man ska få bukt med det ökande gapet mellan resandeutvecklingen och kostnadsutvecklingen.

Det går alltid att hitta förklaringar till kostnader, men det intressanta för fullmäktige och för landstingsstyrelsen, som har den här uppsynsplikten, är faktiskt att ta reda på hur man ska bryta denna utveckling, så att man kan få till stånd en hållbar ekonomi på lång sikt. Vilka smarta investeringar ska man göra som faktiskt leder till en snabbare reseökningstakt så att även andelen, precis som Gunilla berörde, kollektivtrafikresenärer också ökar? Resandeantalet får inte enbart följa av att det flyttar in mer folk till Stockholm.

Det här är en sak som vi också har diskuterat väldigt mycket. Nu planerar man mångmiljardinvesteringar som SL själva säger kommer att öka resandet med kanske drygt 1 procentenhet. Det är ju inte en smart investering! Det är ju inte ett sätt att komma till rätta med det här glappet där kostnadsutvecklingen går åt ett håll och resandeutvecklingen åt ett annat. Det är detta som jag tycker att man i både fullmäktige och landstingsstyrelsen kanske borde ägna lite tid och analys.

Anförande nr 96

Landstingsrådet Wenerholm (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag kan väl konstatera att det är tur att det är Torbjörn Rosdahl som är finanslandstingsråd.

Det var ju på det sättet att svenska skolan en tid hade mängdlära som ett väldigt tydligt inslag i matematiken. Jag kan konstatera att oppositionen inte verkar förstå att om regionen växer med 40 000 nya invånare varje år – även om vi skulle behålla exakt samma marknadsandel av befolkningen som reser kollektivt – så ökar antalet resenärer drastiskt. Det innebär att våra operatörer och våra system varje dag ska transportera allt fler stockholmare. Sådan är verkligheten.

Jag kan också rekommendera er att anmäla er till något av de seminarier som Svensk kollektivtrafik genomföra. Då kanske ni möjligen skulle kunna ta del av kunskap om hur mycket svårare det är att öka marknadsandelen om det redan i *peak hour*, på morgonen när det åker som flest, är 80 procent som reser kollektivt. Jag tror att till och med att våra egna experter på såväl landstingskontoret som trafiknämnden kan hjälpa er att ta till er att de resandeökningar som vi då har att uppnå kommer att kosta ofantligt mycket jämfört med att man öppnar upp kollektivtrafik i till exempel delar av Region Skåne och Västra Götaland där det inte finns någon kollektivtrafik alls i dag.

Det kommer att vara så att för att vi ska klara våra miljömål. För att vardagen ska fungera i Stockholm kommer det att vara dyrare för SL att få nya resenärer här. Sedan delar jag uppfattningen från oppositionsföreträdarna att vi ska se till att våra insatser för att få fler resenärer är så billiga som möjligt till så hög kvalitet som möjligt. Det finns ingen anledning att odsla pengar i onödan.

Men man kan ändå konstatera att det material som nu är på väg fram, med de tunnelbaneutbyggnader som vi har varit överens om, de kommer att bli verklighet 2030, oaktat vad Juholt eller andra står och lovar i sommartal, oaktat om finanslandstingsrådet om några år heter Helene Hellmark Knutson eller något annat.

Vi har ju lärt oss att när en sosse är finanslandstingsråd och en sosse som är statsminister och en sosse är finansminister, ja, då bryter man ju upp uppgörelser om infrastrukturen. Så har det ju varit historiskt. Det är ju därför som vi inte har några extra spår genom Stockholm i dag eller någon förbifart i väster. Sådan är ju verkligheten.

Den socialdemokratiska tunnelbaneutbyggnaden med de löften Juholt ger och med de socialdemokratiska anslagen i riksdagen, kommer att ta hundra år att verkställa såvida vi inte ska anslå hälften av pengarna härifrån. I så fall tar det femtio år, fru ordförande!

Anförande nr 97

Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande! Jag blev tvungen att säga några ord till.

Ger du upp för att det är 80 procent över tullsnittet? Jag vet naturligtvis också att det är jättefullt, men vi ska ju öka andelen, vi ska ju få med alla. Det finns väl ingen anledning att ha privatbilism över huvud taget i Stockholms innerstad!

Vi har en utmaning som vi verkligen kan ta oss an nu, och det är läget ute i länet. Andelen som åker kollektivtrafik där är mycket låg. Jag säger *yippee*, tunnelbaneutbyggnad är precis det vi behöver. Vi behöver snabba tvärförbindelser i vårt län. Då kan vi öka resandeandelen.

Anförande nr 98

Landstingsrådet Hellmark Knutsson (S): Ordförande! Det här utvecklas åter en gång till en trafikpolitisk debatt om vad vi behöver investera i i framtiden. Det tycker jag är jättebra, men jag tycker att det är bra om vi sparar den debatten till debatten om budget och verksamhetsplan som just handlar om det.

Detta är en kvartalsuppföljning som också ska leda oss rätt inför bokslutet men också vägleda oss i frågan om vilka åtgärder vi behöver vidta. Precis som trafiklandstingsrådet sade så är han inte finanslandstingsråd. Det är finanslandstingsrådet som vi förväntar oss ska ha en bild av hur man ska få bukt med de stigande kostnaderna. Sanningen är ju att det var 550 miljoner kronor minus i trafiknämndens ekonomi före höjningen av priset på månadskortet. Ändå marknadsförs den här höjningen som att vi satsar inför framtiden. Nej, ni täcker redan befintliga underskott.

Anförande nr 99

Landstingsrådet Wennersholm (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag kan bara avsluta med att för min del säga att det inte är kvartalspolitik som infrastrukturutbyggnaden i Stockholm behöver, det är långsiktig politik. Det är inte sommartalslöften utan ekonomisk täckning som behövs utan långsiktiga investeringar med uppgörelser mellan den här regionen och en hållfast riksdagsmajoritet.

Nu har under väljarna sett till att det är på det viset, fru ordförande, så vi kommer ju att få de investeringar som vi behöver.

Anförande nr 100

Landstingsrådet Hellmark Knutsson (S): Långsiktig politik bygger på att man har kontroll över sina kostnader och att man inte i efterhand höjer avgifterna för att täcka redan befintliga underskott.

De här investeringarna ska betalas och det gäller såväl kapitalkostnader som driftskostnader, och det är det vi undrar hur det ska gå till om man inte ens nu har kontroll.

§ 218 Uppdatering av finanspolicy för Stockholms läns landsting inklusive placeringspolicy för pensionsmedel (förslag 93)

Anförande nr 101

Ylva Nork (V): Ett sådant här dokument som handlar om ekonomi är ju inte precis det lättaste att ta till sig. När jag läste det här lite hastigt i går kväll var jag ganska trött och hade läst en hel del andra dokument så tänkte jag att det här begriper jag ingenting av. Sedan

läste jag om det, och då såg jag att det faktiskt står väldigt pedagogiskt förklarat på alla sätt och vis vad detta innebär.

Egentligen har jag en fråga, fast jag vet att det här inte är någon frågestund. Jag kan tänka mig att det finns andra som också sitter och tänker på de här frågorna. Det handlar ju om, om jag har förstått det här rätt – och rätta mig gärna om jag har fel – att man ska renodla internfinans riktlinjer, att man inte ska detaljstyra i dem. Så är det om jag har tolkat det här dokumentet rätt. Det kan ju vara bra. Internfinans behöver göra vissa justeringar, och det är en lång process om allt ska upp i fullmäktige. Och då har jag en fråga. Är det så att transparensen blir sämre då? Det är min första fråga.

Jag har en annan fråga, och det handlar om en av bilagorna, placeringspolicyn för pensionsmedel etiska riktlinjer. Här vill man stryka ett stycke som är ett förtydligande av vad man menar. Man säger att placeringen endast ska göras i företag som följer kraven i de internationella konventioner som Sverige har undertecknat. Det är ju jättebra, det är ingen som har något däremot. Så finns det ett stycke längre ned som specificerar vilka konventioner som avses, bland annat de om mänskliga rättigheter, de om fackliga rättigheter, miljö rättigheter och så vidare. Nu vill man stryka det avsnittet.

Jag vet inte om det var fler än jag som lyssnade på radion i morse då man talade om att AP-fonderna nu har placerat pengar i jordbruksmark i Brasilien, vilket leder till att regnskog skövlas. Då tänkte jag att det egentligen går emot det som Sverige har skrivit under på i Kyotoavtalet som säger att vi ska minska utsläppen av växthusgaser eftersom vi vet att regnskogen binder koldioxid. Placeringspolicyn skulle i stället ha ett avsnitt som förtydligar detta, inte stryka det och tänka att det finns en allmän text och att alla vet det här. Det borde faktiskt finnas med ett slags memento moriam. Det är faktiskt det här vi menar.

Pensionstillgångarna är ju enligt det här dokumentet fortfarande till 40 procent placerade i aktier etcetera och till 60 procent i statspapper. Det är en ganska stor del av detta som kommer att handla om aktier och det är väldigt svårt att kontrollera de här portföljerna. Om vi gör det lilla vi kan göra så är det viktigt att vi håller fast vid det, tänker jag.

Anförande nr 102

Landstingsrådet Rosdahl (M): Fru ordförande! Tack för att du var positiv till att skrivningen var pedagogisk, Ylva! Det är ju inte så lätt det här. Det var roligt att höra, och jag ska hälsa tjänstemännen att de har gjort ett bra jobb.

Finanspolicyn renodlas och uppdateras på så sätt att regleringar av mer detaljerad art förs över till internfinans riktlinjer. Det var det du sade. Dessa förändringar innebär inte att några riktlinjer ändras utan att de förs över från den övergripande policyn som beslutas av landstingsfullmäktige till internfinans riktlinjer. Det innebär alltså att när man har beslutat i internfinans ska ärendet ändå till landstingsstyrelsen för beslut, och där har du transparensen som jag känner mig nöjd med.

De större förändringar som genomförs i och med uppdateringen av finanspolicyn är dels en utökning av den övre gränsen av intervallet för räntebindningstiden, dels en utökning av ränteinstrumenten. Det gör vi därför att landstinget står inför betydande investeringar och därmed ökat finansieringsbehov. Det finns behov av att öka den övre gränsen av intervallet för räntebindningstiden från två och fyra år till ett intervall mellan två och fem år. Därmed har jag svarat på den första frågan om transparens, tycker jag.

Den andra frågan handlar om varför man har tagit bort exemplen. Det beror bland annat på att vi i den här salen tidigare år har haft en ganska lång debatt om vad man borde komplettera exemplen med. Då blir det en diskussion som egentligen aldrig tar slut eftersom vi lever i en föränderlig värld. Det uppdateras hela tiden. Därför har vi kanske gjort det lite för lätt för oss, men vi tycker ändå att vi gör precis som vi väldigt ofta annars gör, nämligen hänvisar till svensk lag, och så skriver vi inte hurdan den svenska lagen är utan vi hänvisar. Samma sak gör vi här. Vi hänvisar till de internationella konventioner som Sverige har

undertecknat. Det är svaret på frågan. Man skulle ju kunna ha en bilaga med en förteckning. Det skulle kunna vara en lösning, men så har vi inte valt att göra den här gången.

Anförande nr 103

Ylva Norrk (V): Tack för ditt svar, Torbjörn! Jag tänker så här: transparensen blir bra. Jag känner mig nöjd med ditt svar i den frågan.

När det gäller den del som handlar om mänskliga rättigheter, barns rättigheter, miljö rätt etcetera så, visst, det låter som en ogörlig uppgift att ha en lista som ska uppdateras hela tiden. Men jag tror ändå på det för att man ska ha det här med sig, tänka på vad det faktiskt handlar om. Att bara skriva "internationella konventioner som Sverige har undertecknat" är inte tillräckligt starkt.

Jag tror att det är bra att framhålla att det handlar om mänskliga rättigheter, att det handlar om miljö rätt, och med ett sådant avsnitt blir det verkligen explicit. Man behöver förstås inte ha med alla utan skriva exempel. Då förstår ju alla som håller på med detta att det bara är exempel.

Anförande nr 104

Jakob Dencker (MP): Fullmäktige, åhörare! Förra året hade vi en ganska lång debatt om de etiska reglerna i landstingets finanspolicy. I det föreliggande förslaget till uppdaterad finanspolicy finns den tidigare texten kvar. Den lyder: av etiska skäl medges ej placeringar i företag som har produktion eller försäljning av krigsmateriel, tobaksvaror eller alkoholvaror som sin huvudsakliga verksamhet.

Egentligen är min ståndpunkt densamma nu som förra året, nämligen att landstinget inte alls ska befatta sig med företag som över huvud taget sysslar med krigsindustrin, tobak, alkohol eller sexindustrin. Man borde alltså egentligen stryka formuleringen "som sin huvudsakliga verksamhet".

Nu tycks det dock vara så att ingen av de stora bankerna kan garantera att deras kunder inte med sina placerade pengar åtminstone till en del stöder denna typ av företag som har delvis destruktiv verksamhet. Då tycker man kanske att Stockholms läns landsting borde placera sina pengar i etiska banker som JAK eller Ekobanken. De skulle troligen dock inte kunna hantera så stora penningmängder som landstinget behöver hantera. Därför väljer vi i Miljöpartiet att i dag ställa oss föreliggande förslag till finanspolicy.

Däremot kan jag konstatera att vi måste ställa om det ekonomiska systemet. Vi behöver ett ekonomiskt system som har människans välbefinnande och en frisk natur som fokus, inte vinst till varje pris, ett system där företag tjänar pengar på rustning och krig, på varor som förstör människors hälsa inte har någon plats. Man måste våga ha en vision om en värld där försvars- eller krigsindustri inte ska behövas. Därför bör den långsiktiga visionen för Stockholms läns landsting vara att man helt ska undvika placeringar i bolag som över huvud taget har en del av sin verksamhet i krigsindustri, i tobak, alkohol eller sexindustri.

Anförande nr 105

Hans Lindqvist (C): Fru ordförande, ledamöter! Det kan kanske tyckas att det här är en fråga för de tjänstemän och specialister som är mest insatta i frågor om finanser, men vi lever faktiskt i en värld med finanskris, inte bara i Europa utan också i USA och på många andra håll. Vi är ett landsting som har ganska mycket pengar och placerar dem på olika sätt. Därför är det viktigt för oss alla hur vi hanterar de här frågorna.

Vi behöver god avkastning, betryggande säkerhet, låga kostnader, tydliga besked från finanslandstingsrådet och landstingsstyrelsen, och internfinans är vår interna bank fungerar som koncernens internbank. Det är naturligtvis bra, för där finns kompetensen och där finns de detaljregler som vi nu diskuterar.

Varje bolag, det tycker jag att man ska understryka, och varje förvaltning identifierar själva sina egna risker, så när vi sitter i en förvaltning eller i en nämnd så är vi ansvariga för att också se till att vi undviker finansiella risker. Det är tillåtet att sluta avtal i utländsk valuta, men som det ser ut i världen nu tycker jag att man ska kraftigt understryka att det måste råda stor återhållsamhet med att placera pengar som kan riskera till exempel våra anställdas pensioner. Förvaltningar och bolag ska ju i varje bokslut rapportera hur medlen har placerats, och det är verkligen viktigt att det görs och att det följs upp ordentligt. Det var del ett i det här ärendet.

Del två handlar om placeringen av våra pensionsmedel. Det är naturligtvis så att vi inte ska placera några pengar i grekiska eller italienska statsobligationer. Det är det säkert ingen som har tänkt heller, men det är väldigt viktigt att det är en långsiktig placeringspolicy som gäller. Det framgår också av finansplanen att det ska vara på det sättet. De etiska reglerna har vi diskuterat många gånger förut, fru ordförande, både här och på andra håll, och det är riktigt och viktigt att de både finns och följs.

Jag har en fråga när det gäller placeringar. Det står att det ska vara 60 procent av det ena och 40 procent av det andra slaget, jag minns inte vad som var aktier respektive obligationer eller räntepapper. Jag funderar bara för mig själv: fastigheter brukar vara bra placeringsobjekt.

De etiska reglerna slutligen. I det fallet är det viktigt att vi följer de etiska policyer som vi tidigare har fattat beslut om. Det gör vi. Jag har bara en liten fråga till oss själva även i det fallet. Det är våra egna riktlinjer. Vi ska anta ett miljöprogram i kväll där det finns ett antal krav rörande det som vi tycker att vi ska satsa på. Bara ett exempel: vi ska väl inte investera i företag som producerar koldioxid eller i kolföretag eller i energiföretag som inte följer det miljöprogram som vi kommer att anta senare?

Det finns inget förslag av något slag från vårt håll på något sätt, men man kan fundera på det till nästa version av finanspolicyn, eftersom vi uppdaterar den varje år. Jag tycker för övrigt att den är alldeles utmärkt och att förslaget att detaljregleringen flyttas till internfinans naturligtvis också är helt rätt. Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 106

Kjell Treslow (M): Fru ordförande, fullmäktige! Jag kunde väl egentligen nöja mig med att yrka bifall till det här förslaget. Jag tror att det här dokumentet efter den debatt vi förde förra året har blivit väldigt bra. Jag tror att det är viktigt att man har väldigt klart för sig risknivåerna. Det finns också en gammal god regel som säger att man aldrig ska investera i något som man inte begriper.

Då kan man göra det lätt för sig genom att skicka vidare detta till olika former av placeringsinstitutioner som ska hantera det. Då visar det sig i sådana här kristider att man ibland har ägnat sig åt saker och ting som delvis syftar till att mörklägga det som man har hållit på med när det gäller just riskspridningen.

Jag tror att det är väldigt viktigt att man har fullt förtroende för dem som man anlitar för att hantera våra placeringar och att de placeringsreglementen som man då lämnar över till dem är rimligt hållna. Det är nämligen så, för att se till den här diskussionen om de etiska reglerna, att det finns väldigt många verksamheter som vi faktiskt inte gillar och som vi inte skulle drömma om att sätta några pengar i vare som privatpersoner eller som institution. Om man då har grundregeln att man inte är med på ställen som sysslar med verksamhet som man inte gillar eller som man inte begriper så har man kommit en bra bit på väg.

Samtidigt är det så att gränsdragningarna när det gäller de etiska frågorna är väldigt svåra att göra. Jag höll på med detta väldigt handfast under några år. Man kan konstatera att nästan inget företag inte någon gång är i närheten av produkter som möjligen skulle kunna användas, framför allt på den tekniska sidan, till krigshandlingar och liknande. Två sådana företag är ju de svenska lastbilstillverkarna vars bilar, om de förstärks med bakaxlar och

annat och går till krigförande zoner, sannolikt är avsedda för att användas vid krigsproduktion. Ska man då omedelbart göra sig av med aktierna i Volvo och Scania, för att ta de exemplen, samtidigt som man riskerar jobben för ganska många?

Där finns ju numera också de som är satta att hantera den typen av frågeställningar när det gäller krigsmateriel. Också i de fallen gäller stora restriktioner. Där har man lyckats klara de gränsdragningar som blivit fallet.

När det gäller andra frågor så är det faktiskt så att om man gör för många detaljbeskrivningar så får man ägna alldeles för mycket tid till att fokusera kring de här gränslinjerna, kring de här screeningarna, så man kan missa lite att göra de nödvändiga goda affärer som också ett placeringsreglemente måste äsyfta till att åstadkomma. Det är ju ändå så, som någon sade tidigare i debatten, att vi har placeringsreglementen för att få ordning och reda på de pengar som faktiskt helst ska ge sådan avkastning att de också tryggar våra anställdas framtida pensioner. Med detta sagt yrkar jag bifall till förslaget!

§ 219 Ändringar i ägande och ansvar i AB Transitio (förslag 94)

Anförande nr 107

Landstingsrådet Rosdahl (M): Herr ordförande! Det här är frågor där jag hade kunnat hänvisa till tjänsteutlåtandet, men hur många vet vad Transitio är? Då tänkte jag att jag ändå kan informera lite snabbt.

Med anledning av den nya kollektivtrafiklagen som träder i kraft vid årsskiftet samt behov av förändring av ägande och styrning av AB Transitio har förslag till förändringar i aktieägaravtal och bolagsordning samt inrättande av ett ägarråd utarbetats. Förslaget innebär lika ägande för de regionala kollektivtrafikmyndigheterna eller de bolag som myndigheten överlåter rätten till att ingå avtal om allmän trafik genomförs.

Som det är nu har Stockholms läns landsting 47 procent, tror jag, och borgensätagande. Nu skriver man om reglementena så att våra borgensätaganden minskar successivt om än långsamt, och vår ägarandel – jag tror att det är 20 stycken som kommer att vara delägare i Transitio – blir 5 procent. Om det blir något färre delägare så blir det högre ägarandel. Det är betydligt lägre än nu.

Transitio är ett bolag genom vilket man gemensamt köper in tåg runt om i Sverige, i Västra Götaland, Östergötland, Stockholm och så vidare. AB Transitio föreslås kvarstå som bolag men uppdraget förändras när det gäller finansieringslösningar. Ägandet övergår till de regionala kollektivtrafikmyndigheterna, det är de 20 som jag nämnde, eller de bolag till vilket den regionala kollektivtrafikmyndigheten knyts. Det är förändringen. Vi har fått en ny lag och vi får dela lika på ägarandelarna.

Anförande nr 108

Yvonne Blombäck (MP): Ordförande, åhörare, ledamöter och Torbjörn Rosdahl! Det här ärendet var ju uppe i trafiknämnden, och då valde Miljöpartiet att inte ställa sig bakom förslaget till beslut. Vi kunde verkligen inte se några syften med att ha kvar Transitio som bolag och att vi skulle behålla något litet ägande i det med tanke på att vi faktiskt inte har utnyttjat det särskilt mycket tidigare. Efter det att ärendet varit i trafiknämnden och skulle upp till landstingsstyrelsen fick vi kunskap om att det fanns en del avtal och att det skulle kunna kosta oss rätt mycket att kliva ur alltihop, varpå vi ändrade oss till att nu har ett särskilt uttalande.

Grunden i vår kritik ligger ändå fast. Jag tror att ni har hört det förut och jag vet ju att också Raymond Wigg var uppe och talade om detta i frågestunden. Vi ser med stor oro på alla de investeringsbehov som vi har framför oss och vi är otroligt angelägna från Miljöpartiets sida om att det här måste ske samlat i det här organet så att vi får helhetsbilden och inte ute i olika små aktiebolag, där man puttar ifrån sig ansvaret. Därför går vi med på beslutet, men

vi känner ändå vikten av att framhålla behovet av den samlade investeringsbedömningen och att den sker här.

Andra ärenden har varit upp efter det, och det känns som om vi kan vara lite lugnare. Vi vill ändå påpeka detta och påminna er om vikten av att vi gör det här jobbet nu.

§ 220 Ändring av reglemente för landstingsstyrelsen och nämnder samt bolagsordning och specifika ägardirektiv för AB Storstockholms Lokaltrafik med anledning av ny kollektivtrafiklag (förslag 95)

Anförande nr 109

Landstingsrådet Rosdahl (M): Herr ordförande och ledamöter! Precis som i förra ärendet hänvisar jag till att en ny kollektivtrafiklag träder i kraft vid årsskiftet. Den lagen syftar till att strategiska beslut om kollektivtrafik ska fattas på politisk nivå. Jag ser mycket positivt på att det genom detta skapas förutsättningar för bättre insyn och bättre samordning med annan samhällsplanering.

För att möta de krav som ställs i den nya lagen blir det naturligt att göra förändringar och dem gör vi i vår nuvarande nämndorganisation men vi tydliggör också ansvarsfördelning och gränssnitt mellan landsting, trafiknämnd och SL. Då trafiknämnden på uppdrag av fullmäktige ska fullgöra landstingets uppgifter som regional trafikmyndighet innebär det att fullmäktige förutom budget även fattar beslut om trafikförsörjningsprogram, betydande investeringar och andra ärenden av principiell beskaffenhet eller större vikt. Med denna korta inledning yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 110

Peter Laine (V): Jag har bara en fråga med anledning av det här dokumentet. Vart tar verkstadsskolan vägen, alltså SL:s gymnasieskola? Det står ingenting i dokumentet. Ska den ligga kvar under SL eller under trafiknämnden?

Anförande nr 111

Landstingsrådet Rosdahl (M): Alla som tittar på mig nu ser att jag inte vet. Man ska ju vara ärlig.

Jag kan inte tänka mig att den ska ligga under SL. Jag känner alltså inte till saken, jag tänker bara hur det borde vara och då blir det under trafiknämnden. Jag tittar på Stig som har varit med väldigt länge, och svaret är att vi ber att få återkomma.

§ 221 Ändring i de specifika ägardirektiven för Karolinska Universitetssjukhuset, ändringar i reglementet för landstingsstyrelsen och Karolinska Universitetssjukhuset samt ändringar i delegationsordningen för landstingsstyrelsen (förslag 96)

Anförande nr 112

Landstingsrådet Rosdahl (M): Nu känner jag mig lite tryggare än i den förra frågan.

I juni i år fattade fullmäktige beslut om att styrelsen för NKS, Nya Karolinska sjukhuset i Solna, ska ansvara för genomförandet av verksamheten från år 2012 och att landstingsstyrelsen har fortsatt ansvar för byggandet av NKS. Utifrån detta har vi också behövt göra förändringar i ägardirektiven för Karolinska universitetssjukhuset, ändringar i reglementet för landstingsstyrelsen och Karolinska universitetssjukhuset samt ändringar i delegationsordningen för landstingsstyrelsen.

Det finns också en möjlighet för landstingsstyrelsen, och i förekommande fall landstingsfullmäktige, att kontinuerligt pröva de ställningstaganden som skett i anslutning till beslut rörande NKS. Sådan prövning ska göras i anslutning till arbete med framtidsplanen för hälso- och sjukvården och den struktur som kan etableras i landstinget men också för att tillse att investeringar inom NKS används för att säkerställa den specialiserade vårdens utveckling.

Det är viktigt att Karolinska universitetssjukhuset kontinuerligt samordnar sitt arbete med arbetet inom Framtidens hälso- och sjukvård för att säkerställa byggande och framtida drift av sjukhuset men även löpande rapporterar till landstingsstyrelsen.

När det gäller väsentliga förändringar i verksamhetsinnehållet som aktualiseras av pågående utveckling ska dessa fastställas av landstingsstyrelsen och när så krävs även av landstingsfullmäktige. När yrkar därmed bifall till landstingsstyrelsens förslag!

§ 224 Förslag till reviderad förbundsordning för Samordningsförbundet Östra Södertörn (förslag 99)

Anförande nr 113

Landstingsrådet Hellmark Knutsson (S): Ordförande! Vi står bakom förslaget precis som i landstingsstyrelsen, men vi skulle ändå vilja anmäla ett särskilt uttalande eftersom det under vår gruppöverläggning väcktes en del frågor om hur det här ärendet hade hanterats.

Vi tycker nämligen att det är angeläget att få det här på plats, och det känns som en väldigt lång och krånglig väg att gå hela vägen upp till landstingsfullmäktige för att avslå något som vi tycker borde ha kunnat lösas i en tidigare dialog. Nu verkar så inte vara fallet, och vi tycker att de saker som man anför från förvaltningens tjänstemän är helt riktigt utifrån landstingssynpunkt.

Vi bifaller ärendet men vill ändå lägga ett särskilt uttalande och hoppas att man ska kunna komma fram snabbare till en lösning på den här frågan.

Anförande nr 114

Landstingsrådet Reinfeldt (M): Herr ordförande! Tack, Helene! Jag delar många av de synpunkter som Helene Hellmark Knutsson framförde i talarstolen och kan hålla med om delar av det särskilda uttalandet från Socialdemokraterna också.

Skälet till att ärendet om revidering av samordningsförbund kommer upp i landstingsfullmäktige i dag är att landstingets jurister har gjort bedömningen att ingen annan nämnd i landstinget har befogenheter att fatta den här typen av beslut och att det i dag inte finns något stöd i reglementet för någon annan att fatta beslut om de här frågorna.

Om man gjorde en förändring av reglementet så skulle det vara möjligt för fullmäktige att delegera den här typen av beslut.

I dag bereds alla ärenden om samordningsförbund genom sjukvårdsstyrelse söder, och det skulle naturligtvis förenkla hanteringen och göra besluten snabbare om man delegerade frågorna till hälso- och sjukvårdsnämnden.

Varför kommer det då hit? Ja, min gissning är att det dels handlar om gammal vana, dels om rutiner som gjort att vi inte sett över frågan om delegation av de här frågorna tidigare eftersom alla ärenden om reglementen och årsredovisningar från samordningsförbund alltid tagits upp till landstingsfullmäktige tidigare. Jag kan tycka att gamla rutiner är ett skäl till att fundera över om det krävs en förändring. Därför kommer jag vid lämpligt tillfälle att föra samtal eller ta upp frågan med finanslandstingsrådet, tillika min gruppledare, om att kanske bjuda in till gruppledardiskussion med övriga partier för att fundera över om det är möjligt och lämpligt att göra en förändring av reglementet så att den här typen av frågor också kan

delegeras, förslagsvis till hälso- och sjukvårdsnämnden framöver. Jag tror att det skulle underlätta tidshanteringen och ärendehantering, inte minst för samordningsförbundet.

Anförande nr 115

Gunilla Helmerson (M): Herr ordförande! Inledningsvis vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag! I det arbete som sker i de finansiella samordningsförbunden är just samverkan och samarbete nyckelbegrepp. Därför är det särskilt viktigt att alla som är engagerade i de här förbunden, vare sig man är politiker från kommun eller landsting eller tjänsteman från arbetsförmedlingen eller försäkringskassan, måste ha uppdraget i fokus.

Det här är ett väldigt speciellt uppdrag då de insatser som erbjuds avser enskilda individer som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser och som också syftar till att de här individerna ska uppnå eller förbättra sin förmåga att faktiskt utföra ett förvärsarbete.

Naturligtvis inkluderar arbetet även stöd till samverkan mellan de fyra i förbunden ingående parterna. Då är det faktiskt – nu kommer jag till det som ärendet faktiskt handlar om – högst anmärkningsvärt att det finns förbundsstyrelser som den här som i det här fallet har fattat beslut om att begära den här ändringen i förbundsordningen utan att någon som helst kontakt eller kommunikation har förekommit med bland annat tjänstemännen i landstinget.

Det är ju våra tjänstemän i landstinget som faktiskt är våra ägarrepresentanter i de här ärendena.

Man begärde att det här skulle förändras och beslutade det i styrelsen och sedan skickades det in till landstinget för beslut i vår församling. Filippa har redogjort för skälet till att det är som det är.

I samordningsförbundet Östra Södertörn så består styrelsen, som i alla andra förbund, av representanter för kommuner, landsting, arbetsförmedling och försäkringskassa. När diskussionerna fördes om att bilda ett gemensamt samordningsförbund för just de här tre kommunerna – Tyresö, Haninge och Nynäshamn – så önskade vi från landstinget att vi skulle starta ett nytt förbund. De andra myndigheterna tyckte att det skulle gå fortare att komma i gång om man i stället ombildade dåvarande Haninge samordningsförbund och tog in de andra kommunerna.

De andra kommunerna ville i sin tur gärna ha var sin ledamot och ersättare i den här styrelsen. För att alla då skulle bli representerade så blev det tre ledamöter från kommunerna med var sin ersättare. För att förbundsstyrelsen inte skulle bli för stor och otymplig så gick landstinget och de två statliga myndigheterna med på att de tre parterna bara skulle ha var sin ledamot, det vill säga en ledamot och en ersättare i stället för tre plus tre var.

Kompromissen blev då att alla godkände att besluten i styrelsen skulle vara enhälliga för att inte ge olika styrkeförhållanden vid beslut i styrelsen åt de olika ledamöterna. För mig är det här inget märkligt och i andra förbund, till exempel i HUSAM-förbundet, där jag själv är ordförande, har det aldrig varit så att något beslut över huvud taget i förbundets historia har fattats utan att man har varit överens om det. Det kräver att man går igenom besluten och är eniga både i styr- och i ledningsgrupper innan ärendena tas upp till styrelsen.

I Östra Södertörns styrelse synes ärendeberedningen följa lite andra rutiner och just diskussionerna innan ärendena skrivs fram verkar helt saknas med beredningar, i vart fall så vitt gäller beredningar med landstingets tjänstemän. Det är som sagt förklaringen till förslaget om avslag i dagens ärende. Både vi och många andra anser att det är orimligt att tre kommuner med 25 procent av den ekonomiska insatsen med sin ordförandepost ska kunna fatta beslut eventuellt emot alla andra parter som står för 75 procent av finansieringen.

Det är olyckligt att det här ärendet inte har beretts på ett smidigare sätt, och jag hoppas, precis som Filippa redogjorde för, att vi ska kunna göra förändringar i förbundsordningen så att vi blir överens om hur vi ska kunna jobba vidare, men också undvika att det ska behöva ta så här lång tid. Lagen ger också utrymme för att i förbundsordningen ange i vilka ärenden som koncensus måste råda eller att man fattar beslut med kvalificerad majoritet i stället för enkel.

Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag och hoppas att vi ska kunna hantera det här på ett bättre sätt framöver!

Anförande nr 116

Landstingsrådet Rosdahl (M): Ordförande! Nu har vi hört från talarstolen synpunkter från två håll. Hälso- och sjukvårds landstingsrådet föreslog att jag skulle bjuda in till en gruppledarträff för att diskutera hur man kan förändra i reglementet och kunna delegera beslut från fullmäktige till en – ursäktad ordförande – mer exekutiv nivå, jag vet inte om det är korrekt uttryckt, men jag tolkar det så.

Jag yrkar bifall landstingsstyrelsens förslag! Det här inget föremål för beslut, jag bara sträcker ut en hand om att jag kommer att bjuda in till en sådan träff för att vi ska kunna se över landstingets reglemente.

Anförande nr 117

Landstingsrådet Hellmark Knutsson (S): Ordförande! Jag är glad över att vi verkligen delar historieskrivningen av det här ärendet, och att det faktiskt inte har varit föremål för den dialog och diskussion som borde ha förts innan man fattade beslut om den här förändringen. Som sagt är vi överens om själva beslutet.

Jag har ingenting emot att vi har en gruppledardiskussion om dessa fora, för de är väldigt viktiga för verksamheten ute i våra länskommuner och hur de fungerar, framför allt om det nu verkar vara så att det senast tillkomna kanske också sticker ut lite för att det är flera kommuner som är inblandade, att få det att fungera. Det tycker jag att vi ska känna ansvar för.

Jag är inte riktigt säker på att vi kommer fram till ståndpunkten att man ska flytta ännu fler frågor från fullmäktige. Vi har redan i dag ganska bristande ärendelistor här, och jag tycker att det här är en väldigt viktig fråga.

Jag tar gärna emot den utsträckta handen om att vi gruppledare träffas och diskuterar det här. Sedan får vi se vad vi kommer fram till.

§ 225 Handlingsplan för Stockholms läns landstings folkhälsopolicy, Handling för hälsa 2012-2014 (förslag 100)

Anförande nr 118

Landstingsrådet Rydberg (FP): Ordförande, ledamöter! Vi ska nu fatta beslut om en konkret beskrivning av uppdrag i handlingsplanen för det hälsofrämjande arbetet under åren 2012–2014. De konkreta förslagen bygger på de åtgärder som vi ska genomföra för att fullfölja de fem övergripande målen i folkhälsopolicyn, vilken i sin tur bygger på riksdagens beslut om den nationella folkhälsostategin.

Hälsoläget i vårt län är generellt sett gott, både vid en nationell och vid en internationell jämförelse. Fortfarande förbättras hälsoläget för alla i vårt län utom möjligen för dem som har allvarliga sjukdomar och är förtidspensionerade. Vi ser fortfarande en förbättring av hälsoläget, men de hälsoklyftor som finns mellan olika grupper består, om än på en bättre nivå.

Väldigt många faktorer påverkar hälsan och en hel del av de faktorerna styrs av sådant som sjukvården inte rör på – då syftar jag på utbildningsnivå, bostadssegregationen i vårt län och inkomstskillnader. De här faktorerna innebär inte att allt är omöjligt. Det är inte kört. Tvärtom! Om man kan ta bort en riskfaktor av det som sjukvården kan påverka, till exempel rökning eller stöd till förändrade levnadsvanor, så har det betydelse.

Sjukvården kan också arbeta med kunskapsstöd inte enbart riktat till den enskilde utan till framför allt kommunerna som möter väldigt många medborgare. Via Karolinska folkhälsoakademien har vi flera olika sådana nätverk i samverkan med kommunerna rörande till exempel hälsosam stadsplanering, om mat i förskola/skola och hälsofrämjande skola men också beträffande äldre frågor och rörande fysisk aktivitet.

Den 1 december, alltså häromdagen, kom Socialstyrelsens nya nationella riktlinjer rörande hälsofrämjande insatser i sjukvården. Jag tror att det här kommer att bli ett viktigt stöd för att förändra vårdens insatser och utöka vårdens möjligheter att inte bara bota och behandla utan också främja att man håller sig frisk i ännu större utsträckning.

Hälsokommunikatörerna som funnits i två år övergår från projekt till permanent verksamhet vid årsskiftet. De arbetar för att nå olika invandrargrupper med hälsoinformation, och de är väldigt betydelsefulla för att nå ut och främja en mer jämlik vård i deras språkgrupper.

Distriktssköterskorna är också betydelsefulla med sin möjlighet att stödja förändrade levnadsvanor med livsstilssjukdomar. Därför har Alliansen klargjort att vi i primärvårdens nya ersättningssystem, som ska utarbetas under 2012, ska utöka ersättningen för hälsofrämjande arbete. Några av er vet att sex vårdcentraler i utsatta områden redan sedan tidigare har haft projekt och har särskild distriktssköterskeinsats för att jobba med vårdtunga grupper. Detta behöver man utveckla vidare.

Handling för hälsa innehåller många uppdrag som ska genomföras tillsammans med andra aktörer, alltifrån mer skadeförebyggande arbete – där Nacka är den kommun i vårt län som är bäst – till annan insats tillsammans med kommunerna när vi ska utveckla till exempel verktyget hälsokonsekvensbedömningar, arbetet med att motverka våld mot kvinnor, våld mot barn, ge kunskapsstöd om miljöaspekter till olika beslutsfattare och ända till arbetshälsoinsatser. Det är alltså ett brett spektrum.

Men som med alla beslut så gäller det att de ska följas upp och en årlig rapport ska utarbetas. I det här ärendet är ansvaret tydligt utpekade så att det står klart vem som har ansvar för genomförande och därmed också till återrapporteringen till oss.

För de delar som åvilar sjukvården kommer det att finnas resurser, bland annat det som ingår i befintliga vårdavtal. Vi har i allt fler avtal indikatorer som vi följer upp och vi kommer att utöka detta. Det finns också riktade medel i folkhälsoanslaget som har öronmärkts för hälsofrämjande sjukvård och för de kommande livsstilmottagningarna.

Vi har alltså ett viktigt arbete framför oss och det här dokumentet ska förhoppningsvis bidra till att vi blir ännu bättre på att betona de här frågorna. Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 119

Johan Sjölander (S): Herr ordförande, fullmäktige! Jag vill börja med att yrka bifall till det förslag till handlingsplan som ligger på fullmäktiges bord och också framhäva det särskilda uttalande som lades av Socialdemokraterna i såväl landstingsstyrelsen, HSN och på folkhälsoberedningens sammanträde.

Jämlikheten är ju vår tids ödesfråga. Vi kan vara stolta över att vi i Sverige har byggt upp ett samhälle som inte bara lyckats förena den sociala jämlikheten mellan människor med en utveckling av ekonomin utan också göra detta till varandras förutsättningar. Det är ju tack

vare vårt jämlika samhälle som vi har frigjort livschanser, möjligheter, kreativitet, entreprenörskap och, vilket ju är dagens ärende, lagt grunden för en god folkhälsa, en jämlik hälsa. Vi har kommit långt.

Problemet är att saker och ting inte går åt rätt håll. Så sent som i dag läste jag i tidningen att OECD varnade för de ökade sociala klyftorna i Europa och framhöll Sverige som ett land där klyftorna ökar extra mycket. Man höjde extra mycket ett varningens finger för den farliga utveckling som Sverige som land är inne på.

Om vi tittar på vår egen region kan vi också identifiera ganska upprörande skillnader. Ni känner säkert igen de här bilderna, jag ska bara visa vad det handlar om. Det handlar om den förväntade livslängden beroende på i vilken kommun i Stockholm som man bor i. Bilden visar vilka upprörande skillnader det finns när det gäller förväntad livslängd i vår region, inte på grund av att luftkvaliteten är annorlunda eller färgen på lyktstolparna utan beroende på de sociala skillnaderna, den segregation som präglar vårt län.

Det finns också bilder som visar hur äldres ohälsa påverkas i väldigt hög grad av den ekonomiska och sociala status man har och kommer ifrån, där de fattigaste 65–74-åringarna har en sämre självupplevd hälsa än de rika 85-plusarna. Vi pratar om tjugo års livslängd där den upplevda ohälsan påverkas av vilken ekonomisk bakgrund man har och vilken social status man har.

Här är en bild från Stockholm och den handlar om diabetesförekomsten per stadsdel. Jag har valt Stockholm, men en bild över länets kommuner är ungefär likadan. Ni som kan er socio-ekonomi för Stockholms stad förstår ju att det här inte är en fråga om geografi utan att det handlar om sociala skillnader och jämlikhet. Så här mycket skiljer förekomsten av diabetes beroende på vilken social bakgrund man har. Ojämligheten slår hårt mot hälsan och därmed påverkas vårt arbete.

Därför behövs Handling för hälsa. Den handlingsplan som fullmäktige nu ska fatta beslut om behövs. Vi måste göra saker, och därför är det så uppenbart att den här handlingsplanen, trots dess vällovliga ambitioner, trots dess många goda förslag inte kommer att räcka till. Vi framhåller i vårt särskilda uttalande några sådana punkter.

En sådan, den kanske mest centrala punkten, är den att trots att vi gör en så bra analys i vår handlingsplan, trots att vi lägger konkreta förslag på hur vi ska göra konkreta insatser för att minska ojämlikheten i hälsa så för vi med andra handen en politik som ökar klyftorna via exempelvis Vårdval Stockholm där vi flyttar resurser, där vi ökar pressen och arbetsbördan på de vårdcentraler som ligger i områden där behoven är störst och minskar den i andra områden.

Handling för hälsa är bra, men den uppväger inte de strukturella problem som vi med andra beslut som vi fattar i den här salen skapar. Vi måste också utveckla synen på samverkan, vi skriver om det i vårt yttrande. Vi måste också utveckla verktygen och mätinstrumenten för hur vi följer upp att de här goda förslagen blir verklighet.

När jag läste uppföljningen av föregående Handling för hälsa hittade jag formuleringar om att majoriteten av våra enheter har i dag inte fungerande handlingsplaner och liknande. Det håller ju inte. Vi måste utveckla mätten och verktygen för att se till att det här blir verklighet.

Det här är en bra grund att stå på. Jag yrkar bifall till förslaget, för det är vi överens om! Det jag önskar – och det tycker jag att den politiska debatten här i salen måste få återkomma till gång på gång i budgetdebatter och vårdvalsdebatter – är att den insikt om att problembilden ser ut som den gör, att hälsoklustren ser ut som de gör, den insikten borde inte bara omfatta oss när vi fattar beslut om den här handlingsplanen. Den borde få genomsyra alla politiska beslut som vi fattar i den här salen alltid. Bifall i handlingsplanen och jag framhåller vårt särskilda uttalande i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 120

Ylva Nork (V): Ordförande! Jag kan bara instämma i egentligen allt som Johan Sjölander sade i talarstolen nyss. Jag tänkte ändå tillägga att också vi från Vänsterpartiet förstås tycker att det är väldigt bra att det har tagits fram en handlingsplan, och det är ingenting som man kan säga att man sätter sig emot eller att vi inte skulle godkänna.

Därtill har vi från Vänsterpartiet också gjort ett särskilt uttalande. Det handlar, precis som Johan sade, om att man säger en sak på papper och sedan för en politik som inte gör det möjligt att genomdriva det som man har satt upp som mål på papperet. Man tittar väldigt lite på det som man brukar kalla orsakernas orsak. Vad beror den här ohälsan på? Det handlar ju inte bara om att folk är feta, att de ska springa mer och äta mer grönsaker. Frågan är varför är de det? Det är viktiga saker.

I vårt särskilda uttalande har vi tagit upp några saker som visar inkonsekvensen av att anta en handlingsplan och sedan föra en politik som egentligen går tvärt emot intentionerna i handlingsplanen. Det handlar om resurser för det hälsofrämjande arbetet. Nu har Birgitta glädjande nog sagt att det under 2012 kommer att tillföras mer resurser för det hälsofrämjande arbetet på vårdcentralerna, och det är väldigt bra, men det blir år 2012, och den här nedrustningen har pågått minst fem år. Man har tappat jättemycket här.

Det som har hänt på vårdcentralerna, som det ser ut i dag, är ju att man har underminerat distriktssköterskornas arbete i princip fullständigt genom att ersättningen till största delen har gått till läkare. Det där motsägs av all vetenskap men går faktiskt också tvärt emot LEON-principen.

Handlingsplanen har tre områden och fem uppsatta mål. Det finns ett avsnitt som handlar om god miljö och hälsosamma levnadsvanor, där man till exempel uppmärksammar problemet med buller, klimatförändringar, växthusgaser och vikten av att bevara grönområden för att möjliggöra rekreation och höja livskvaliteten. Det är ju jättebra att man uppmärksammar detta, men samtidigt bygger man in oss i bilsamhället genom att med en dæres envishet propagera för Förbifart Stockholm, som inte bara orsakar mer växthusgaser, som i sin tur leder till klimatförändringar etcetera, utan också bygger in oss i ett bilsamhälle som gör att den folkliga ohälsan ökar. Folk rör sig inte, man sitter i bilen. Det känns lite konstigt. Folkhälsoplanen är som att sätta ett plåster på ett varigt sår, liksom.

Kulturen nämns också som en viktig hälsofaktor, och det kanske den är. Kultur är bra i sig, och man behöver inga argument för kultur. Man nämner särskilt barnens rätt till kultur. Samtidigt har man sina Allianskolleger här i Stockholm som har höjt avgifterna till kulturskolan, vilket omöjliggör möjligheterna för de barn som man säger sig värna om att ta del av kulturen och utveckla sig som kulturella individer.

Därför tycker vi helt enkelt att det är viktigt med vårt särskilda uttalande och att man inte får glömma bort strukturerna.

Anförande nr 121

Helena Bargholtz (FP): Ordförande! I det här förslaget till folkhälsopolicy tas det bland annat upp trygga och säkra miljöer, i ett avsnitt som heter Goda livsvillkor, och här vill jag lyfta en specifik fråga. Våld i nära relationer är ett hälsoproblem både för dem som drabbas direkt och för anhöriga, bland annat ur ett barnrättsperspektiv. Landstingets handlingsprogram för stöd till våldsutsatta kvinnor ska utvecklas till att omfatta allt våld i nära relationer i alla åldrar. Koppling till arbetet med barn som far illa och barns rättighet till information och stöd som närstående ska särskilt beaktas.

Det här ligger helt i linje med vad som nu diskuteras på riksnivå, nämligen att se barn i de här situationerna som brottsoffer.

Kunskap om handlingsprogrammet ska spridas för att stärka tillämpningen. Detta är viktigt med tanke på att fallen av barnaga och barnmisshandel ökar enligt uppgifter från olika håll.

Hemmet är för många barn en otrygg miljö – kanske mer otrygg än den miljö som de möter utomhus och som vi har talat om tidigare i dag.

Därför, ordförande, skulle jag önska att landstinget inom ramen för det här folkhälsomålet drar i gång en informationskampanj som tydligt talar om för föräldrar att i Sverige uppfostrar vi inte våra barn genom att aga dem. Jag minns när förbudet mot barnaga infördes 1979. Då var det många vuxna som tyckte att det var en helt befängd idé. Men förbudet har fått en positiv effekt, och nu gäller det att den består. Problemet är inte löst, och vi måste hela tiden bevaka frågan.

Sättet att 1979 sprida information om förbudet var mycket effektivt. En del av er kommer kanske ihåg att det stod på mjölkkartongerna att man inte får aga sina barn, så föräldrarna fick informationen direkt på frukostbordet. Jag skulle gärna se att landstinget drog i gång en sådan kampanj, gärna tillsammans med Rädda Barnen, som också är mycket engagerade i kampen mot barnaga.

Ordförande! Jag ser fram emot att få följa utvecklingen och arbetet med folkhälsoplanen. Den innehåller alla viktiga områden för en god folkhälsa. Särskilt tänker jag då på hälsoperspektivet i samhällsplaneringen, hur man ska underlätta ett liv i balans och prioriterade insatser för en god psykisk hälsa. Med detta yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 122

H e l e n e Ö b e r g (MP): Jag vågar påstå att Miljöpartiet är det parti i landstingsfullmäktige som driver folkhälsofrågorna mest, genom att vi har det perspektivet med oss i alla delar av arbetet här i landstinget – i kollektivtrafiken, i hälso- och sjukvården, och när det ekonomi och miljöfrågor har vi också sådana perspektiv med. Vi tycker att det är positivt att det nu kommer en folkhälsoplan, en handlingsplan. Därmed inte sagt att vi får glömma bort de här viktiga perspektiven integrerat när vi jobbar med andra frågor.

Det finns många bra slutsatser, framför allt om de strategier som vi behöver jobba med i landstinget för att förbättra folkhälsan. Vi är särskilt glada att man i den här planen lyfter frågan om samverkan. Men vi har några synpunkter som vi i Miljöpartiet vill skicka med till folkhälsoplanen.

Först börjar jag med det viktiga avsnitt som handlar om de medarbetare som jobbar i våra egna verksamheter eller i verksamheter som finansieras med pengar från landstinget. Vi tycker att det är viktigt att de krav som lyfts fram i folkhälsoplanen också gäller andra verksamheter som drivs med vår finansiering, alltså inte bara våra egna verksamheter.

En viktig fråga för att stärka människors hälsa handlar om att minska stress genom att människor känner att man har ökad makt över tiden, så det är en sådan sak som vi vill skicka med, att våra medarbetare måste få mer inflytande över sin arbetstid. Man vet att det minskar stressen och minskar ohälsan.

Vi vill också trycka på att som medarbetare här i landstinget är det inte bara så kallad somatisk friskvård som man har hjälp av, utan många jobbar ju i utsatta yrken och kan ha behov av att ha tillgång till stöd och få handledning kring det som man upplever och möter i sitt dagliga arbete. Det tycker vi är en viktig folkhälsofråga för våra anställda.

Vi tycker att det saknas en del när det gäller barnperspektivet, och då framför allt barn som anhöriga till människor som söker vård för till exempel psykisk ohälsa. Där har vi ett uppdrag att se och arbeta med de barnen – det är en viktig barnfolkhälsofråga.

Vi pekar på ett antal perspektiv inom missbruks- och beroendeproblematiken som inte riktigt ryms i den här planen men som också är viktiga. Inte minst läkemedelsberoende vet vi ju har stora konsekvenser för människor, och det är någonting som vi skulle kunna jobba mycket mera med att förebygga och hjälpa.

Sedan tänker vi att de som redan är ganska sjuka är ju också folk, och när man talar om folkhälsa måste man också tänka på människor som redan är sjuka. Hur kan vi i landstinget arbeta med folkhälsa kring att människor som redan är sjuka ska få hjälp att inte bli sämre, att fortsätta må bra? Där tror jag att en nära relation med föreningslivet är en viktig del. Jag ska inte fördjupa mig i sådana detaljer, men vi efterlyser tydligare förslag på insatser kring sekundärpreventionen.

Avslutningsvis när det gäller den absolut viktigaste frågan som jag började med, samverkan, vill vi från Miljöpartiets sida poängtera att vi tror att man kan prata hur mycket, fint och väl som helst om samverkans betydelse men att den inte kommer att ske om man inte skapar ekonomiska incitament för att det ska ske.

Med detta yrkar jag bifall till Miljöpartiets förslag till beslut.

Förste vice ordföranden: Får jag bara be er i Miljöpartiet att fundera lite. Vänstern och S har lagt särskilda uttalanden. Jag har uppfattat det som att era förslag egentligen innebär att ni bifaller landstingsstyrelsens tre att-satser, men sedan kräver ni att ett antal saker ska utvecklas. Är man lite formell så innebär ju det i praktiken att ni kräver en återremiss. Det är enklare och kanske rakare att hantera detta som ett särskilt uttalande. I annat fall föreligger det både bifall till landstingsstyrelsens tre att-satser och ett antal skrivningar som ni hänvisar till, som skulle utvecklas mer i materialet – vilket knappast landstingsfullmäktige kan göra i dag. Förstår ni problematiken? Fundera igenom frågeställningen, tack!

Anförande nr 123

Landstingsrådet Rydberg (FP): Allt var inte bättre förr. Går saker åt rätt håll eller inte? Ja, det beror väl på vilka faktorer man granskar. Det är ju inte så att fattigdom fördras bäst om den delas av alla, men de inkomstklyftor vi har i Sverige när alla blir rikare men en del blir ännu rikare kan man se lite olika på. Jag tänker nu inte ge mig in i den diskussionen.

Jag tycker det har varit en glädjande uppslutning kring att vi ska jobba ännu mera med folkhälsofrågor från alla partier som har varit uppe i den här debatten. Jag vill bara klargöra att Handling för hälsa gäller alla landstingsfinansierade verksamheter, inte bara dem som landstinget äger.

Barn som anhöriga, som Helene tog upp – ja, de har rätt att få stöd. Vi fick en ny lagstiftning för ett år sedan som har tydliggjort detta, och det har varit en del utbildning till personal, inte minst i psykiatrin, om att barn också kan ha egna behov.

Sedan finns det sådant som inte finns med i den här policyn. Beroende- och läkemedelsfrågor finns ju med i den missbrukspolicy som vi hade uppe för ett år sedan, så det betyder inte att de här frågorna är oviktiga utan det betyder att de frågorna jobbar vi med gentemot kommunerna utifrån ett annat dokument. I verkligheten kommer det ju ibland in i det enskilda mötet, i beroendevård eller i primärvård, frågor kring individens hälsa, om det råkar vara läkemedel och missbruk, och då hanterar man hela individen i ett sammanhang.

Jag tror också vi kommer att kunna känna ett ytterligare stöd av att Karolinska Folkhälsoakademien kommer att gå tillbaka till landstinget från den 1 april. Jag tänkte inte ge mig in i de turerna, men vi behöver det stödet för tillämpat folkhälsoarbete för att ge stöd både ut till landstingets verksamheter och till kommunerna för att kunna genomföra alla de punkter som finns i Handling för hälsa. Då tror jag att vi kommer att kunna bli ännu bättre på både primärprevention, alltså främja att man behåller sig frisk, men också stärka att sjukvården jobbar mera med sekundärprevention, som ju är det som finns i de nationella riktlinjerna från Socialstyrelsen.

Vi ska ha klart för oss att en hel del personal har gammal utbildning, de är utbildade i att bota och behandla, och att flytta perspektivet till att också förebygga är en resa som inte är gjord när man knäpper med fingrarna eller därför att Socialstyrelsen klubbade riktlinjerna för en vecka sedan. Det kommer att behövas både utbildning, vettiga ersättningssystem och metodstöd för att vi ska kunna nå framgång. Men med det stöd som jag känner från alla partier i det här arbetet tror jag att vi ska kunna nå bättre resultat i framtiden.

Anförande nr 124

J o h a n S j ö l a n d e r (S): Birgitta, du har helt rätt. Det finns mycket i den här handlingsplanen som är mycket bra, inte minst det som du nämnde specifikt i ditt anförande om att man nu pekar ut en tydlig ansvarig part för att följa upp och ta ett samlat grepp om uppföljningen. Det tror jag är alldeles centralt för att kunna driva ett så här komplicerat arbete framåt. Vi kommer också att återkomma till den frågan senare på dagordningen, under en annan punkt.

Däremot vill jag göra en kort anmärkning. När Birgitta säger att alla får det bättre även om klyftorna ökar är det tyvärr inte sant. Tittar vi på den ekonomiska utvecklingen i Sverige så kan vi se att de senaste fem eller sex åren har den fattigaste tiondelen i reala inkomster förlorat hela den inkomstökning man haft sedan 2001. Det är inte bara så att de rika blir väldigt mycket rikare i Sverige i dag, utan de fattiga blir också fattigare. Det är den verklighet vi står inför – och det får naturligtvis effekter på vårt hälsoarbete.

När utanförskapet fördjupas, när vi har stadsdelar i vårt län där socialbidragsberoendet florerar – det kan man nästan kalla det, när man är beroende av försörjningsstöd under långa perioder – där avståndet till arbetsmarknaden är större än på länge och där de fattiga blir fattigare, då ökar också ohälsan. Det måste vi hantera i vårt arbete, och det är viktigt att vi har det för ögonen inte bara när vi antar den här handlingsplanen utan i allt vårt politiska arbete här i församlingen, när vi fattar beslut om sjukvård och kollektivtrafik.

Anförande nr 125

L a n d s t i n g s r å d e t R y d b e r g (FP): Jag var inte inne i debatten om ifall vi får mera ekonomisk jämlikhet, utan jag konstaterade att vi har mera ekonomiska klyftor.

Däremot är det så att hälsoläget blir bättre även för dem med dålig ekonomi, men vi har kvar samma hälsoklyftor som tidigare. Den grupp som inte förbättrar sin hälsa är de som är sjukpensionärer, och de har ju en kronisk sjukdom som orsakar detta. Vi kan tycka att det är ett problem att vi trots omfattande sjukvård inte har kunnat lyfta den gruppen tillräckligt mycket.

När det gäller befolkningen som helhet har hälsoläget faktiskt förbättrats.

F ö r s t e v i c e o r d f ö r a n d e n: Nu har jag ingen mer talare anmäld. Debatten är avslutad.

Jag har förstätt att Miljöpartiet gärna vill se sitt förslag behandlat som ett tilläggsyrkande. Jag ber er att tänka innan, nästa gång. Även om det är ett tilläggsyrkande tolkar jag det som att det realiter innebär en återremiss, vilket skulle krävas för att arbeta in nya synpunkter och då skulle det behandlas i en annan ordning. Om ni nu bara nickar att ni inser problematiken och lovar bot och bättring, så ska jag ta chansen att föreslå hur fullmäktige hanterar tilläggsyrkandet, och då löper vi ingen risk.

§ 226 Hbt-policy (homo- och bisexuella och transpersoner) för Stockholms läns landsting (förslag 101)

Anförande nr 126

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Rätten att få vara den man är, bli sedd som den man är, bli bemött med respekt, med lyhördhet och med kompetens, det är skälet till att vi har arbetat fram en policy för hur landstingets egna och landstingsfinansierade verksamheter ska bli bättre på att möta hbt-personer.

Egentligen skulle jag önska att det inte behövdes en policy för att människor ska ses som de unika individer de är, men vi vet att det finns både fördomar och bristande kunskaper. Det finns attityder hos en del medarbetare som inte är okej. Därför är det en ledningsfråga att hbt-policyn synliggörs i alla verksamheter. Det här ska integreras i det vardagliga arbetet i alla landstingsfinansierade verksamheter.

Som huvudmän för väldigt många verksamheter ansvarar vi för att man ska motverka alla former av diskriminering. Vi har både en lagstiftning och en värdegrund som fullmäktige har antagit, men uppenbarligen räcker inte det.

Vi har också ett ansvar att följa upp att den policy vi nu ska anta leder till att verksamheter arbetar aktivt för att lyfta upp de här frågorna och för att man genomför verksamhetsanpassade utvecklingsinsatser. En ärlig redovisning och uppföljning ska ske av indikatorer som finns i handlingsplanen.

Policyn är uppbyggd kring tre mål: synliggörande, kompetens och bemötande. Utifrån de här tre målen finns det för vart och ett av dem en vision, konkreta mål och hur målen ska uppnås och indikatorer som ska följas upp.

Hbt-policyn är en ny milstolpe i att lyfta upp likabehandlingsfrågorna – för det är det det handlar om. Jag hoppas att fler verksamheter kan komma att välja att bli hbt-certifierade. Ungdomsmottagningar, som möter många unga som kan behöva stöd i sin identitet och känna att de är okej som hbt-personer, är särskilt viktiga när det gäller kompetens, och jag skulle dessutom önska att de alla var certifierade, att det finns kompetenta vuxna som kan prata med ungdomarna.

Men jag tycker också det är önskvärt att fler verksamheter tar efter Riksby vårdcentral, Rudans vårdcentral och Handengeriatriken, som har tagit steget och blivit hbt- certifierade. Väljer de då inte att gå via RFSL och bli certifierade så kan de på andra sätt se till att alla medarbetare har kompetens i de här frågorna och kan bemöta hbt-personer på ett gott sätt.

Om en stund tar vi förhoppningsvis beslut, nästa år genomför vi den. En första uppstart kommer att vara att vi håller ett seminarium med cheferna för att de ska stödjas i sitt viktiga arbete. Vi måste börja uppifrån, för cheferna måste förstå att det är en politiskt viktig uppgift att de ska jobba med den här frågan ute i sina verksamheter. Sedan ska vi kolla: Har ni gjort era uppdrag på ett bra sätt? Annars ...

Jag vill med detta yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 127

H å k a n J ö r n e h e d (V): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Ja, äntligen ska vi besluta om en hbt-policy för Stockholms läns landsting! Det är en fråga som vi i Vänsterpartiet motionerat om och som vi har föreslagit flera år i vår budget. Nu är vi där! Äntligen, för första gången, ska en övergripande hbt-policy beslutas för ett landsting. En övergripande hbt-policy har aldrig tidigare förekommit i något landsting eller region i Sverige, och kanske är det till och med världsunik.

Vänsterpartiet är väldigt glada och yrkar med kraft bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Det är nog så, att i den bästa av världar hade inte en hbt-policy behövts, men tyvärr är vi inte riktigt där än. Så jag börjar i en annan del av världen.

År 2010 begick fem unga amerikanska pojkar självmord efter att ha blivit mobbade på grund av sexuell läggning. Dessa tragiska händelser startade rörelsen It gets better, eller om ni så vill Det blir bättre.

I augusti i år tog 14-åriga Jamie Rodemeyer sitt liv. Han orkade inte med gaymobbingen. Hans föräldrar, Tracy och Tim, berättade i amerikanska medier hur deras son mobbats under en längre tid. Trots den sorg som de nu har vill de föra budskapet vidare för att få stopp på mobbingen. Denna tragiska händelse har blivit uppmärksammas av artisten Lady Gaga och även president Obama.

Då kan man verkligen fråga sig vad detta har med en hbt-policy i Stockholms läns landsting att göra. Jo, vi har de här ungdomarna även i vårt län, som sitter i sitt tjej- eller killrum och funderar: Blir det någonsin bättre? Dessa ungdomar möter landstingets verksamheter, nu eller framöver som vuxna.

Jag tror nog att vi alla anser att det i dagens Sverige, i dagens Stockholm, har blivit lättare att leva öppet, som det heter, som hbt-person. Men det kan bli bättre, och det behövs mer kunskap i landstinget om hbt-personer och inte minst då det gäller transpersoners liv och livsvillkor.

Denna hbt-policy gäller alltså all landstingsverksamhet, allt från sjukvården till färdtjänsten, patientnämnden och Waxholmsbolaget. Hbt-perspektivet ska in i vårdbeställningar, då det gäller asylsjukvård. Hbt-perspektivet ska finnas med när landstinget delar ut bidrag till olika organisationer. Man kanske kunde ställa frågan: Gör ni något i er organisation för att synliggöra hbt-personer?

Om en tunnelbana blir trygg och säker för en transperson, så blir det en trygg resa för alla. Förhoppningsvis kan den här policyn medverka till att det i barnläkarmottagningens väntrum även finns någon barnbok om något barn i en regnbågsfamilj. Det undervisningsmaterial som förekommer inte minst i psykiatri ska vara uppdaterat så att homosexualitet inte fortfarande är sjukdomsstämplat. Tänk på det informationsmaterial som utgår från landstinget – tänk om man någon gång kunde visa inte bara heteronormativa bilder utan kanske visa en verksamhetsinteriör där någon i ett samkönat par har brutit foten exempelvis. Här har vi mycket att lära, tror jag, från näringslivet. Se på Ikea och deras reklamfilm där samkönade par köper Billy bokhylla! Ja, förhoppningsvis kan policyn visa att det är självklart okej att vid en arbetsansökning inom SLL vara öppen och säga: Ja, jag är kyrkligt gift men samkönad.

Jag tror inte jag behöver argumentera mera för varför en hbt-policy är viktig, trots att vi har väldigt många policier i Stockholms läns landsting. Nej, nu är den här, och jag tycker att Folkpartiet och Birgitta Rydberg har hanterat frågan på bästa sätt. De synpunkter vi har haft på att det ska avsättas ekonomi för implementeringen har blivit tillgodosedda, och arbetet med implementeringen kommer att följas av programberedningen för psykiatri och folkhälsa. Jag har stor respekt för Lafa, som tagit fram policyn. Jag har stor tilltro till de intresseorganisationer – RFSU, RFSL och andra landstingsverksamheter som varit inblandade som psykhälsan, venhälsan med mera.

Då det är första gången det tas fram en sådan här policy kanske man skulle kunna göra på ett annat sätt, eller på en massa andra sätt. Nu har det i alla fall resulterat i det här förslaget, och det är vi i Vänsterpartiet nöjda med. Det kan säkert tänkas att begrepp under arbetets gång behöver revideras om några år, men nu har vi något att börja med.

Idén med den här policyn är att du inte ska behöva tveka om du vill vara dig själv i mötet med landstinget. Vi har kunskaper om ditt liv och dina livsvillkor. Du ska inte behöva tveka att komma ut ur garderoben inför mötet med landstingsverksamheterna – om du så vill. För att lyckas med detta behöver vi folkvalda visa att detta är viktigt och att vi engagerar oss, och

här behövs alla partier, av alla olika kulörer – såsom i regnbågen! Det kan bli bättre! Bifall till landstingsstyrelsens förslag, och hänvisning till Vänsterpartiets särskilda uttalande i LS!

Anförande nr 128

F r e d r i k S a w e s t å h l (M): Herr ordförande! Hur vårdgivare bemöter sina patienter är avgörande för hur bra vården blir. Tyvärr har vi som är hbt-personer ofta ganska dåliga erfarenheter av bemötandet från vårdpersonal, och ibland kan människor faktiskt drabbas av ren diskriminering. Det är naturligtvis inte acceptabelt, vare i Stockholm eller någon annanstans, för det leder till att många personer faktiskt undviker att söka vård utom i värsta nödfall på grund av rädsla för ett liknande bemötande igen.

För att uppfylla landstingets mål om allas likvärdiga behandling, nolltolerans mot diskriminering och dåligt bemötande inom vård och andra verksamheter har nu den här hbt-policyn jobbat fram. Jag tycker den är fantastiskt bra. Där har vi en tydlig vision om att alla människor, oavsett kön, könsidentitet, könsuttryck eller sexuell läggning, ska bli bemötta med respekt och professionalism inom landstingets alla olika verksamheter, eftersom policyn faktiskt omfattar alla verksamheter, förvaltningar och bolag.

Jag är naturligtvis väl medveten om att en hbt-policy inte löser alla problem – det får inte bort diskriminering, det fixar inte mitt liv eller andra människors liv med ett trollslag – men det betyder ändå att vi går framåt. Det betyder ändå att vi visar att vi bryr oss, att vi visar att vi som vårdgivare, som arbetsgivare eller för den delen som trafikutövare och så vidare vill mer. För det är alla de som jobbar med vård och med kollektivtrafik som måste göra arbetet, bli bättre på respekt och professionalism.

Det är därför bra att hbt-policyn ställer tydliga krav, med tydliga mål och tydliga åtgärder som ska följas upp, som handlar om synliggörande, som handlar om kompetensutveckling, som handlar om bemötande, för då kan vi också uppnå de ambitioner som ryms i policyn, inte minst genom de utbildningssatsningar som Birgitta inledde med att beröra. Självklart är det så att vi måste börja från toppen. Om cheferna tror på det här så kommer de anställda också att tro på det, och då kommer människor att kunna få det bättre.

Det är också viktigt att vi som ansvariga politiker skaffar oss den kunskapen eller ges möjlighet att få den kunskapen. Det är viktigt att vi tar till vara de olika experter och frivilligorganisationer som sitter på stor kunskap om hbt-personer och den livssituation som många i hbt-gruppen har.

Sedan är det naturligtvis viktigt att alla verksamheter varje år följer upp det här, precis som det står i policyn. Jag är övertygad om att vi tillsammans kommer att kunna följa det.

Alla förtjänar en trygg sjukvård med ett gott bemötande och en hög kvalitet, oavsett var du bor eller hur sjuk du är. Det kräver att alla arbetsplatser inom hälso- och sjukvården har nöjda medarbetare och en hög kompetensnivå. Vi är övertygade om att vård och omsorg liksom kollektivtrafik och landstingets övriga verksamheter blir ännu bättre med de tydliga verktyg som finns i den här hbt-policyn.

Den nya policyn är ett bra steg på vägen, och Stockholms läns landsting lägger sig nu i framkant bland landsting och kommuner i Sverige med det här dokumentet.

I landstingets bibliotek finns en bok som handlar om ledarskap, hur du som chef kan agera för att göra din arbetsplats mer vänlig för hbt-personer – det handlar mycket om rekrytering och marknadsföring. Där finns många goda exempel, som nämndes av Håkan och Birgitta, från näringslivet – Ikea är ett av dem, Volvo är ett annat. Det finns bara ett enda exempel från kommuner och landsting, och det är Sörmland. Nu kan man i alla fall lägga till Stockholm på den listan!

Med de orden vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag. Jag tycker det är jättebra att vi tar det här steget – tack så mycket!

Anförande nr 129

J o h a n S j ö l a n d e r (S): Ordförande, fullmäktige! Jag vill börja med två saker, först att yrka bifall till det socialdemokratiska förslaget i landstingsstyrelsen. Vidare beklagar jag att jag måste göra det.

Orsaken till det sista är ganska enkel. Det hade naturligtvis varit mycket bättre om vi hade kunnat fatta ett enhälligt beslut här i dag om hur detta viktiga dokument ska se ut. Jag är helt övertygad om att en lyhördhet och öppenhet i hanteringen hade gjort detta möjligt. För vi är ju ense om inriktningen! Vi är ense om att hbt-frågorna måste lyftas upp, om att det finns en strukturell diskriminering där ute som vi måste agera strukturellt och professionellt och samlat för att bryta och motverka inom landstingets verksamheter.

Men den stora frågan är inte bara vad vi vill. Politik handlar inte bara om att vilja, politik handlar också om att göra. Den kritik vi har mot det papper som här ligger på fullmäktiges bord att fatta beslut om handlar om den delen, om verkställigheten, om hur de fina orden och de goda ambitionerna också ska kunna bli en faktisk verklighet ute i kollektivtrafiken, i sjukvården, i psykiatrin – i alla landstingets olika verksamheter.

Jag tror ni alla känner till hur det fungerar i en sådan jättekoncern som den vi är ansvariga för, med all landstingets egen och all vår upphandlade verksamhet, hur svårt det faktiskt kan vara ibland att få genomslag för tankar och idéer om förändring. Det är ju inte heller så att vi har väldigt få policyer, och det är nog ingen där ute i verksamheten som säger att det är för få rapporteringskrav och för få regler om vad som ska rapporteras in till vem och när och hur. Särskilt när det gäller arbetsuppgifter som man inte får betalt för finns det väldigt mycket annat där ute som tyvärr pockar på ens uppmärksamhet.

Ska vi ge oss i kast med verkligheten måste vi också se verkligheten som den faktiskt är, och där brister tyvärr det här förslaget på några punkter. Birgitta Rydberg lyfte i det förra ärendet på dagordningen fram vikten av att i Handling för hälsa identifiera en tydlig, sammanhållen part som håller i arbetet, som värderar och följer det. Det kravet har vi lyft ska finnas med även i denna policy. Det kravet har avslagits. Jag förstår faktiskt inte varför vi inte kunde nå varandra på den punkten!

Jag tycker också det finns en del märkligheter i de krav som stipuleras i policyn. De är oklara. Varför ska man göra just tre saker på det här området, varför ska man inte ha en handlingsplan, och så vidare – otydligheter och oklarheter som jag tycker är svåra att förstå; hur ska de då tas emot och motiveras ute i verksamheterna?

Sist de resurser som folk säger finns här. Ja, de resurser som finns i förslaget till beslut är att vi ska undersöka förutsättningarna för att avsätta särskilda medel för genomförandet av utvecklingsprojekt inom detta område. Jag kan redan här bespara landstinget en väldigt massa utredningstid. Det finns två förutsättningar för detta: det ena är vår budget, det andra är vår vilja att avsätta medel inom budgeten för dessa verksamheter. Vi behöver inte undersöka förutsättningarna för om vi ska vara beredda att avsätta medel för att se till att det som står i policyn ska bli verklighet eller inte. Vi kan säga att så ska göras. Det är våra pengar, så antingen har vi råd eller också har vi inte råd.

Om allt detta – det saknas en central uppföljning, det är en del väldigt märkliga mått som ska följas upp, som jag tror kommer att vara svåra för våra verksamheter att greppa, och vi är otydliga och svävar på målet när det gäller vilka centrala medel som ska göra detta stora och svåra förändringsarbete där ute möjligt att genomföra – hade vi velat föra en dialog från Socialdemokraternas sida. Vi vill inte tro att det här dokumentet är någonting som vi ska kunna sola oss i glansen av för att vi är så framsynta att vi vågar fatta beslut om det, men där vi sedan lämnar själva verksamhetsförändringarna åt sidan. Vi tror inte att det är så. Vi tror att det finns en ärlig och genuin vilja här i salen att det beslut som vi nu fattar faktiskt ska innebära skillnader i bemötande, i diskriminering, i trygghetsfrågor för de många människor där ute som utsätts dagligen för hur illa det fungerar.

Vi vill inte fördröja processen. Vi hade önskat ett litet utrymme, en kort tid för dialog, för att kanske kunna tydliggöra några av de här punkterna. Det utrymmet har inte getts oss. Vi har ett eget förslag. Vi går före – det förslag som ligger går före, men vi går ännu mer före. Jag yrkar bifall till det socialdemokratiska förslaget, där vi mycket tydligare och mycket mer konkret pekar ut inte bara vilka fina, goda, viktiga idéer som vi tillsammans står upp för, utan också hur de faktiskt ska kunna bli verklighet i den jättelika och ibland ganska bångstyriga koncern som är Stockholms läns landsting.

Bifall till det socialdemokratiska förslaget till hbt-policy!

Anförande nr 130

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Johan Sjölander försöker hålla en hög profil, och så säger han: Det har inte varit någon dialog. Men Johan, du var ju själv med när vi i augusti hade en dialog i beredningen innan det fanns ett tjänsteutlåtande. Då hade du inte en enda konkret synpunkt. Sedan, när vi väl hade ärendet i beredningen, lade ni ett eget papper, men jag kan inte se att det innehåller någonting som tillför särskilt mycket – egentligen ingenting i sak. Att ärendet brister – ja, du använder många ord men det är liksom väldigt lite konkretion.

Resurser – vi har en total sjukvårdsbudget som ligger på 48 miljarder, men därutöver har vi när HSN hanterade ärendet sagt att vi ska undersöka om man kan ha riktade medel. Det kan behövas vissa utvecklingsprojekt, och det är därför vi har lyft fram det i ärendet.

Varför göra tre saker? Problemet är snarare: Varför göra noll saker? I dag sker ingenting. Att börja med att vi kräver att varje verksamhetschef ska arbeta med de tre viktigaste områdena – de får gärna jobba med fler, men det är dessa tre de ska återredovisa.

Jag beklagar, Johan, att det är så väldigt mycket tomma ord när du går upp och säger att det brister så mycket i ärendet.

Anförande nr 131

J o h a n S j ö l a n d e r (S): Till att börja skulle jag vilja be Birgitta Rydberg be om ursäkt för den direkta osanning hon far med inför landstingsfullmäktige. Jag tycker det är dåligt, Birgitta. Vi hade en muntlig föredragning i augusti om hbt-policyn. Det framfördes på denna muntliga föredragning – från mitt håll personligen och från andra socialdemokraters håll – konkreta synpunkter på det vid den tidpunkten väldigt okonkreta material som förelåg. Min huvudpoäng var behovet av verkställighet, av tydliga muskler kopplade till denna policy.

Du bör be om ursäkt, Birgitta. Den verklighetsbeskrivning du ger här är inte sann. Vi framförde det muntligt.

Så fort vi fick ett skriftligt material att ta del av, så fort vi fick konkreta förslag, försökte vi inleda en konstruktiv dialog, en kort återremiss, förändringar. När det sades nej till det har vi lagt konkreta yrkanden, konkreta sakförslag som Birgitta Rydberg och majoriteten kunnat ta ställning till: peka ut ett tydligt ansvar, se till att få fram pengarna, ha tydligare krav på kvalitet i arbetet – fullt möjligt att följa upp.

Jag tycker det är tråkigt, men det känns som att det har gått politisk prestige i det här, som skymmer sikten för det viktiga arbetet att förändra våra verksamheter i en mer hbt-vänlig riktning i landstinget.

Anförande nr 132

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Ditt senaste inlägg pekar väl på var prestige finns – den finns inte hos mig.

Det har funnits möjligheter att ge konkreta synpunkter, det fanns i augusti. Jag tycker att det är beaktat i det som Lafa arbetade fram. Du gillade inte det. Du har haft möjlighet att lägga ytterligare synpunkter – och det var ju inte särskilt konkret, det som kom från er.

Men nu är det som det är. Vi har sex partier som står bakom detta – oklart om ni verkligen gör det, det lät inte så på ditt uttalande nyss.

Anförande nr 133

A g n e t h a B o s t r ö m (MP): Ordförande, ledamöter! Från Miljöpartiets sida ser vi väldigt positivt på den här policyn. Vi tycker att den är ett steg i rätt riktning. Den är ganska ambitiös, och den har ändå en tydlig struktur.

Ingenting är så bra att det inte kan bli bättre, så därför har vi också en del önskemål om hur den kan utvecklas så småningom. Vi skickar med dem.

Vi tycker att det ska finnas en ärlig handlingsplan, som ger tydliga fokusområden där man kan utveckla både den politiska och den resultatmässiga uppföljningen på ett mycket tydligare och mycket lättare sätt.

Till exempel skulle man kunna titta på sådana saker som båda kvinnors rätt till insemination i en samkönad relation. Vi vet att det finns problem med det i dag, att bara en kvinna i relationen får möjlighet till det. Det är inte en rättvis behandling.

Likaså hur man följer upp de lagändringar som har gjorts – vi antecknade detta i vårt särskilda uttalande i landstingsstyrelsen. För tio år sedan blev det möjligt för samkönade par att provas för adoption, och vi skulle vilja se en uppföljning av hur man ger stöd och hjälp inom vårt landsting för att samkönade par som befinner sig i en adoptionsprocess verkligen får något som helst stöd, och om män och kvinnor erbjuds likvärdigt stöd.

En annan sak som vi har lyft fram i våra årliga åtgärdsprogram för hbt-politiken är att man bör stärka kompetensen inom BVC vad gäller oklarhet i könstillhörighet bland nyfödda.

En del kanske tycker att det är små fokusområden, men vi tycker att de är väldigt viktiga att ta upp.

Att åtgärderna som finns i policyn ska rymmas inom befintlig budget är i huvudsak positivt, därför att det ska inte vara så att det här är något projektbetonat eller känns som något som man måste finansiera vid sidan av. Det ska faktiskt vara integrerat i all verksamhet, och därför ser vi inte att det är något problem att man skriver att det ska rymmas inom befintlig budget. Men samtidigt måste man betona att det finns en risk. Man behöver också ta med i de årliga redovisningarna och analyserna om det har avsatts medel inom den befintliga budgeten till att jobba med de här projekten.

Jag vill faktiskt ge en liten eloge till Birgitta Rydberg. Det var så att i det ursprungliga utkastet till policyn stod det att den skulle omfatta landstingets verksamheter. En partikollega till mig, Marie Åkesdotter, påpekade att det borde vara all landstingsfinansierad verksamhet. Det tog du till dig, och det finns nu med. Det tycker jag är en viktig, avgörande skillnad för att vi ska se så positivt på policyn.

Som sagt, det finns saker man kan göra bättre, men det ser väldigt bra ut ändå. Från Miljöpartiets sida yrkar vi bifall till landstingsstyrelsens förslag. Vi hänvisar också till vårt särskilda uttalande.

Anförande nr 134

Margaretha Hershelius (FP): Ordförande, ledamöter! Jag tycker det är härligt att vi i dag står med ett dokument som vi i princip alla kan ställa oss bakom. Det känns lite grann som smolk i bägaren att det är några som börjar ifrågasätta och ska starta diskussionen igen och på så sätt fördröja denna utomordentligt viktiga policy.

Anledningen till att jag står här i talarstolen är att jag tycker det är viktigt att landstinget i sin samverkan med kommunerna – jag tänker då framför allt på skolhälsovården och socialtjänsten – ser till att utveckla dialogen när det gäller de här frågorna.

Håkan tog upp att unga amerikaner känner att de inte kan fortsätta leva som de vill och väljer att ta sitt liv. Jag vågar påstå att vi har svenska ungdomar som står inför liknande val. Alla genomför det inte, tack och lov. Våra skolsköterskor och skolkuratorer är kanske de som i första hand möter de här ungdomarna, som inte alla gånger vågar tala med sina föräldrar. Därför tycker jag att vi i de utbildningar som vi har haft gentemot kommunerna, och som jag hoppas att vi kommer att fortsätta att ha när det gäller framför allt skolhälsan, ska ta upp de här frågorna så att även skolsköterskor och skolkuratorer har en beredskap att emot de här ungdomarna.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 135

Håkan Jörnehed (V): Ordförande! En sak jag tycker är väldigt bra med den här policyn är att det inte bara är en diskrimineringspolicy utan att vi, som jag försökte säga i min inledning, också ska titta på om vi har kunskaper om hbt-personers liv och livssituation.

Det vi vet i dag från undersökningar i Norge är att de allra flesta lesbiska kvinnor mår väldigt bra, men de som mår dåligt mår sämre än den övriga befolkningen. Det är precis vad man kan se här hos ungdomar. När vi gör våra folkhälsoundersökningar kan man eventuellt fråga om sexuell läggning, tänker jag, och jag tror att det kommer in i den rapport som presenteras i morgon.

Jag har faktiskt försökt förstå vad det är ni socialdemokrater inte tycker om, Johan. Jag läste en insändare ni hade skrivit på QX, där ni bara tog upp det här med diskriminering. Men det finns ju redan i vår lagstiftning, så jag vet inte riktigt hur ni funderar. Sedan har jag också tittat i era tidigare budgetar, om ni har haft några andra ingångar, men jag har tyvärr inte hittat det. Jag kan förstås ha läst fel.

Det är klart att man, som jag sade, skulle kunna göra en sådan här policy mycket mera detaljerad. Så har man exempelvis gjort i Oslo kommun. Men man ska nog vara lite ödmjuk också. Någon kan tycka: Jaha! Ska gay-personer ha gräddfil in i vården? Och jag tror att man kan få höra från sjukvårdspersonal: Men vi är så vana att möta alla typer av människor som är traumatiserade och allt vad det nu kan vara, så varför ska vi ha de här hbt-glasögonen på oss? Därför ska vi inte göra det för svårt för oss. Jag tycker att den här policyn håller helt rätt balans för att det ska hända någonting. Vi har ju stått och pratat om de här frågorna utan att något händer. Nu börjar vi, och det är unikt!

Jag har sagt det tidigare – nu blir jag väl nästan utesluten – Birgitta Rydberg är min idol. Vi hade inte kunnat göra det här på andra sidan Östersjön, för då hade man kastat tomater på dig! Det är något världsunikt vi nu ska göra, och det tycker jag vi ska vara stolta över. Vi gör någonting, så blir det bättre!

Anförande nr 136

Johan Sjölander (S): Jag vill börja med en kort kommentar till att vi socialdemokrater på något sätt bråkar i den här frågan. Jag vet inte, men när jag ser hur mycket högre självmordsstatistiken är för unga homosexuella i Stockholms län än för heterosexuella, när vi ser att transsexuella människor i sitt möte med vården utsätts för ett

bemötande som i dag tyvärr kan vara rakt av förskräckande, då känner inte jag att det är att bråka i onödan att ställa krav på att det förändringsarbete vi ska bedriva i de här frågorna också fungerar i verkligheten. Och är det ändå att bråka – ja, då brakar jag väl då! Det här är så viktiga frågor att de måste tas på stort allvar.

Håkan Jörnehed förstod inte riktigt vad den socialdemokratiska kritiken mot den här politiken går ut på. Nej, det handlar inte om huruvida det är diskriminering eller ett bredare perspektiv. Vi är nöjda med det värderingsmässiga innehållet, det som egentligen är policydelen – hur ska vi se på de här frågorna, vad vill vi, vad är vårt mål och vår vision? Det vi inte tycker håller är det som gäller vår roll som landstingspolitiker att få den att bli verklighet. Det är där det brister.

Och det handlar om pengarna, absolut. Varför ska vi utreda om vi har pengar eller inte? Vi vet väl om vi har pengar eller inte!

Det handlar om uppföljningen. Birgitta Rydberg underströk föredömligt tydligt i den förra debatten vi hade, om Handling för hälsa, hur viktigt det hade varit att föra in det samlade ansvaret i handlingsplanen – exakt det samlade ansvar som Håkan Jörnehed och Birgitta Rydberg yrkar avslag på när vi föreslår det i den här policyn. Varför är det i den här policyn så mycket mindre viktigt att ha ett samlat ansvar än i Handling för hälsa? Vi förstår inte det. Vi hade gärna fört en dialog om det, men nu kan vi bara konstatera att det bara är Socialdemokraterna här i salen som ställer de här rudimentära kraven på att man gör en handlingsplan som också får effekt i verkligheten.

Det är ingenting jag är glad över. Jag hade tyckt det var mycket roligare om vi hade kunnat enas om en handlingskraftig, verkställig plan som också hade gett effekt i verkligheten.

Hellre än att kompromissa med vad jag tror är nödvändigt för att faktiskt åstadkomma förändringar i den här jätteviktiga frågan yrkar jag på ett eget förslag. Det tar inte ett dugg längre tid. Möjligtvis har den här debatten blivit några minuter längre, så i den meningen kanske vi har fördröjt processen något, men det förslag Socialdemokraterna har tagit fram finns att fatta beslut om här i dag, den policyn kan börja verka precis lika tidigt som den policy som Birgitta Rydberg föreslår. Det handlar inte om att försena, det handlar inte om att försinka. Det handlar om att ta de här frågorna på yttersta allvar och lägga förslag på en policy som inte bara vill bra saker utan som gör bra saker också.

Bifall till det socialdemokratiska förslaget!

§ 227 Miljöpolitiskt program för Stockholms läns landsting 2012-2016 (förslag 102)

Anförande nr 137

Landstingsrådet Andersson (C): Herr ordförande! Det är med glädje som landstingsstyrelsen i dag lägger fram förslaget till nytt miljöprogram, Miljöutmaning 2016, för landstingets ledamöter.

Alla vi som sitter i denna sal i dag har anledning att känna stolthet över det miljöarbete som Stockholms läns landsting hittills bedrivit och nu utfäster sig att bedriva. 20 års miljöarbete under både borgerliga och vänstermajoriteter har etablerat landstinget som en av de tyngsta, mest respekterade och mest pådrivande offentliga aktörerna inom svensk miljöpolitik. Landstinget är på flera områden pionjären som röjer vägen som andra kommuner och landsting följer. Det gäller utvecklingen av miljöbussar och nya drivmedel, miljöklassificering av läkemedel, rening av lustgas, som nu nästan alla landsting i Sverige är på väg att införa, och upphandling av grön IT – och då tar jag bara några exempel.

Ett mått på framgången i vårt miljöarbete ges i den undersökning som nyligen gjorts bland nyckelpersoner i svenskt miljöarbete. En stor och växande majoritet anger att de uppfattar att Stockholms läns landsting – alltså vi – är föregångare och banbrytare och, viktigast, herr

ordförande, att vårt miljöarbete appliceras av andra. Här ligger nämligen ett av svaren på frågan varför det är viktigt att landstinget har ett ambitiöst miljöarbete. Det handlar om föredömet ledarskap och exemplets makt. Genom att vara ett föredöme kan vi radikalt minska vår egen miljöpåverkan och på samma gång mångdubbla effekten genom att underlätta för och locka andra att följa vårt exempel.

Det är naturligtvis jätteviktigt för oss i Stockholmsregionen att vår miljöpåverkan här på plats är så liten som möjligt. Det är våra barn, gamla och fysiskt nedsatta som andas luften med partiklar och utsläpp från trafiken och som dricker vattnet med läkemedelsrester och kemikalier. Om alla i Stockholmsregionen – privatpersoner, företag, kommuner och myndigheter – gjorde lika mycket som vi gör i Stockholms läns landsting och som vi avser att göra, så skulle livskvaliteten och hälsan i vår region förbättras påtagligt, även om vi skulle fortsätta att utsättas för gränsöverskridande och globala miljöproblem.

Låt oss nu, herr ordförande, vidga perspektivet till hela världen. Om alla i världen gjorde det vi gjort och i dag beslutar oss för att göra, skulle faktiskt världen vara på god väg mot en hållbar utveckling. Inte för att vi skulle vara färdiga – det är mycket som återstår att göra – men färdriktningen skulle vara rätt, och utvecklingen skulle gå relativt snabbt.

Om fullmäktige beslutar om det nya miljöprogrammet i dag, är det en signal om att vi tänker fortsätta att driva på utvecklingen och att vi tänker göra det på ett sätt som lockar fler att följa vårt exempel.

Målen i Miljöutmaning 2016 är höga och utmanande. Exempelvis: 2020 ska landstingets samlade miljöpåverkan ha minskat med 75 procent jämfört med 1990. 2016 ska 75 procent av landstingets transporter – bussar, båtar, ambulanser, färdtjänstbilar – drivas med förnybara bränslen. Energianvändningen ska minska med 10 procent, samtidigt som befolkningen ökar med 10 procent och vårdarbetet sannolikt ökar ännu mer. Kollektivtrafikens andel av den samlade trafiken i regionen ska öka. Vi ska fördjupa vårt arbete när det gäller resursanvändning och återvinning. Matavfall ska återsamlas för biogasproduktion – en pendang, kan man säga, till landstingets viktiga ledarskap för klimat- och energifrågorna inom processen med Rufs. Målsättningen för ekologisk mat höjs från höga 25 procent till 30 procent, och matens klimatpåverkan ska minskas med 20 procent.

I debatten som nu följer kommer säkert vissa ledamöter att yrka på ännu högre och mer radikala mål. Jag delar engagemanget för att det samlade miljöarbetet i världen måste gå fortare, men ändå anser jag att vårt program är synnerligen välavvägt och helgjutet, med ambitioner som ställer oss i ledarklass.

När vi sätter höga och utmanande mål, måste vi förankra dessa i verkligheten och i det samhälle vi lever i i dag. Det måste finnas både en förståelse för de enskildas behov och de ekonomiska realiteterna. Ett mål blir inte verklighet bara för att vi uttalar det.

Med detta program är vi så tuffa att vi, tillsammans med ett fåtal andra kommuner och landsting som möjligen är lika ambitiösa, fortsätter att accelerera utvecklingen mot hållbarhet.

Jag ser att min tid tar slut, och därför vill jag yrka bifall till föredömet ledarskap och exemplets makt – bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 138

N a n n a W i k h o l m (S): Jag har också sett fram mot den här debatten och tycker att det är väldigt roligt att stå här och diskutera ett viktigt dokument, som vi har sett fram emot under lång tid. Precis som Gustav säger har ju vårt miljöarbete i landstinget varit ett föredöme, med läkemedelshanteringen, lustgashanteringen, och verksamheterna väntar nu på att få nya skarpa mål och ett strukturerat arbete med uppföljning, så att man verkligen genomför de mål vi sätter upp.

Jag lever i den övertygelsen att vi har allt att vinna på att vara framsynta och aktiva i klimat- och miljöarbetet. Dels mot bakgrund av det som sker i Durban och på andra konferenser runt om på jorden, när vi ser och hör de nya rapporterna om att effekterna av klimatförändringarna går fortare och är värre än vad vi tidigare trodde, men också för att jag vet att vi har ett moraliskt ansvar att gå före. Jag tror också att vi tjänar väldigt mycket på det som region. Vår region är känd för sitt aktiva miljöarbete och att vi går framåt.

Det är ju genom de framsynta gemensamma investeringarna som fjärrvärme och tunnelbana, och genom ett deltagande arbetssätt, som vi har nått framgångar på miljöområdet i Stockholms län. Nu när utmaningarna mot klimat och miljö är ännu mer akuta måste vårt svar vara en hållbar utveckling och att hela utvecklingen skapas i hållbarhet, ekonomiskt, socialt och miljömässigt, för klimatomställningen kan inte ske i stagnation, och den kan inte ske när klyftorna ökar.

Vissa saker har vi brukat vara eniga om. Den borgerliga majoriteten brukar inleda sina budgetar med orden att öka kollektivtrafikresandet är den viktigaste miljöinsatsen som Stockholms läns landsting kan göra. Det har stått flera år i era budgetar, men nu när vi ska ta ett skarpt beslut om vad som ska vara målsättningen för vårt landsting på miljöområdet räcker det med ambitionen bibehållen kollektivtrafikandel. Jag tycker att det är väldigt sorgligt och anmärkningsvärt att vi som har ansvaret för kollektivtrafiken inte förmår sätta upp ett skarpt, tydligt och styrande mål för att vi ska ta fler andelar från bilismen. I Stockholms stadshus kommer de att göra det. Svensk Kollektivtrafik har målet att fördubbla kollektivtrafikandelen. Vi som kanske är nästan bäst på kollektivtrafik i det här landet ska inte ha en konkret målsättning. Vi nöjer oss med att bibehålla dagens andel. Jag tycker att det är sorgligt.

Det är vårt viktigaste krav. Jag vill yrka bifall till det och de andra krav som finns i Socialdemokraternas förslag från landstingsstyrelsen.

När vi ligger i framkant tycker jag också att vi ska våga ta nya steg som är framåtsyftande. Ett av de steg jag tycker att vi ska ta är att gå vidare i arbetet med förnybara drivmedel och klimatsmart drift av vår kollektivtrafik. Det var smart och det var offensivt att sätta målet att byta bränsle till förnybara drivmedel till 50 procent i våra bussar och i driften av kollektivtrafiken. Men nu när vi har tagit steg och nått längre och vet att kunskapen om biodrivmedel är större än den var förut, nu när debatten har gått framåt och vi vet att det finns etanol som inte är så bra och etanol som är väldigt bra, att det finns rapsmetylester som är mycket bra och att det finns annan biodiesel som kanske inte är så bra räcker det inte att bara säga att vi ska byta bränsle. Särskilt inte när det förslag som ligger på bordet, om hur vi ska nå den nya målsättningen om mer alternativa drivmedel, är att efterkonvertera bussar till RME. Det är inte ens säkert att vi får någon miljönytta av det.

Vi socialdemokrater tycker att det är klimatsmarthet som ska vara ledstjärnan. Därför föreslår vi att man tar fram ett nytt högt och ambitiöst mål för klimatsmarta drivmedel och transporter och att man tittar över hela livscykelkostnaden. Då kan vi vara smarta miljömässigt och också agera på ett kostnadseffektivt sätt så att vi orkar med många miljö- och klimatsatser.

Vi tycker att det är väldigt positivt att man har fört in mål om hela den regionala utvecklingen och det regionala perspektivet i det här miljöprogrammet, att de delarna också finns med, men vi hade gärna sett att man samtidigt hade vågat titta på vad ambitionsnivån ska vara. Vi finns inte riktigt med. Det är ett bra arbete som tjänstemännen på tillväxt-, miljö- och regionplaneringen har gjort med det här miljöprogrammet. Det är en väldigt bra uppdelning, men det behöver skärpas upp. Vi har högre ambitioner än det här.

Anföranden riksdag 139

Landstingsrådet Andersson (C): Vi har ett konkret mål för kollektivtrafiken. Det är att den ska öka. Kollektivtrafiken ska öka till 2016. Vi vet att det här är ett väldigt högt mål givet den trafiksituation vi har i dag och den snabba befolkningsökning som vi har i regionen. Om

vi lyckas nå det målet, om vi lyckas öka kollektivtrafikandelen under den här perioden, har vi goda förutsättningar att sedan ytterligare höja takten. Men det förutsätter naturligtvis massiva satsningar i ny spårbunden kollektivtrafik, och här kommer inte enbart Stockholmsöverenskommelsen, som vi har varit eniga om, att räcka.

Ni vill inte ha konverteringen till RME i busstrafiken. Då är min fråga till dig: Vad vill ni i så fall ha för mål för förnybara bränslen? Hur ska ni uppnå 75 procent, eller vill ni ha något annat mål? Ert förslag om att vi skulle ha ett konkret klimatmål för vår kollektivtrafik är ett mål som vi för övrigt redan har. Det ska till 75 procents reduktion till 2020.

Anförande nr 140

Nanna Wikholm (S): Det är väl bäst att läsa innantill här. Delmål 2 Effektivisera transporter. "År 2016 ska resandet med SL (allmän kollektivtrafik) ha ökat" – förvisso – "med minst behållen marknadsandel jämfört med 2011."

Om vi har, jag kan inte den exakta siffran, 45 procent i dag räcker det med 45,001 procent för att det programmet ska gälla. Det är inte det som styr verksamheten åt rätt håll. Jag är övertygad om att vi hade en tydlig och bra målsättning som var en ambitiös ökning med säg 5 eller 10 procentenheter. Vi har inte utrett det här så vi vet inte ens vad som skulle krävas, för det är inte det som styr SL i dag. När vi har haft ett miljöarbete som har varit så pass effektivt i att styra målinriktat borde det finnas ett ambitiöst mål på det här området också.

Om klimatutsläppen får jag nog återkomma. Vi vill framför allt ha biogas och då krävs ett annat mål.

Anförande nr 141

Landstingsrådet Andersson (C): Även om vi tar till vara allt biologiskt material som behövs till biogas är det inte alls säkert att det kommer att räcka till alla de transportbehov som pockar på biogas. Vi kommer att behöva även andra biobränslen och vi kommer att behöva en allt större del el-trafik, inte minst inom vår bilsektor. Ni har i många avseenden bra förslag, men problemet för Nanna är att ni står splittrade i förhållande till alla andra partier i landstinget i den här frågan. Alla andra partier i landstinget sluter upp bakom idén att vi ska nå 75 procent förnybart till 2016 och att vi ska göra det genom att använda de tekniker som står till buds utan att vi ska behöva göra stora tillspilloinvesteringar.

För övrigt är det så att vi har ett övergripande mål för klimateffektivitet i hela det här miljöprogrammet. Det är att 2020 ska vår klimateffekt vara 25 procent av vad den var 1990. Det är ett mål som Miljöaktuellt ser som ytterst ambitiöst, vilket de har skrivit i sin tidning.

Anförande nr 142

Nanna Wikholm (S): När man satte upp mål för bränslebyten för tio femton år sedan var det ambitiöst och bra. Det har lett till en utveckling av biodrivmedel runt hela jordklotet som är positiv. Men vi kan ju inte blunda för att alla biodrivmedel inte har samma effekt. Vi kan inte blunda för att det finns sådana bränslen, till exempel när det gäller biodiesel, som handlar om palmolja och att man bryter ny mark i Indonesien, vilket ger gigantiska klimatutsläpp. Det här är inte ett mål som styr åt rätt håll över huvud taget.

Dessutom kommer ni inte att veta vad ni får för klimateffekt av det här målet. Jag ser det här målet och dess tillämpning som den sämsta kompromissen inom majoriteten. Ni får ett fint mål som ni från Centern kan visa upp och Moderaterna kan göra på ett billigt sätt. Det kostar i och för sig lite grann, så man vinner inte mycket ekonomiskt på det. Miljön vinner inte särskilt mycket på det heller. Jag tycker att det är bättre att vi sätter ett mål som handlar om att driften för kollektivtrafiken ska bli betydligt mycket mer klimatanpassad, med bra biodrivmedel, gärna biogas, gärna bra etanol, gärna bra biodiesel också när vi hittar sådan och också med el-drift. Det konkreta ligger i tiden.

Anförande 143

Lennart Nilsson (FP): Ordförande, landstingsledamöter, vänner! Stockholms läns landsting bedriver Sveriges kanske viktigaste miljöarbete. Jag tänker givetvis på de trekvarts miljoner människor som på ett bekvämt och miljövänligt sätt varje dag väljer att resa med oss i stället för att ta bilen. Det handlar inte bara om minskade klimatutsläpp utan också om att den luft vi själva och våra barn andas blir bättre samtidigt som vi sparar stora mängder naturmark för vår egen rekreation men framför allt för att bevara den biologiska mångfalden i vår region.

Stockholms län och Stockholms läns landsting måste ligga allra längst fram när det gäller miljöarbete. Någon annan position än i täten är otänkbar, dels moraliskt – vi är en av världens allra rikaste och mest utvecklade regioner, om inte vi gör det vem ska då göra det – dels är våra gröna värden vårt kanske allra främsta varumärke. Vårt miljöarbete måste också i fortsättningen väcka beundran för att garantera vår attraktivitet och konkurrenskraft på den globala arenan.

Vi i Folkpartiet tror starkt på att om vi har ambitionen att ligga i täten när det gäller miljöarbetet måste det vara inriktat på kvalitet och på att nå konkreta resultat. Det måste också vara inriktat på de tre stora globala miljöutmaningarna: klimatförändringarna, förändringarna i havsmiljön och förlusten av biologisk mångfald.

Det finns många fallor att gå i när det gäller strategiskt miljöarbete. En är grönmalning. Ni vet när ett flygbolag kallar sig grönt flygbolag för att man återvinner tidningarna i stolsfickorna. En annan är att de mål man sätter upp är så fluffiga eller att de ligger så långt in i framtiden att de som fattar beslut om dem garanterat inte behöver stå till svars för resultaten. Det kanske allra svåraste att undvika i de här fallen är önsketänkande, att man ställer upp mål som är så ambitiösa att de är omöjliga att uppnå eller åtminstone att de vars uppgift det är att förverkliga dem inte ens kommer att försöka. Man siktar på stjärnorna men hamnar kanske på Hantverkargatan.

Ofta kan också olika miljöambitioner stå emot varandra samtidigt som våra beslut har inverkan på andra aktörer, inte minst när det gäller våra inköp och den påverkan de har på marknaden för olika saker. Det gäller alltså att bedriva ett balanserat miljöarbete där man inte bara ser på den egna verksamheten utan också på de totala direkta och indirekta effekterna av våra beslut och vårt handlande.

Det sjätte miljöprogrammet är en del av ett långsiktigt och väldigt ambitiöst miljöarbete i Stockholms läns landsting som jag tycker att alla vi här inne har anledning att vara stolta över. Det är ännu ett steg mot att uppnå ett landsting och en region som lever i balans med framtiden. Jag tycker att vi alla, men framför allt de tjänstemän som har arbetat fram det här programmet, ska känna sig stolta. Det är både tufft och ambitiöst samtidigt som det är genomförbart. Men det kommer givetvis att kräva uppoffringar.

Det är också resultatet av ett mödosamt balanserande av olika ambitioner och deras effekter, men hela tiden med målet att skapa en så bra miljö som möjligt. Det är också vår utgångspunkt i Folkpartiet och i Alliansen när det gäller den politiska behandlingen av programmet. Hellre konkret handling som ger resultat än önsketänkande och fluffigt teoretiserande.

Självklart kan man göra olika bedömningar av hur denna balans ska se ut så länge man har miljöns bästa för ögonen. Jag är väldigt glad att också oppositionen verkar ha samma inriktning på sina förslag och synpunkter. Vi kan ha olika syn på olika detaljer och exakta målnivåer, men vi är alla överens om vilken riktning vi ska ha på det arbete som vi gör.

Trots allt skapar inte ett miljöprogram i sig en bättre miljö. Slaget vinnas inte i stabstället. Det kan bara göras av alla de hjältar och hjältinnor som jobbar ute i våra verksamheter varje dag. Det är också en uppgift för alla oss politiker här, i våra nämnder, styrelser och beredningar, i produktionsutskottet, i sjukvårdsstyrelse norr, i Hälsaberedningen och till och

med i kulturnämnden att se till att göra dessa ambitioner till verklighet, att alltid tänka miljöbäst i varje beslut vi fattar.

Den substantiella delen är att vi har 30 olika miljömål i det här programmet, 30 miljömål som vart och ett av dem är ambitiöst och balanserat, skulle jag vilja säga. Jag kommer i ett senare inlägg att gå in lite mer på de överväganden man har gjort som gör att jag tycker att en del av de här målen är balanserade och bra.

Anförande nr 144

Gunilla Roxby Cromvall (V): Herr ordförande! Av det sätt vi använder ord på kan man ibland tro att vi är överens. Ibland är vi överrens, men här är vi inte överens. Vi har ett delvis annat förslag till beslut.

Nej, Gustav, jag måste betona det från talarstolen, det står inte att kollektivtrafikandelarna ska utökas. Det står att de ska behållas. Det är en av de saker som vi absolut inte är överens om.

Ja, Lennart Nilsson, vi har teknik, vi har råd, vi är rikast, vi kan – men visa det då! Ha ambitioner i det miljöpolitiska programmet! Vi har tidigare, som sagts från talarstolen, överträffat de mål som vi har satt upp. Nu ska vi ta höjd. Därför hoppas jag att fullmäktige bifaller Vänsterpartiets förslag till bättre skrivningar.

Trafiken är en mycket stor andel av det som förgiftar vår luft. Därför har vi viktiga beslut att fatta i den här salen. I kappan står det att landstingets klimatmål är en fråga som kräver långsiktig planering. Men visa det då med de mål vi sätter upp!

Jag har tidigare sagt från talarstolen att bilismen ökar och att kollektivtrafikandelarna minskar. Därför har vi nu fyra vänsterpartikrav, fyra förändrade mål. Det handlar om delmål 2, att energieffektivisera transporterna. Hörsamma till exempel vad före detta vd:ar, eller om de heter generaldirektörer, för Trafik- och Banverket säger. Se till att börja bygga på den infrastruktur vi har! Se till att bygga trådar uppe i luften så att vi kan ha el-drivna lastbilar, så att vi kan ha el-drivna bussar! Det är en mycket billig investering som skulle minska klimatpåverkan. Se till att kombiterminaler finns, att omlastningspunkter finns så att vi totalt sett minskar trafiken, som belastar oss hårt. Öka kollektivtrafikandelarna! Norra länken vet vi kommer att öka bilismen väldigt kraftigt när den är färdig. Vi vet också att Förbifarten när den är klar kommer att öka på bilismen väldigt kraftigt. Det här är allvarligt. Därför kan vi i Vänsterpartiet inte anta det här förslaget i dess helhet.

Vi har hört från talarstolen tidigare att avgaser och partiklar inte syns, men de ger oss hjärt- och kärlsjukdomar och de ger oss gift i våra lungor. Bilismen bullrar och stör. Den stressar oss. Vi kanske inte ens kan föra samtal med den vi har bredvid oss när vi tar en promenad. Vi måste göra det yttersta för att möjliggöra för folk att ställa bilen och i stället satsa på kollektivtrafiken. Då måste vi bygga Spårväg syd och bygga ut tunnelbanan till Nacka, Hagastaden, Älvsjö, Hagsätra och Barkarby, för att nämna några exempel. Då måste vi ha nya framtidsplaner. Cederschiöld drev en bra förhandling men den har ju tangerat allting med den stora befolkningsökning som vi har i Stockholm. Därför behöver vi en ny planering med sikte på 2050 för att möjliggöra en bättre miljö för oss i Stockholm.

Vi i Vänsterpartiet har skrivit en motion, som dessvärre har blivit avslagen här i fullmäktige, om att satsa på el-bussar. Vi kan satsa på BRT-bussar. Vi kan satsa på bussgator. Kanske blir det verklighet. När man läser dagens tidning kan man tro att vi faktiskt gör så att den kollektiva trafiken släpps fram. Vi måste göra vårt yttersta för att minska bilåkandet. Trängselavgifter – sätt in dem där trängseln finns! Sätt in dem på Essingeleden nu! Det är ju där köerna finns. Och vi vet att köerna på Essingeleden kommer att öka när Norra länken är klar. Därför yrkar jag alltså bifall till vår reservation i landstingsstyrelsen.

Slutligen, ni hänger väl med, handlar det om delmål 2, att energieffektivisera transporterna och öka marknadsandelarna för kollektivtrafiken. Det handlar om delmål 9 där vi har en bättre skrivning när det gäller kretsloppsanpassat och resurssnålt byggande. Det handlar om delmål 11, inte minst, med regional planering av bebyggelse. I dag har vi sett alldeles för mycket av urbans for all i stället för att planera ytsnålt och kollektivtrafiknära. Och det handlar om delmål 15, att öka mängden ekologiska livsmedel. Med det yrkar jag återigen bifall till Vänsterpartiets reservation i landstingsstyrelsen.

Anförande nr 145

Lennart Nilsson (FP): Gunilla! Självklart har vi teknik för att se till att de här kollektivtrafikandelarna både kan behållas och öka. Frågan är om vi kan göra det inom den här programperioden. Visst är det bra om vi kan bygga tunnelbana till Nacka, om vi kan bygga Spårväg Syd och så vidare, men det kommer vi inte att hinna med i den här programperioden. Att vi har en ambition att se till att behålla den kollektivtrafikandel som vi har är jättebra och om vi under nästa period lyckas med det tycker jag att vi ska bli ännu mer ambitiösa genom att se till att göra så stora investeringar som vi bara kan i kollektivtrafiken, självklart.

Anförande nr 146

Gunilla Roxby Cromvall (V): Det finns en väldigt snabb lösning och det är trängselavgifter där trängseln finns. När vi hade rödgrön majoritet i Stockholms stad fick försöket bilismen att gå ned med 20 procent via tullsnitten. Det är bara att införa trängselavgifter så vet vi att folk är smarta och tar det billigaste alternativet, alltså att åka med den kollektiva trafiken. Sedan har det också att göra med priset på den kollektiva trafiken.

Anförande nr 147

Margaretha Åkerberg (KD): Ordförande, ledamöter! Jag är väldigt stolt över att vi i dag ska rösta igenom det här miljöprogrammet. Stockholms läns landsting ska naturligtvis vara det föregångslandsting som det är. Vi är i många andra sammanhang så kallade skyltfönster mot övriga delar av landet. Det ska vi vara även i den här frågan förstås. Jag tror ingen tänker annorlunda. Sedan har vi olika synpunkter på vilken del vi ska premiera eller hur vi ska prioritera. Det är det som skiljer oss åt.

Det miljöprogram som ligger på bordet i dag bygger på många allvarligt syftande mål. Det är mål som är mätbara. De är omfattande och konsekventa. Programmet är inte detaljstyrande, det vill säga att vi inte slår fast exakt hur till exempel en minskning av energiåtgången ska ske. Vi tror och menar att alla de lokala initiativen är av väldigt stor vikt. Där finns stor initiativkraft och idéer till lösning. Det vi är väldigt tydliga med är att de här miljöförbättringarna ska ske. Vilken väg man väljer till målet är upp till var och en att visa. Lösningarna ska förstås vara miljövänliga och miljöbesparande.

Jag kan naturligtvis inte i det här läget gå in på alla detaljer i miljöprogrammet, men jag vill passa på att lyfta upp ett par mål som vi i Alliansen, där Kristdemokraterna ingår, är väldigt stolta över. Det är till exempel lustgaser, som har nämnts i talarstolen i dag. De har faktiskt i många år varit en stor bov på förlossningskliniker och ett stort miljöproblem. Att det nu kommer att finnas utrustning för att förhindra de här utsläppen är ett stort miljöframsteg för alla inblandade. Tidigare var det väldigt stökigt och bökigt för personal på förlossningskliniker.

Jag vill också belysa läkemedelssubstanser, som är en väldigt allvarlig miljöbov både vid tillverkning och efter användning. Här tycker jag att miljöprogrammet tar ett mycket ambitiöst grepp. Här kan man minska miljöutsläppen ännu mer när vi får datasystem som "pratar" med varandra. Då behöver vi inte lösa ut och slänga nästan icke använd medicin. Det är stora mängder som går till spillo som inte behövs för enskilda patienter.

Det är väldigt lätt att sitta i opposition och alltid kräva mer, att det ska vara på det sättet eller det sättet. Skillnaden är ju att vi i Alliansen och i majoriteten måste ta ansvaret. Vi vill också inom Alliansen skapa en mångfald inom vården. Då vet ni att vi också ser på många små vårdgivare. Skulle vi tillmötesgå eller utgå från de skall-krav som Socialdemokraterna och Miljöpartiet har ställt på att till exempel sjukgymnaster, fotvårdsspecialister eller vårdcentraler ska arbeta i byggnader med hundra procentigt förnybar el och värme skulle det förstås leda till att en del verksamheter fick lägga ned och stänga. Där skiljer vi oss ganska markant åt.

Naturligtvis förstår ni, hoppas jag, att jag med bestämdhet yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 148

Landstingsrådet **Wigg (MP)**: Ordförande! Margaretha Åkerberg säger att det är väldigt lätt att sitta i opposition och kräva högre mål jämfört med att sitta i majoritet och ha höga mål och genomföra dem. Jag vill bara påminna Margaretha om att för fem eller sex år sedan när vi debatterade det förra miljöprogrammet hade vi höga mål, som Alliansen faktiskt har uppfyllt nu. Då tyckte ni, i opposition på den tiden, att de målen var för höga. Det kanske har med någonting djupare och mer grundläggande att göra än att sitta i opposition eller majoritet när det gäller hur man förhåller sig till höga målsättningar i miljöarbetet.

Anförande nr 149

Margaretha Åkerberg (KD): Sätta upp mål måste man göra. Man kanske inte måste, men det är ett val man gör. Det tillför ändå kreativiteten i tankeverksamheten en hel del. Sedan kan man sätta upp för höga mål. Då blir man rätt besviken och ledsen när man inte når dem. Vi från Kristdemokraterna och andra partier inom Alliansen menar att det ska sättas rimliga mål, det vill säga sådana som verkligen är möjliga att uppnå. Då får man en glädje hos personalen. Det blir roligare inom alla verksamheter att se att man gick i mål. Sedan ska man öka den takten och höja ribban så klart.

Anförande nr 150

Landstingsrådet **Wigg (MP)**: Herr ordförande! Tack Margaretha! Jag kan bara ta upp ett mål, som vi debatterade väldigt hårt. Jag vill ge en mycket kort återblick. Det var du som lyfte fram den biten. Målet om 25 procent ekologisk mat ansåg landstingsoppositionen 2005 vara så grundläggande fel att man lade ned sin röst när vi skulle anta det nya miljöprogrammet. Det skulle ruinera landstingets ekonomi. Nu har vi 2011 uppnått det målet. Jag är jätteglad för att Alliansen faktiskt har drivit på och uppnått det målet. Jag kan definitivt konstatera att vi inte är ruinerade av den orsaken i alla fall.

Anförande nr 151

Landstingsrådet **Wigg (MP)**: Herr ordförande! Jag vill först och främst rikta ett tack till alla de miljöhjältar som finns ute i våra verksamheter. Jag var i dag på miljöfrukost. Jag startade dagen med den. Det handlade mycket om läkemedelsanvändningen och de goda framgångar som läkemedels- och miljöarbetet når även nationellt och internationellt. Det var så många miljöhjältar där i dag att de inte ens fick sittplats. Det säger väl någonting om engagemanget bland vår personal, men även hos privata entreprenörer, som var där, liksom många konsulter som kommer och följer vårt miljöarbete. Det har nått framgång och det har nått ett erkännande.

Drivande i den här processen är vår miljöförvaltning. Det fanns en risk inför det här året att den kompetensen skulle splittras. Därför är jag glad åt att den fortfarande finns samlad på ett kontor tillsammans med regionplanering och annat som gör att vi får mer av en helhetssyn på vårt samlade miljöarbete.

Jag vill också tacka Centerpartiet därför att man har förbättrat den politiska processen runt framtagandet av det nya miljöprogrammet. Många ställde frågor i morse. Varför heter det inte miljösteg 6? Alla kallar det ju för miljösteg 6. Då utspann det sig en diskussion där den tillförordnade miljöchefen sade: Hur många miljösteg kan man ta innan man når fram? Jag skulle vilja säga, för att travestera Gandhi, att man aldrig når fram till miljömålet, utan det är vägen som är målet, även i miljöarbetet.

Miljöpartiet vill ställa om Stockholmsregionen till en modern, mänsklig och miljösmart plats – det har väl ingen undgått – att både verka och bo på. Det gäller också därför att vi ska vara en förebild och ta vårt ansvar i det globala miljöarbetet. Därför tycker vi att ambitionsnivån är för låg och föreslår flera skärpta delmål.

Vi tycker också att de här delmålen måste vara mätbara och uppföljbara. Det hoppas vi att landstingsdirektören återkommer med. Självklart tycker vi också att miljöprogrammet ska vara en del av den samlade hållbarhetsredovisningen. Där återstår en hel del för det här landstinget att göra.

Jag ska börja med att gå in på en del som saknas. Vi har följt klimatförändringarna men vi har inte fått den insikten inom vår hälso- och sjukvård. Vi har en väldigt stor andel av hälso- och sjukvård i vårt landsting, men kunskapen om hälso-, miljö- och sjukdomskonsekvenserna är väldigt låg. Där står det ingenting i miljöprogrammet. Det tycker vi är en brist. Därför vill vi lägga in ett mål om att höja kunskapsnivån hos hälso- och sjukvårdspersonalen om de frågorna.

Vi har också en situation där flera av våra sjukhus inte har reservvatten och inte luftkonditionering, vilket är helt förödande i klimatförändringarnas tider.

Vi tycker också att vi mer strategiskt ska lyfta upp arbetet med klimat- och miljöfrågor på en övergripande landstingsdirektörsnivå. Det är landstingsdirektören som ska vara ansvarig för det samlade hållbarhetsarbetet. Vi ska använda vårt medlemskap i SKL, i Mälardalsrådet och i klimatkommunerna till att strategiskt arbeta fram hur vi ska agera utåt. Vi ska ta vara på den kunskap och det engagemang som finns i de organisationerna. I dag lägger vi över 200 miljoner på detta medlemskap och använder det inte på ett strategiskt sätt. Det tycker vi är en brist.

Vi tycker också att man måste förbättra kommunikationen med länets invånare och välja ut vilka evenemang man ska delta i. Vi har pratat om Earth Hour, internationella trafikveckan och så vidare.

Nu kommer vi till den stora bristen, och det är resandet med de kollektiva trafikmedlen, som flera har varit inne på här. Vi menar att man ska ha ett mätbart mål för att öka andelen kollektivtrafikresande. Vi föreslår 5 procent till 2016. Vi ser också att det inte är möjligt. SL konstaterar i remissvaret till miljöprogrammet att man endast kan ha en bibehållen andel därför att man inte får de resurser som man behöver för att öka volymen. En så låg ambition som att endast bibehålla den kollektiva trafikmarknadsandelen och resandet måste betraktas som ett väsentligt avsteg från både våra egna och de nationella ambitionerna att fördubbla kollektivtrafikandelen. Därför tycker vi att förutom att öka kollektivtrafikandelen ska landstingsdirektören ta fram en plan för att fördubbla den till 2030.

Därmed yrkar jag återigen bifall till Miljöpartiets förslag.

Anförande nr 152

Fredrik Sawestahl (M): Herr ordförande! Alldeles nyss har Svenska Dagbladet meddelat att Therese Alshammar får årets bragdguld. Hon är värd en applåd. År 2016 borde den gå till Stockholms läns landsting, därför att detta program, mina vänner, är inte bara lite ambitiöst. Det är väldigt ambitiöst, väldigt långtgående och väldigt omställande.

Sedan är det naturligtvis kul att höra hur en debatt om en sådan här frågeställning låter i den här församlingen. Det hade varit roligt om någon hade sagt att vi inte ska göra så här, att vi ska göra mindre. Nu tävlar alla om hur många procent man ska ha. Någonstans blir det väl så att man till slut har mer än hundra procent och då är det ingenting kvar. Jag tycker ändå att man har hamnat i ganska bra avvägningar på många områden. Jag skulle också kunna tycka att det finns områden där man skulle kunna gå längre. Men man måste vara realistisk när det gäller vad vi faktiskt klarar av att uppnå på bara fyra år, som det är till 2016. Det är inte mer än det. Då blir diskussionen kring kollektivtrafikens andel lite sned. Det får man ändå medge.

Vi är alla medvetna om att det är först 2017 som Citytunneln är klar. Citytunneln är en grundläggande förutsättning för att vi ska kunna öka kollektivtrafikandelarna. Det är först då vi kan få en kraftigt ökad pendeltågstrafik. Det är först då vi kan få en pendeltågstrafik till alla delar av nätet som faktiskt är pålitlig, under förutsättning att en del andra kringinvesteringar också görs. Men utan de pendeltågsturerna, som inte kan gå 2012, 2013 eller 2014, är det svårt att hävda att kollektivtrafiken ska ta åt sig extremt stora nya andelar av trafiken, skulle jag vilja hävda. Detsamma gäller många andra utbyggnadsprojekt som vi håller på med. Det är väl som Gustav sade, Stockholmsöverenskommelsen räcker inte. Vi måste bygga mer. Vi har ju många gånger i den här församlingen talat om att vi måste bygga mer. Den ambitionen har vi. Vi vill bygga mer. Vi vill bygga de där tunnelbanorna. Vi vill bygga de där spårvägarna. Vi vill att det ska gå fler bussar för oss som inte bor någonstans där någon vill bygga spårväg.

Utifrån det perspektivet hade det varit önskvärt om man hade kunnat säga att vi kan göra en kraftig ökning av andelen kollektivtrafikresenärer till 2016, men om en del grundläggande förutsättningar inte är färdigbyggda då kan man inte låtsas som om de är det.

Sedan tror jag att det är viktigt att man i nästa steg vågar vara lite visionär och fundera över hur vi ska komplettera kollektivtrafiksystemet med många andra saker, inte bara stora transportsystem utan även kanske komplettera med mindre transportsystem som spårbilar, som en del av oss är engagerade i. Det skulle vara ett utmärkt sätt att till en ganska låg kostnad höja andelen kollektivtrafikresenärer och ökad attraktivitet och flexibilitet.

Samma sak gäller diskussionen om bränslen, där en något pressad representant för det lite större oppositionspartiet till slut fick ur sig att det var biogas vi skulle ha. Jaha! Kan man inte tänka sig att vi ska ha lite olika saker? Det brukar sällan vara en klok lösning att säga att vi till etthundra procent ska satsa på bara det här och så springer man i den riktningen. Det var lite grann som vi höll på när alla svenska bilar skulle byggas för etanol, och sedan missade man på Volvo och Saab att andra märken började göra lite annat. Det ska inte det här landstinget göra, vi ska göra många saker. Vi behöver fler fordon som drivs med el. Vi behöver fler fordon som drivs med biogas och kanske med andra saker också. Man ska inte låsa sig. Jag tror att det är viktigt att man låter tusen blommor blomma i den diskussionen. Då kommer vi att nå inte bara det ambitiösa mål som vi har satt upp utan vi kommer att komma ännu längre.

Det finns otroligt mycket bra skrivet runt livscykel tänkande och många sådana saker, om energieffektivisering och inte minst vad gäller hur vi kan jobba inom värden, hur vi kan jobba regionalt med byggnadsstrukturer och den typen av saker och naturligtvis också ekologiska livsmedel. För några år sedan var det många som inte trodde att man kunde nå de här 25 procenten. Nu är vi där. Det är klart att vi kan komma till både 30 och kanske lite till. Det är snarare fråga om produktionen hänger med. Det är klart att om landstinget som en gigantisk inköpare säger att vi vill ha borde också produktionen öka. Om jag däremot tar på mig hatten som kommunpolitiker och ser landstinget köpa upp hela marknaden kan jag undra: Vad ska vi köpa då? Då kanske inte vi når vårt mål på hemmaplan. Det är väl spännande framtidsutmaningar. Vi får konkurrera med varandra om det.

Med allt detta sagt vill jag säga att jag är rätt säker på att vi klarar det här till 2016, och vi kanske kommer ännu längre. Tillsammans kan vi göra fantastiskt stor skillnad och ta hem det där bragdguldet i miljöpolitik.

Anförande nr 153

Landstingsrådet Wigg (MP): Ordförande! Tack, Fredrik, för ett engagerat inlägg. Vi får väl prata med Filippa, hon sitter väl i Svenska Dagbladets styrelse, så att vi kan få henne att nominera oss till bragdguldet.

Det är också så att alla remissinstanser, Trafikverket, länsstyrelsen, alla som tittar på frågan säger att utbyggnad inte ensam kan lösa frågan om att vinna kollektivtrafikandelar. Vi kan inte bygga oss ur den problematiken. Det krävs också ekonomiska styrmedel. De ekonomiska styrmedel vi har är parkeringsavgifter och vi har trängselavgifter. Vi har trängselavgifter på Essingeleden. Det vill näringslivet, varför vill inte Moderaterna det?

Det handlar också om prioriteringar. Om man prioriterar att ta varje krona från trängselavgifterna till att bygga Förbifart Stockholm – det är 15 miljarder – är det klart att det tar resurser, Fredrik, från den nödvändiga kollektivtrafikutbyggnaden.

Sedan nämner du ekologiska livsmedel. Det får jag ta i nästa replik.

Anförande nr 154

Fredrik Sawestahl (M): En grundläggande förutsättning är naturligtvis att vi har ett kollektivtrafiksystem som faktiskt fungerar. Vi är inte riktigt där i dag eftersom vi alla vet att det finns brister i delar av det. Att bygga ut är en del av lösningen.

Sedan är jag helt överens med dig. Man kan läsa i Metro i dag hur Moderaterna i både landsting och Stockholms stad nu satsar på att vi ska se till att ha bättre framkomlighet i Stockholms stad, vilket betyder färre parkeringar och antagligen högre avgifter. Jag ska också berätta för dig att i den roliga folkomröstning som länets kommuner en gång hade om trängselavgiftens vara eller icke vara röstade jag för trängselavgiften. Det kanske inte alla moderater gjorde, men jag gjorde det. Jag tror att det är ett alldeles utmärkt ekonomiskt styrmedel. Jag tror att vi behöver fortsätta att skruva på det.

Jag tror också att det är väldigt viktigt att vi som region får helt och fritt styra över de här pengarna och att inte Anders Borg är med i det. Det är vad jag tycker om detta, och jag kan konstatera att både landstinget och staden nu gör stora insatser på detta område, vilket inte minst framgick i dagens Metro. Jag har gott hopp om att vi ska öka andelen. Min poäng var också att utan utbyggnad går det inte.

Anförande nr 155

Landstingsrådet Wigg (MP): Det verkar som om vi blir överens om mer och mer. Jag är självklart för mer utbyggnad av kollektivtrafiken. Jag är bara ledsen Fredrik att du sitter i ett parti som berövar kollektivtrafikutbyggnaden 15 miljarder. Skulle dessutom du och jag bli överens om att avgiftsbelägga Essingeleden skulle man nästan kunna fördubbla denna summa. 30 miljarder till kollektivtrafikutbyggnad skulle både styra om många presumtiva bilister och ge oerhörda resurser till kollektivtrafiken.

I ditt första inlägg sade du Citytunneln. Den ligger ju i Malmö. Den ligger inte i Stockholm. Här heter det Citybanan. Citytunneln är klar. Vi är inte klara med Citybanan. Det håller jag med dig om. Det kommer att ske mycket då.

Vad gäller livsmedel har region Skåne satt målet att till 2016 uppnå 50 procent ekologiska livsmedel, ett mål som vi tycker att vi borde kunna sätta upp här. Vår ambitionsnivå är, tyvärr säger jag, låg även denna gång när det gäller ekologiska livsmedel. Återigen är det en fråga som verkar vara blockskiljande. Varför just det?

Anförande nr 156

Fr ed r i k S a w e s t å h l (M): Det var ju en lustig felsägning att jag sade Citytunneln i stället för Citybanan. Nu är vi alla överens om vilken bana vi bygger och vilken det är som skåningarna har byggt. Min poäng var ändå, oavsett felsägningen, att det är väldigt viktigt att vi bygger ut våra trafiksystem så att vi kan hantera situationen.

Vi ska naturligtvis inte fastna i ännu en debatt om vägars vara eller inte vara, men i dagens Svenska Dagbladet kan man läsa att Stockholm har världens värsta bilköer. Det beror både på att vi har ett kollektivtrafiksystem som inte är tillräckligt utbyggt och att vi faktiskt har ett vägsystem som inte heller är tillräckligt utbyggt, vare sig man kör bil eller åker buss. Jag tror därför att vi måste ha båda sakerna. Det ska vara mer kollektivtrafik och mer utbyggnad. Vi får se till att hitta de pengarna. Det gäller väl att komma överens med både stat och näringsliv. Med lite optimism och god vilja ska väl det gå.

Anförande nr 157

N a n n a W i k h o l m (S): Nu är det ju så tråkigt att i ert förslag och i strategin för att nå er målsättning om biodrivmedel har SL slagit fast att det sätt man vill göra det på är att peka ut RME. Man ska fullfölja de avtal som redan är tecknade när det gäller biogas och etanol. Sedan väljer man *ett* alternativ, som är RME.

Det jag föreslår är precis att man ska ha tusen blommor som blommar. Men de blommor som ska blomma är ju de som ger vinster på klimatområdet. Jag är inte ett dugg nervös över den fråga som vi har arbetat med i ett bra gäng år. Jag är inte ett dugg nervös för att använda det som vi verkligen vet ger klimatnytta och som kan bygga oss framåt, det vill säga biogas. Det var en kommentar.

Jag har en fråga: Stockholms stad har vad jag förstår ett förslag i sitt förslag till miljöprogram om att just öka kollektivtrafikandelen inom staden. De är inte ens ansvariga för kollektivtrafiken. Hur ser du på det?

Anförande nr 158

Fr ed r i k S a w e s t å h l (M): Det finns många bränslen som medför olika typer av klimatnytta. Man kan tänka sig många vägar i framtiden. Nu pratar vi fyra år framåt i tiden. Att då säga att vi ska låsa oss fast vid att vi bara ska ha biogas till allting tycker jag är kontraproduktivt. Det kanske är så att vi under de här fyra åren kommer fram till helt andra saker. Dessutom är det så att RME har sin klimatnytta. Det köps in och byggs fordon och sätts i trafik som drivs med olika typer av bränslen. Det viktiga är ju att vi faktiskt gör skillnad. Det viktiga är inte att man låser sig för en teknik. Jag anser inte att SL har låst sig för en teknik.

Jag är inte representant för Stockholms stad så jag kan inte svara på deras frågor, men man kan ju konstatera att landstingets och Stockholms stads gemensamma ambition, som kom till uttryck i Metro i dag, faktiskt borde leda till ökad kollektivtrafik i Stockholms stad. Men länet består av 25 kommuner utanför staden också där vi behöver bygga fler spår, där vi behöver ha fler bussar. Det bygger vi, för de pengarna har faktiskt vi.

Anförande nr 159

N a n n a W i k h o l m (S): Jag ska återigen förklara vad Socialdemokraternas mål går ut på. Det går ut på att ha målsättningen att driften av kollektivtrafiken ska bli mer klimatanpassad, att vi från vår drift av kollektivtrafiken ska släppa ut betydligt färre CO₂-ekvivalenter helt enkelt, betydligt mindre växthusgaser. Vi tror att det är lättare och går bättre att följa upp det med ett sådant mål än genom att specificera att det ska ske just med bränslebyte där vi inte vet om det blir någon klimatnytta över huvud taget.

När vi kommer till kollektivtrafikandelen är det klart att det är intressant att vi som har ansvar inte vågar sätta upp ett mål. Du säger att det kanske går i Stockholms stad om vi gör

en massa saker. Sedan säger du att i länet kan vi inte göra någonting för då måste vi sätta in fler bussar. Innan har du sagt att vi inte kan göra något för att vi måste bygga så mycket att vi inte hinner bygga till 2016. Det är klart att vi med utökad busstrafik, med effektiviserad busstrafik och med de åtgärder man föreslår kan få en ökad kollektivtrafikandel. Det borde vi ha som målsättning i landstingets miljöprogram.

Anförande nr 160

Fredrik Saweståhl (M): Om man läser programmet ser man klart och tydligt att landstinget har höga ambitioner för mindre klimatutsläpp till 2016 jämfört med 2011 och alla andra år. Sedan är frågan om man ska bryta ned detta och sätta ut hur många procent det ska vara här och hur många procent det ska vara där. Den totala ambitionen finns ändå. Jag tycker fortfarande att det är väldigt märkligt att man vill låsa sig på det sättet för olika tekniker.

Det man gör är att välja den snabbaste metoden för att ställa om de gamla fordon vi har. Man bygger om dem för att de ska bli klimatsmarta. Men alla nya saker man köper in är ju redan anpassade för ett helt annat bränslesystem. Det vore väl ren kapitalförstörelse och inte särskilt bra ur livscykelperspektiv för miljön om vi totalskrotade bussar som är nästan nya för att köpa helt nya, i stället för att bygga om dem så att de faktiskt går att använda ett tag till. Det, mina vänner, tror jag är smart klimatpolitik.

Anförande nr 161

Sverre Launy (V): Ordförande, ledamöter! I stora stycken är det här förslaget till miljöprogram ambitiöst, bra och framåtsträvande, men det finns, precis som Gunilla Roxby tidigare påpekat ett antal punkter där Vänsterpartiet har en annan uppfattning, framför allt när det gäller andelen kollektivtrafikresenärer. Där vill jag hävda, med hänvisning till Fredrik Saweståhls omnämning av Therese Alshammar, att i det här läget är Alliansen i likhet med Therese Alshammar ibland ute på ganska djupt vatten.

Det finns ett väldigt smidigt sätt att se till att andelen kollektivtrafik ökar redan i dag när det gäller framför allt pendeltågslinjerna. Det är att se till att få tågen att komma och gå i tid och att göra miljön i tågen så attraktiv att folk anser det värt besväret att över huvud taget sätta sig i dem. Som det är nu vet jag att många resenärer väljer bort kollektivtrafiken eftersom det är så pass snuskigt att över huvud taget sätta sig på sätena i dem att man hellre avstår och tar bilen i stället. Så ser verkligheten ut. Kommer man till rätta med det kommer man att kraftigt öka andelen som åker med pendeltåg. Det är jag helt övertygad om och det kan ni också vara.

I en annan punkt, under delmål 9, vill inte ni ha med den skärpning av skrivningen som Vänsterpartiet föreslår, att "vid anläggande av spår och andra infrastrukturanläggningar ska resurseffektiva och miljövänliga metoder och material användas". Det tycker jag är oerhört synd. Man ska ha klart för sig att när det gäller större byggen och den typen av projekteringar av infrastrukturanläggningar går det åt väldigt mycket material som är allt annat än miljövänligt. Det går åt väldigt mycket betong och det är en av de absolut värsta miljöbovarna som finns i byggsammanhang när det gäller utsläpp av framför allt CO₂ men även i andra sammanhang.

Genom att ställa klara och tydliga krav på att man ska använda resurseffektiva och miljövänliga metoder och material talar man också om för en marknad att vi vill ha alternativ. Vi vill ha bättre alternativ än de som finns i dag för att kunna bygga på det sätt vi vill och uppnå de miljömål vi kräver ska uppnås. Av det skälet är det rimligt att kräva att det kommer in som en skärpning av delmål 9.

I övrigt, ordförande, tycker vi också att det är beklagligt att det stycke som rörde socialt ansvarstagande har strukits ur det slutgiltiga förslaget. Det borde definitivt vara med. Oavsett vad man gör för insatser kommer det att få sociala konsekvenser som vi måste ta följderna av.

Bifall till Vänsterpartiets reservation i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 162

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (C)**: Jag vill först tacka Sverre för den vänliga tonen i inlägget. Jag noterar också i Vänsterpartiets förslag att man i delar är positiv till miljöprogrammet. Jag tycker att det är fint att man också säger det.

Det är klart att alla de förslag som har kommit in under sen tid inte har hunnit beredas. Det finns kloka förslag i en del delar av detta. Men många av dem gäller saker som faktiskt delvis har täckning av det som står i miljöprogrammet och som också kan arbetas in i arbetet med dokumentet för genomförande som kommer senare.

Som jag ser det är de miljökrav som Sverre vill ha in angående bygghus och liknande krav som man kan och egentligen bör ställa inom ramen för den miljöpolicy som inleder miljöprogrammet och som också är styrande för hur man ska arbeta i landstinget med upphandlingar och liknande.

Anförande nr 163

Sverre **L a u n y (V)**: Ordförande, ledamöter och Gustav! De här förslagen har kommit in sent, säger du. Men vad jag vet och enligt den information som jag har framfördes de krav vi har redan från början i resonemanget kring hur det nya miljöprogrammet ska se ut. Vi ser med tillfredsställelse att en synpunkt vi hade när det gäller buller faktiskt har tillgodosetts. Den kunde tillgodosets, men de andra kraven framfördes i samma veva. Då håller det inte att säga att de kom in för sent.

Anförande nr 164

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (C)**: Nej, men jag säger också att en hel del av de synpunkter som har förts fram i förslagen från oppositionspartierna har en viss täckning i de mål som finns eller i den miljöpolicy som finns. Rätt mycket av det här arbetet kan göras och kommer att göras inom de ramarna.

Jag missade dock i min förra replik att kommentera det som också var ett av skälen till att jag begärde replik. Det var frågan om varför det sociala ansvarstagandet inte finns med i miljöprogrammet. Det är helt enkelt därför att det har sin plats i andra delar av landstingets verksamhet. Vi har en stark upphandlingspolicy som nu tillsammans med Västra Götalandsregionens och Skåne-regionens ser till att vi är drivande för att i våra upphandlingar etablera ett starkt socialt ansvarstagande. Det blir kanske inte till gagn för själva miljöarbetet om man blandar in för många viktiga frågor i ett och samma policydokument. Det är inte en skillnad i sak utan det är en skillnad i metod som skiljer opposition och majoritet.

Anförande nr 165

M i c h a e l S t j e r n s t r ö m (KD): Fru ordförande, fullmäktige! Det är ett mycket bra program, tycker jag, som vi har framför oss här i dag. Det är mycket ambitiöst. Det innehåller mål som är både mätbara, omfattande och konsekventa. Jag vill som trafikpolitiker lyfta fram framför allt två områden som jag tycker är väldigt intressanta.

Det första är resandet med SL. Det har diskuterats i ett par inlägg och i ett par repliker om det är ett ambitiöst mål eller inte. Jag skulle vilja säga att det är det. Vi från Alliansen har ett konkret program för hur man ska öka resandet med SL. Det tycker jag är den största miljöåtgärd som landstinget kan vidta.

Målet att vi om fem år ska ha lika hög, minst bibehållen marknadsandel jämfört med 2011 har häcklats av oppositionen för att det är väldigt lågt ställda mål. Men jag skulle vilja säga att om man kan hålla en resandetillväxt i jämna steg med befolkningstillväxten är det

faktiskt utmanande mål. Stockholm växer ju, det är allom bekant, med 40 000 människor per år. Det är mycket mer än vad man räknade med förut då man kanske sade 20 000 per år. Att då kunna bygga ut kollektivtrafiken i den höga takten är svårt, men inte omöjligt.

Jag tror faktiskt, ni har varit inne på och berört det också, att vi måste tillföra nya medel till regionen för att klara att bygga ännu snabbare än vi gör i dag. Där måste självklart regeringen ta ett större ansvar för att ge en större andel medel till vägar och spår i regionen så att det åtminstone på sikt motsvarar vår andel av bnp. Det ligger på klart lägre nivå nu.

Sedan måste det självklart vara ett nytänkande när det gäller finansiering av våra investeringar där markägare, kommuner och företag som gynnas av en utbyggd kollektivtrafik kan vara med och bidra till finansieringen. Det ska inte enbart vara landstinget som är med och betalar.

Trängselskatten har också nämnts här. Det är väl ingen som tvivlar på att den när den infördes 2006 hade stor effekt både på restider och minskade köer. Jag kan mycket väl se framför mig att vi måste ha en översyn avseende trängselskatten för att optimera den mer kraftfullt och träffsäkert och titta på hur vi skulle kunna minska trängseln med trängselskatten och faktiskt öka intäkterna för den framtida finansieringen. Det finns mycket att göra här, men det är ett tufft och offensivt mål.

Det andra målet som jag är glad för är att vi ska minska energianvändningen med 10 procent för värme, el och transporter. Det är en väldigt stark signal. Landstinget ligger redan nu långt framme och är marknadsledande på många punkter. Med det här programmet förstärker vi det hela.

Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 166

Landstingsrådet **Wigg (MP)**: Fru ordförande! Tack, Michael, för ditt inlägg! Du säger att vi ska hålla jämna steg med befolkningsutvecklingen på runt 40 000 varje år och att det är svårt. Men sanningen är att i dag tappar vi marknadsandelar varje dag. Det är självklart, Michael, att om vi väljer att prioritera på ett sådant sätt att samtliga intäkter från trängselavgifterna går till att bygga Förbifart Stockholm berövar man kollektivtrafiken minst 15 miljarder. Skulle vi utveckla trängselavgifterna som det var tänkt och som folkomröstningen sade skulle de i alla fall gå till både kollektivtrafik och biltrafik. Nu går de enbart till biltrafik. Det är inte så att pengar växer på träd, i alla fall inte i Miljöpartiets värld. Vi brukar säga att vi inte lovar guld, men vi lovar gröna skogar, därför att vi vill ha en ekonomisk realism också. Tar man bort 15 miljarder i investeringsutrymme har man inte råd att bygga kollektivtrafik för de pengarna också.

Anförande nr 167

Michael Stjernström (KD): Fru ordförande! Jag är faktiskt också väldigt missnöjd. De pengar som genereras här i regionen, som vi skickar till staten, ska återinvesteras här i regionen. Där är jag faktiskt överens med er.

Jag är inte heller glad åt att alla pengar ska öronmärkas till vägprojekt. Jag tycker att de ska komma till nytta för kollektivtrafiken också. Det tycker jag är ännu viktigare investeringar. Så är det.

Sedan kan man titta på hur man resonerar med staten. De här pengarna är öronmärkta för ett vägbygge. Då kan man säga att det får läggas mer statliga pengar på andra viktiga investeringar i regionen. Pengar måste vi ha, och staten måste ta ett mycket större ansvar här i regionen. Det är klart.

Anförande nr 168

Landstingsrådet **Wigg (MP)**: Det är bra att vi är ense om att vi ska ha trängselavgifterna till kollektivtrafik också, Michael. Men då undrar jag: Hur röstade Kristdemokraterna när vi tog ställning till avsiktsförklaringen om Stockholmsöverenskommelsen? Ditt parti – jag vet inte om du var närvarande själv – röstade tillsammans med Christer G Wennerholm och de andra för att vi ska garantera finansieringen av Förbifart Stockholm med trängselavgifterna i minst 30 år framöver. Om pengarna då inte räcker till, vilket det finns en möjlighet att de inte gör, ska vi med våra skattemedel garantera finansieringen av en motorväg. Så är det.

Anförande nr 169

Hans Lindqvist (C): Fru ordförande, närvarande ledamöter och åhörare! Det är fantastiskt roligt att få diskutera det här programmet. Jag säger som flera andra, det är ett verkligt ambitiöst och genomarbetat program.

Sverige har i Durban 40 procents minskning av växthusgaser till 2020 som mål. Vi har som mål i vårt program 75 procents lägre utsläpp av växthusgaser till samma år. Det är en väldigt hög ambition. Det är jag mycket stolt över.

Jag vill bara nämna några ord om miljöhistoria. Vi har faktiskt sedan 1980-talet drivit på från det här landstinget, inte minst från mitt parti, Centerpartiet. Då handlade det om försurning, kväve, fosfor, freoner och PCB samt om miljöcertifiering. Det inrättades en miljöfond 1985 och det antogs ett första miljöprogram 1991. Sedan dess har vi drivit på, inte minst i den här majoriteten. Lustgasen är ett exempel och läkemedels minskade miljöpåverkan ett annat.

Det nya programmet ser jag som en fortsättning på det arbetet, och det är väldigt positivt att kunna säga att tydliga, mätbara, integrerade mål finns i programmet. Det gäller både oss själva, våra egna verksamheter och det vi upphandlar, och de leverantörer som vi köper från.

I oktober 2009 började programarbetet. Det har varit uppe i landstingsstyrelsen åtskilliga varv med nya direktiv. Det är verkligen genomarbetat från början. Bara kapitlet om styrmedel – om ni läser det ska ni se vilken kraft det innehåller med miljöledningssystem, ISO 14001, upphandlingar, ägardirektiv med mera. Det är väldigt tydligt.

Sedan är det kritiken. Det är klart att jag också kan tycka att man ska sätta upp ett tydligare mål på något område. Men vi har ett mål på 75 procents lägre växthusgasutsläpp. Det är alltså högre än vad regeringen har. Det målet ska vi naturligtvis försöka uppnå.

Socialdemokraterna säger att ett mätbart ambitiöst mål ska finnas med som minskar miljöpåverkan på kollektivtrafiken, som Nanna sade.

Vi har styrmedel för detta. Det är bara att läsa. Det finns ett tydligt svar. Det ska vara upphandlingskrav, det ska vara miljöledningssystem, det ska vara kommunicerat, det ska vara ägardirektiv, miljökonsekvensbeskrivningar, ekonomiska styrmedel med mera. Det står tydligt i programmet. För varje beslut vi tar ska det ställas krav.

Vi vill ha ambitiösa mål om klimatpåverkan per invånare, säger Socialdemokraterna. Det är bara att läsa på sidan 7 i programmet, så framgår det tydligt att det ska vara sådana tydliga mål. Där står det också att landstinget via den regionala planeringen och RUFSS ha som mål att klara 3,7 ton år 2016.

Jag bara undrar: Om man vill ha lägre mål, det vill säga nå högre, kan man bara fråga sig, om man ska ned till 3,0, som Miljöpartiet kräver, då får man börja prata med Åsa Romson. Hon gjorde en test häromdagen, och hon hamnade på 11,7 ton med sina flygresor. Jag kritiserar inte Åsa Romson. Jag säger bara att det är svårt att uppnå mål och hur lätt det är att sätta låga mål när man ser hur problemet finns framför sig.

50 procent av personalen ska känna till klimatförändringarna, säger Miljöpartiet. 50 procent? Varenda människa som arbetar i landstinget och varenda leverantör och varenda som vi handlar upp ska känna till landstingets klimatkrav, miljökrav och energikrav. Det ska absolut inte vara några 50 procent, utan det ska vara 100 procent. Här har Miljöpartiet alldeles för låga mål.

Miljöpartiet vill att vi ska arbeta långsiktigt. Man säger att det inte framgår av programmet. Men hela programmet är långsiktigt. Det är att slå in en öppen dörr att säga att vi ska arbeta långsiktigt. Det är bara att läsa igen, och nu läser jag högt från ett annat ställe i programmet, där det står tydligt:

"Den övergripande visionen i miljöpolitiska programmet är långsiktig och går bortom 2016 som är slutet på programperioden." Det står glasklart. Det står också på andra ställen, så det är ingen tvekan om att det är på det viset.

Det är inget märkligt att det ska vara långsiktiga mål, för det är vad det handlar om för att nå en bra utveckling på längre sikt.

Några saker till. Det ska vara en hållbarhetsredovisning, säger Miljöpartiet. Det finns också med. Om man läser på sidan 14 framgår det tydligt där. I programmet står det: "Varje organisation sammanställer en årlig rapport där miljöarbetet redovisas." Tydligare kan det inte stå!

Jag tycker att de kritiska krav som vi har hört inte riktigt stämmer med verkligheten i programmet. Bifall till detta mycket ambitiösa program!

Anförande nr 170

Landstingsrådet W i g g (MP): Ordförande! Tack, Hasse, för ett engagerat inlägg!

Jag står inte här som talesperson för Åsa Romson. Men du kanske skulle kolla Annie Lööfs klimatpåverkan samtidigt. Självklart finns det politiker och andra som befinner sig i situationen att man reser mycket och flyger mycket. Miljöpartiet i riksdagen väljer att klimatkompensera sina resor. Jag vet inte hur Centerpartiet gör.

Här i landstinget föreslår Miljöpartiet att vi ska inrätta ett system för klimatkompensation. Det är en av våra att-satser, en av de förkättrade, där Hasse tycker att vi tar oss en lite övermaga ton. Det grundar sig på att köpa certifikat för landstingets tjänsteresor. Det är bara att ta till sig det förslaget.

Det var en annan sak som jag tänkte säga, men nu kommer jag inte på den, så jag får återkomma.

Anförande nr 171

H a n s L i n d q v i s t (C): Fru ordförande! Det beskrivs redan i programmet. Vi har klimatkompensation redan angivet i programmet. Varje gång som vi genomför en resa av något slag eller genomför något där vi deltar ska vi naturligtvis se till att vi själva följer det miljöprogram som vi nu ska anta.

Jag vill säga det igen: Det är lätt att komma med höga krav och höga mål, och det är jättebra att göra det. Men jag tycker att man ska försöka vara lite realistisk. Jag kanske också kan fråga Raymond och andra: Vilka instrument finns det utöver de instrument som finns i programmet som man i så fall vill införa? Man måste kanske tala om det.

I huvudsak vill jag, fru ordförande, att jag tycker att ambitionen från alla håll i programarbetet är jättebra, och jag är väldigt nöjd med det. Men svara gärna på vilka instrument som ni har som inte andra har.

Anförande nr 172

Landstingsrådet Wigg (MP): Jag glömde frågan om hållbarhetsredovisning. Javisst, det står väldigt tydligt, och det är ett bra förslag från våra tjänstemän att man ska ha hållbarhetsredovisningar i varje bolag.

Men varför ska vi inte ha det på en övergripande koncernnivå? Varför lyfter vi inte upp de sociala, ekologiska och ekonomiska instrumenten i en samlad hållbarhetsredovisning för hela landstinget? Det är det som är frågan.

Varför tar inte vi det ansvar som vi begär att våra bolag och dessutom privata entreprenörer ska ta? Det borde vi själva göra.

Vad gäller våra förslag i övrigt: Vi säger faktiskt att det system för klimatkompensation för tjänsteresor som vi pekar på är det FN-system för köp av certifikat som finns grundligt studerat och redovisat på FN:s hemsida.

Anförande nr 173

Hans Lindqvist (C): Fru ordförande! Jag kan hålla med Raymond Wigg om många av de procentmål som anges i ert alternativ siffermässigt. Men jag säger igen att jag tycker att det är viktigt att vi försöker vara realistiska. Det finns faktiskt exempel där man når längre om man har en realistisk målsättning.

Det är lätt att ange höga procentmål men svårt att uppnå dem, särskilt om man inte har de där instrumenten som vi allesammans letar efter.

Jag tycker att vi har förankrat våra mål i förslaget från Alliansen på ett realistiskt och trovärdigt sätt. Kan vi ställa upp på högre mål är inte vi de som på något sätt skulle förhindra detta, utan vi ska i högsta grad slåss för det gemensamt. Men det är därför vi anger att de mål som vi har är realistiska och möjliga att uppfylla, och dem ska vi också arbeta för.

Anförande nr 174

Nanna Wikholm (S): Det var roligt att ägna en stor del av eftermiddagen åt att diskutera det här programmet, och det var roligt att Hans har läst så noga vad vi har skrivit i de olika förslagen – det är verkligen kul.

Men jag blir lite ledsen över flera av kommentarerna om att det är farligt med för höga målsättningar på klimatområdet, när vi vet att vi behöver göra så mycket mer och när vi vet att en av de stora käpphästarna i Durban är det som ändå kallas i-världens inte tillräckliga ambitioner.

Då känns det lite tråkigt att säga att vi måste vara realistiska. Det handlar ju om en global utmaning, där vi alla måste komma samman. Då måste i-världen gå före med tydliga mål.

Därför tycker vi att det är viktigt att vi utreder vad som är en rimlig målsättning på vår lokala nivå. Då undrar jag också en annan sak. Det finns en annan skrivning i vår text som är kopplad till det här. Den handlar om att vi tror att vi har större Omöjligheter att genomföra ett bra miljöarbete i en direktvald Stockholmsregion. Det kopplar till det du sade om vår text. Vad tycker du om det, Hans?

Anförande nr 175

Hans Lindqvist (C): Det sista först, om en direktvald Stockholmsregion: Det är ingen hemlighet att Centerpartiet och många med oss driver på för att få ett regionparlament med större kraft och större möjligheter att ta beslut som i bästa mening verkligen handlar om det som Nanna refererade till, att kunna fatta gemensamma beslut i en större region. Det handlar om trafiken, jobben, klimatutsläppen och kommunerna. Det tycker jag verkligen. Det ställer vi oss bakom till hundra procent.

Sedan glömde jag exakt vad du sade i din första fråga. Men du sade något om att vi säger att det är farligt med höga mål. Nej, verkligen inte – det är inte farligt på något sätt. Och i verkligheten gör vi faktiskt mer än de höga målen som anges från er. Jag tycker att man ska se upp till det och försöka få igenom de målen så mycket vi kan gemensamt.

Vi har ett stort arbete framför oss. Det här programmet går till 2016. Vi ska se till att programmet blir verklighet, och det kommer vi i Alliansen att jobba för. Jag hör på svaren att även ni kommer att göra det.

Anförande nr 176

Cecilia Obermüller (MP): Ordförande, ledamöter, åhörare! Den för miljön bästa energin är den energi som inte används. Alliansens förslag för minskning av energianvändningen åren 2011–2016 avseende värme, el och transporter är bara 10 procent. Här har Miljöpartiet en högre ambitionsnivå. Vi höjer siffran till 20 procents besparingar.

Ett sätt att bidra till att uppnå detta mål – Hans Lindqvist efterlyste ju sådana verktyg – är att uppdraga åt landstingsdirektören att ta fram en plan för utbyggnad av förnybar fastighetsnära energi och utreda de ekonomiska konsekvenserna samt möjligheten att bygga vindkraftverk i egen regi.

Här finns goda exempel från andra landstinget i Sverige som är på gång med ett sådant arbete: Gävleborg, Jämtland och Kalmar. Om vi vill ligga i framkant och vara ett föredöme är det dags att så att säga sätta snurr på arbetet.

Klimatfrågan är en ödesfråga. Landisarna på Grönland ger vika nu. Avsaknaden av havsisar i Alaska leder till massdöd bland sälungar – det stod nyligen i Aftonbladet. Men förhandlingarna i Durban är det få som har stora förhoppningar kring.

Länder, företag, regioner – vi i landstinget kan gå före. Därför vill vi att andelen förnybar energi till år 2020 ska vara 100 procent för uppvärmning, kylning och el till lokaler där landstingsfinansierade verksamheter bedrivs.

Vi behöver konkreta och skärpta mål när det gäller klimatpåverkande gaser. Miljöpartiet föreslår och begär därför att landstinget via den regionala planeringen ska verka för att mängden koldioxidekvivalenter per länsinneväsnare och år ska ha minskat till 3,0 ton år 2016.

Egentligen vet vi alla att detta inte räcker. Miljöpartiet föreslår även att system införs för att mäta klimatpåverkan av den totala konsumtionen i Stockholmsregionen. Det är bråttom nu.

Bifall till Miljöpartiets förslag och reservation i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 177

Anders Ekegren (FP): Ordförande, landstingsfullmäktige! Nu ska vi ta ställning till landstingets miljöprogram de kommande fyra åren. Det är det sjätte miljöprogrammet som vi ska ta ställning till.

När jag hamnade i miljö- och skärgårdsberedningen och skulle diskutera det här miljöprogrammet måste jag säga att jag blev väldigt imponerad av landstingets miljöarbete.

Jag tycker att programmet är mycket koncist, på det sättet att man fokuserar på klimateffektivitet, resurseffektivitet och hälsofrågor. Jag läste igenom programmet när vi jobbade med det och får säga att det är väldigt strukturerat, fokuserat och genomtänkt. Det har klara miljöambitioner. Man jobbar också väldigt mycket med mätbara mål.

Det som är särskilt viktigt är själva uppföljningen. Det är mycket tydligt kopplat till upphandling, med tydliga ägardirektiv till bolagen men också med tydliga direktiv till de förvaltningar som ska jobba med de här frågorna.

Tittar man lite tillbaka i tiden får man säga att arbetet hittills har varit mycket framgångsrikt. Man har jobbat med utbyggnad av kollektivtrafiken, övergång till förnybara bränslen, destruktion av lustgas, minimering av läkemedlens miljöpåverkan och utfasning av farliga kemikalier.

I programmet finns det några särskilt intressanta områden. Ett är att landstinget ska öka ambitionerna när det gäller insamling av matavfall för att få fram fordonsgas. Det känns härligt att vissa delar av landstinget tar fram matavfallet, någon gör fordonsgas av det, och så använder man det i SL:s bussar. På det sättet får vi någon form av ett eget återvinningssystem.

Det är ett område där det händer väldigt mycket, inte bara inom landstinget, utan Stockholms läns kommuner, som har legat dåligt till på det här området, har faktiskt under de senaste två åren satt väldig fart. Därför är det roligt att landstinget blir en aktiv part i det arbetet.

Att sätta upp procentsiffror är väldigt svårt. Det finns krav att man vid nyproduktion ska ha 30 procent lägre energianvändning än Boverkets byggregler vid nyproduktion. Det är ungefär 5 procent mer än vad som gäller för *green building* beträffande kontorshus, så det är en bra målsättning.

Sedan visar detta svårigheten när man pratar tidsperspektiv, för det händer väldigt mycket inom byggsektorn. Jag har på andra håll kunnat följa vad som händer med Nya Karolinska Solna, där man har tio personer som jobbar bara med miljöfrågor för att få fram en mycket bra, miljövänlig produkt.

Jag tror att vi nog kommer att klara det målet med råge under mandatperioden.

Jag tycker också att det är väldigt bra att landstinget jobbar aktivt med att öka andelen förnybart, både till transporter och till uppvärmning. Det finns en hel del att göra på det området.

En annan sak som har varit en stor diskussion under dagens landstingsfullmäktige är bibehållen kollektivtrafikandel. Det kan låta väldigt passivt, men det är faktiskt ganska ambitiöst, med den snabba tillväxt som vi har i regionen.

Hade det varit så att vi hade klarat bostadsbyggandet genom att Stockholm och Solna-Sundbyberg hade byggt bostäder, då hade vi nog klarat målet. Men för att klara bostadsbyggandet måste vi också gå ut i regionen, och då får vi svårare att klara målen. Att bibehålla kollektivtrafikandelen är faktiskt ett mycket ambitiöst mål som kommer att kräva mycket jobb.

Det är givetvis också bra med de tydliga direktiven till bolag och förvaltningar. Jag gillar detta med krav i upphandlingar och uppföljningar av det. Jag tror att man i landstinget har kommit långt med detta.

Jag har egentligen bara två saker som jag vill skicka med. Det är ett väldigt bra miljöarbete som sker inom landstinget, men landstinget måste bli mycket bättre på att informera om detta. Det görs mycket bra, men förutom de bussar som går på fordonsgas som man ser är det inte alltid man som vanlig medborgare ser arbetet. Där finns det något att göra.

Jag tycker att arbetet är så bra att det skulle kunna bli ett bra föredöme för många kommuner i Stockholms län.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 178

Mikael Freimuth (M): Fru ordförande, ledamöter! Mycket är sagt under de snart två timmar som har gått sedan landstingsrådet Gustav Andersson på ett förtjänstfullt sätt presenterade det miljöpolitiska programmet för åren 2012–2016. Jag ska därför inte upprepa vad som tidigare har sagts utan hålla mig kort.

Programmet är, som har sagts från flera, mycket ambitiöst och har mycket tydliga miljömål. Vad som är glädjande när man lyssnar på debatten är att så gott som alla partier tycker att programmet i stort sett är bra.

Men som vanligt, eftersom det ingår i regelverket, skiljer sig ambitionsnivåerna på olika områden. Skillnaderna har framgått av debatten. Då ställer man sig frågan: Vad är mest realistiskt? Vad är mest trovärdigt? Det är väl egentligen det som är skillnaden.

Som ni vet är detta det sjätte programmet som vi presenterar, och det lär väl inte bli det sista.

Jag tänker inte upprepa vad som tidigare har sagts utan kan konstatera att landstingets miljöarbete, som har pågått i 20–25 år, har utvecklats i en mycket positiv riktning under åren. Det har blivit väldigt mycket mer konkret, och det ställer också tydligare mål för verksamheten.

Det vi behandlar i dag är miljöprogram nummer 6. Som jag sade tidigare lär det inte vara det sista miljöprogrammet i landstingets historia. Det är ett väldigt tydligt, stort steg framåt för att nå långsiktigt resultat på ett som jag tycker realistiskt och trovärdigt sätt och på en nivå som jag tycker att vi kan försvara.

Programmet visar även vägen för hur vi ska uppnå den vision som finns inledningsvis i programmet.

Sammantaget tycker jag, som andra från Alliansen, att det är ett mycket bra program, välvägt på olika sätt. Därmed vill jag också yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 179

Anna Sehlín (V): Fru ordförande, ledamöter! Jag ska inte heller upprepa vad som har sagts under debatten. Vänsterpartiet ställer sig i stora drag bakom det miljöpolitiska programmet. Men vi har några synpunkter.

Det känns lite som om de grundläggande strukturerna för miljöprogrammet vacklar lite. Det handlar återigen om kollektivtrafikandelen. Om man inte har ambitionen att kollektivtrafikandelen ska öka kan man bygga spårvägar in absurdum. Vi kan ha spårvägar härs och tvärs, och resandet kan fortsätta öka. Men det kommer att fortsätta öka på den andra sidan också. Folk kommer att fortsätta åka bil.

Så länge vi inte har ambitionen att kollektivtrafikandelen ska öka och att biltrafikandelen ska minska spelar det ingen roll hur vi formulerar våra mål om utbyggd kollektivtrafik.

Det är trångt i kollektivtrafiken också. Det skulle vara intressant och spännande att se fler övergångar från kollektivtrafik till exempelvis cykel för att minska utrymmesproblemen. Men framför allt kan vi se till att de totala resorna självklart ska minska, inte öka. Det är inget självändamål att resorna ska öka, även om de sker kollektivt.

Vänsterpartiet vill se att man i den regionala planeringsprocessen försöker bygga en tät och energieffektiv, ytsnål och funktionsintegrerad stad där saker som människor behöver finns nära och där man kan ta sig genom cykel, med en promenad eller med kollektivtrafik dit man ska, så att man inte behöver resa kors och tvärs över länet.

RUFS är inte beslutsfattande på det sättet, så om vi skriver in i det miljöpolitiska programmet att vi vill ha en tät, energisnål och resurseffektiv region, då kan vi sträva efter det. Men om vi inte skriver in det är det lätt att glömma bort och bara hänvisa till att det står i RUFS men inte beakta det när vi beslutar om viktiga frågor.

En annan sak som vi gärna skulle vilja ha in i programmet handlar om matens klimatpåverkan. Vi har yrkat att andelen ekologisk mat ska vara 40 procent i landstingsdrivna verksamheter. Men det blir ju inte automatiskt så att bara för att det är ekologiskt minskar matens klimatpåverkan. Men i produktionen av ekologisk mat använder man i mycket mindre grad fossildrivna maskiner. Den produktionen är till viss del mindre resurskrävande.

Vi vill alltså se en ökad andel ekologisk mat. Just detta att föra upp matens klimatpåverkan genom en sådan skrivning i miljöprogrammet tror vi är viktig.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation.

Anförande nr 180

Landstingsrådet Andersson (C): Nu börjar kanske debatten närma sig sitt slut, så jag tänkte ta tillfället i akt att komplettera mitt inledningsanförande och även tacka för debatten.

Men först vill jag instämma i det som många har sagt och tacka landstingets förvaltning, särskilt vår miljöavdelning, men också de miljöarbetare som finns ute på våra sjukhus och i kollektivtrafiken och som i den unikt breda process som har kännetecknet framtagandet av miljöprogrammet har varit delaktiga på olika sätt, de miljöhjältar som Raymond Wigg nämnde tidigare.

Jag vill också tacka majoriteten och oppositionen, alltså oss politiker. Det har även för oss varit en ovanligt lång och grundlig process med miljöprogrammet. Vi har haft seminarieverksamhet och flera omgångar när material har kommit för ställningstagande till landstingsstyrelsen eller till landstingsfullmäktige. Nu står vi med slutresultatet, fast inte riktigt, för vi ska faktiskt längre fram ta ställning till ett precisionsdokument också.

Om man lyssnar på debatten tror jag man kan se att processen har stimulerat idéarbetet inom miljöfrågorna i alla partier. Bland oppositionens tilläggsförslag – även om vi inte föreslår bifall till alla förslag – finns det där också frön till nyheter som kan komma att prägla kommande miljöprogram, även om väldigt mycket av det också har täckning i de mål som finns i det miljöprogram som vi nu lägger fram.

Det finns några frågor som vi har diskuterat här, som kollektivtrafikandelen. Vi tycker att det är ett tufft mål att till 2016 klara av att öka kollektivtrafikandelen. Vi vågar inte precisera ett procenttal för det i dagens läge. Men jag kan försäkra alla här om att jag kommer att bli överlycklig för varje procentandel som resandet ökar.

När det gäller medlen ser vi i debatten att det från olika håll kanske finns en växande samsyn om hur vi måste använda olika verktyg för att jobba med kollektivtrafikresandet.

Cykeltrafiken är naturligtvis också viktig att utveckla. Det är inte önskvärt att kollektivtrafikresandet ökar på bekostnad av cykel eller gång, utan det är biltrafiken som vi vill komma åt.

Vi har frågan om hur man ska förhålla sig till förslag om högre procentsatser och annat. Jag skulle vilja säga att vårt miljöprogram präglas av progressiv realism. Varför är det då viktigt att vara progressivt realistiskt? Jo, om vi har mål som vi uppnår, då blir målen på riktigt. Då respekteras de i organisationen och leder till att andra vill följa efter. Jobbar vi på ett bra sätt får vi också kostnadseffektiva lösningar som andra vill ta efter.

Därför är detta en bra avvägning som ändå, om vi genomför den, väldigt tydligt visar att världen kan klara miljöutmaningar.

Anförande nr 181

Peter Laine(V): Jag ska börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation, så att jag inte glömmer det.

Jag kan se fyra brister i programmet. Det gäller framför allt hur man implementerar miljömålen i till exempel upphandlingar och framför allt gällande avtal och vårdavtal. Man måste omförhandla de avtalen. Bara det är en gigantisk apparat, vad jag förstår. Det var den första punkten där jag ser en brist.

Den andra gäller att en förutsättning för att lyckas med det föreslagna miljöprogrammet är att det finns en central organisation med expertis inom miljö och hållbarhet som leder, styr och koordinerar arbetet. Det kommer att finnas ett stort behov av till exempel anpassade utbildningar för olika personalgrupper och behov av att samordna insatser för att effektivisera genomförandet. Utbildningsinsatser, information och expertis inom miljöområdet finns inte med i programmet. Den centrala organisationen måste till.

Bland remissinstanserna ser jag till exempel företagshälsovården. 75 procent av deras lokaler ligger utanför Locum, och dem kan vi inte bestämma över. Hur gör vi då, med miljömålen för dem? Då måste de alltså revideras och verklighetsförankras, efter hur deras verklighet ser ut.

Sist men inte minst tycker jag att det var lite skämmigt att SL vill ha undantag från miljömålen. Man säger att "målet gäller fristående byggnader med traditionell kontors- och affärsverksamhet och alltså inte SL:s depåbyggnader och liknande installationer." Sedan hänvisar man till Boverkets byggregler. Vi tar väl inte hänsyn till Boverkets byggregler, utan vi sätter egna regler som är betydligt strängare än Boverkets regler.

Man måste se till att SL följer detta till punkt och pricka och inte gör något avsteg.

Anförande nr 182

Lennart Nilsson (FP): Av de 30 miljömål som vi har konkretiserat har debatten egentligen handlat om tre. De 27 andra verkar vi rörande överens om, vilket är otroligt trevligt.

Jag tänkte diskutera bara ett av dem, det som kanske har diskuterats mest: kollektivtrafikandelen. Egentligen borde det handla om att bilandelen inte ska öka. Folkpartiet vill ju helst, precis som många andra, att så många som möjligt cyklar i stället för att åka bil.

Så sent som förra året antog vi i den här församlingen RUFSS 2010, en regional utvecklingsplan som i alla de utvecklingsalternativ som redovisades pekade på en högre andel biltrafik.

Det är en utveckling som vi har sett under lång tid och i stort sett i alla regioner i världen, vilket beror på flera faktorer, bland annat den ekonomiska utvecklingen, som har gjort att fler människor har tillgång till bil. Men för vår del handlar det i första hand om förändringar i arbetslivet som gör det svårare för allt fler människor att sitta still på samma plats under en hel arbetsdag.

Det är också så att många människor, inte minst i våra egna verksamheter, inte alltid har möjlighet att välja var de vill bo och var de vill arbeta och kanske inte ens vilka tider på dygnet som de vill göra det. De människorna är också ofta bilberoende.

I miljöprogrammet har vi ambitionen att bryta denna utveckling. Vi säger nej till den framtid som RUFSS har målat upp, eftersom vi inser att den utvecklingen inte kan fortsätta. Vi har som mål att biltrafikens andel av de totala resorna inte ska öka, vi vill att fler människor ska välja att åka kollektivt, och vi vill att ännu fler människor väljer att cykla och gå när så är möjligt.

Detta är kanske det allra mest ambitiösa och tuffa av alla de 30 mål som vi har satt upp i miljöprogrammet, och det kommer att kräva starkt fokus från allas sida för att genomföra det.

Det finns tendenser som gör mig hoppfull. Det är mycket lättare att sitta och uppdatera sin Facebookstatus, onlineshoppa eller till och med arbeta i spårvagnen än det är i bilkö. Vi ser också att allt fler unga, välutbildade människor oftare väljer cykel och kollektivtrafik i stället för bil, även om de har möjlighet att åka bil.

För att uppnå detta tror jag det är viktigt att satsa på utbyggnad av kollektivtrafiken, som flera har varit inne på. Men jag tycker också att vi ska se på trängselavgifter. Jag älskar trängselavgifter, för det är en marknadsekonomisk mekanism som är alldeles fantastisk. Det kommer att krävas en utveckling av det framöver.

Om vi uppnår detta mål med en konstant bilandel trots en ökad befolkning tycker jag att vi alla här inne år 2016 eller 2017, när detta redovisas, kommer att ha anledning att bada i ekologiskt närproducerad champagne allihop, för det är ett ambitiöst mål, och jag hoppas att vi kan uppnå det.

Anförande nr 183

Landstingsrådet Wig (MP): Fru ordförande! Jag försökte i mitt inledningsanförande tala om ett av de mål som vi har debatterat väldigt lite. Det har varit uppe väldigt många trafikpolitiker och miljöpolitiker, men var är hälso- och sjukvårdspolitikerna i debatten?

Förvaltningen har gjort ett nytt grepp i det nya miljöprogrammet – som jag kallar Miljö Steg 6, för det tycker jag är ett fantastiskt namn som redan är insålt – som de kallar hälsofrämjande miljöarbete.

Där tar de upp ett flertal faktorer, som att minska hälsorisker och miljörisker med kemiska produkter och varor, att minska miljörisker med läkemedel, att minska utsläpp av luftföroreningar, att öka mängden ekologiska livsmedel – där vi har en högre ambitionsnivå som vi delar med den blågröna Alliansen i till exempel Region Skåne och som inte är helt realistisk, om inte de är det – och att verka för en god livsmiljö.

Men man har glömt bort något. Apropos att bada i champagne finns det något som heter badsårsfeber, som man vanligtvis får vid Medelhavet eller när man badar i Afrika eller Asien. Men den finns nu i Sverige. Det finns också något som heter denguefeber som har nått Sverige, framför allt sommartid. Den drabbar framför allt människor med nedsatt immunförsvar, äldre människor och så vidare.

Därför tror jag att vi får anledning att återkomma till det målområde som vi tyckte borde läggas in under hälsofrämjande miljöarbete, det vill säga att öka kunskapsnivån inom hälso- och sjukvården så att i alla fall hälften av personalen år 2016 har kännedom och kunskap när det kommer in människor med symtom som man inte känner igen.

Dessutom tycker vi att sjukhusen måste förbereda sig med reservvatten, luftkonditionering och annat för värmeböljor. Vi behöver säkert fler kommunala lokaler. Lennart i Nacka får jobba för att ta hand om de äldre som kanske till och med dör, som man gör i dag nere i Frankrike och Grekland under värmeböljor. De kanske inte badar i champagne. De har lite svårt att andas, och hjärtat slutar slå.

Jag tror att vi får anledning att återkomma till vissa frågor.

Jag läste i Läkartidning för bara två veckor sedan om något som hette "Chagas' sjukdom", som nu också har kommit till Sverige. Vem vet vad det är? Det behövs ett klart kunskapslyft inom hälso- och sjukvården vad gäller klimatförändringarna.

Anförande nr 184

Lennart Nilsson (FP): Raymond! Självklart kommer klimatförändringar att betyda ett nytt panorama vad gäller smittsamma sjukdomar framöver också i Sverige. Men det är inte fullt så dramatiskt som du säger.

Denguefeber förekommer inte i Sverige. Vi hade ett utbrott för tre år sedan i Italien –det sprids via tigermyggor. Man beräknar att det ungefär år 2050 kommer att finnas en möjlighet till spridning upp till Tyskland och Storbritannien någonstans. Däremot kommer det kanske så småningom andra sjukdomspanoraman till Sverige, om 30 eller 40 år.

Vi måste förbereda vår sjukvård på att det kan komma andra panoraman på grund av klimatförändringarna. Men fullt så dramatiskt är det inte.

Anförande nr 185

Landstingsrådet Wig (MP): Ordförande, Lennart! Det kan hända att min tunga vricker sig i de svåra orden.

Min källa är Elisabet Lindgren på Karolinska Institutet, som dessutom skrev avsnittet om klimatförändringarnas hälso- och sjukvårdskonsekvenser i Klimat- och sårbarhetsutredningen. Hon jobbar nu på miljömedicin på Karolinska Institutet med den här frågan.

Beträffande Läkartidningen får jag kolla, om de har fel i att de tropiska sjukdomarna redan är här.

Det är de källor som jag har.

Anförande nr 186

Lennart Nilsson (FP): Raymond! Vi kanske inte ska diskutera i den här församlingen vilka källor vi har utan kan ta det off-line, som det heter.

Vi kan skilja lite mellan det som är lokal spridning och det som är importerade fall. Man vi tar det off-line, tycker jag.

Anförande nr 187

Hans Lindqvist (C): Fru ordförande! Vi närmar oss slutet på debatten. Till Raymond och andra vill jag säga: I dag är genomsnittet 3 procent ekologisk mat i landet. Om alla gjorde lika mycket som vi föreslår i det här programmet skulle andelen ekologisk mat tiodubblas. Jag tycker att det är en bra ambition.

Till programarbetet och processen vill jag säga en sak. Den har fått mycket beröm, och den ska ha mycket beröm, för det har varit ett väldigt gediget programarbete, som många har sagt.

Jag har bara funderat över en sak. Varför har vi inte sänt programmet på remiss till kommunerna? Många kommuner är beroende av landstinget, inte minst när det gäller de två huvudområdena sjukvård och trafik. Nu har jag sagt det. Vi kan göra det nästa gång.

Till dem som ansåg att miljöarbetet ska ligga på högsta politiska ledningsnivå: Ja, det är klart att det ska göra det. Det gör det redan, Raymond och miljöpartisterna!

Alliansen har inrättat miljö- och skärgårdsroteln, tillsatt ett landstingsråd i den högsta politiska ledningen med ansvar för dessa frågor – han sitter där och har drivit arbetet med miljöprogrammet, som har fått så mycket beröm – och infört en beredning där miljö- och klimatarbetet samordnas. Vad är det om inte att detta ligger på högsta politiska nivå?

Till slut, fru ordförande, några nya saker, kanske lite utanför programmet men ändå.

Det allra bästa tycker jag är cykeln, om man kan införa cykling och cykelbanor och se till att det öppnas vägutrymme för det. I Paris finns det ett förslag som redan är verklighet. Det är 20 000 lånecyklar på 1 200 stationer. Miljöborgarrådet Per Ankersjö ligger på för det, tillsammans med andra i Stockholm.

Beträffande maten: Det finns många ställen i världen, bland annat ett i Vancouver, som driver mer av stadsmiljöodlingar. Tydligt finns det de som tycker att sjukhusen ska odla sin egen mat i närheten av sjukhusen för att slippa transporter.

Lånebilar – det blir Paris igen: I går invigde man i Paris ett system med lånebilar, där man på 5 000 platser kan låna 1 740 bilar från en dag upp till en vecka, en månad eller ett år. Det har visat sig att den egna bilen har minskat kraftigt tack vare detta system. Det är något nytt. Det är framtiden. Ni vet ju att jag gillar framtiden. Det kommer så småningom.

Ni trodde väl inte att jag skulle stå här i talarstolen utan att nämna något om spårbilar. Nu ska jag göra det också. Det växer över hela världen. Fredrik Saweståhl tog ett exempel. USA, Kina, Sydkorea, Arabemiraten och Heathrow är några exempel. Tio kommuner i Stockholms län, inte minst några som är nära oss – Sigtuna, Upplands Väsby med flera – driver på för att få till stånd modern, miljövänlig transportteknik.

Det är några exempel som kan göra framtiden med vårt miljöprogram positivt.

Jag tackar för en bra debatt och yrkar bifall till ett bra programförslag.

Anförande nr 188

Landstingsrådet W i g g (MP): Fru ordförande! Så lätt kommer du inte undan, Hasse! Det blir ett replikskifte här.

Jag kan bara säga: avskedad miljödirektör eller rättare sagt en som har gått i pension och en tjänst som inte har blivit återbesatt, förslag på att splittra miljöavdelningen som inte blev förverkligat, vilket vi tackar för, en tillförordnad miljöchef och att vi fortfarande lever i osäkerhet om det fortsatta miljöarbetet – det är väl inte så proaktivt, tycker jag.

Fortfarande finns det ingen samlad hållbarhetsredovisning. Man ålägger bolagen och förvaltningarna att göra det. Men man samlar inte hållbarhetsarbetet vad gäller alla ekologiska, ekonomiska och sociala aspekter på högsta koncernnivå. Det är en brist.

Sedan, Hasse: Varför jämför du dig med de sämsta när det gäller maten? Du brukar ju på produktionsutskottet säga att vi ska ha det bästa vad gäller maten och ha ekologisk mat långt utöver vad alla andra har. Men här jämför du dig med det lägsta rikssnittet på 3 procent!

Miljöpartiet vill jämföra oss med de bästa. Vi vill vara i täten i miljöarbetet. Vi vill vara lika framgångsrika som Region Skåne år 2006 vad gäller målet för ekologisk mat: 50 procent.

Anförande nr 189

Hans Lindqvist (C): Fru ordförande! Vi behöver kanske inte ta upp procentsiffrorna en gång till, om det är 30 eller 40 procent. Inriktningen är att vi ska tiodubbla vår användning av ekologisk mat i landstinget och i den här regionen, hoppas vi, jämfört med det genomsnitt som finns i dag. Det är väl inte att jämföra med de sämsta, utan det är att jämföra med verkligheten!

Vi har egentligen inte olika uppfattningar. Det är självklart att ambitionen är högre hos oppositionen än hos majoriteten. Så skulle det också ha varit om jag hade suttit i andra ändan.

Men nu tackar jag igen för en bra debatt och yrkar bifall till ett bra program.

Anförande nr 190

Landstingsrådet **Wigg** (MP): Hur får du en ökning från 25 till 30 procent att bli en tiodubbling? Jag blir nästan orolig för vår ekonomiska framtid!

Anförande nr 191

Hans Lindqvist (C): Så här är det: Det är i dag 3 procent i genomsnitt i landet som har ekologisk odling. Om vi ökar det till 25 eller 30 procent eller därkring, så vad blir 3 gånger 10?

Anförande nr 192

Nanna Wikholm (S): Jag vill också tacka för en bra debatt, ett bra underlag och ett bra strukturerat miljöprogram, fast det kanske är lite låga ambitioner ibland.

Det känns roligt att vi alla verkar samlas kring att vi tror att man kan driva utveckling genom att driva miljöarbete framåtsyftande. Två av de mål vi har – som finns med som tillägg och har funnits med i programmet tidigare men har fallit bort – handlar just om det.

En av de delar där Sverige har legat i framkant handlar om hur man ser hela, hållbara system, hur man – vilket vi har lyckats med här i Stockholm – får biogaser från våra avloppsreningsverk och reningen där att finnas i våra bussar, så att man dessutom kan få renare luft i staden.

Beträffande det helhetskonceptet tittar man mycket på Sverige. Där tar det här programmet vissa steg, genom att man börjar samla in matavfall. Men jag tycker att skrivningarna är lite luddiga i kanten. När vi ska använda bara RME får vi inte in det i bussarna riktigt så mycket som jag skulle vilja. Där skulle vi kunna bli ännu bättre i fråga om helhetssynen.

En annan del där vi skulle kunna vara mer i framkant – som också fanns med i programmet tidigare men har fallit bort någonstans i den politiska processen – handlar om att vi skulle kunna driva på för förnybar energiproduktionen i våra egna anläggningar. Det vill Locum och förvaltningen för Nya Karolinska Solna, men SL tycker inte så, av någon anledning som jag inte riktigt förstår och känner till. Sätt in ett sådant mål, så visar vi framfötterna och visar att vi är progressiva!

Det största problemet är kollektivtrafikandelen. Ni har varit inne på att det är ett så offensivt mål. Då läser jag i SL:s svar, som finns i handlingarna, om detta mål om bibehållen marknadsandel:

”I Trafikplan 2020 och i det pågående arbetet med Genomförandestrategi för RUFSS har SL prognostiserat ungefär lika stor resandeutveckling som befolkningstillväxt vilket i så fall resulterar i en bibehållen marknadsandel inom den föreslagna investeringsvolymen till år 2020. Den föreslagna målbeskrivningen kan accepteras.”

Det är alltså liggande planer som ger det ni tycker är ett offensivt och tydligt mål, det man brukar kalla *business as usual* när man tittar på klimatarbete.

Jag tycker inte att det ska vara så att det är SL:s tjänstemän som säger att det här målet kan accepteras, utan jag tycker att det är vi i den här församlingen som ska ta ett grepp om hållbar utveckling och säga: Ni ska arbeta för ökad marknadsandel!

Därför föreslår vi som första och viktigaste punkt: "Landstingets enskilt viktigaste miljöinsats är att öka kollektivtrafikens andel av resandet i Stockholmsregionen. Därför måste ett tydligt och mätbart mål om ökade kollektivtrafikandelar arbetas in i programmet."

Jag yrkar bifall till det och resten av vårt förslag i landstingsstyrelsen.

§ 228 Motion 2011:2 av Yvonne Blombäck m.fl. (MP) om utökning av Citybike i hela länet (förslag 85)

Anförande nr 193

Yvonne Blombäck (MP): Ordförande, åhörare, ledamöter! Det har varit en otroligt intressant och givande debatt om miljöprogrammet. Hans Lindqvist var uppe i talarstolen och pratade om cykling. Då förväntar jag mig absolut att du yrkar bifall till vår fantastiska motion, som just handlar om att förbättra förutsättningar för att kunna cykla i hela länet.

Det Alliansen säger i sitt svar är att motionen ska anses besvarad. Jag måste säga att jag har mycket svårt att se hur motionen ska kunna vara besvarad, med tanke på att jag hittills inte har sett några som helst lånecykelsystem utanför tullarna. Jag vet att jag har hört att det ska ut till Nacka, som något slags pilotverksamhet, men jag har inte hört att det är på gång på några andra ställen, inte ens i min egen kommun, fast jag vet att kommunledningen där är väldigt positiv och verkligen bönar och ber om att få ut Citybike, för att kunna använda cykling.

Varför tycker jag och mina kamrater i Miljöpartiet att just detta lånecykelsystem är så värdefullt? Jag har provat, och jag vet att ni från Alliansen har pratat mycket om hur viktigt det är att kunna kombinera cykel och kollektivtrafik. Men det är fullständigt omöjligt för oss som bor utanför spårsystemet och har bara bussar att kunna ta med sig cykeln ombord på bussen eller ens kunna hänga en cykel på bussen i anslutning till resan.

Vi har väldigt krångliga vägar. Staten äger mycket av vägarna, så det finns inte alltid förutsättningar för en kommun att bygga cykelvägar, även om kommunen skulle vilja göra säkra sådana. Det är väldigt krångligt för kommunerna ute i länet att erbjuda sina invånare bra förutsättningar att kunna dela på cykeln och ibland åka kollektivt.

Detta är ett ypperligt sätt att med SL-kortet kunna hyra en cykel, ta cykel en bit, ta kollektivtrafiken en bit och så fortsätta med cykel. Det är egentligen bara att yrka bifall till motionen.

Jag minns när motionen var uppe i trafiknämnden. Jag har läst många yttranden över motioner. Det här är så nära bifall från SL och förvaltningen som man kan komma. Det sade jag redan när vi hade motionen uppe. Jag kan inte förstå varför vi inte kan vara eniga om att detta är alldeles utmärkt.

Jag yrkar ett gemensamt bifall, så att vi får i gång detta överallt och inte bara på några få platser. Var tydliga! Detta är en jätteviktig markering, med tanke på klimatet och allt annat som vi har framför oss.

Ni som sitter i majoritet även i Stockholm har sagt att det var jätteroligt att Stockholm gick ut i medierna och sade att det är otroligt viktigt att erbjuda förutsättningar för cyklister i staden.

Tänk om man då skulle kunna erbjuda människor att redan utanför staden kunna ha en del av resan i form av cykel. Då skulle vi bli av med otroligt mycket bilism som inte skulle behövas finnas där.

Yrka bifall! Håll med oss! Vi gör det.

Anförande nr 194

Gunilla Roxby Cromvall (V): Folkpartiet har pratat varmt om cykling för inte alltför länge sedan. Nu får ni gärna komma upp igen och yrka bifall till den här motionen, där Vänsterpartiet har lyft upp en viktig fråga.

Det Folkpartiet pratade om var att cykling var så otroligt bra för hälsan – nu tittar jag på dig, Stella, så kanske du kommer upp – för dem som kan cykla. Men det är stora hinder att cykla i Stockholmtrafiken i dag. Vi vet att antalet cyklister ökas kraftigt.

Jag har tjatat i trafiknämnden om cykelparkeringar. De räcker inte till. Vid Telefonplan, en tunnelbanehallplats för mig, har de byggt ut cykelparkeringarna till ett 20–30 platser, men det står över 100 cyklar där, så vi snubblar på dem när vi går av bussen.

Det är klart att det är jättestressigt med folk som kan cykla till busshållplatsen. Därför tycker jag att det är så bra att titta på detta. Skulle cykelentreprenörerna kunna tillhandahålla de här väderskydden? Många cyklar till hållplatsen, ofta en busshållplats och ibland en tunnelbanehallplats.

Jag har roat mig med att räkna cyklar vid Älvsjö station. Där finns det 500 cyklar. Man håller på att bygga ut, men det kommer inte alls att räcka.

Man kan ta cykeln första delen, men sedan kommer man in till staden, till Södertälje Centrum, Gustavsbergs centrum eller någon annan knutpunkt. Men där finns inga hyrcyklar.

Vi som håller på med kollektivtrafiken vet att det kommer att dröja mycket länge innan det finns plats för cyklar på tunnelbanan. Men detta gör ändå att folk kan cykla från sitt hem till sin busshållplats, och sedan åker man kollektivtrafiken och kan kanske cykla vid den knutpunkt man kom till.

Bifall till denna utmärkta motion!

Anförande nr 195

Anna Sehlín (V): För vänsterpartiets del yrkar jag bifall till motionen. Vi tycker att det är en mycket bra idé att utöka Stockholm Citybike till hela länet.

Jag vill bara lägga in en liten brasklapp: Det man har misslyckats lite med i Stockholms stad är att man har byggt ut ett system som är lite för tunt. Det är lite för få cyklar och lite för få stationer, så att det verkligen ska få genomslag.

Skulle vi införa det här i Stockholms läns landsting tycker jag att vi ska satsa stort. Det finns väldigt många kollektivtrafikknutpunkter och stationer där cyklarna skulle vara utmärkta som komplement till en kollektivtrafikresa eller bara som en enskild cykelresa.

Vi måste se lite på det som flera har varit inne på: Paris, Lyon och Bryssel, där man har satsat och tagit rejäla tag. I Paris är det som sagt 20 000 cyklar och 1 200 stationer. I Lyon är man uppe i 340 stationer.

Det måste bli stort på en gång, så att det syns och så att det fungerar, så att det alltid finns en cykel och alltid finns möjlighet att ställa tillbaka cykeln.

Bifall till motionen!

Anförande nr 196

Landstingsrådet Wenerholm (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Vi är rörande överens om vilken riktning vi vill se och vilken utsträckning vi vill se. Sedan gäller hur man formulerar sig. Där finns det lite olika syn på detta och hur verkligheten ser ut.

Det låncykelsystem som ni beskriver från andra städer i Europa har jag tittat på. Jag har cyklat i Paris. Det är en helt fantastisk upplevelse, precis som jag har använt låncykelsystemet i Stockholm bekvämt under de två senaste åren.

Det är ett smartare sätt för mig än att försöka ha min egen cykel på rätt ställe vid rätt tidpunkt och kombinera det med kollektivtrafikresandet. Det gör att hela möjligheten att förflytta sig blir helt annorlunda än vad den har varit innan.

Det ni föreslår i motionen från Miljöpartiets sida och som Vänsterpartiet ställer sig bakom är att landstinget ska ta ett ökat ansvar för själva utvecklingen av systemet. Jag ser inte riktigt att vi kan göra det.

Vi kan bidra på vårt sätt, och det har ni delvis varit inne på. Det handlar om att vi kan se till att vårt SL Access-kort går att använda i systemet på ett smart och smidigt sätt. Det finns redan där.

Sedan handlar det om att det är ett antal platser där vi i så fall behöver ordna låncykelstationer. Det kan rimligen vara i närheten av stora kollektivtrafikknutpunkter. Men bekymret är att vi ofta inte disponerar marken och planeringen för den marken. Det är där som det har varit problem till exempel i Stockholms stad med att få fram ytterligare stationer.

Därför är det inte så enkelt som att bara bifalla motionen rakt av. Men vi ställer oss positiva till utvecklingen och idén i att cykeln har en bra del i en total funktion där vardagen ska fungera för människor.

Därför tycker jag att ni kan vara nöjda med vår utgångspunkt att vi inte tänker ta på oss ansvaret för det som är kommunalt ansvar: att hitta platserna och att ge tillstånd till att använda platserna eller gatu- eller trottoarutrymmet. Det kommer aldrig att kunna bli ett landstingsuppdrag.

Däremot kan vi som sagt bidra till att det kommer in så mycket som möjligt i vårt system och att vi gör som vi gör i dag, planerar tillsammans med kommunerna för våra knutpunkter, att det ska kunna finnas cyklar där.

Därför kan jag igen säga att jag är oerhört nöjd med den utveckling som vi har sett under den senaste tiden, där Stockholms stad signalerar en helt annan syn på hur vi ska disponera det gemensamma utrymmet för olika trafikslag, där cykeln givetvis kommer in, som ni har sett i dag i beskrivningen i medierna.

Detta kommer att påverka möjligheterna för allt fler att använda både sin egen cykel och låncyklar, eftersom det kommer att bli säkrare att cykla.

Den utveckling vi skulle vilja se är också att vi i allt fler kommuner i Stockholms län – precis som ni beskriver det i motionen – får se ett sådant här system. Då finns det olika intressenter som är intresserade av att bygga ut systemet.

Det är ett visst företag som bedriver verksamheten i Stockholm. I Paris är det ett helt annat. Det bygger ofta på att man betalar en liten slant själv. Man blir också delaktig i att köra runt med ett kommersiellt budskap som bidrar till att finansiera hela utbyggnaden. Det tycker jag inte är något felaktigt upplägg – snare tvärtom. På det sättet kan vi få in ytterligare medel för att kunna göra det möjligt med allt fler stationer för låncyklar.

Det är klart att det som beskrivs också i någon mening är att cykelparkeringar saknas i tillräcklig utsträckning. Det är en del i vår planläggning från SL:s sida, men också i kombination med kommunerna när det gäller de nya bytespunkterna och så vidare som vi utvecklar, att se till att det finns utrymme för såväl kollektivtrafik som för att parkera cyklar och ta sig med cykel till de olika bytespunkterna.

Nu går Stockholms stad hårt i bräschan för att se ta få fram en plan för hur vi ska ordna för kollektivtrafiken med separerade körfält, hur vi ska ordna för cyklisterna, hur vi ska ordna för gångtrafikanterna och hur vi ska ordna för distributions- och en allt mindre biltrafik. Det är något som kommer att få efterföljare i andra kommuner i Stockholms län, så att vi får till stånd en bättre planering för att kunna få fram såväl kollektivtrafik som anslutande cykeltrafik, cykelparkeringar och låncykelstationer.

Jag yrkar bifall till det förslag till yttrande som ligger, för jag är inte beredd att gå lika långt som motionärerna!

Anförande nr 197

Stella Fare (FP): Ordförande, fullmäktige! Det var ett väldigt fylligt svar som trafiklandstingsrådet gav nu på denna fråga. Jag behöver inte lägga ut texten så mycket om att det är kommunens ansvar att tillhandahålla gatumarken. Det är det som gör att det faller lite utanför landstingets område. Men självklart kan man ta upp det inom ramen för SATSA-projektet.

Jag vill bara tillägga att det vi behöver är ju en ordentlig analys av var det här kan vara lämpligt utanför tätorten Stockholm, eftersom låncykelprojektet på många sätt handlar om att det är praktiskt genomförbart där man har två punkter där man kan låsa fast sin cykel. Det är ju det som systemet bygger på i dag.

Låncykelsystemet är fiffigt på så vis att det tillhandahåller infrastrukturen för att förvara cykeln när man inte använder den. Det är ju det som är styrkan. Vi har ett jätteproblem med att cyklar blir stulna och försvinner. Det är kanske just det som gör att väldigt många människor inte tar cykeln till sin kollektivtrafikknutpunkt, för de vågar inte ha sin dyra cykel stående där vare sig på dagen eller på natten.

En del ställer sina cyklar vid pendeltågsstationen till exempel och så förvandlas de till cykelskrot efter ett tag för det kanske är en cykel som är så noga med. Det är det som folk snubblar över.

Det finns alla möjliga problem rörande cyklandet som måste lösas. Det finns en infrastruktur kring cykling där låncyklarna är en lösning. När man tittar på länets alla kommuner och studerar de behov som finns så tror jag egentligen att behovet av bra tempererade cykelgarage är det som man kommer att framhålla.

I Danmark har man visat att man har kunnat stimulera kollektivtrafikresandet in till Köpenhamn genom att satsa på bra standardiserade cykelgarage och har visat att cykelpendlingen ökar om man vet att man kan förvara sin cykel säkert och fritt från regn och snö och allt sådant som naturligtvis även drabbar danskarna.

Var sak på sin plats, tror jag är bäst, men där det finns möjligheter till låncykelsystem borde den aktör, Clear Channel, som är med och reklamfinansierar och tillhandahåller den här tjänsten, vara intresserade. Då gäller det att det finns kommunpolitiker som tar itu med detta men också att vi på SL och inom landstinget kan stimulera denna diskussion.

Men som sagt var, från att tala om cykling som något i största allmänhet gott har vi insett att när vi mognar in i den här teknologin och ser hur den ska logga in i kollektivtrafiken och annan trafik så inser vi att detta är en infrastruktur som i hög grad har saknats.

Då ska vi också ha klart för oss att cyklar i dag ofta är en kär ägodel som man väljer med lika stor omsorg som när man väljer en bil. Man kan till exempel ha flera cyklar för olika ändamål. Vi vet att det finns de som har olika bilar för olika ändamål. Det är ett sätt att uttrycka sin personlighet. En del har snabbgående cyklar andra har gamla fina sekelskiftescyklar, det finns alla varianter på cyklar. Men genomgående är folk rätt så rädda

om de här cyklarna som de har valt ut. Då kan det hända att de avstår från att parkera sin cykel just för att den är stöldbegärlig.

Det är den problematiken som vi måste komma åt, men framför allt måste vi se cykeln som en del av en längre resa där man kan kombinera färdmedel. Man behöver inte vara dogmatisk på något sätt utan ha cykeln som en del av sin resa och förhöja sin hälsa på så vis. Jag läste häromdagen att den som tar bilen fram och tillbaka till sin arbetsplats varje dag löper en mycket stor risk att utveckla hjärt- och kärlsjukdomar som vi känner till, men trettio minuters cykling varje dag halverar den risken. Det finns verkligen hälsoskäl att framhålla också rörande vardagscyklingen, arbetscyklingen.

Anförande nr 198

Lukas Forslund (C): Ordförande, fullmäktige! Tack, Stella Fare! Stella Fare var den person som på allvar satte cykelfrågorna på agendan i Stockholm. Vi ser att mycket händer nu. Nästan alla trafikpolitiska beslut har cyklingen med som en parameter. Vi har en cykelplan på gång i Stockholm, vi har ett framkomlighetsdokument som siktar just på gatuutrymmet och som tar cyklingen på största allvar.

Den här motionen handlar ju om lånecykelsystemet, och precis som Christer Wennerholm har jag varit runt och provat olika system och cyklat i Washington och i Paris. Det är ju få stora företag som sysslar med detta världen över och konkurrerar med varandra. I den här delen är det väldigt viktigt att veta att det är kommunerna som ju handhar marken, att kommunerna har planmonopol och att kommunerna har rätten att disponera gaturummet. Ofta i de här avtalen finns det regleringar för man finansierar detta med reklam.

Det är roligt att Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som inte alltid har förespråkats reklam i staden – jag tycker att det är väldigt bra att få in intäkter på det sättet –, nu ställer er bakom detta. Jag tror, precis som Stella och Christer, att det är bättre att lägga det här på kommunernas bord än på landstingets. Ett tips från Stockholms stad är väl att inte skriva in i avtalet att reklamen måste stå i direkt anslutning till stationerna, för det gör saken mycket svårare. Allt blir nämligen då bygglovspliktigt och måste prövas enligt konstens alla regler. Det har också varit en svårighet med att få systemet fullt utbyggt i Stockholm.

I Stockholm satsar man nu på att bygga ut lånecykelsystemet, och det kommer att komma ett stort antal nya stationer, det står i Stockholms stads budget. Flera kommuner i direkt anslutning till Stockholm har fattat beslut om att man ska studera lånecykelsystemet, vet jag. Jag tror att det kommer att rulla på utan att landstinget går in och fattar beslut om detta.

En svårighet är dock att få cyklarna att gå åt båda hållen. Något som man har sett i Stockholm är ju att det på morgonen inte finns en cykel att få tag på på Södermalm till exempel, för alla vill in till stan. Då är det ingen som cyklar tillbaka cyklarna uppför backarna. I det fallet kan man studera Oslomodellen där man har en skala där man får in pengar på kortet om man tar cykeln i "fel" riktning. Då löser man det på ett miljövänligt sätt; de människor som vill tjäna någon krona kan cykla upp cykeln i stället för att man ska transportera dem per lastbil som vi gör i Stockholm i dag. Lastbilar kostar miljö och lastbilar kostar pengar.

Det finns en del att tänka på och jag tror att kommunerna är de som kommer att tänka de korrekta tankarna kring detta i fortsättningen.

Anförande nr 199

Yvonne Blombäck (MP): Det är spännande att sitta och lyssna på era inlägg. Alla pratar ni utifrån ett Stockholmsperspektiv. Jag har all respekt för det, jag är själv uppvuxen i Stockholm så jag vet mycket väl hur Stockholm fungerar på många sätt. Men när man kommer utanför Stockholm, till en av kranskommunerna så är det inte så att kommunen äger all mark i anslutning till busshållplatserna eller pendeltågsstationerna. Det kan vara andra aktörer.

Det ni säger är att det här är jättebra, men det ska kommunerna få fixa själva. Vi ska inte lägga näsorna i blöt. Jag tycker att det är en tråkig inställning, för ni hämmar faktiskt utvecklingen utanför Stockholms innerstad. Jag vet ju kommuner som faktiskt inte vill annat än att få ut det här systemet till sig, men då säger företagen: nej, det är inte så intressant att komma ut till er för vi tror inte att det är så himla lönsamt för vår del. Det är väl självklart att vi tycker att det är viktigt, och det säger ni. Allihop som varit uppe har sagt att detta är så bra och så viktigt, men ändå tycker ni inte att vi ska hjälpa till!

Jag läser också den här att-satsen som tydligen ska vara så förskräcklig. Det står så här: att uppdra till trafiknämnden att i samråd med intresserade kommuner, och så vidare. Det är inte så att vi ska göra jobbet, det är självklart så att detta ska ske i samverkan med kommunerna. Så tillsammans med dem ska vi se till, och så skrev jag "upphandla", och det vet jag att ni också tyckte var förskräckande för då har vi sagt att vi ska göra det, men det här handlar om ett samarbete. Vi ska göra de här sakerna i anslutning till knutpunkter där det kanske redan i dag står ett antal busskurer av skiftande kvalitet som kanske i vissa fall redan har reklam. Då kan man ställa dit en annan kur med ett lånecykelkit på så slår man två flugor i en smäll.

Det är ju det som det handlar om. Det handlar om infrastruktur, absolut, och den finns inte där. Jag tycker att det är fejt och fel av er att säga att kommunerna ska fixa detta själva. Jag tycker inte att det är rätt. Om vi ser till länet, om vi ser till klimatet, om vi ser till behovet och att vi har ett övergripande ansvar för hela kollektivtrafiken så ska ni hjälpa till och bidra till att göra det möjligt. Jag yrkar bifall!

Anförande nr 200

Anders Ekegren (FP): Stockholm har ju sedan ganska lång tid haft ett lånecykelsystem, och för inte så väldigt länge sedan fattade Lidköping beslut om att införa ett lånecykelsystem. I går kväll fattade Solna kommunstyrelse beslut om att man via markupplåtelse ska bjuda in de företag som är intresserade av att etablera sig i Solna. Jag vågar påstå att det är i alla fall två företag som kommer att visa väldigt stort intresse för detta.

Det är ju så att det finns ett väldigt stort intresse bland många människor att utnyttja detta lånecykelsystem. Jag tror också att det är ett bra alternativ till kollektivtrafik eller som kombination till kollektivtrafik. När vi började tala om lånecykelsystem i Solna trodde jag att det helt enkelt var besökare och turister som är de stora grupperna som använder dem, men så är det inte. Det är folk som vill ha detta som en del av sin kollektivtrafik.

Solna kommer att införa det här någon gång nästa vår. Jag vet via de här intressenterna som har kontakter med flera andra kommuner i länet så jag tror att den ena efter den andra kommunen kommer att delta i detta arbete.

Jag delar faktiskt Christer G Wennerholms uppfattning i den här frågan att det är kommunerna som har det stora ansvaret, så det är kommunerna som dels kan upplåta egen mark och även tala med de privata fastighetsägarna om att upplåta mark. Jag tycker nog att det är kommunerna som har ett stort ansvar för att det här systemet ska fungera.

Man kan ändå alltid föra en dialog med landstinget om bra och lämpliga ställen för att genomföra systemet.

Yvonne, jag tror att om vi står här nästa höst så kan du nog vara glad, för då är det fler kommuner som har börjat med lånecykelsystem. Och ju fler kommuner som deltar i systemet desto bättre blir det.

Anförande nr 201

Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande, fullmäktige! Jag måste verkligen understryka det som Yvonne säger här. Det handlar om att uppdra till trafiknämnden att i samråd med intresserade kommuner jobba med det här.

Det är ju så att det är våra resenärer, de som reser med den upphandlade trafiken hos SL. En del av dem cyklar och en del av oss snubblar på de här cyklarna. För precis som Stella Fare säger läser man fast dem stationsnära vilket leder till att andra snubblar. Jag har själv mejlat till Stockholms stad och sagt att det inte räcker med det som de gör vid Älvsjö station och Telefonplan för att ta två exempel. Nu måste vi också värna våra resenärer så att andra också trycker på. Jag har faktiskt inte fått svar på mina mejl som gick i väg för ungefär nio månader sedan.

Vi måste ju säga till kommunerna när vi har samråd att det inte räcker med de cykelparkeringar som tillhandahålls, det behövs många fler för vi vet ju alla nu att cyklandet ökar. Det är jättebra att Lidingö och Solna har tagit dessa initiativ men vi måste trycka på.

En gång i tiden var det så, kommer jag ihåg, att man kunde parkera bilen vid Liljeholmen och få en SL-remsa så att man kunde åka vidare. Vi skulle kunna subventionera det här med accesskortet. Vi kan göra väldigt mycket i trafiknämnden för att kunna se hela resan för resenärerna som inte bara åker från A till B, de rör sig mycket mer i systemet. Jag yrkar bifall till motionen!

§ 229 Motion 2011:3 av Helene Hellmark Knutsson och Nanna Wikholm (S) om att återuppta AB SL:s branschråd (förslag 86)

Anförande nr 202

Nanna Wikholm (S): Nu handlar det alltså om en motion som jag och Helene skrev i mars om att återuppta SL:s branschråd. I vår kollektivtrafik är det ju ganska många kockar inblandade, och vi behöver fungera tillsammans för att det här inte ska bli alltför mycket av en soppa.

Vi behöver hitta våra roller och se till att informationen flödar på ett bra sätt till alla berörda parter. Några av dem som har bäst information och kunskap om hur vår trafik fungerar är de som arbetar i trafiken varje dag, alltså trafikentreprenörernas anställda som i egenskap av spårvakter, förare eller trygghetsvärdar, i depåerna möter resenärerna och ser hur våra vagnar och andra fordon mår. De får alla en bild av vad som fungerar och vad som inte fungerar i trafiken.

För oss som medborgarföreträdare och som bolag är det ovärderlig kunskap och information. Det är en av anledningarna till att vi under mandatperioden 2002–06 inrättade något som hette SL:s branschråd som var en mötesplats för SL:s trafikentreprenörer och företrädare för entreprenörernas anställda. Där kunde gemensamma frågor diskuteras både sådant som påverkade personalens arbetssituation och frågor om kollektivtrafiken där de tre olika perspektiven kunde mötas och utvecklas. Med ett sådant här möte kunde man också reda ut missförstånd och reda upp frågor som hade skyfflats mellan stolarna.

I svaret på den här motionen får vi tyvärr inget riktigt svar på det förslag som vi lägger, tycker jag. Förslaget är att återinrätta ett sådant här branschråd. Det finns fina, trevliga, kanske lite fluffiga, vällovliga skrivningar om att dialog är viktigt, att det här rådet faktiskt existerade tidigare, och det gjorde ju, att en omorganisation har genomförts, och så är det, och att dialog är viktigt även i fortsättningen. Det är också sant. Detta är på intet sätt förpliktigande och egentligen ingen argumentation som förklaring till att den här motionen inte bifalls.

Svaret är också ganska inriktat på arbetsmiljöfrågor, och det är klart att det är viktigt. Med personal som trivs och kan utvecklas och fungera i sina jobb i trafiken kan också trafiken utvecklas, det är vi övertygade om.

Samtidigt missar man en hel del av vad det här branschrådet skulle kunna göra och vad det hela handlar om. Det är en möjlighet till insyn och kompetens i vardagen rörande hur trafiken fungerar.

Som landstingspolitiker i opposition kan man ta på sig lite olika roller. Man kan försöka ställa majoriteten till svars och peka på tydliga skillnader. Man kan också ibland försöka bidra med saker där vi kanske kan vara överens och hur vi kan göra vardagen lite bättre för medborgarna i Stockholms län och utveckla vår trafik. Den här motionen är ett försök till det senare.

Vi tror att det här sättet att mötas kan komma kollektivtrafikresenärerna till del, och då kanske det i och för sig är dumt att lägga det som en motion för de brukar inte bifallas om de kommer från oppositionen. Jag hoppas ändå att det här skulle kunna vara undantaget som bekräftar regeln och kanske kan bifallas.

Det här är ett förslag som syftar till att utveckla landstingets verksamhet genom att ta vara på den kunskap som finns hos trafikentreprenörernas anställda, bland alla de människor som finns i trafiken varje dag. Jag yrkar bifall till motionen!

Anförande nr 203

Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande! Vem vet, kanske får vi trafikpolitiker också julbord till slut! Kanske får vi vänta till julafton!

Vi i Vänsterpartiet bifaller också den här motionen. Jag tänker lite på lean-tänkandet, alltså den djupa kunskapen om hur det är. Den besitter ju personalen och de är otroligt viktiga att ha dialog med. Det är de som vet om beslut som vi fattar, som deras entreprenörer fattar och som SL fattar kommer att fungera. Det är väldigt dumt att inte tillvarata den här kompetensen och erfarenheten i ett väldigt tidigt skede.

Jag hade inte vaknat till riktigt när den här motionen var uppe till behandling i trafiknämnden. Jag har träffat tunnelbanefacket och de har verkligen betonat hur mycket de har saknat de här branschråden, inte minst nu när man upphandlar nya tunnelbanevagnar. De vet ju verkligen vad de gör och vad som behöver göras i trafiken för att undvika olyckor och andra hemska saker som kan hända.

Jag har också träffat huvudskyddsombuden inom kollektivtrafiken, och även de saknar verkligen branschråden. Med detta är det för oss i Vänsterpartiet fullkomligt självklart att vi bifaller den här motionen!

Anförande nr 204

Landstingsrådet W e n n e r h o l m (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! SL:s hela organisation, vilket vi alla är väl medvetna om, har ju genomgått en stor översyn under perioden fram till början av det gångna året då det fattades beslut om den nya organisationen som sedan sattes i sjön i och med maj månad innevarande år. Det här innebar ju en väldigt stor översyn av våra interna arbetsformer.

Jag tycker att det är oerhört viktigt att alla de olika parter som har nämnts nu i debatten och som vi nämner i motionssvaret från majoriteten i landstingsstyrelsen kommer till tals. Däremot har jag inte samma tilltro till att det behöver ske genom exakt ett branschråd som två partier i opposition anser, nämligen Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Det viktiga, det vi markerar i motionssvaret, är att det inom ramen för den nya organisationen ska föras överläggningar med olika parter. Det kan vara företrädare för SL som möter trafikoperatörer, men det kan också handla om att möta våra aktiva arbetstagarorganisationer. Det är den signal som jag har fått från den parten också, att det handlar om att mötas och, på det sätt som har beskrivits av tidigare talare i de här inläggen, kunna komma med synpunkter på hur verksamheten kan utvecklas.

Det är också på det sättet att de olika entreprenörerna naturligtvis har den arbetsrättsliga relationen med de olika facken. Det här är två olika och skilda delar i det hela som inte får blandas ihop i hanteringen.

Som sagt har vi från Alliansmajoriteten skickat tydliga och klara signaler om att vi vill ha en aktiv ledning för trafiknämnden, som det kommer att vara, i form av en trafikförvaltning från och med kommande år, från 2012 då vi får en förvaltningsorganisation som övertar ansvaret på tjänstemannasidan från den nuvarande SL-organisationen. Inom ramen för den organisationen bör man möta såväl entreprenörer som fackliga organisationer i aktiva överläggningar i tät dialog och samverkan för att det ska bli så bra arbetsmiljö som möjligt men också för att kunna utveckla trafiken för våra kunder, för det är, fru ordförande, vårt huvuduppdrag.

Jag brukar sammanfatta det med att det gäller att se till att vardagen fungerar för stockholmarna, och för det har såväl operatörer och entreprenörer som deras anställda en viktig del av ansvaret.

Anförande nr 205

Landstingsrådet Ullberg (S): Den här motionen, som Helene skrev tillsammans med Nanna innan vi skiftade gruppledare i trafiknämnden, handlar om att återinrätta ett branschråd mellan SL, trafikoperatörerna och de fackliga organisationerna. Det ska vara ett branschråd där man kan ha en dialog bortom rena arbetsgivaravgränsade frågor, som ju ska föras mellan facket och arbetsgivaren, en dialog där vi som beställare kan få båda perspektiven, ett forum där vi kan förankra intentioner, där vi kan få ökad samsyn och där man kan fånga upp problem.

Jag är helt övertygad om att det ligger i SL:s eget intresse att ha ett sådant här fungerande branschråd. Som vi har hört tidigare talare säga så var det väldigt uppskattat och något som man nu saknar.

Ett aktuellt exempel har ju faktiskt varit debaclet om Securitas. Jag tror att misstankar om fusk och oegentligheter hade, om vi hade haft ett branschråd på plats, kunnat fångas upp på ett tidigare stadium, innan jag lyfte frågan i trafiknämnden i maj. Jag tror att det här är oerhört betydelsefullt.

I det korta beslutsförslaget står det att samverkansformerna med olika aktörer ska ses över, men då nämns helt plötsligt inte de fackliga organisationerna särskilt, utan då är det andra intresseorganisationer, annan samverkan som ska ske.

När vi hanterade den här frågan i trafiknämnden i slutet av augusti, det underlaget finns bifogat i handlingarna i dag, då framkom det viss kritik mot branschrådet och hur det har fungerat. Precis som Nanna sade är motionen väldigt tydlig med att man ska inrätta ett branschråd men inte hur, inte hur många möten per år, inte exakt hur många som ska sitta runt bordet, inte exakt hur representationen ska vara. Givetvis måste man vara lyhörd för problem som har funnits och att man kan göra ett bättre branschråd, men det är ett väldigt tydligt förslag att branschrådet ska inrättas.

Därför tycker jag att det är lite intressant att titta i handlingarna i dag, titta tillbaka på det beslutsförslag som fanns för trafiknämnden i augusti, för där står det också att gränssnittet mellan dessa olika former av dialog och samverkan kommer att tydliggöras under hösten 2011, inklusive frågan om branschrådet som forum. Nu står vi här och har sug efter julsinka och köttbullar, åtminstone jag känner att blodsockret skulle ha lite påfyllning av det goda som finns där ute. Man får verkligen säga att hösten är över, det hoppas jag att vi kan vara överens om. Därför är frågan om ni har bestämt er nu, Christer. Ska branschrådet återinrättas eller ej?

Jag försökte lyssna så bra jag bara kunde, men jag kunde verkligen inte höra om svaret var ja eller nej. Jag hörde att du sade att du inte var övertygad och det där ska vi titta vidare på. I så fall kan jag tycka att man i ärlighetens namn ska yrka avslag på motionen. Att säga att den ska anses besvarad och det får vi se och det får någon annan titta på är faktiskt inte någon seriös hantering av den här motionen. Givetvis yrkar jag bifall till motionen! Och det hoppas jag att alla gör som verkligen tror på betydelsen av ett branschråd.

§ 230 Motion 2011:9 av Gunilla Roxby Cromvall m.fl. (V) om förbättrad information till AB SL:s resenärer (förslag 87)

Anförande nr 206

Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande! Det här är den tredje motionen i rad där förslaget är att den ska anses besvarad. Jag tycker inte att ni i majoriteten har sett till helheten i den här motionen. Det handlar inte bara om störningsinformation, det handlar om viktig information till våra resenärer. Det handlar inte bara om stopp i trafiken, ändå finns det väldigt mycket att göra när det gäller stopp i trafiken. Det kan inte vara så som när jag står vid Telefonplan och röda linjen står helt still. Då ropar de ut på högtalarna att det kommer att vara stopp väldigt länge i trafiken så resenärerna rekommenderas att ta en annan väg till stan. Det finns ingen annan förbindelse till stan från Telefonplan. Det är exempel på information som vi resenärer inte behöver, vi behöver ju höra hur vi ska ta oss fram.

Det är inte bara vid uppehåll i trafiken som detta behövs. Det finns en viktig funktion för dem som inte åker så ofta, och det finns de som har kognitiva funktionsnedsättningar som också behöver bättre och tydligare information och därför måste, precis som jag skriver i motionen tillsammans med två andra, servicen öka och den måste anpassas efter vårt behov.

I London har de utrop i tunnelbanan om en rulltrappa är ur funktion, en otroligt viktig information till den som inte klarar av att gå i trappor eller om hissen står still. Det är också otroligt viktig information för den som kanske inte törs åka med barnvagn i rulltrappa eller för den som sitter i rullstol som inte har lärt sig eller klarar av tekniken att åka i rulltrappan. En del kan ju åka i rulltrappor med rullstol men de flesta kan det inte.

En annan viktig utvecklad information är precis det som vi tidigare har debatterat. Det handlar om cyklar och cykelparkeringar. Det handlar om lånecykelsystemet, alltså: är det möjligt för mig att gå av vid en hållplats eller en station och där kunna hitta en lånecykel? Det här är saker som vi i framtiden, och det är det som motionen innebär, ska kunna söka själva hemifrån men också få information via utrop. Vi har ju de här displayerna som går så snyggt, de kan innehålla väldigt mycket mer information.

Jag förstår inte varför man anser att den här motionen ska anses besvarad. Faktiskt säger jag som förra motionären sade, det här är egentligen ett avslag eftersom man inte går hela motionen till mötes med den viktiga information som vi resenärer behöver som ett led i att locka fler att åka med den kollektiva trafiken.

Anförande nr 207

Ninos Maraha (FP): Den motion som du har skrivit, Gunilla, ska anses besvarad för det finns klart och tydligt vad vi i Alliansen tycker och vad SL och färdtjänsten ska jobba med.

Till exempel står det på s. 60 i budgeten klart och tydligt hur vi vill förbättra både SL:s hemsida och SL:s reseplanerare för att den ska ta hänsyn till allt ifrån hissar och andra störningsmoment till att vi meddelar i förväg om en viss hiss är trasig. Det är som du säger, nämligen att människor med funktionsnedsättning behöver all information de kan få mer än alla andra i kollektivtrafiken.

Vi tar också fasta på att vi, förutom störningsinformation, ska jobba med att ange olika resealternativ. Alla de här frågorna som du tar upp och som är väldigt viktiga jobbar vi redan med. Det är något som SL och färdtjänsten faktiskt som sagt jobbar med.

Det är en bra motion men det är också ett bra svar på den.

Anförande nr 208

Yvonne Blombäck (MP): Det är en trött skara i debatten här för vi har inte fått någon mat, och det är en trött skara därute som kanske just har ätit. Vi ska försöka uppbyda lite kraft för det här är en viktig motion. Den är precis lika viktig som de tidigare som vi har behandlat här i dag.

Det här med information är otroligt viktigt, och det finns hur många exempel som helst på hur jag som åker precis varendaste dag råkar ut för information som jag blir konfunderad över. Till exempel twittrade jag förra veckan om en sådan sak. Jag har noterat att vi nu har fått tidsangivelser vid vår busshållplats där hemma, och det är jättespännande när det står att bussen ska komma om fem minuter, och sedan ska den komma "nu". Då tänker i alla fall jag att "nu" är nu, då borde jag åtminstone se bussen för det är en ganska lång raksträcka och en backe. Jag borde se bussen där nere när "nuet" är. Men det kan gå ganska lång tid innan det betyder att bussen är vid min hållplats.

När jag sedan gör samma resa hem från Slussen – det har vi diskuterat många gånger och jag är där varje dag – så kommer jag ut från tunnelbanan och där ser jag en jättestor display. På den står det att bussen kommer om en minut. Bra, tänker jag, och jag ser bussen och måste springa en bit, men när jag kommer fram så åker bussen för då, "svip", slog det precis om till "nu" på den displayen. Hallå, vad är "nu"? Är det en sekund eller två minuter? Det är den information man får och den är rätt så förvirrande.

Jag har fått svaret att det kan vara så att bussförarna inte har loggat in, så då betyder tidsangivelsen ingenting, då går den enbart enligt tidtabellen. Ni förstår hur konstigt det är, och jag är inte, så vitt jag vet i alla fall, dysfunktionell på något sätt utan rätt snabb i hjärnan och använder många olika hjälpmedel för att klara mig i kollektivtrafiken.

Jag kan förstå att det finns ambitioner hos er i Alliansen, men att återigen visa på att vi faktiskt tycker att det här är viktigt kan vara ett sätt att hantera sådana här motioner. Vi har inte nått fram. Vi har jättelångt kvar innan det finns vettig information. Det finns också, tack och lov, trafikvårdar kvar ute i kollektivtrafiken – de var på väg att försvinna förut –, men de informerar inte heller så hiskeligt mycket själva. De finns där och de pratar gärna med varandra, men de informerar inte – möjligen skulle de göra det om det blev värsta kaoset.

Det är inte lätt att ta sig fram i kollektivtrafiken om man inte är väldigt van, om man inte vet själv hur man ska leta rätt på informationen.

Jag använder väldigt ofta appar i mobilen. Jag var inne häromkvällen och skulle se på SL:s hemsida när min nästa buss skulle gå. Enligt den skulle det inte gå någon mer buss. Men jag vet ju att det går bussar. Jag tänkte att jag kunde gå in på en annan app som inte är SL:s, och där stod det när bussarna skulle gå. Då förstår ni själva att vi har en lång bit kvar innan informationen är sådan att en resenär kan klara sig i den här kollektivtrafiken om man är lite ovan. Jag yrkar absolut bifall till den här motionen. Det är en bra motion, den är viktig.

Anförande nr 209

Lukas Forslund (C): Herr ordförande! Du nämnde att du twittrade när du satt på tåget, Yvonne. Det ger ju en enorm möjlighet, vilket du också nämnde.

Jag var i Portland för en tid sedan och såg hur de arbetar och har extremt många öppna källkoder och har information i realtid. Var är bussen? När kommer den? GPS:en loggar upp till en satellit som sedan kommer rätt ner i din mobiltelefon.

På det området har vi enorma möjligheter. Det pågår en fullständig revolution när det gäller appar. Det är möjligt att ha hissappar som informerar om vilka hissar som fungerar och vilka som inte fungerar och vart kan man åka med rullstolar och så vidare.

Det finns alla möjligheter i världen men jag tror kanske inte att det är SL som ska tillgängliggöra informationen och "finetuna" den och så att skraddarsy den för resenärer. I det fallet tror jag det finns väldigt stora företagsmöjligheter.

Genom att vi bara blir bättre på att ha öppen källkod och tillåta informationen att gå till apparna så finns det väldigt stora möjligheter. Som sades tidigare, görs det mycket i dag men det finns ju ännu mycket mer att göra.

Anförande nr 210

Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Nu blev jag lite förvirrad. Vi kan läsa om utveckling i budgeten, men vad hjälper det den som står där med en display som säger att nu kommer bussen, om fem minuter. Jag har verkligen varit med om att informationen hoppar fram och tillbaka. Vad hjälper sådan information?

Nu säger du att det inte är SL som ska ge informationen, det ska andra företag göra. Jag struntar lite i vad som står i er budget, jag struntar lite i vem som gör vad. Den här motionen visar vikten av att resenärerna får den information som de behöver för att kunna genomföra sina resor. Ni säger att motionen ska anses besvarad. Jag tycker att det här blir väldigt förvirrande.

Jag vill att ni ska rösta bifall till motionen och säga att det här är en väldigt viktig utveckling inom SL, så att vi tors lita på det här.

Du nämnde trafikvärdar också. Jag har också roat mig med appar och då står det att bussen kommer, men så kommer den inte. Då har jag frågat trafikvärdarna om när bussen kommer, men de har ingen aning för de har inte den informationen. Med detta yrkar jag självfallet bifall till motionen, det glömde jag visst tidigare! Den är jätteviktig för SL:s resenärer.

Anförande nr 211

Ninos Maraha (FP): Herr ordförande, fullmäktige! Gunilla, jag tror att du missar målet helt och hållet. I svaret anges en viljeinriktning med väldigt högt ställda mål som också vi i Alliansen har kommit överens om. Du får inte glömma att en hel del redan har gjorts på kort tid. Jag kan bara nämna några punkter, de återfinns också i svaret. Förbättringar av den grundläggande datakvaliteten för planerad trafik. Det är en sak. Ett åttiotal nya så kallade samlings skyltar har satts upp på strategiska platser, digitala hållplatsskyltar och så vidare.

Det är bara att läsa innantill, men du missar målet helt och hållet när du totalt förkastar en budget på det där sättet.

Anförande nr 212

Gunilla Roxby Cromvall (V): Jag vill veta, och vi resenärer vill veta när det ska hända. Och vad ska hända? Att digitala skyltar är uppsatta är en förutsättning, men det handlar om vad som ska stå på dem. Det är det som den här motionen handlar om. Det är alltså vikten av information i dess helhet med rulltrappor och hissar som inte fungerar, med cykelparkeringar, om det finns hyrcyklar att hyra här. Det är den informationen och även alternativ information som behövs.

När jag hade skrivit den här motionen hade vi precis upplevt efter skolstarten efter sommaren att systemet krackelerade totalt så att ingen information alls gick ut. De intressanta frågorna är dessa: När ska det här hända? När ska helheten i information nå resenärerna, den information som de behöver?

Anförande nr 213

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Att ge korrekt information till sina kunder, våra resenärer eller i andra olika sammanhang, är väl en av de svårare uppgifter som en producent av tjänster kan ha. Därför tycker jag att vi har anledning att fundera på hur vi ska kunna utveckla verksamheten och se till att våra informationssystem blir så pålitliga och snabba som möjligt.

Jag är övertygad om att det som några av de tidigare talarna berört handlar om att vi från SL:s sida måste bli mer öppna. Vi har haft en policy om att ingen annan över huvud taget ska komma åt vår information. Vi har tidigare själva varit drabbade av att det gamla Banverket, det nuvarande Trafikverket, när det gäller information om förseningar och andra problem beträffande spårssystemen för pendeltågstrafiken inte har kommit oss till del.

Jag är övertygad om att vi har lösningen i den moderna tekniken och på den punkten kan vi hjälpas åt och se till att vi som ägare, oavsett om vi företräder majoritet eller opposition, skickar tydliga signaler om att vi kontinuerligt ska ligga i framkant på de informations-system som finns och utvecklas och ge tillstånd till våra resenärer att använda.

Det är nämligen så att en resenär som finns vid en given tidpunkt där det händer något förmodligen är den person som kan ge den snabbaste informationen om vad som har hänt. Därför är jag också övertygad om att vi ska öppna våra system.

Det finns många alternativ till våra egna system. Det är jättebra att kunna gå in på SL:s hemsida och mala sig igenom den tekniken, men för mig med min Iphone så fungerar Res i Stockholm – när Res i Stockholm får tillgång till all den information som vi har – mycket snabbare och mycket bättre. Och då gäller det, precis som ni har beskrivit, att vi också ser till att man får information om när en rulltrappa går sönder och när en hiss inte fungerar så att de här systemen kan hjälpa till och lägga ut informationen.

Jag är också övertygad om att vi kan finnas med i ett twitterflöde där man låter resenärer tillsammans med SL själv informera direkt när det händer något, för den informationen kommer att vara mest pålitlig.

Jag är fortfarande, som ansvarig för den här verksamheten oerhört imponerad över den ambition som till exempel Radio Stockholm och några av TV-kanalerna har när det gäller att ge information om vad som händer i kollektivtrafiken. Då kan man ibland bli överambitiös och ge information som är helt inadekvat för mig som kund, i varje fall om jag bor i innerstaden. Jag förstår att informationen betyder mer för den som bor längst ute i systemet, men i tunnelbanesystemet betyder det inte ett dugg inne i centrum vilket tåg som kommer, utan det viktiga är att det kommer ett tåg. Det viktiga är att få information om att det inte kommer något tåg alls i så fall, men ute i ändarna på våra system är det oerhört viktigt att veta om tåget över huvud taget inte finns där och kommer att gå i tid. Att kunna få den här informationen i det moderna samhället gör att stressade invånare i vår region – det enda de har gott om är oftast ont om tid – får pålitlig information. Det har vi ett gemensamt ansvar för att bygga ut.

Jag tycker att det har beskrivits väl av tidigare talare vilka ambitioner vi har och vad som är på gång. Det är orsaken till att vi inte har någon anledning att genom att bifalla den här motionen upprepa de uppdrag som vi själva tidigare har gett. Jag lovar er att vi efter nyår kan ta initiativ i trafiknämnden till att besluta vad den nya trafikförvaltningen ska jobba med när det gäller informationssidan. Då kan vi säkert kunna skriva ihop ett dokument med ett uppdrag som alla partier står bakom, för jag tror att vi är helt överens om detta, för att öka trycket på den nya organisationen att leverera budskapet att vi är en modern organisation som ger service till människor. En viktig del när man ska ge service till människor är att ha rätt information när man inte kan ge servicen på det sätt som servicemottagarna är vana att få i vanliga fall. Därmed, herr ordförande, yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 214

Yvonne Blombäck (MP): Jag delar verkligen det som så många har sagt här. Det är modern information som är snabb. Jag måste ändå säga att när det gäller just den här typen så är ju Twitter bra mycket bättre än allt annat. SJ har ju börjat twittra, jag vet inte hur många vi är som följer SJ. De twittrar direkt när det är störningar, direkt. Nu är det störning här och där, nu kommer trafiken att ligga nere här och där. Det går snabbt som ögat att twittra vidare detta till sina medmänniskor. Så kommer informationen ut.

Sedan kom MTR in på Twitter. Yippee, tänkte jag, vad kul, så bra! Men när det händer någonting och jag står där på tunnelbanan, precis som Christer Wennerholm sade, när den stannar och föraren upplyser mig om det så twittrar jag ut det och så pingar jag MTR. Vad händer då? De är jätteduktiga på att svara. Jag vet inte om ni har pratat med MTR på Twitter, men de är jätteduktiga på att svara. Då säger de: Nej, vi twittrar inte om störningar. Eh, nähä, åååh! Intressant!

Nej, MTR twittrar om duvor som åker mellan Farsta strand och Farsta centrum. De twittrar om månadens förare. Det är jättebra, det är inget fel. Men, hallå! Det är ju klart att de måste twittra när det är störningar, annars blir det ju ointressant att följa dem.

Jag hör ju vad du säger, Christer. Jag ser fram emot, som jag så många gånger sagt här, att vi gör detta gemensamt i trafiknämnden. Det ger signaler. Det är det jag säger om den här motionen, den är en signal: Det här räcker inte. Det här är inte okej.

Jag får acceptera, eller så får Gunilla acceptera att ni inte tänker gå med på det här nu. Du har skrivit en bra motion, Gunilla. Det räcker inte med det som pågår. Det händer ingenting på den fronten. Nu har vi suttit i många år och tjafsat om detta och lagt både skrivelser och motioner och annat, men vi kommer inte framåt. Om det ska hända någonting så krävs det att vi arbetar gemensamt och jag vill se ett sådant initiativ.

Anförande nr 215

Landstingsrådet Wennerholm (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Det här är ju rent fantastiskt! Jag är fullständigt övertygad om att vi gemensamt kommer att kunna lägga fast vilka uppdrag som ska utföras. Men det handlar om att det är en organisation som har varit under omorganisation för att passa de krav som vi som företrädare för allmänheten, våra kunder och ägarna av den gemensamma kollektivtrafiken har att ställa 2011–2012. Det är därför som vi har genomfört en omorganisation.

Jag ser framför mig att det i nästa steg handlar om att vara en öppen organisation som inte är rädd för omvärlden utan som möter omvärlden i tydlig och full kommunikation. Huvudförhållningssättet från människor som är våra kunder och som skulle kunna hjälpa till är nämligen inte att de vill, ursäkt uttrycket, men kanske bråka eller djävlas med SL, utan alla har intresse av att hjälpas åt och ge så bra information som möjligt.

Jag har inget som helst emot en utveckling där man använder Facebook och Twitter och vad det nu kan bli som kommer i nästa steg, för det här är dagens utveckling och det kommer i ännu högre grad att vara morgondagens utveckling.

Vi har ett gemensamt intresse av, herr ordförande, att SL ska vara en modern organisation, till för stockholmarna, till för våra kunder som använder moderna sätt att kommunicera och informera, precis som vi ska vara moderna när vi transporterar människor i det framtida Stockholm.

§ 231 Motion 2009:28 av Lena-Maj Anding m.fl. (MP) om att förbättra hälsan för ensamföräldrar (förslag 88)

Anförande nr 216

Helene Öberg (MP): Kanske inte helt överraskande är det jag som ska tala om ensamföräldrars hälsa. I Stockholm växer ungefär vart tredje eller vart fjärde barn upp med en ensamförälder. Vi är den del av Sverige som har flest ensamföräldrar i sitt område. Det gör ju att det finns särskild anledning att fundera över hur man mår som ensamförälder här i vårt län.

Vi har ju fantastiska siffror från dem som arbetar med folkhälsa så vi vet att en parameter som man studerar är hur ensamföräldrar mår och hurdan ensamföräldrars tillgång till hälso- och sjukvård är.

Då har vi sett att ungefär varannan ensamstående mamma av ekonomiska skäl avstår från att söka vård hos läkare, avstår från att gå till tandläkaren och avstår från att hämta ut medicin. Det är ganska tunga siffror när man ser på en specifik grupp som måste avstå så mycket från hälso- och sjukvård. Det måste man ta på allvar. Därför har vi i Miljöpartiet väckt den här motionen om att försöka hitta lösningar, utarbeta ett handlingsprogram för hur man kan stärka ensamföräldrars hälsa.

I svaret på motionen nämns ett antal olika generella saker som man kan göra för att stärka ensamföräldrars hälsa, och man hänvisar till att de ingår i insatser som till exempel programmen i mödravården och barnhälsovården och så vidare. Men vår övertygelse i Miljöpartiet är ju just att den här gruppen behöver riktade insatser eftersom det är så pass illa, och det inte är en obetydlig grupp.

Vi kommer därför att fortsätta att yrka bifall till motionen och vi hänvisar också till folkhälsoplanen som vi alldeles nyss har antagit och där man just framhåller behovet av att ibland ringa in vissa specifika grupper och arbeta med just deras hälsa. Inte minst viktigt är det att arbeta med gruppen ensamföräldrar för de är ju föräldrar till barn. Det handlar ju om att skapa goda förutsättningar för barnen i familjen också. Om man har en förälder som inte mår så bra – och det yttrar sig på olika sätt beroende på om det är mamman eller pappan, det har ofta med kön att göra – så påverkar det så klart också barnens uppväxtförhållanden och gör att det blir en ojämlig uppväxt beroende på om man växer upp med en förälder eller två föräldrar.

Jag är helt övertygad om att vi i landstinget kan använda de redskap som vi har till förfogande för att förbättra uppväxtvillkoren för barn till ensamföräldrar.

Anförande nr 217

Johan Sjölander (S): Ordförande, fullmäktige! Jag ska för S-gruppens räkning också yrka bifall till den här motionen! Den är både viktig och välskriven.

Ibland när vi diskuterar om ifall en motion ska anses besvarad så är det i viss mån som en strid om påvens skägg. Det handlar om nyansskillnader och tonviktsskillnader och är egentligen kanske inte är något som är så stort. I just den här motionen är ju det inte fallet.

Det finns ett antal väldigt konkreta krav på ett förändrat synsätt, ett annat sätt att jobba med de här frågorna som motionen väcker, sätt som vi inte använder oss av i dag. Jag tror att vi måste inse att verkligheten ser ut så att vi måste ta det här steget och framhålla ensamföräldrarna som en grupp som kräver en speciell analys och speciella åtgärder. Det är ju ingen hemlighet att det är ensamma föräldrar, framför allt mödrar, som tillhör de ekonomiskt mest utsatta i det svenska samhället, så har det varit under lång tid. Det är heller ingen hemlighet att kopplingen mellan detta och ohälsa både hos föräldrar och barn är väldigt stark och tydlig, och vi kan nog inte blunda för det.

Jag känner stor sympati för ambitionen att vi ska ha så generella åtgärder som möjligt i vår politik i stort, men ibland måste man faktiskt ta steget och se att om vi ska ge alla samma chanser, samma möjligheter, så måste vi fördela resurserna olika. Vi måste utreda om förutsättningarna är olika.

Jag tycker att det finns ett antal väldigt konkreta krav i den här motionen som är väldigt viktiga, det är ett steg som vi bör ta i landstinget. Besvarandeförslaget täcker inte upp alla de konkreta förslag som väcks.

Det finns all anledning att bifalla motionen. Det här är ett ytterst angeläget område. Det känns konstigt, efter den debatt vi hade för några timmar sedan om landstingets folkhälsopolicy och Handling för hälsa, när vi i bred enighet ställde oss bakom en beskrivning av verkligheten där vi erkänner att problemen finns och hur klyftorna ser, att några timmar senare besvara de här viktiga kraven och därmed säga nej till viktiga steg framåt för att faktiskt lösa skriande ohälsoproblem i vår region.

Bifall Miljöpartiets mycket viktiga motion!

Anförande nr 218

Landstingsrådet **Seveford (V)**: Vi är nog alla överens att ensamstående föräldrar många gånger har en utsatt situation i vårt samhälle – de har sämre ekonomiska förutsättningar, de är stressade, många av dem mår dåligt – därför att samhället är organiserat så. Det är ju inte i första hand landstingets eller sjukvårdens fel, utan det är samhället som skapar de här problemen. Många av de faktorer som gör att man som ensamförälder har det jobbigt och svårt, och också att barnen är utsatta, beror på den samhällsstruktur vi har.

Men vad vi i landstinget kan göra – för att ändå försöka vara lite konkret – för att underlätta för ensamstående föräldrar och vad som ligger inom landstingets möjligheter är sådana saker som vi har diskuterat här flera gånger. Man ska se till att all barnsjukvård är gratis, självklart, eftersom vi vet att ensamstående föräldrar ofta har mycket sämre ekonomiska förutsättningar än andra. Gratis sjukvård för alla barn är väl en sak som man skulle kunna införa i det här landstinget. Vi har ju det till stora delar, men inte när det gäller akutsjukvården. Min bestämda uppfattning är att det handlar om en väldigt liten summa att bortavgiften för akutsjukvården, det skulle inte kosta många miljoner kronor om året, men det skulle underlätta väldigt för just ensamstående föräldrar med dåliga inkomster så att man aldrig skulle behöva avstå från att söka hjälp inom vården därför att man helt inte har några pengar i plånboken. Det är en sak vi skulle kunna göra.

En annan sak vi skulle kunna göra och som vi borde titta på lite mer är BVC och deras verksamhet. I vissa delar av länet gör man till exempel sällan hembesök när ett barn har fötts. Det gjorde man tidigare, ganska obligatoriskt. Kanske skulle man titta över möjligheten för BVC att besöka alla som föder barn, inte minst ensamstående föräldrar, i hemmiljön och ha samtal där för att se vad man eventuellt kan göra för att stötta den förälder som det handlar om.

En tredje sak som man skulle kunna göra i landstinget är att satsa mer på barn- och ungdomspsykiatri framför allt. I psykiatri måste man alltid synliggöra barnen till föräldrar med psykisk ohälsa. Vi vet att många ensamstående föräldrar har det jobbigt – inte så att de är psykiskt sjuka, men de kan ha en psykisk ohälsa. När man besöker BUP eller psykiatri ska vi synliggöra om man har barn eller inte.

Det är några konkreta förslag som vi skulle kunna göra, som ligger inom landstingets möjligheter för att förbättra och förenkla för ensamstående föräldrar.

Bifall till motionen!

Anförande nr 219

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Det var nästan så jag kunde skriva under på Birgitta Sevefjords anförande! Men inte det här med avgiftsfri barnsjukvård, för där har vi ett annat förslag från majoritetspartierna.

Det är väl känt att en hel del ensamstående mödrar – för det är oftast mödrar det handlar om – har en ekonomi som är väldigt bekymmersam, och den har blivit mycket sämre de senaste 20 åren. Det är den grupp som till skillnad från andra grupper i samhället inte har fått del av den ökning av ekonomin som flertalet andra har fått.

Samtidigt ska man inse att ensamstående föräldrar är ingen enhetlig grupp, även om vi gärna vill se den så. Många är en period ensamförälder, går in i ett nytt partnerskap och är inte längre ensamstående. Många har också en gemensam vårdnad med den andra föräldern. Så det är inte alldeles självklart att man alltid kan säga att det här gäller alla.

Vi vet ändå att fler av dem som är ensamstående föräldrar under en lång period av barnets uppväxt har en tuff ekonomisk situation.

Att den här motionen inte bifalls innebär inte att vi säger nej till riktade insatser till ensamstående. I motionen föreslås att man ska identifiera riskfaktorer. Ja men vi vet ju riskfaktorerna! Vi vet att ekonomin är en sådan, vi vet att ensamföräldrar i många avseenden har sämre hälsa, svårare att bekosta tandvård med mera. Vi vet att särskilt de som har låg utbildning och låg lön är de som har sämst situation, vilket påverkar barnen. Det här vet vi redan – det behöver vi inte identifiera som riskfaktorer.

Vad det handlar om är att barnvårdscentral, och under graviditeten även mödravården, behöver ge de här kvinnorna ett bra stöd, så att man stödjer barnets utveckling. Det kan ske både med individuellt stöd genom barnvårdscentralen, öppna förskolan, och många BVC har också särskilda mammagrupper för dem som är ensamstående. Jag tycker vi vet ganska mycket om vad som behöver göras, och det görs faktiskt väldigt mycket i de befintliga verksamheterna och det samarbete vi har med socialtjänsten.

Det stora problemet, som vi inte rår på, tycker jag är de här föräldrarnas ekonomiska situation. Det är ju en fråga för riksdagen. Framför allt tycker jag man behöver se över ersättningar för höga hyror, som vi vet är det som inte täcker tillräckligt. Sedan kan man naturligtvis också önska att många av dem som inte har en stabil situation på arbetsmarknaden får det, för ju stabilare arbetsmarknadssituationen är desto bättre brukar ekonomin bli för den ensamstående.

Så jag tycker ändå att vi gör ganska mycket, och vi skulle inte vinna mera på att bifalla att identifiera riskfaktorer som vi faktiskt redan har identifierat, utan vi ska göra det som åligger oss som sjukvårdshuvudman, både i befintliga verksamheter och i samspelet med socialtjänsten.

Sedan tror jag det är viktigt att hela tiden följa hur den här gruppens levnadsförhållanden förändras och i de fall det är andra aktörer som har uppdrag försöka visa på hur det ser ut, så att även andra aktörer gör det man kan.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag, att motionen anses besvarad med den text som finns.

Anförande nr 220

H e l e n e Ö b e r g (MP): Jag tycker att den främsta anledningen att vi kan bifalla motionen är att den här gruppen förtjänar ett särskilt fokus och att både föräldrarnas egna erfarenheter och den statistik som vi får ta del av visar att det inte är så jättebra resultat i arbetet som vi gör i dag. Det kan bli ännu bättre, det är jag helt övertygad om.

Jag delar din uppfattning när det gäller ekonomin, men jag ska inte ge mig in i den diskussionen. Det skulle jag kunna göra med stort engagemang, men det är inte fokus för dagens debatt.

Jag ville säga några saker när det gäller ensamföräldrar, män och kvinnor – jag var inne på det i mitt första inlägg. När det gäller kvinnor handlar det ju mycket om ohälsa, om sämre ekonomi, om ångest, depression och sömnsvärigheter – det är inte så konstigt när man bekymrar sig, man kanske ligger i vårdnadstvist och så vidare, och det påverkar hur man mår. Men också ensamstående pappor har bekymmer, fast de ser annorlunda ut. För deras del handlar det väldigt mycket om ensamhet, det kan handla om att de har en mycket högre konsumtion av alkohol än vad andra grupper har. De männen är svåra att nå via barnavårdscentralerna, de nås inte heller av de särskilda föräldragrupperna och så vidare. Det är en grupp som man skulle behöva titta på för att även stärka dem i sin föräldraroll och i sin relation till barnet.

Absolut är det så att det kan vara i perioder man är ensamförälder. Men det vi kan se på siffrorna är att har du varit ensamförälder så påverkar det din hälsa på längre sikt. Om det bara var så att man hade sämre hälsa under den perioden man var ensamförälder kunde vi kanske acceptera det, men det påverkar alltså ens hälsa livet ut. Där någonstans börjar jag känna att det är oacceptabelt och att vi måste agera.

Två ytterligare konkreta saker till den lista Birgitta påbörjade med vad man kan göra för ensamföräldrar, just med fokus på föräldrarna den här gången, tänkte jag. Man skulle kunna erbjuda särskilda hälsosamtal, kanske i anknytning till besöket på BVC, så att man fick kolla lite grejer och se hur det är. Man blir kanske lite mer motiverad att vända sig till vården då. I vissa fall tror jag vården måste jobba lite uppsökande just mot grupper som har stora risker. Man kan tala om alkoholkonsumtion, man kan tala om oro, ångest och sömnsvärigheter. Sedan är det sant att hälso- och sjukvården inte kan lösa allting, men man kan åtminstone öppna upp för att du inte ska behöva känna oro, ångest och sömnsvärigheter – du förtjänar något bättre!

Slutligen tror jag att också föreningslivet har en stor betydelse. Det tänkte jag återkomma till i ett senare sammanhang, just sambandet mellan folkhälsa, förebyggande arbete och föreningslivet. Det sparar jag lite på.

Anförande nr 221

Landstingsrådet **Seveford (V)**: Det är klart att vi kan göra mer i landstinget när det gäller ensamstående föräldrar. Vi vet ju att det oftast är kvinnor. Vi kanske skulle försöka ha ett helhetsfokus på just den gruppen och hur vi jobbar mot den gruppen inom olika delar av hälso- och sjukvården. Jag gav några exempel.

Jag vet att vi har olika åsikter om gratis barnsjukvård mellan opposition och majoritet. Att man inte inför gratis barnsjukvård inom hela sjukvården beror inte på att det kostar för mycket pengar, utan det är andra skäl. Det vore väldigt intressant att höra varför man inte vill göra detta, när man vet att det här ibland är ett hinder för ensamstående att söka sig till vården – det finns studier som visar detta. Det är den ena saken.

En annan sak som jag tänkte på, som rör just ensamstående föräldrar ganska mycket, är den mottagning landstinget har, Evamottagningen, som vi har byggt vidare på under flera år. Den tar emot gravida kvinnor med missbruk och gör ett väldigt bra arbete, vad jag förstår. Jag har besökt den flera gånger. Men också där kanske man skulle ha just ensamstående föräldrar med barn för ögonen. Vad innebär det att ha en förälder som är gravid och missbrukande? Har vi verkligen den vårdkedja vi borde ha för att stödja de här kvinnorna i så stor utsträckning som möjligt, så att barnen ges en bra start i livet?

Anförande nr 222

J o h a n S j ö l a n d e r (S): Jag tänkte kommentera det där om att vi redan känner till vilka riskfaktorerna och problemen är. Det är säkert i någon mening sant, det är klart att den kunskapen finns där ute – hos forskare, hos frivilligorganisationer och hos individer. Men vad den här motionen kräver är att vi också sammanställer den kunskapen, rationaliserar den och gör den till någonting som vi kan använda i ett politiskt förändringsarbete. Där är vi inte i dag. Vi genomför inte sådana gedigna analyser, som vi sedan verkställer punkt efter punkt. Det visar inte minst de sakfrågor som har lyfts här i talarstolarna om olika åtgärder som skulle kunna vidtas, om avgifter och liknande, som ju inte har angripits på det här sättet samlat.

Därför tycker jag verkligen att de krav som motionären väcker är konkreta, de är tydliga, de är välbehövliga. De kommer inte att lösa alla problemen, även om vi bifaller motionen, men det är ett viktigt steg framåt för att lyfta och sätta strålkastarljuset på problemen.

Jag tycker inte att de svar som har getts här från majoritetens sida räcker. Jag tycker fortfarande att motionen bör bifallas. Det här är viktiga politiska åtgärder, som handlar om viktiga värden i vårt samhälle.

§ 232 Motion 2011:16 av Vivianne Gunnarsson m.fl. (MP) om att öka användningen av hälsoekonomiska analyser som beslutsunderlag (förslag 89)

Anförande nr 223

V i v i a n n e G u n n a r s s o n (MP): Ordförande, ledamöter! Jag har skrivit en motion om ökad användning av hälsoekonomiska analyser som beslutsunderlag. Den har blivit ganska väl mottagen, men ändå tycker jag att det kanske fattas en del. När jag nu har fördjupat mig ytterligare i materialet förstår jag att jag har varit inne på ett ganska jungfruligt område och att det nog krävs en hel del av landstinget om man ska gå vidare på det här området.

Jag har i min motion tre att-satser. Den första handlar om att i alla beslut belysa de hälsoekonomiska aspekterna genom hälsoekonomiska analyser, och naturligtvis också en hälsoekonomisk utvärdering. Här svarar majoriteten att man tycker att det är bra att göra sådana analyser i vissa projekt och i vissa fall, men inte på ett så samordnat sätt som jag föreslår i min motion.

Det jag är ute efter är att man ska göra hälsoekonomiska analyser i ärenden, så att man kan göra jämförelser mellan olika alternativ när man ska fatta ett beslut. När man ska fatta beslut om en viss behandlingsform exempelvis, bör man ju jämföra hur mycket pengar man lägger på behandlingsformen i förhållande till om man hade gjort ett ordentligt förebyggande arbete.

Landstinget har lagt en del av det här arbetet på Folkhälsoakademin på Karolinska Institutet. Man kan gå in på nätet och titta på ett litet utdrag av vad man säger där om det här. Det man då får klart för sig är att man på Folkhälsoakademin inte riktigt ser att man har gjort så väldigt mycket på just hälsoområdet, utan det är mest på läkemedel man har gjort hälsoekonomiska analyser. Är det på det viset, kanske landstinget gör ett pionjärbete – men det tycker jag att vi skulle kunna göra. Det finns nämligen andra landsting som faktiskt har påbörjat ett sådant arbete, till exempel landstinget i Västernorrland gör den typen av analyser när de lägger sin folkhälsobudget, och det skulle också Stockholms läns landsting kunna göra. Därför tycker jag nog att man skulle ha kunnat ta lite bättre vara på den första att-satsen.

Min andra att-sats handlar om att utreda hur hälsoekonomiska analyser och uppföljningar kan integreras i landstingets budgetarbete. Då får jag det svaret att det ska man inte alls göra, utan man ska ha det som förr. Innan man lägger budgeten ska man kunna göra vissa hälsoekonomiska analyser, men man ska inte använda det i själva budgetarbetet. Då blir jag riktigt orolig, för det är precis det som är det viktiga – att kunna integrera arbetet i budgetarbetet, så man kan fatta besluten på övergripande nivå, inte bara för varje

behandlingsform för sig utan också för landstingets prioriteringar av hur man ska satsa sina pengar på olika sätt. Det gör mig orolig att ni kanske inte riktigt har förstått vilken kolossal nytta man skulle kunna ha av att arbeta med fler sådana analyser.

Min tredje att-sats handlar om samarbetet med kommunerna i länet och att utarbeta en plan för gemensamma hälsoekonomiska bedömningar. En del av de effekter man får fram när man gör sådana analyser handlar ju om att det är någon annan som ska bekosta det hela, och ofta är det så att kommunen ska bekosta det om landstinget väljer en annan väg. Därför är det viktigt att man kan arbeta med kommunerna, med Arbetsförmedlingen, med Försäkringskassan och andra runt omkring, för att kunna välja rätt form. Där får jag svaret att det var en god idé, men inte hur denna goda idé ska tas till vara.

Till sist yrkar jag bifall till min motion.

Anförande nr 224

Landstingsrådet L a r s s o n (S): Ordförande, fullmäktige! När man tar del av den här motionen och läser utlåtandet så ser man att det inte är några avgrunds djupa skillnader egentligen – det finns en allmän insikt om att vi bör jobba mer med hälsoekonomiska analyser.

Själv skulle jag gärna se att man mera använde sig av hälsoekonomiska analyser i samband med att vi jobbar med flerårsavtal för sjukhusen. Vi vet ju att de sjukhusrelaterade infektionerna kostar oss enormt stora pengar, och också leder till ökad belastning på sjukvården.

Ett annat område där jag ser att man skulle kunna jobba mer med den här typen av analyser är alla de vårdval, inte minst inom specialistsjukvården, som vi nu sätter i sjön. Där vore det intressant att göra den här typen av analyser för att se vilka sådana effekter som det får.

De här övervägandena gör att vi socialdemokrater trots allt tycker att motionen är väldigt bra och klokt skriven och därför yrkar bifall till motionen i enlighet med vad vi gjorde i landstingsstyrelsen.

Anförande nr 225

Landstingsrådet W i g g (MP): Tack ordförande, och tack, Vivianne för en god och väl genomtänkt motion i ett viktigt ämne. Precis som Dag var inne på är det viktigt att använda sig av det här verktyget i de stora, övergripande frågorna. Han tog upp vårdrelaterade infektioner, men vi har också den stora frågan om felaktig läkemedelsanvändning, som ofta också sker på kommunal nivå eller i hemmen och bör åtgärdas där. Därför är det viktigt att man tar det grepp som Vivianne föreslår och har en samverkan och ett samråd med kommunerna i de här analyserna.

Vi har i dag antagit två ganska stora program. Jag kallar fortfarande det miljöpolitiska programmet för Miljösteg 6, och vi har också antagit en folkhälsopolicy. Vi är alla ense om att det föreligger många åtgärder som vi behöver göra inom både miljöområdet och folkhälsoområdet. Men om vi ska göra rätt saker så måste vi ha analyser av vilka som är de rätta sakerna att göra, och då är hälsoekonomiska analyser ett väldigt viktigt verktyg. Annars vidmakthålls ohälsa, ojämlikhet i hälsa och miljöfaror. Miljöåtgärder som skulle kunna vara samhällsekonomiskt effektiva genomförs inte därför att vi inte ser nyttan, bara på den egna nivån. Det kan vara så att någon annan tjänar på det – ett företag som får färre sjukskrivningar. Kommunen kan tjäna på det genom att man får färre socialbidragstagare. Det kan vara så att landstinget eller staten tjänar på det. Men den samlade hälsoekonomiska analysen tittar på helheten, och vi tycker i Miljöpartiet att man ska integrera det här synsättet i den övergripande ekonomiska förvaltningen, så att vi får de rätta verktygen för att göra sådana bedömningar som beslutsunderlag så att vi får fram de rätta förslagen.

Det är märkligt att vi nöjer oss – jag säger vi, för det verkar ändå finnas en enighet om att det här är ett viktigt verktyg – med små bitar. Vi gör projekt, och vi går in med analyser av vissa områden, men på den övergripande nivån tar vi inte det samlade grepp som jag tidigare efterlyste i miljöfrågorna. Vi behöver ha ett samlat grepp, centralt och koncernövergripande. Det hindrar självklart inte att varje bolag och varje enhet gör sina egna analyser – tvärtom är det nästan en förutsättning för att man ska kunna göra det övergripande, där man samlar ihop helheten.

Därmed bifall till motionen!

Anförande nr 226

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Det är glädjande att vi alla i den här församlingen förstår värdet av hälsoekonomiska beräkningar, för det är någonting som inte är spritt överallt. Att släppa in ekonomer i värden betraktas ibland som något som inte hör hemma där, men det vill jag påstå att det i allra högsta grad gör.

Problemet är att vi har för få hälsoekonomer, det finns inte rent fysiskt tillräckligt många. Även om det nu pågår en utbildning för att få fram flera, har vi inte så många i Sverige som här högutbildade, civilekonomer med hälsoekonomisk bakgrund. Och bland dem som utbildas är läkemedelsindustrin väldigt snabb att rekrytera dem. Det är ett viktigt redskap för industrin att kunna visa att ett preparat är så bra att det bör ingå i subventionssystemet. Men det är en annan femma.

De hälsoekonomer vi har, dels inom Karolinska Folkhälsoakademien och dels inom hälso- och sjukvårdsnämnden, är ett viktigt redskap även om vi skulle behöva ha fler av dem. Hade vi inte haft dem så hade vi inte kunnat göra bedömningar som att influensavaccinering av äldre faktiskt också är ekonomiskt lönsamt, inte bara bra för att äldre slipper hamna på sjukhus och kanske i värsta fall få komplikationer, utan att det faktiskt spar pengar. Om screeningverksamheten vet vi också vad hälsoekonomiska beräkningar säger. Vi har gjort en hälsoekonomisk beräkning av behandling av personer i kriminalvården som får metadon eller subutex mot sitt opiatmissbruk, och det är oerhört lönsamt – inte för landstinget, men för samhället.

Så den här typen av hälsoanalyser och hälsoekonomiska beräkningar parallellt är väldigt viktiga redskap för oss. Samtidigt finns det saker där det här faktiskt inte ska användas. Hur skulle det se ut om vi alltid frågade: Är du lönsam, lilla vän? Och säger: Nej, du får inte vårdas på det här sjukhuset, för du är bara en kostnad? Stora delar av vår geriatrik, till exempel – det är kanske inte så att en hälsoekonom kan hjälpa oss att göra de beräkningar som gör att vi på ett värdigt sätt tar hand om våra allra äldsta och mest sjuka.

Hälsoekonomi kan också vara ett viktigt redskap att jämföra olika metoder mot varandra och värdera vilka metoder som vi får mest nytta av för flest patienter. Det skulle vi behöva göra i större omfattning, och ibland har vi faktiskt konflikter inom professionen om vilka metoder som ska användas. Då kan även hälsoekonomi vara ett viktigt bidrag i deras debatt.

Vad vi också kan se är att hälsoekonomi kan bidra till att vi värderar effekter hos olika huvudmän, och genom att göra det öppet kan vi undvika onödiga Svarte Petter-diskussioner, som vi som huvudmän för sjukvården ju har haft ibland i gränsdragningen mellan oss och kommuner eller mellan oss och Försäkringskassan.

Ibland är hälsoekonomi väldigt värdefull som ett komplement till andra analyser, men ibland är det andra etiska överväganden som ska ligga till grund för vilka beslut vi tar.

Det svar vi har lämnat på motionen är att vi är väldigt positiva till att använda hälsoekonomiska beräkningar i betydligt större utsträckning i framtiden – men då gäller det att trola fram hälsoekonomerna! De är fortfarande inte tillräckligt många.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 227

Landstingsrådet **Sevefjord (V)**: Jag kommer ihåg att när vi för några år sedan tog fram den folkhälso-policy som diskuterades tidigare i dag så diskuterade vi också ofta just det här med hälsoekonomi och att göra hälsoekonomiska analyser. Sedan har det nog fallit i glömska, åtminstone hos mig men förmodligen hos några andra också som sitter i den här salen, slår det mig, att det här är ett viktigt instrument helt enkelt, som vi ska använda oss av för att både göra vården bättre men också effektivare – men självklart inte, precis som du påpekade, **Birgitta Rydberg**, på individnivå för då hamnar vi helt fel. Däremot när vi tar stora, viktiga och principiella beslut, i den här församlingen till exempel, är det väldigt bra om vi har hälsoekonomiska analyser som en del av underlaget. Då tänker jag på det som vi diskuterar så mycket i den här församlingen och i olika beredningar: framtidens hälso- och sjukvård. Finns det hälsoekonomiska beräkningar i det omfattande arbete som vi gör när vi nu ska omstrukturera hälso- och sjukvården på ett mycket omfattande sätt i Stockholms läns landsting? Jag har inte sett det, men jag kan ju ha missat det. Jag måste erkänna att jag inte har tänkt i de här banorna riktigt ordentligt på flera år.

Därför tycker jag att den här motionen är alldeles utmärkt. Jag tror att också Alliansen och **Birgitta Rydberg** tycker att den är bra. Ni har ju besvarat, inte avslagit den. Vi tycker att den ändå innehåller så mycket värdefull information och är så konkret att vi i Vänsterpartiet vill yrka bifall till motionen.

Anförande nr 228

Michel Silvestri (MP): Ordförande, ledamöter, åhörare! I motionssvaret nämns **Karolinska Folkhälsoakademien**. Det är ju så att det faktiskt utbildas rätt många folkhälsovetare i dag, och de kanske inte riktigt har funnit sin plats i till exempel landstings- eller kommunala organisationer. Där finns verkligen en potential att utnyttja, och pratar vi folkhälsoekonomi så kan en stor del av det vara att utnyttja folkhälsovetare och folkhälsovetenskap på ett effektivare och bättre sätt.

Tittar man lite historiskt på politiskt beslutsfattande så är det väl ingen underdrift att det har fattats ett och annat felaktigt politiskt beslut – inget pekfinger åt något särskilt håll i den här församlingen, givetvis. Jag skulle vilja införa ett nytt begrepp: evidensbaserat politiskt beslutsfattande, och jag ser det här motionsförslaget som att i högre grad basera politiska beslut på faktisk vetenskaplig evidens, alltså med ordentliga, konkreta analyser som underlag, så att vi fattar bättre beslut.

Det här motionsförslaget är ju något som strävar mot minskat lidande, minskad sjukdom och att spara skattemedel. Därför är det lite konstigt att motionssvaret säger att vi gör lite grann av det här, och det räcker väl? Det tycker inte vi från Miljöpartiets sida, det behöver göras mycket, mycket mer.

Nu är det ju så att **Karolinska Folkhälsoakademien**, som har nämnts här, kommer att gå tillbaka till landstingets styre ganska snart, och då tycker jag att det kan vara ett gyllene tillfälle att se hur man faktiskt kan utnyttja de här folkhälsovetarna ur ett hälsoekonomiskt och evidensbaserat perspektiv i högre grad – för patienternas skull, för skattebetalarnas skull och framför allt i förebyggande syfte, naturligtvis.

Anförande nr 229

Vivianne Gunnarsson (MP): Jag skulle vilja säga till **Birgitta Rydberg** att vi i landstinget har ett ansvar att vända synen på hur man har uppfattat hälsoekonomin tidigare. Det är riktigt att det från början var ett verktyg för läkemedelsindustrin – det kanske var de enda som kunde betala – men nu är det vårt ansvar att visa att man kan använda de här metoderna för ett positivt ändamål, nämligen att prioritera sina pengar på bästa sätt för den befolkning som man ska ge en service. Det handlar inte om att man vill göra en utvärdering av om en eller annan människa är mer eller mindre lönsam – det är absolut inte mitt syfte med den här motionen, tvärtom! Det är på en systemnivå jag tycker vi ska arbeta.

Då kan man titta på vad som har stått i Läkartidningen. Bland annat har man använt hälsoekonomiska utvärderingar ganska mycket på en ganska övergripande nivå, och mycket just inom läkemedelsindustrin, men väldigt lite på lokal nivå där man har mera av stuprörstänkande. Man tänker inte i helheter, och inte i långsiktighet. Det är det vi skulle göra på ett mycket bättre sätt om vi hade fler hälsoekonomer.

Jag hoppas verkligen att Birgitta också kommer att stödja utvecklingen när vi får tillbaka Folkhälsoakademin hit, så att vi kan få flera folkhälsoekonomer i vår kader och så att vi kan göra mycket bättre utvärderingar och bygga våra beslut på bättre underlag.

Anförande nr 230

A n d e r s L ö n n b e r g (S): Ordförande! Man hör mycket om vad hälsoekonomi är för någonting, men jag tror det är rätt viktigt att förstå vad det handlar om. Det är en akademisk term för ett sätt att värdera hur man jämför olika insatser i hälso- och sjukvård. Det har ingenting med folkhälsoarbete och sådant att göra i sig, utan här krävs det en gedigen utbildning.

Det finns tre nivåer, som på nysvenska heter cost utility, cost benefit och cost effectiveness. I Sverige har vi det på det sättet att alla läkemedel som introduceras måste genomgå en sådan prövning, och då jämför man med andra läkemedel – men inte med andra metoder! Det betyder att andra metoder som införs, om de är medicinska, kirurgiska, förebyggande eller vad de än är, har inte den här jämförelsen som grund. Egentligen kan man säga att när man den högsta nivån, vilket är cost effectiveness, så handlar det om att jämföra olika metoders hälso nytta för ett samhälle med varandra. Det vill säga, man kan inte göra en hälsoekonomisk studie på en metod, man måste göra det i relation till någonting annat.

Vad vi gör i dag är en väldigt enbent organisation, där vi gör detta på läkemedel. Faktiskt jämförs i dag läkemedel med andra behandlingar, men oftast med andra läkemedel – nya med gamla – och så jämför man var man får störst hälso nytta, av vilket läkemedel och till vilken kostnad. Det är också ett sätt man kan få hjälp att sätta pris på vad en metod är värd, oavsett vad den kostar så att säga.

I dag sitter vi i en situation när vi gör upp budgetar, att vi gör det på en insatsvara inom hälso- och sjukvården nämligen läkemedel. Vi gör det inte med kirurgi – där kan man hitta på vad som helst utan att ha några som helst belägg för eller beräkningar av vad en sådan metod kostar kontra ett läkemedelsbehandlingssystem eller någon annan behandling i sig. För mig är det ytterst märkligt om ett landsting inte säger: självklart ska all den budgetprövning vi gör sträva omedelbart och så fort det går efter ett hälsoeffektivitets- eller kostnadseffektivitetsperspektiv. Först då kan vi jämföra nyttan för en patientgrupp och vilken av olika behandlingsmetoder som finns som gör störst nytta för samhället. Det har jag hela tiden trott var den här församlingens uppgift, att ta till vara både skattebetalarnas pengar och patienternas bästa på det sättet.

Nummer två: Man ska ändå varna för när och hur man kan använda de här. Man mäter nämligen detta i kvalitetsjusterade levnadsår, det vill säga hur många levnadsår med hög kvalitet får en viss patient vid en viss behandling? Det gör att alla sällsynta sjukdomar blir olönsamma per definition.

Just nu har vi en regim i Sverige när det gäller att godkänna läkemedel – eftersom det är där som den här metoden används – som gör att inga nya behandlingsmetoder för sällsynta sjukdomar godkänns, därför att det kostar för mycket per patient. Det är en väldigt inhuman ordning, och det tyder också på att man inte har begripit när, var hur och till vad man ska använda hälsoekonomiska metoder. Man ska alltså jämföra den metoden för en patientgrupp i förhållande till andra metoder, och inte i förhållande till om det är lönsamt för samhället. Då kan man ju säga att det ur sjukvårdens utgångspunkt egentligen är lönsammast om alla dog som inte blev helt friska, och det är liksom inte riktigt vår uppgift än – även om man ibland kan tro det när man känner hur vissa förändringar genomförs.

För mig är det så oerhört självklart att man inte kan svara annat än ja på den här motionen, om man är det minsta intresserad av att använda skattebetalarnas surt förvärvade och inbetalade pengar på ett effektivt sätt och att, för det andra, få någon rättvisa mellan olika sjukdomsgrupper och patientgrupper och, för det tredje, att vi som ledstjärna förutom julbord också ska ha samhällsnytta.

God jul!

Anförande nr 231

M i c h e l S i l v e s t r i (MP): Ordförande, ledamöter! Jag kände mig nästan lite uppläxad av Anders Lönnberg om huruvida hälsoekonomi och folkhälsovetenskap hör ihop över huvud taget. Det kan man naturligtvis diskutera en hel del. Hur som helst tror jag ändå att vi på något sätt står på rätt sida i den här frågan, definitivt!

Jag behöver inte ta något folkhälsovetenskapligt utbildningsprogram just i den här staden som exempel, men går vi lite längre västerut så har man på Sveriges framsida ett folkhälsovetenskapligt program med speciell inriktning mot hälsoekonomi, eller åtminstone som en påbyggnad. Naturligtvis hänger de här områdena ihop, på ett eller annat sätt, vill jag ändå hävda.

Och om jag glömde det tidigare så vill jag bara avslutningsvis yrka bifall till motionen, naturligtvis.

Avslutning

Anförande nr 232

O r d f ö r a n d e n I n g e r L i n g e (M): Jag ska nu på sedvanligt sätt tacka er för det år som har gått. Ett spännande år har det varit – ni är proffsiga som alltid, och det har varit en bra debatt dessutom med en trevlig ton, vilket är viktigt.

Vi har ju jobbat efter en förändrad arbetsordning – i grunden fanns ju den gamla arbetsordningen kvar. Som ni minns finns det ett beslut att utvärdera den förändringen. Ni kommer alla att få en enkät, kanske redan före jul men sannolikt inte förrän i januari, och jag uppmanar er att verkligen fundera på hur ni tycker att förändringen har varit. Ni som är nya och inte lika lätt kan jämföra före och efter kan lämna synpunkter på hur vi över huvud taget rattar fullmäktigesammanträdena. Mycket styrs ju av kommunallagen, men det finns ändå en hel del saker som vi kan bestämma själva, till exempel det som vi ändrade när vi lade interpellationer och frågor först och sedan ta beslutsärendena. Tidigare hade vi ju det motsatta förhållandet. Nu har vi om inte ett berg så i alla fall ett 15-tal interpellationer som vi måste hantera, och det får vi fundera på hur vi ska klara på bästa sätt.

Det är ju några veckor kvar till jul, så jag antar att ni inte förväntar er att jag ska läsa Tomten av Victor Rydberg, elva verser, så jag vill bara tacka er alla, ingen nämnd, ingen glömd. Möjligen ska jag ändå nämna att vår förste sekreterare Peter Freme slutar vid årsskiftet. Honom kommer vi att tacka särskilt i annat sammanhang, var så säker!

Avslutningsvis säger jag bara: Tack ska ni ha! Snarare än Victor Rydberg säger jag med Karin Boye: "Bryt upp, bryt upp! Den nya dagen gryr. Oändligt är vårt stora äventyr."

Förteckning över talare
(siffrorna avser anförandets nummer)

Landstingsrådet Ullberg (S) 8:1, 6, 11, 26, 29, 205
Landstingsrådet Wennerholm (M) 8:2, 8, 12, 14, 18, 21, 24, 27, 31, 86, 88, 93, 96, 99, 196, 204, 213, 215
Johansson Anita (S) 8:3, 7
Maraha Ninos (FP) 8:4, 207, 211
Henriksson Karl (KD) 8:5, 10
Roxby Cromvall Gunilla (V) 8:9, 92, 94, 97, 144, 146, 194, 201, 203, 206, 210, 212
Blombäck Yvonne (MP) 8:13, 16, 19, 108, 193, 199, 208, 214
Fare Stella (FP) 8:15, 17, 22, 25, 197
Hansson Curre (S) 8:20, 23, 28
Matthiesen Ann-Sofi (MP) 8:30, 32
Obermüller Cecilia (MP) 8:33, 176
Nordling Susanne (MP) 8:34, 39, 42
Landstingsrådet Nyman (KD) 8:35, 40
Landstingsrådet Wigg (MP) 8:36, 41, 49, 51, 53, 148, 150, 151, 153, 155, 166, 168, 170, 172, 183, 185, 188, 190, 225
Ericsson Jessica (FP) 8:37
Landstingsrådet Sevefjord (V) 8:38, 55, 57, 59, 218, 221, 227
Landstingsrådet Larsson (S) 8:43, 45, 47, 224
Landstingsrådet Rydberg (FP) 8:44, 46, 48, 80, 82, 84, 118, 123, 125, 126, 130, 132, 219, 226
Landstingsrådet Rosdahl (M) 8:50, 52, 54, 74, 76, 78, 90, 102, 107, 109, 111, 112, 116
Landstingsrådet Starbrink (FP) 8:56, 58, 60
Wikholm Nanna (S) 8:61, 63, 65, 138, 140, 142, 157, 159, 174, 192, 202
Landstingsrådet Broberg (M) 8:62, 64, 66
Boström Agnetha (MP) 8:67, 69, 71, 133
Landstingsrådet Reinfeldt (M) 8:68, 70, 72, 114
Jörnehed Håkan (V) 8:73, 75, 77, 127, 135
Sjölander Johan (S) 8:79, 81, 83, 119, 124, 129, 131, 136, 217, 222
Melin Tomas (MP) 8:85, 87, 89
Landstingsrådet Hellmark Knutsson (S) 8:91, 95, 98, 100, 113, 117
Nork Ylva (V) 8:101, 103, 120
Dencker Jakob (MP) 8:104
Lindqvist Hans (C) 8:105, 169, 171, 173, 175, 187, 189, 191
Treslow Kjell (M) 8:106
Laine Peter (V) 8:110, 181
Helmerson Gunilla (M) 8:115
Bargholtz Helena (FP) 8:121
Öberg Helene (MP) 8:122, 216, 220
Saweståhl Fredrik (M) 8:128, 152, 154, 156, 158, 160
Herthelius Margaretha (FP) 8:134
Landstingsrådet Andersson (C) 8:137, 139, 141, 162, 164, 180
Nilsson Lennart (FP) 8:143, 145, 182, 184, 186
Åkerberg Margaretha (KD) 8:147, 149
Launy Sverre (V) 8:161, 163
Stjernström Michael (KD) 8:165, 167
Ekegren Anders (FP) 8:177, 200
Freimuth Mikael (M) 8:178
Sehlin Anna (V) 8:179, 195
Forslund Lukas (C) 8:198, 209
Gunnarsson Vivianne (MP) 8:223, 229
Silvestri Michel (MP) 8:228, 231
Lönnberg Anders 8:230
Ordförande Linge (M) 8:232